Coperta: Crutco MOlIt*

G. CÂLINESCU

O P R E

t.-

Ş U N

T E A T R U

^ BIDL:O- ; -A ,N

X"

1 9 7 1

E D I T U R A M I N J J R V A

Şun a apărut ta două ediții (1943 şl 1953), fără deosebiri, cu o prefața adăugată la reeditare. Piesele au fost selectate de George Căiinescu pentru volumul *Teatru* (1965), după ce cîteva din ele fuseseră publicate *în* reviste în anii 1963 — 1964. Textele tuturor scrierilor din acest volum au fost coUționate şi cu manuscrisele autografe, derivînd de aici numeroase corectări.

Ediția este îngrijită de Andrei Rusu.

ŞUN

sau

CALEA NETURBURATA

MIT *MONGOL*

CUVÎNT ÎNAINTE

Cînd în 1943 am scris Şun, *apărut cu mari dificultăţi în acelaşi an, războiul stîrnit de Hitler şi Mussolini, cei doi dictatori imperialişti, era în toi, iar liniile mişcătoare ale reflectoarelor şi ciorchinii de lumină de o sinistră frumuseţe al proiectoarelor caligrdfiau aproape în fiece seară cerul. Trăiam într-o învrăjbire pusă la cale de ei şi, în hc să ne bucurăm de zvelteţea* schelelor, *plîngeam printre ruine. Atunci am meditat pe marginea multor cărţi vechi vorbind despre călăuzitorii de popoare**

Din toate aceste cărţi vedeam că lipseşte poporul şi că dictatorul şedea ascuns în castelul lui, privind cu ură şi bănuială pe oameni. *Îmi ziceam, în vreme ce* priveam *întretăierea pe cer a dîretor de* lumina *ale reflectoarelor, că un călăuzitor de noroaie ar trebui sâ-şi propună drept scop fericirea paşnică a celor mulţi şi că mijlocul capital de a înfăptui acest lucru este conlucrarea cu poporul însuşi.*

Această idee mi-a fost dezvăluită de prietenii mei progresişti în vreme ce eu citeam cărţile clasice *ale Chinei. Astfel s-a închegat în* mintea *mea figura lui* Şun. China *era în acei ani cotropită şi ea şi, pentru ca cenzura nemiloasă cu operele mele să nu*

împiedice apariția cărții, a trebuit să adaug subtitlul necorespunzător de «mit mongol». Şun nu *este fiu de împărat şi nu se sprijină pe nici o pretenție* ereditară *sau divină, precum descendența dintr-un dragon. El e un fiu al* poporului *şi e chemat la ctrma țării după* dorinfa *exprimată de popor,* pentru însuşirile *lui creatoare, fiind filozof, poet, cîntăreț, plugar, olar. Misiunea lui e constructivă şi paşnică.* Fluviile ies *din albii şi* umplu cu mlaştini solul arabil, care *pe de altă parte e cotropit de păduri nestrăbătute. Fiarele păgubitoare se înmulțesc în dauna celor de folos, bălăriile şi* mărăcinii *se înde* sesc in locul duzilor,* cireşilor, perilor, prunilor. Drumurile sînt pufine *şi primejduite.* Nu *sînt şcoli, prăvălii şi judecători drepți. Palatele, grădinile împărăteşti* închid por file mulțimii. Şun, *ajutat de* miniştrii *săi, pune zăgazuri* .fluviilor, arunca" *punți peste ape, arde* pacurile *de prisos, sporeşte şi îngraşă pămîntul cultivabil, seamănă cereale, stîrpeşte jivinele şi îndeamnă la creşterea* animalelor domestice, întemeiata" scoli, *face dreptate năpăstuiților. El* nu e singur. E alaiuri de poporul *şi prietenii cu dreaptă judecată. Totuşi, mergerea lui către* izMndă întîmpind" vrăjmaşii: dorința de rămfnere *pe loc a feudalilor, ura împotriva a ceea ce este nou, prejudecata* ereditară, lenea în gîndire *şi în faptă a* unora. *Şun luptă cu linişte* şi fndîrjire *împotriva acestor piedici, păşind pe* «calea neturburata"», care *este aceea a legii de* neînlăturat *a* propăşirii. O *stavilă* puternică *este superstiția,* Şun o înlătură cu înțelepciune, îndepărtînd *fondul şi primind, pînă la desăvîrşita ei risipire,* ceremonia *exterioară. Turnătorului care crede că* bronțul căldării crapă jîindcă duhul metalului doreşte să se însoțească" cu *femeia lui* fi *dă sfatul* cuminte *de a* arunca în cuptor şuvițe *de păr şi* unghii ale *acesteia.*

Aşa am văzut atunci pe Şun. El era o imagine încă neînchegată a *ceea ce trebuie să fie călăuzi' torul de* noroade în spirit progresist şi Popular. Dar prin ea am izbutit atunci să trec prin vîltoare *şi să aştept cu* încredere viitorul care a venit. Au *fost cititori şi scriitori care* m-au fnfeles. Dacă *aş fi scris cartea* astăzi, aş *fi întocmit totul mai bine.* Poate că Şun este *încă, cel puțin în ținuta exterioară, prea impasibil* şi *distant. într-un fel era obligat la aceasta de* hieratismul *atmosferei legendare şi de ceremonial. Totdeodată am. voit să* sublime? hotărîrea, nu *ferită de oarecare tristeță şi dispreț, a lui* Şun de a *învinge şi prin stdpînire de sine răutatea* adversarilor oricărei *înaintări. Totuşi, fiindcă serierea a țîşnit în chip* spontan, ca o *dibuire a lumii noi pe care o ridicăm, am socotit că e mai bine să o las aga cum s-a întrupat în acei ani,* cînd o grea *întunecime morală mă înfăşură, măcar pentru meritul de a fi putut să ajute pe unii cu vederea slabă să vadă soarele care înroşea cerul la orizont şi care azi ne luminează deplin.*

a CALINESCU

Asia orientală arhaică la timp mitic, cam în jurul anului 2250 înainte de era creştină. Bătrînui împărat Yao şi-a dat silinţe mari să mîntuie şesurile de inundaţii şi de creşterea sălbatică a buruienilor. E un suveran «cu.virtuţi eminente», un adevărat întemeietor de lume, pentru care pricină în cugetul asîatului el ia chip de zeu. De altfel, înaintaşii precum şi urmaşii lui, avînd a îndeplini lucrări fundamentale, stau Ia mijloc între istorie şi mitologie, întrupînd fiecare cîte o virtute.

Sfetnicii de căpetenie ai lui Yao sînt Hi-Ho, Kong-Kong, Kuan, Yn-Ce-Ciu, Huan-Teu. Hi-Ho, alcătuitorul calendarului, după îndelungi observaţii astronomice, este singurul sfetnic de ispravă. Ceilalţi, împreună cu prinţul vasal San-Miao, alcătuiesc o ceată de cinci puteri negative, care mîhnesc pe constructivul Yao.

Un bărbat de mare ispravă în împărăţie este Şun, muzicant, poet, filozof, agricultor, olar, mînuitor al tuturor industriilor folositoare. Prietenii săi Yu, Sie, Kao-Yao, Y, Ki înfăţişează pentru el un grup de cinci energii creatoare (cinci e numărul mistic al punctelor cardinale, elementelor etc). Yao are i

două fete, pe Nan-Ciu (Ciuang) şiCiai-Ciu (Kiang), şi nouă băieţi în frunte cu Tan-Ciu. Deschizînd o tradiţie, Yao nu va lăsa tronul lui Tan-Ciu, ci lui Şun, pe care şi-1 va face ginere, dîndu-i cele două fete drept scțîi, şi king, adică întîiul sfetnic. Mai tirziu, Yao îl va înălţa pe Şun la treapta de principe al locaşului împărătesc, adică de moştenitor al tronului, cu drept de a cîrmui ţara. Şun va fi deci un împărat asociat, cu puteri de fapt. însă Şun, nu-i fericit. Marile duşmănii împotrivă-i pornesc din chiar sînul familiei. Ku-Seu, tatăl său, aţîţat de Siuan-Siang, mama sa vitregă, ar dori să cîştige favoarea imperială pentru Siang, fratele vitreg şi mai mic al lui Şun. Toţi nemulţumiţii, Tan-Ciu, San-Mlao, Kong-Kong, Kuan, Huan-Teu, Yn-Ce-Ciu se alătură urii lui Ku-Seu şi a lui Siang şi încearcă să doboare pe ginerele lui Yao.

între cele două tabere în luptă, Hu-He, curtean bătrîn, înfăţişează un glas al norodului.

Locurile în care se petrec cele cinci părţi ale istoriei lui Şun sînt următoarele:

1. Interior de portic, părînd un coridor văzut în lungime dintr-un capăt, de unde impresia de adîncime incomensurabilă. De o parte şi de alta — pilaştri. Bolţile de sub pilaştrii foarte groşi din dreapta sînt libere şi dau spre grădina imperială, cele din stînga sînt acoperite cu perdele de mătase. Ele dau în interiorul palatului. în fund, un portal cu fronton în streaşină curbă. Deasupra lui, pe perete, un mare soare cu raze. Tavanul în bute e susţinut pe grinzi în semicercuri cu coama aurită şi ornamentată fantastic în chip de burţi şi picioare de balauri. Spre fundul coridorului, un scaun de piatră, tron secundar pentru împăratul în trecere prin această sală deschisă tuturor supuşilor.

2. Un soi de piaţă între două case de cărămidă roşie, asemănătoare, la dreapta şi la stînga. Casele privesc spre mijloc cu cîte o tindă pe pilaştri cu trei bolţi, dintre care cea centrală e mai înaltă. Acoperişuri curbe de olane, în două valuri. în fund, pădure de pini; printre trunchiuri se zăreşte un lac.

3. Antecameră în palatul lui Şun. în dreapta şi în stînga, două mari uşi cu frontoane, păzite fiecare de cîte doi lei monstruoşi de bronz cu o labă în aer. Fundul alcătuieşte o loggia privind spre grădini. Arcadele sînt sprijinite pe un soi de cariatide reprezentînd războinici. în zare, o movilă conică asemeni unui vulcan, pe vîrful ei o construcţie de lemn ca o pagodă.

4. Apartament particular al lui Şun. Fundul are trei uşi cu bolţi. Cea din mijloc, mai înaltă, e acoperită cu o perdea galbenă pe care e zugrăvit un dragon. Acolo este iatacul. Deasupra celorlalte două uşi laterale, cîte o inscripţie. La stînga, uşă cu fronton; la dreapta, loggia de proporţii mai mici.

5. Sala Strămoşilor. Imensă hală rectangulară cu cîte o uşă monumentală de fiece perete. De jur împrejur, firide conţinînd simulacrele strămoşilor zeificaţi: capete groteşti, asemeni măştilor tibetane; unul, cap de bou stilizat.

KONG-KONG

Yao, fiu luminos al Cerului, săgetător al Soarelui, împărat plin de virtuți eminente, îngăduie celor mai nemernici supuşi ai veşnicului tron să cadă la picioarele tale.

(Se prosternă **îngenunchind.)**

YAO

Sfetnici prea onorabili, frați iubiți, sînt sluga voastră cea mai smerita.

(îşi ia **capul** *in mîini ți te închină pînă la pămtnu)*

HUAN-TEU

Pe fața ta care aruncă fulgere, un nour negru trece. Vreo supărare turbură inima Strălucirlitale?

YAO

O supărare turbură inima mea, Huan-Teu. Apele cotropesc din toate părțile împărăția, cele nouă fluvii au ieşit din albia lor, țara e plină de smîrcuri şi de mlaştini în care clocesc şerpii şi balaurii. Bălăriile şi scaieții au năpădit țarinile, pădurile

cresc nestăvilite, ocrotind în întunericul lor fiarele vătămătoare şi păsările de pradă. Cele cinci soiuri de grîne nu se mai fac, iar oamenii se caţără prin pomi ca sălbăticiunile. Sunetul meu, Huan-Teu, e turbure ca apele Fluviului Galben.

YN-CE-CIU

Pentru ce, Slăvite, să-ţi faci inimă rea? Ce-avem noi cu Ci şi Ta şi Kiang şi Hoai şi Ho şi Han şi celelalte fluvii? în jurul palatului tău şi al palatelor prinţilor vasali sînt grădini întinse şi minunate, cu arbori şi flori rare, în mireasma cărora merg slobode tot felul de vietăţi: cerbi şi păuni, fazani şi gîşte sălbatice; sînt heleştee fără funduri, liniştite ca piatra smaragdului, pe ţărmul cărora atîmă sălciile şi salcîmii şi din care ţîşnesc sub ochii noştri peşti roşii ca rubinul.

YAO

Yn-Ce-Ciu, aceste toate sînt în jurul palatelor imperiale şi princiare, dar nu sînt ale norodului.

K.UAN

Norodul poate să privească şl să se bucure de frumuseţea grădinilor Măriei-tale celeste.

YAO

Privirea nu hrăneşte şi mistreţul străpuns de săgeata mea nu îndestulează masa săracului. Rîndunica aduce puilor de mîncare şi păstorul de oameni are grijă de supuşii săi. Yn-Ce-Ciu, dregător al pravilelor, ştii tu ce este adevăratul împărat?

YN-CB-CIU

Adevăratul împărat este tatăl şi mama poporului.

YAO

Precum ai spus. (Gfcre Hi-Ho.) Am poftit la curtea noastră plină de lumină pe graţiosul nostru prinţ vasal San-Miao. Sosit-a oare?

HI-HO

Graţiosul prinţ San-Miao aşteaptă să-şi scalde obrazul în razele arzătoare ale tronului ceresc,

(Face wn semn.)

SAN-MIAO

(Qrai; se pleacă de trei ori înaintea împăratului care coboară o treaptă salutlnd de trei ori în modul obişnuit; scena reverenţei durează nemăsurat de mult.)

Fiu al astrului divin care se ridică pe arborele Kien-Mu, am venit de pe moşia mea întunecoasă ca o noapte plină de cucuvele să închin Seninătăţii-tale fiinţa mea vrednică de dispreţ.

YAO

Nu merit atîta plecăciune, graţios prinţ. Eu sînt cel mai vrednic de dispreţ. Sînt un om neputincios, un muritor care nu poate să înfrîngă băltoacele şi buruienile. Te-am chemat să mă mustru şi să mă umilesc faţă de tine; căci nu sînt în stare să fac din ţara ta neorînduită o icoană a supremei înţelepciuni, stăpînite de cele cinci fericiri.

?

SAN-MIAO

Cu ce te nemulţumeşte ţara mea, Soare luminos?

YAO

Prea multă mlaştină mocneşte pe ţarină. Plugul născocit de dumnezeescul Şen-Nong, strămoşul nostru cu cap de bou *(închinăciune),* nu taie brazde

pentru mei. Orezul se înăbuşă în alte ierburi şi nu se poate coace, grîul putrezeşte. De ce nu s-au tăiat pîrtii pentru apă în ținutul tău, grațios prinț San-Miao?

SAN-MIAO

Iarba țepoasă e lăsată şi ea de nepătrunsul Y, duhul cel dintru-nceput.

YAO

La tine mişună rimele lipicioase, omizile cu păr, gîndăcimea neagră, broaştele orăcăitoare, în loc să sfîtîie lăcustele verzi, să fîlfîie viermele de mătase, să cînte prepelița,

SAN-MIAO

Tot ce e trup şl chip e hărăzit de veşnicul Y.

YAO

De ce nu strîngi lacurile ca să aduni păsările de apă, de ce nu îndrepți rîurile ca să înmulțeşti peştii?

SAN-MIAO

Udătura şi noroiul sînt venerabile. Rinocerii, urşii, panterele îşi lasă urmele picioarelor şi ne dau prilej să încordăm arcurile şi să trimitem sacrei tale ființe blănuri pentru sacrele tale tălpi.

YAO

Sacra mea persoană doreşte mugetul boului harnic, behăitul oaiei, lătratul ciinelui, cucurigul cocoşului, gîgîitul gîştei. Pe acele meleaguri dobitoacele nu cunosc ritul împerecherii?

SAN-MIAO

Au fost semne rele: o femeie s-a prefăcut în bărbat, dintr-o fîntînă au ieşit flăcări.

YAO

în loc de duzi, cireşi, peri, pruni, ies mărăcini uriaşi; brazii, pinii, stejarii cresc aşa de deşi, încît trunchiurile se usucă gîtuite şi se răsucesc ca şerpii căutînd lumina, iar în bezna lor țipă buha şi miorlăie pisica sălbatecă.

SAN-MIAO

Noaptea este soră cu ziua şl burnița vede cele nevăzute.

YAO

San-Miao, vorbele tale sînt mai mult ale negurii decît ale luminii. Strămoşul meu slăvit Huang-Ti *(închinăciune)* stirpea bufnițele şi, devenit fulger, găuri de şapte ori burduful plin de sînge cu chip de pasăre de noapte, icoană a haosului neîntocmit.

(Rămtne gtnditor fi abătut; San-Miao se retrage încet, de-a-ndaratele.)

KONG-KONG
(ndmirariv,)

Avem un împărat împodobit de ştiință şi înțelepciune. El seamănă cu meşterul care taie fildeşul, cu giuvaergiul care şlefuieşte nestematele. Vedețl-l ce tăcut este şi întunecat de gînduri!

YAO

Sînt bătrîn şi fără putere şi am nevoie de o cîrjă. Vreau un sfetnic care să facă dreptate, să ajute pe nevoiaş şi să nu-1 despoaie de avutul său — auzi, onorabile Yn-Ce-Ciu? — un judecător care să nu dea judecată strîmbă pentru un rachiu de mei.

YN-CE-CIU

O, ce cuvinte minunate! Aş vrea să le urmez, dar ființa mea e slabă şi plină de păcate, sufletul meu iubeşte bogățiile.

YAO

Doresc un sfetnic care să intre în pădure cu făclia, sa aprindă brazii şi chiparoşii prea deşi, să păşească cu picioarele în mocirlă — mă auzi, onorabile Huan-Teu ? — să sape stavile pentru apa revărsată.

HUAN-THU

Vai mie I Acestea sînt fapte zeeşti, peste nemernicele mele putințe. Smeritul tău sfetnic Huan-Teu e un om de nimic şi te roagă să-1 cinsteşti cu mînia ta,

YAO

Am nevoie de un braț tînăr.

KUAN

Tinerețea e îndrăzneață şi nesocotită. Orice ispravă cere chibzuință şi răbdare, cu care omul albit este mai înzestrat.

YAO

Plecați aşadar şi vă chibzuiți, onorabili sfetnici, înțelepciunea veşnică să"vă lumineze. (Kong-Kong, *Kuan,* Yn-Ce-Ciu, *Huan-Teu ies.)* Hi-Ho, Cerul mi-a dăruit prin tine un vrednic dregător, însă nu-mi trimete alții care să ajute bătrînețelor noastre. Kong-Kong este linguşitor şi prefăcut, Yn-Ce-Ciu necinstit, Huan-Teu fricos, Kuan găseşte totdeauna pricini de împotrivire, Yu, fiul lui, îmi pare un tînăr de ispravă, însă nevîrstnic. Despre Şun, feciorul lui Ku-Seu,, aud cele mai bune lucruri. Ce zici de el, venerabile?

HI-HO

Slăvite Yao, am slujit tronului ceresc cu smerenie. Am privit cu răbdare augustul Cer, de la

răsărit, apus, miazănoapte şi miazăzi, urmărind cursul soarelui de-a lungul arborelui cu nouă rădăcini şi nouă crăci, luna, planetele şi celelalte astre, şi am supus vremea legii neturburate a numerelor, împărțind-o în ani, luni, zile şi ceasuri. Ascultă deci cuvintele unui supus credincios: Şun, fiul lui Ku-Seu, este omul neprețuit care merge pe calea dreaptă. Toate virtuțile strămoşilor Eminenței-tale auguste, ale lui Fu-Hi (plecăciune), Niun-Kua *(plecăciune),* cel împerecheați prin coadă, Şen-Nong, cel cu cap de bou (plecăciune), Huang-Ti (plecăciune), Ciuan-Hiu *(plecăciune),* Kao-Sin *(plecăciune),* sînt întrupate în el. Meşteşugul olarului, iscusința pescarului şi a vînătorului, hărnicia plugarului, gingăşia cîntărețului din lăută, cumințenia şi cumpătarea filozofului sînt darurile sale. Şun cutreieră pădurile vînînd cerbi şi mistreți şi stă cu picioarele în mlaştină semănînd orezul. Respectul lui de părinți şi de cele cinci reguli este neasemuit.

YAO

Fericit părintele care are un astfel de fiu.

HI-HO

Minunate cuvinte; însă Ku-Seu nu e fericit.

YAO

Pentru ce?

HI-HO

Pentru că Ku-Seu nu iubeşte pe Şun.

YAO

Aş fi bine văzut de Bolta cerească să fiu părintele unui astfel de tînăr. Fetele mele Nan-Ciu şi Ciai- z:

Ciu ar fi onorate să aibă un atare soț. Hi-Ho, ispitește pe departe pe nedreptul tată.

*(U*e,)*

HI-HO

Chemați îndată pe venerabilul Ku-Seu!

(întră Ku-Seu; ținută ipocrită.)

KU-SEU

Mă smeresc în fața înțeleptului care a măsurat drumul soarelui şi al lunei.

HI-HO

Sînt un biet muritor fără învățătură. Mă umilesc înaintea părintelui unui fiu plin de virtuți.

KU-SEU

Cerul face daruri şi celor mai nevrednici.

HI-HO

Tatăl fericit cu o odraslă aleasă este îndatorat să facă părtaş şi pe tatăl nostru al tuturor, pe luminosul împărat, de asemenea bucurie.

KU-SEU

Siang se închină din porunca noastră părintească la picioarele măritului tron.

HI-HO

Nu eşti tu tatăl fiului care stă ziua cu mîinile pe coarnele plugului iar seara îşi plimbă degetele vrăjite pe lira armonioasă?

KU-SEU

Feciorul nostru Siang este un tînăr care mulțumeşte inima noastră.

HI-HO

Nu eşti tu părintele arcaşului care ținteşte fără greş uliul în zbor şi peştele înotînd şi compune cîntece pentru lăută?

KU-SEU

Iubitul nostru Siang înveseleşte zilele părinților săi.

HI-HO

Nu ai tu un fiu care-şi cinsteşte părinții şi e înzestrat cu cele trei puteri sufleteşti: conştiința, omenia, bărbăția?

KU-SEU

Cînd ochii mei şi ai onoratei mele soții Siuan-Siang privesc pe feciorul nostru Siang, se umplu de mare mîngîiere.

HI-HO

Fiul tău neprețuit nu se cheamă oare Şun ?

KU-SEU

Numele lui este Siang.

HI-HO

Venerabile Ku-Seu, tînărul asupra căruia Cerul şi-a lăsat harul său, acela este fiul ales, vrednic de nuntă împărătească.

KU-SEU

Venerabile Hi-Ho, Cerul a însemnat de la naştere pe scumpul nostru fiu Siang, asupra căruia am doar dreptul de ocrotire al unui tată adoptiv. Cunoaşte că onorata sa mamă 1-a născut fecioară fiind. Un zmeu grozav a îmbrățişat-o în patul său în noaptea

nunții noastre şi a lăsat-o grea cu spumele sale divine sub ochii noştri uimiți. Siang este de vița cerească.

HI-HO

Tată adoptiv al fiului zmeului, nu eşti cumva tată vitreg al unui fiu virtuos?

KU-SEU

Mintea mea e puțină, venerabile Hi-Ho, şi nu-ți înțelege vorbele adinei.

HI-HO

Du-te, fericite părinte al lui Siang, şi trimite-mi pe ascunsul tată al lui Şun.

KU-SEU

(aparte)

Moşneag viclean I

(Iese).

HI-HO

(aparte)

Viperă veninoasă I

(Kuan a intrat între timp şi a ascultat convorbirea. J

KUAN

Venerabile Hi-Ho, am să-ți destăinui o mare taină. Cugetul mă îndeamnă, poate din poruncă de sus, să n-o mai țin,

HI-HO

Mă cinsteşti cu încrederea ta, onorabile Kuan. Vorbeşte.

KUAN

Trebuie să afli, venerabile Hi-Ho, că aceea care mi-a dăruit zilele a fost mamă-fecioară. Cînd avea şapte ani, o rîndunică venită dinspre muntele Fulgului, unde păsările îşi schimbă penele, a ouat în fața ei un ou pe care ea 1-a înghițit îndată. în ou îşi lăsase sămînța cerească un puternic dragon. După aceea mama a rămas grea şi m-a născut pe mine, nevrednicul între nevrednici.

HI-HO

Taina este de mare preț şi împăratul ar trebui s-o ştie!

KUAN

Aşa socotesc că împăratul trebuie s-o afle neapărat.

Hl-HO

Nu voi întârzia să i-o împărtăşesc.

KUAN

Şi mai cunoaşte, venerabile Hi-Ho, că atunci cînd am rămas văduv şi eram cuprins de jale, mi-au apărut patru cerbi albi precum şi un fazan într-un dud înalt şi încărcat de roade, de unde am priceput că trebuie să-mi înfrîng durerea, fiind voia Cerului să rămîn văduvit de nevastă spre a mă pregăti pentru o însoțire rodnică şi potrivită cu sămînța mea zmeiască.

Hl-HO

(Aparte.) Te-am înțeles, om lacom de mărire. *(Tare.)* Cred că această neasemuită întîmpiare se cade să ajungă la urechile împărăteştilor fecioare Nan-Ciu şi Ciai-Ciu.

KUAN

Va fi, nu mă-ndoiesc, spre folosul tronului veşnic.

HI-HO

Voi duce prețioasa solie.

KUAN

Primeşte plecăciunile mele, venerabile Hi-Ho.

HI-HO

Mă-nchin ție, fiu de rîndunică.

(Kuan, Hi-Ho ies; intră Şun, Yu, Y, **Kt,** *Kao-Yao, Sie.)*

ŞUN

Fie binecuvîntată țarina cea rodnică şi lăudate ostenelile plugarului. în revărsatul zorilor, cînd soarele trimite peste coline o ploaie de săgeți roşii, se aud din depărtări cîntările cocoşilor şi hămăitul clinilor. Iarba udă de rouă îți răcoreşte gleznele şi lutul moale îți mîngîie tălpile. Risipiți pe cîmpuri la mari depărtări, vezi țărani pe urmele vitelor maiestoase. Roata carului intră adînc în pămînt, sudoarea îți curge pe obraji şi pe umeri, dar vîntul ți-o usucă fluturînd aripele sale de mătase. Codobatura îndrăzneață îşi tremură coada printre boi, scoțîndu-le muştele din ochi. Cînd secera sclipeşte prin lanuri, nu mai vezi jos decît velința moale a paielor, iar pe cer cîte un erete învîrtindu-se rar. La prînz, trudit, întins la umbra unei fîntîni, plugarul îşi scoate din traistă mîncarea frugală, fiertura de mei, leguma, poamele şi se nutreşte cu roadele simple ale pămîntului, în vreme ce vitele mestecă paşnic finul proaspăt.

KI

Şi pentru a pune la loc aburul pierdut prin piele, omul ridică la gură ulceaua cu vin de orez.

ŞUN

Bun este vinul de orez, Ki, dar apa e minunată 1 Apa care țîşneşte rece din izvoare, sub soare ori sub lună, care străbate în puțuri, în şanțuri, printre tulpinele orezului, în rîurile repezi, în albiile late şi molcome ale fluviilor, spre a se vărsa în cele patru mări; apa, unul din cele cinci elemente ale lumii, statornicite de divina înțelepciune.

YU

Slăvite fie toate cele cinci elemente: apa, focul, lemnul, metalele, pămîntul.

ŞUN

Drept ai vorbit, Yu. Minunat este focul care pîrîie în vreascuri şi dă clocot fierturii, focul care înnegreşte vatra sacră. Falnic este şi lemnul. Cînd izbesc icnind cu toporul în trunchiul înaltului pin încărcat cu vrăbii, aud un vuiet prelung ca şi cum aş atinge coarda unei lire ce leagă cerul cu pămîntul. îmi place să ascult iarna, la marginea pădurilor, trosniturile prelungi ale brazilor doborîțide lemnari. Din lemn se fac leagănul şi sicriul şi sîngele nostru se scurge din nou în nimic prin vinele pomilor. Omul a smuls balaurilor metalele din care toarnă căldările, pirostriile şi armurile care-1 fac să semene cu racii de mare şi cu broaştele țestoase. însă pămîntul, iubite Yu, mă desfată cu deosebire. El este coca moale din care firea scoate toate formele sale. Bucuros țin mîinile ude pe argila jilavă, învîrtind din picior roata olarului. Blidele, ulcelele din care v-am dat adesea să ospătați şl să beți sînt ieşite printre degetele mele.

KI

O, de-ar fi toată lumea aşa de iscusită şi cuminte ca degetele tale I Oamenii sînt încă nepricepuţi, Şun. Am trecut prin cîmpuri de troscot în care se înăbuşea un pai de grîu. Scaietele este floarea lanurilor noastre. Plugarii nu ştiu să semene şi să răsădească.

YU

De trei ori m-am întors din drum în căutarea unui vad de rîu. Nu s-a aflat o minte omenească să arunce cîţiva trunchi peste apă în chip de punte.

Y

Pentru că topoarele nu îndrăznesc să facă luminiş în codri atîta vreme cît săgeţile nu împuţinează fiarele.

Kl

Să mergem înşine şi să dăm îndemnuri.

ŞUN

Vom merge cu voie bună şi alţii ne vor urma. Căci virtutea omului ales este ca vîntul, virtutea omului de rînd ca iarba. Cînd vîntul trece pe deasupra, iarba trebuie să se plece.

YU

Noi sîntem iarba ta, Şun, vînt primăvăratic.

KAO-YAO

Cu toată voioşia ta, Şun, eu te zăresc adesea plîngînd cînd pliveşti orezul sau cînd arunci plasa în baltă.

ŞUN

într-adevăr. Urciorul care şi-a pierdut toarta mai este el urcior? Un fiu care nu aduce mulţumire părinţilor nu este un fiu fericit.

KAO-YAO

Vrei să spui că tatăl tău te urăşte, pentru că ce nemulţumire poate avea un părinte de la un fiu aşa de desăvîrşit?

ŞUN

Nimic nu este desăvîrşit, Kao-Yao. De ce să-mi închipui că tatăl meu mă urăşte? Legea firii nu îngăduie asemenea strîmbătate. Tigrul înfricoşat îşi iubeşte puiul, rinocerul ţestos îşi iubeşte puiul, pasărea hrăpitoare îşi iubeşte puiul — şi tatăl meu, veneratul Ku-Seu, nu m-ar iubi?

sm

Ce-i dreptul, faţa lui nu arată bucurie la vederea ta.

KAO-YAO

Faţa lui se rumeneşte numai pentru Siang, fratele tău vitreg.

ŞUN

Prieteni, sînteţi nedrepţi cu tatăl meu. Dacă el îşi întoarce ochii de la mine, vina este numai a mea. Sînt un fiu rău, care-şi întristează părinţii prin fapte necuvenite.

YU

Ce faptă necuvenită ai făcut tu?

SUN

Nu ştiu şi de aceea sînt mîhnit. Făpturile firii au o pricină şi o urmare, faptele omeneşti au un rost şi un înţeles; a cunoaşte pricinile şi urmările, rosturile şi înţelesurile înseamnă a-ţi însuşi înţelepciunea cu care ajungi la desăvîrşire.

Nu eşti îndatorat să răspunzi cu iubire cui nu te iubeşte şi cu supunere cui nu te ocroteşte.

ŞUN

Cine nu este supus faţă de părinţii săi nu este cinstit la suflet nici faţă de prieteni.

KAO-YAO

Răspunde cu nepăsare şi dispreţ la nepăsare şi dispreţ; aşa porunceşte dreptatea.

ŞUN

Ceea ce osîndeşti la cei mari nu face faţă de cei mai mici, ceea ce osîndeşti la cei de jos nu face faţă de cei de sus, ceea ce osîndeşti la cei mai bătrîni nu face faţă de cei mai tineri, ceea ce osîndeşti la cei tineri nu face faţă de cei mai bătrîni, ceea ce osîndeşti la cei din dreapta nu face faţă de cei din stînga, ceea ce osîndeşti la cei din stînga nu face faţă de cei din dreapta; iată ce ne porunceşte cereasca înţelepciune.

sm

Şun merge pe calea de mijloc care e nestrămutată.

ŞUN

Ce neasemănate făpturi vin înspre noi? Oare duhurile vor să-mi ia minţile cu vedenii cereşti? N-am văzut pînă acum două tinere fete mai frumoase decît acestea. Părul le închide capul într-un coif de abanos şi trupul le este sprinten ca trestia de bambu.

KI

Ele sînt îmbrăcate în veşminte de mătase şi doici cu colţi de cîine le feresc şi de ochii aerului.

Y

Cu astfel de aspră ceremonie sînt duse victimele pe altarul de jertfa.

ŞUN

Inima mea tremură cum n-a tremurat vreodată braţul pe arcul întins împotriva gurii cu trei limbi a şarpelui. Calc ca pe o pojghiţă de gheaţă, mă simt pe marginea unei prăpăstii. Prieteni, staţi în jurul meu, mă aflu în clipe de mare cumpănă.

SIE

Să fugim numaidecît, Şun. Acestea sînt fetele împăratului care se întorc cu alai de Ia templul Marilor Strămoaşe unde au stat trei luni în schivnicie înainte de a purta numele de mirese.

(Toţi, afară de Şun, fug înspăimintaţi.)

ŞUN

Mirese? Aceste plăpînde flori sînt de pe acum sortite acului unui fluture? Am pierdut soţiile visate în chiar clipa cînd le-am aflat. (Fetele *cu* însoţitoarele intră în scenă.) De e un sacrilegiu să vă contemplu, vina este a acelei puteri care mă ţintuieşte pe loc. Picioarele mele au devenit rădăcini pe care nu le mai pot trage din pămînt. (Fetele *îl* contemplă *sfioase, fără* să-l evite.) Am făptuit o fărdelege şi voi nu mă ocoliţi cu faţa acoperită în mîini. De bună seamă, osînditului i se hărăzeşte o privire miloasă. De vreme ce voi muri, vina este aceeaşi de a vă privi o clipă sau zece clipe. Lăsaţi-mă să apun în faţa ochilor voştri. Două flori de salcîm nu sînt mai gemene decît voi. Sprîncenele voastre sînt subţiri ca antenele viermilor de mătase, pielea obrajilor moale ca puful piersicei, buzele voastre ude ca miezul vişinei, dinţii voştri sticloşi ca boabele

de orez, unghiile voastre subțiri ca acele de pin. (Fetele se apleacă politicos în *fața lui.)* Vă smeriți înaintea mea? Dacă riturile ar îngădui să cunosc numele vostru tainic pregătit mirelui, aş merge la jertfa cîntînd.

NAN-CIU

Numele meu e Ciuang.

CIAI-CIU

Numele meu e Kiang.

ŞUN

Un demon mă zăpăceşte cu vise. Fecioara nu-şi destăinuie numele decît logodnicului venit cu daruri de nuntă. Nu-nțeleg visul, dar sufletul meu are aripi de zmeu. Salutul osînditului va fi un poem:

Cînd **pasărea** se leagănă pe crace mărului **înflorit**
Florile se scutură pe jos.

Cînd crivățul sufla prin frunzele cu chiciură
Se aude clinchet de armuri.

Cînd dragostea intră în inima bărbatului tînăr
Porunceşte genunchilor să se-ndotde.

(îngenunchează. Intră Hi-Ho.)

HI-HO

Bătrînii sosesc totdeauna prea tîrziu.

(Fetele ji doicile ies.)

ŞUN

Ştiu ce mă aşteaptă şi sînt pregătit de moarte.

HI-HO

Cine-ți vorbeşte de moarte? Am însărcinarea de pețitor şi urechile mele sînt vinovate de a nu fi ascultat de la început cinstita pețire. însă genunchii tăi au vorbit limpede.

ŞUN

Dacă gurii mele i-ar fi, îngăduit să îndrăznească a peți fetele unui împărat, ar vorbi ca genunchii mei,

HI-HO

Genunchilor tăi, ilustre Şun, le răspund. Fetele luminosului împărat sînt urîte şi neghioabe, împăratul n-a avut putința să le dea o creştere mai buna. Ilustre Şun, dorința ta e o poruncă. împăratul n-ar cuteza să te jignească. Fiul Cerului îți dă fetele de neveste.

ŞUN

O, nemaipomenită fericire, geniile s-au jurat să mă amăgească.

HI-HO

însă fiindcă împăratul nu poate da fetele sale în căsătorie unui om tară rosturi, te face king, mai mare peste toți sfetnicii. Cinstite Şun, mă închin ție.

ŞUN

Mă prostern în fața voinței de nepătruns a Fiului ceresc.

HI-HO

Ilustre Şun, împăratul te-a ales ascultînd glasul norodului, prin care vorbeşte Cerul. Du-te şi fa sacrificii strămoşilor şi întreabă duhurile pe care ți le urez binevoitoare. Apoi vino împodobit înaintea tronului cu darurile de nuntă. (Iese.)

ŞUN

Cînd se va ridica luna, pieile cerbilor celor mai minunaţi vor zăcea la picioarele logodnicelor. Gîsca sălbatică ce va striga mai tare deasupra băl' ţilor va fi semnul meu de mire.

(întră Ku-Seu ţi Siang.)

KU-SEU

Iată-1 în sfîrşit pe fiul nostru Şun. Pe unde cutre' ieră fiul nostru Şun, cînd părinţii nu-şi văd capul de treburi î Siuan-Siang, iubita ta mamă, este mîhnită.

ŞUN

Palmele îmi sînt încă pline de ţărînă şi faţa mi-e brăzdată de sudori. Pentru voi am plivit lanurile.

KU-SEU

Prea bine, prea bine, avem treburi multe în casă. Veşmintele trebuiesc spălate şi scuturate, odăile dereticate, cămara umplută cu vînat, porcii tăiaţi. Vom avea ospăţ mare, bucurie nemaivăzută se coboară asupra căminului nostru. în curînd vom avea nuntă,

ŞUN

O, tată iubit, ştiam prea bine că inima unui părinte bate pentru odrasla sa. Tu te înveseleşti de nunta fiului tău şi-1 mustri de zăbavă. Aşadar ai aflat vestea care mă fericeşte tocmai cînd voiam să cer binecuvîntarea ta.

KU-SEU

Ce binecuvîntare? Nu-i vreme de vorbe acum. Siuan-Siang te aşteaptă să-i dai o mînă de ajutor.

SIANG

Iubite frate, eşti cu adevărat aşa de fericit ? Mă mir!

ŞUN

Cum s-ar putea altfel? Cînd tînărul şi-a găsit tovarăşa vieţii sale, el e puternic şi voios. Priveşte pe ţărmul rîului ce verzi şi dese sînt firele de bambu! Aşa sînt culpinele sufletului meu.

SIANG

Vorbeşti ca şi cînd ai fi intrat cu gîndul în inima mea. Cum se vede că eşti poet! Poetul înţelege şi cîntă ceea ce simte altul.

ŞUN

Am spus ceea ce simt eu.

SIANO

însă mirele sînt eu (

ŞUN

(aparte)

Auguşti Strămoşi, ce-aud! (Tare.) Mirele eşti tu? Şi tu faci nuntă?

SIANG

Cum, şi eu? Dar cine altcineva oare?

KU-SBU

Prea multă vorbă, Şun; avem mult de lucru acasă. Noi mergem la curtea împărătească. Află că fratele tău Siang s-a învrednicit de mila Fiului ceresc. Slăvitul împărat 1-a peţlt pentru fetele sale.

ŞUN

Este cu putinţă?

KU-SEU

Venerabilul Hi-Ho, întîmpinîndu-mă ca peţitor mi-a spus astfel: Tatăl fericit cu o odraslă aleasă

e dator sa facă părtaş şi pe tatăl nostru al tuturor de asemenea bucurie.

ŞUN

Eşti încredințat că venerabilul Hi-Ho s-a gîndit la Siang?

SIANO

Dar la cine? (Aparte.) Fratele meu Şun e plin de invidie.

KU-SBU

La cine vrei să se gîndească? Pețitorul a vorbit limpede: Tînărul asupra căruia Cerul şi-a lăsat harul său, acela este vrednic de nuntă împărătească.

SIANO

Cerul m-a ales, fiind eu născut dintr-o mamă-fecioară şi spuma unui zmeu.

KU-SEU

Aşa, aşa.

ŞUN

Cerul să fie îngăduitor cu tine, iubite frate Siang.

SIANO

(aparte)

Cuvintele lui sînt întunecate.

KU-SEU

Să mergem, Siang. Şun, supune-te poruncilor noastre părinteşti.

SUN

Duhurile să-ți aducă mîngîiere, frate Siang.

(Ku-Seu, Siang ies; intră Sie, Yu, Kao-fao, *Y, Ki.)*

YU

Prietenii tăi credincioşi se bucură împreună cu tine, Şun, de ştirea cea bună. Te-am urmat pretutindeni ca tovarăşi, te vom urma ca fii prea plecați.

KAO-YAO

Fiul Cerului a făcut dreptate.

Y

Geniile pomilor roditori şi ale semănăturilor au vorbit pentru tine.

KI

De acum apele şi uscatul au un stăpîn inimos.

ŞUN

Frați iubiți, în fructul dulce am găsit un mic vierme, îmi simt fericirea vrednică de mustrare.

YU

Totdeauna ai fost sfios, Şun, în a primi ceea ce ți se cuvine. Ce piedici îți mai pui ție însuți *1*

ŞUN

Fratele meu Siang a trecut adineaori însoțit de tatăl meu să pețească pe fetele împăratului.

SIE

Pețire zadarnică şi nesocotită.

ŞUN

Da. Tatăl meu a înțeles greşit vorbele venerabilului Hi-Ho despre un fiu care, cu mila împăratului, sînt eu.

KAO-YAO

Şun, ai inima îngăduitoare. Ku-Seu, ațîțat de Siuan Siang, te vede cu ochi răi. £1 ştia prea bine ce voia să spună Hi-Ho şi numai duşmănia 1-a îndemnat să te dea la o parte.

ŞUN

Un tată nu se cade să fie şi deci nu este în chip firesc duşmănos, şi părintele meu Ku-Seu putea fi de bună credință tălmăcind astfel vorbele lui Hi-Ho.

KAO-YAO

Siang e invidios.

ŞUN

Cînd frații trăiesc în bună învoire, bucuria şi fericirea domnesc printre ei. Fratele meu n-a căpătat aceleaşi învățături ca şi mine? El este tînăr şi însetat de dragoste şi cred că fără cuget rău s-a socotit cel ales drept mire. Şi de ar fi altfel, oricine pierde nădejdea de a se însoți cu zeeştile Ciuang şi Kiang e menit mîhnirii. Plîng pe bietul meu frate Siang.

SIE

Cînd ai cerut lui Ku-Seu învoirea părintească nu s-a aflat greşala?

ŞUN

N-am cerut tatălui meu învoirea.

SIE

După obiceiuri s-ar fi cuvenit. Pravila glăsuieşte: Cînd un bărbat îşi ia soție, el întreabă pe tatăl şi pe mama sa.

ŞUN

A-şi întemeia un cămin este datoria cea mai însemnată a omului. Dacă aş fi cerut învoirea tatălui meu, i-aş fi adus supărare, fiindcă aş fi stat împotriva dorințelor sale. Dacă i-aş fi adus supărare, n-aş fi putut să-mi îndeplinesc rostul omenesc. Tatăl meu nu mi-a zis nici da, nici nu, fiindcă nu l-am întrebat, iar eu ascult poruncile tatălui nostru obştesc, slăvitului împărat.

KAO-YAO

Vorbele tale sînt pătrunse de înțelepciune.

HU-HB

Să ne grăbim, prieteni. Altarul strămoşilor ne aşteaptă.

(Ies; intră Yao cu gardă fi curteni, intre care San-Miao, Yn-Ce-Ciu, *Kong-Kong, Kuan, Huan-Teu, Hu-He; un negustor.)*

YAO

Ce jalbă ne aduce iubitul nostru supus Hu-He?

HU-HE
(cu un balot de mătase)

Împărate luminate, fă-mi judecată dreaptă, nu mai putem trăi de negustori.

YAO

De ce?

HU-HE

Sînt lacomi şi necinstiți şi se îmbogățesc pe spinarea norodului. Bunăoară acesta.

NEGUSTORUL

Slăvite Fiu al Cerului, n-am nici o vină.

YAO

S-auzim pricina.

HU-HE

Voind, Slăvite, să-mi fac un veşmînt de ceremonie ca să pot păşi cu cinste la nunta cereştilor tale fiice, am cumpărat cîțiva coți de mătase de la acest negustor. El mi i-a măsurat în pripă şi mi i-a dat. Cînd am ajuns acasă şi i-am măsurat din nou cu cotul, am văzut că-mi dăduse lipsă. Acum el nu vrea să-mi adauge partea cu care m-a păgubit.

YAO

Cinstite negustor, împărăția are trebuință de breasla voastră spre răspîndirea bunurilor şi înlesnirea vieții. însă după chipul cuvenit. Nu sînt decît două căi pe lume: omenia şi neomenia.

NEGUSTORUL

Am măsurat, Strălucite, mătasea cu cotul meu, cum mi-e obiceiul şi învoiala. El a măsurat-o acasă cu cotul lui, care e mai mare.

YAO

Fă dovada. (Negustorul măsoară un cot *de mătase pe brațul lui şi pe brațul lui Hu-He.)* într-adevăr. Kong-Kong, încearcă şi tu. (Kong-Kong *face măsurătoarea.)* Cotul tău e mai mic. Dacă Kong-Kong ar fi vîndut pînză, ar fi fost un negustor cinstit pentru tine, Hu-He.

HU-HE

Pielea de tigru tăbăcită e ca şi pielea de dine tăbăcită.

YAO

Nimeni nu-i deocamdată vinovat. N-avem măsuri şi greutăți statornice şi de aceea negoțul sufere mare lipsă. Dregătorii mei de pînă acum n-au avut răgaz să se îndeletnicească şi cu astfel de lucruri.

KONO-KONO

A-ți face datoria ca împărat e greu; a ți-o face ca sfetnic nu-i uşor.

YAO

Şun, noul nostru king, va desăvîrşi totul.

(întră Ku-Seu cu Siang.)

HU-HE

Fie-i Cerul prielnic.

(Qlasuri din norod: Şun, Şun, Şun să fie kinglj

KU-SEU

Prea luminos suveran şi venerat cuscru, aduc pe ginerele tău şi fiul meu iubit Siang spre a-şi ferici urechile, precum hotărăsc riturile, cu numele tainic al grațioaselor mele nurori Nan-Ciu şi Ciai-Ciu.

YAO

Fii bine sosit, fericit tata al virtuosului Şun. Ca un har deosebit din partea celestialei mele inimi, am îngăduit fiicelor mele, nevrednice de a fi nurorile unui bărbat însemnat ca tine, să-şi împărtăşească numele lor de fată mai curînd decît cer obiceiurile. Nevoile împărăției îmi fac trebuincios fără zăbavă pe Şun ca ginere şi king.

SIANO
(aparte)

O, blestemat frate!

KU-SEU

Mă iartă, Plinule de slavă, nu Şun este acel hotărît să-ți fie ginere. Siang ți se închină şi te roagă să-ți ții cuvîntul dat de pețitor.

YAO

Scump îmi este şi fiul tău Siang, duhurile stră' moşilor să-i călăuzească paşii spre o bună soţie cînd îi va suna ceasul.

KU-SEU

Venerabilul Hi-Ho a petit pe Siang. Acesta-i ginerele potrivit pentru fiicele Slavei tale, în vinele lui curgînd sînge de zmeu.

HU-HE

Ţăranul îşi laudă ogorul şi părinţii odrasla.

YAO

Cerul te-a binecuvîntat cu astfel de fii. însă am sortit pe fiicele mele întîiului meu sfetnic, ca să-i leg mai strîns de tron, iar Şun este acum întâiul meu sfetnic,

5IAN0

(aparte)

Sufletul mi-e un clocot de ură.

KU-SEU

(Aparte.) Siuan-Siang mă va certa aprig. (Tare.) Păstor înţelept al supuşilor tăi, datinele sfinte îndeamnă pe fiu să capete şi învoirea mamei sale. Să întrebăm şi pe onorata mea soţie Siuan-Siang.

YAO

Fiece mamă îşi apără pe feciorul său şi răspunde pentru el. Siuan-Siang e mama lui Siang şi Siang îi va cere învoirea cînd se va logodi. Şun s-a dus să se prosterne duhului răposatei lui mame.

KU-SEU

Am socotit să dau tronului odrasla cea mai bună, spre binele obştesc. Siang a urmat toate învăţăturile şcoalei mici şi şcoalei mari: să stropească, să măture, să răspundă îndată la întrebări, să intre şi să iasă după pravilele bunei cuviinţe, să primească oaspeţi, să tragă cu arcul, să mîne carul, să scrie, să socotească, să pătrundă cu raţiunea pricinile tuturor lucrurilor, să le împartă în soiuri şi celelalte.

YAO

Fiicele mele, iubite cuscru, nu ştiu să se poarte cu un om aşa de învăţat. Ne mulţumim pentru ele cu Şun,

(Intră Hi-Ho.)

HI-HO

Sacru urmaş al lui Fu-Hi, îţi aduc veşti bune. Duhurile au primit rugăciunea lui Şun cu bunăvoinţă. Preoţii au găsit trestia Şi plină de fire vestitoare de întîmplări minunate, iar broasca ţestoasă a tremurat din picioare în chip de alegere norocoasă. Au fost şi semne deosebite, printre care ivirea unei stele cu coadă dinspre muntele Kong-Tong, ceea ce, după prezicători, e un lucru de foarte bun augur. Cerul întărind hotărîrea împărătească, Şun poate să se înfăţişeze înaintea razelor tale orbitoare.

(Şun intră.)

YAO

Vrednicule Şun, celestiala noastră minte ne-a sfătuit să ne alegem ca sprijin al domniei un bărbat tînăr şi plin de virtuţi care să desăvîrşească lucrările începute spre folosul împărăţiei. Fii cel ales. Te înfăţişăm Cerului ca să întărească alegerea noastră. Ce zice Cerul?

ŞUN

Am încuviinţarea duhurilor, a broaştei ţestoase şi a trestiei Şi.

YAO

Mă închin în fața poruncilor cerești. Te înfățișăm dar acoperit de slavă norodului ca să te primească drept al lui cîrmuitor.

TOȚI

(afară de Ku-Seu ți Siang.)

Șun să fie cînnuitorul nostru.

YAO

Supuși de orice vîrstă și treaptă, fără deosebire, ascultați cuvîntul cinstitului meu king Șun. Fiii mei, *(arată pe cei nouă* fii *așezați în ordine descrescînââ în frunte cu Tan-Ciu)* Șun este stăpînul și tatăl vostru. Dați-i ascultare după cuviință.

ȘUN

Voi fi pentru fiii și pentru supușii tăi un tată blînd și cu ochiul pururi treaz.

YAO

Cărturari ai împărăției, adunați-vă în jurul sfetnicului nostru Șun.

ȘUN

Nu voi face un pas fără a mă sfătui cu cei înțelepți și plini de învățătură.

YAO

Slujitori de tot soiul, dați lui Șun boi, oi, orez, mei și tot ce este de trebuință pentru hrana casei sale, potrivit cu meritul și cinul său.

TAN-CIU

(aparte)

Tata dă acestui om cinstiri ca unui obraz împărătesc. Gîndul lui e de a mă dezraoșteni.

ȘUN

Tot ce primesc de la slăvitul scaun va fi înapoiat cu prisosință obștei.

YAO

Slobod ești, Șun, a face și desface, a lega și dezlega treburile din Ciug-kue, statul suzeran, și din cele unsprezece provincii. Prinți vasali, kiuni și oricare kong, heu, po, ceu și nan, supuneți-vă supraveghetorului vostru Șun.

ȘUN

Voi da tuturor cinstea ce se cuvine după drepturi și rituri.

YAO

îți hărăzim dinainte învoirea de a-ți alege dregători: supraveghetor al lucrărilor pe uscat și pe apă, supraveghetor al muncilor pe ogoare, supraveghetor al munților, pădurilor, lacurilor, mlaștinilor, arborilor, ierburilor și animalelor, supraveghetor al celor cinci pravili, supraveghetor al celor cinci ceremonii, supraveghetor peste judecătorii, supraveghetor al muzicii, al sculelor prețioase și ceilalți. Fie-ți mina bună.

SUN

Cu voia ta, voi alege oameni de chibzuință și cu dragoste de bunul obștesc.

KUAN

(încet către ai săi)

Un dușman de moarte s-a ivit pentru noi.

SAN-MIAO

(la fel)

Sub înfățișarea lui pocăită se ascunde o fire semeață, fără respect pentru marii vasali.

HI-HO

Soare strălucitor, Şun, vrednicul tiu king, se încumetă a-ţi peţi, prin mine, pe cele două domneşti fiice Nan-Ciu şi Ciai-Ciu.

YAO

Primesc ca o cinste fără seamăn să mă încuscresc cu venerabilul Ku-Seu. Iubite ginere, aruncă un ochi îndurător asupra fiicelor mele, pe numele lor de fată Ciuang şi Kiang, pe care n-am fost în stare să le cresc şi să le-mbrac mai bine.

SIANO

(aparte)

Două cuţite înveninate îmi străpung inima.

ŞUN

Luna crepusculară nu e mai netedă şi mai albă ca obrajii logodnicelor mele. Pe veşmintele lor şi-au desfăcut cozile prinţii păunilor. Duhurile pietrelor preţioase le-au presărat unghiile cu nestemate.

YAO

Scumpe fiice, iată pe socrul vostru. Purtaţi-vă faţă de dînsul cu fiiască plecăciune. Iată soţul vostru. El vă este părinte şi frate, stăpîn şi tovarăş. Toarceţi cînepă şi mătase pentru sporul casei lui, iar Cerul milostivească-vă cu prunci mulţi, dar mai ales cu băieţi.

ŞUN

în casa părinţilor şi strămoşilor mei cina sacră vă aşteaptă. Şezînd îngenuncheaţi pe aceeaşi scoarţă, vom vărsa vin pentru morţi şi vom gusta de cîte trei ori din fiertura de mei şi din cei şapte peşti,

bînd de trei ori din aceeaşi cupă. Făcliile vor arde trei zile în toate odăile.

HI-HO

Cinstite Ku-Seu, Îmbrăţişează cum se cuvine pe noile tale fiice. *(După oarecare codire, Ku-Seu îmbrăţişează pe Ciuang şi* Kiang; *pare încîntat.)* Şun, îmbrăţişează, potrivit canoanelor, pe noii tăi fraţi. (Şun *îmbrăţişează pe rînd pe cei nouă fii ai lui Yao; ceremonie monotonă, hieratică şi deci uşor comică.)*

ŞUN

Tată, întîmpină-mă cu dragoste în pragul casei părinteşti. Eu şi soţiile mele te vom respecta şi îngriji, precum cere pietatea filială. Dimineaţa şi seara, spălîndu-ne feţele, te vom saluta. Bucatele cele mai gustoase vor fi pentru tine, îţi vom pregăti veşmintele cele mai călduroase şi-ţi vom urma cuvintele ca pe nişte porunci.

KU-SEU

(după o lungă rezistenţă, îndemnat din ochi de ceilalţi de a îndeplini **ceremonialul,)**

Un fiu al meu îşi aduce neveste în casa părintească. Noile mele fiice fie binevenite.

YAO

Duceţi-vă, vasali, dregători şi curteni, şi pregătiţi-vă de nuntă.

(Ies; rămîn Şun ţi Ku-Seu.)

KU-SEU

Şun, nu zăbovi la curte; fratele tău Siang este plăpînd şi nededat cu truda cîmpuluL Nădăjduiesc că slujba împărătească nu te va răpi prea mult înda-

toririlor tale de fiu. Avem gospodărie grea şi eu sînt istovit de puteri. Şun, ai de cules orezul, de tuns oile, de tăiat lemne în pădure şi mai ştiu eu cîte. Mama ta Siuan-Siang îți va da porunci.

ŞUN

Sînt fiul vostru ascultător.

(Iest intră Tan-Ciu, Siang, San-Miao, Kuan, Yn-Ce-Ciu, Kong-Kong, Huan-Teu.)

SAN-MIAO

(către Tan-Ciu)

înduri tară să murmuri, Tan-Ciu, ca Şun să-ți uzur-pe dreptul de moştenire? Ginerele visează să fie împărat.

TAN-CIU

Sînt încredințat de acest lucru.

SIANO

Surorile tale mi se cuveneau mie. Pentru mine au fost pețite.

KONG-KONG

împăratul a ascultat bîrfeli nedrepte împotrivă-mi. O, cît sînt de necăjit I Am fost scos din fruntea dre-gătoriilor tocmai cînd aveam în minte gînduri mari.

KUAN

Slăvitul nostru stăpîn s-a lăsat înşelat de un venetic. Printre noi, cei hîrşiți cu cîrmuirea țării, se cădea să fie ales ginerele şi marele sfetnic.

YN-CE-CIU

Şun e om aspru şi neînduplecat; el nu îngăduie bietului slujbaş să primească un dar, oricît de mă-runt. Vai mie, am să mor sărac I

HUAN-TEU

Oare Şun nu ne va tăia capetele?

SAN-MIAO

Va face şi aceasta de va trăi şi domni.

SIANO

Jur ca nimic nu m-ar da înapoi de la orice faptă prin care aş spăla ruşinea ce mi-a pricinuit.

KONG-KONG

Să lucrăm cu socoteală şi cu duhul blîndeții. Lumea pune nădejdi mari în Şun, dar Şun e om ca şi noi, iar nu un sfînt. Curînd, tuturor li se va urî cu dînsul.

YN-CE-CIU

Atunci se cheamă că pierzînd încuviințarea noro-dului e izgonit şi de Cer, şi împăratul trebuie să-1 alunge.

KUAN

Am rude nenumărate, voi de asemeni, toți îm-preună ținem firele sufletelor a mii de supuşi. Să-i îndemnăm să se împotrivească poruncilor lui Şun. împăratul se va scîrbi de neiscusința lui.

SAN-MIAO

Jivinele şi beznele mlaştinilor şi pădurilor mele vor întimpîna pe cutezător cu urlete şi furtuni. Voi porunci crivățului să-1 țină de plete şi gerului să-i prefacă ochii în două boabe de sare.

SIANG

Pe peretele odăii mele e atîrnată o sabie pe care am învățat s-o mînui.

TAN-CIU

Ştiu să arunc lancea în firul de trestie si să-1 despic în două.

SAN-MIAO

Voi chema într-ajutor demonii din marea genune de unde izvorăsc cele nouă izvoare galbene

(**Ies;** *intri Sun, Yu, Ki, Y, Kao-Yao, Sie.)*

ŞUN

Prieteni, nu avem timp de pierdut. Neorînduiala ţării e mare şi nu-1 drept ca mirele să uite că e king, în mijlocul veseliei nupţiale. Yu, cu ajutorul pîrtîilor şi zăgazurilor, apele trebuiesc aduse din nou în albiile lor. Să se scoată bolovanii rostogoliţi în rîuri, să se taie maluri, să se deschidă poteci, cărări şi drumuri de ţară pretutindeni unde e nevoie. Yu, te fac, cu voia împăratului, supraveghetor al lucrărilor pe uscat şi pe apă.

YU

Mărite king, slujba e grea, peste slabele mele puteri. Sînt cu totul nevrednic.

ŞUN

Du-te, Yu, fă ce-ţi poruncesc. *(Yu iese.)* Y, codrii sînt nestrăbătuţi şi plini de lighioane, în lacuri tîritoarele monstruoase stîrpesc peştii aurii. Dă foc pădurilor, alungă sălbăticiunile, împrejmuieşte şi curăţă heleşteiele, pune rînduială la munte şi la şes. Te fac supraveghetor peste moşiile ţării.

Y

Inţeleptule king, cunoşti nepriceperea şi neghiobia mea. Pentru astfel de lucrare se cere un bărbat de ispravă.

ŞUN

Du-te, Y, astfel îţi poruncesc. (Y iese.) Ki, cunoşti prea bine că oamenii nu ştiu să semene şi să are, să folosească vitele şi îngrăşămintea, ţarinele sînt în suferinţă. Văzînd ştiinţa ta, te fac supraveghetor peste ogoare.

KI

Grea povară arunci, Şun, pe umerii celui mai prost plugar dintre supuşii tăi.

ŞUN

Du-te, Ki, aşa am hotărît. *(Ki iese.)* Sie, poporul e neînvăţat, cele cinci canoane n-au străbătut încă peste tot. Adună pe tineri în scoli ca să înveţe principiile, virtuţile şi purtările. Pe tine, vestit cărturar, te pun supraveghetor al învăţăturii norodului.

SIH

O, doamne, pe mine, care abia ştiu să silabisesc şi să prind pensula în mină, mă socoti în stare de această slujbă măreaţă ?

ŞUN

Du-te, Sie, aceasta e voinţa mea. *(Sie iese.)* Kao-Yao, cel drept la inimă şi la minte şi priceput în pravili, oamenii sînt sătui de judeţuri strimbe, fă-le dreptate. Te înalţ supraveghetor peste judecătorii.

KAO-YAO

Sufletul meu n-are tărie, uit repede şi încurc treburile. Nu sînt omul nimerit.

ŞUN

Du-te, Kao-Yao, îţi poruncesc. *(Kao'Yao* iese.)

2

Casa părintească a lui Şun. Din. clnd In cînd se văd in fund vilvătăi de incendii, *HUHo, Hu-He, San-Miao, Kong-Kong, Huan-Teu, Kuan,* Yn-Ce-Ciu în colocviu.

HI-HO

Şi acum mai ard pădurile aprinse de onorabilul Y.

HUAN-TEU

Trei ani de pîrj'ol şi groază fi-vor, socotesc, de ajuns.

YN-CE-CIU

(adulmecînd aerul)

Simţiţi? Vai, ce mireasmă plăcută de vînat fript! O gîscă sălbatecă, gonită de flăcările din păpurişuri, a bătut deunăzi din aripi istovită deasupra casei mele şi mi-a căzut la picioare de-a gata rumenită,

HU-HE

Osteneşte-te pînă la baltă, onorabile Yn-Ce-Ciu, poate va sări la mal vreun crap clocotit.

HI-HO

Ispravă fără seamăn a făcut îndrăzneţul Y, nemaigîndită de mintea omului. Ochiul înţeleptului Şun este ager şi gura lui ştie să poruncească.

KONG-KONG

(între adulaţie si ironie)

Cine ar fi crezut ca dintr-un tînăr tăcut şi sfios să iasă un bărbat aşa de straşnic?

HU-HE

Pasărea care iese din valea adîncă zboară pe copacul înalt.

KUAN

Şi capra nelegată zburdă pe păşunea vecinului.

HI-HO

Acolo unde era desiş nepătruns acum e loc de arat. Smîrcurile au fost zvîntate şi lanurile curăţite de trestia netrebnică.

HU-HE

Am venit în trei zile de la moşia mea, tăind drum drept. înainte făceam doua saptămîni ocolind, căci de acolo pînă aici era tot pădure vîrtoasă şi mlaştină. Copacul şedea în apă pînă la pîntec, iar balta nu se vedea de buruiana deasă. Onorabilul Y a tras cu gîndul drum drept peste inima codrilor şi a apelor, apoi a pus să se sape şanţuri adînci pentru ca pîrjolul de la partea hotărîtă arderii să nu vatăme pădurea cea bună. După aceea a dat foc. Unde nu s-a încumetat sa intre cu făclia, a rărit cu topoarele. Sute de elefanţi şi de boi au tras trunchiurile pînă la ţărmul fluviului care le-a luat la

vale. Lacurile şi smîrcurile au ars de asemeni înăbuşit săptămîni şi luni, umplînd cerul de neguri. Ploile au spălat în urmă scrumul, lăsînd locurile limpezite. Pe unde se afla bîrlogul ursului tărcat şl al leopardului trece acum drum de țară bătătorit, în zăvoi cîntă păsărelele. Cînd ajungi la malul iazului, minune. Apa e paşnică şi limpede ca cerul. Bltlani cu picioare lungi, lebede, rațe sălbatece cutreieră păpurişurile rărite. O luntre te aşteaptă Ia un capăt şi te duce la celălalt, iar în jurul ei te urmăresc peşti roşii şi aurii, cu gurile căscate, țîşnind din apă pe dinainte-ți.

SAN-MIAO

Şi care e folosul, cinstite Hu-He? Trei ani de zile duhurile brazilor, pinilor, stejarilor, sălciilor, cedrilor au trosnit de groază şi au alergat izbite şi invîrtite de vînt. Aerul mirosea ca sanctuarele templelor. Toate mi-au cerut milă şi adăpost, încît la mine nu-ți tragi sufletul de neguri. Dar bietele vietăți? Elefantul încurcat în desişul aprins s-a prăjit ca pe rug, rinocerii s-au uscat în carapacea lor, cerbii şi-au Înțepenit coarnele în jăratic, urşii, tigrii, leoparzii au urlat cu blana sfîriind, şerpii au încremenit pe trunchiuri, ochii buhelor, cucuvelelor au plesnit de lumină; ciorile, țărcile, ciocănitorile s-au răscopt în cuiburi. Apele mlaştinilor au dat în undă şi în spuma fierturii pluteau crocodilii, broaştele țestoase, bietele lipitori, şerpii de apă şi celelalte ființe ale nămolului. Duhurile sălbăticiunilor au zburat şi s-au tlrît pînă la moşia mea, unde le-am dat adăpostire.

HU-HE

Urît trebuie să-ți miroasă țara, grațios prinț San-MiaoI

HI-HO

Fapte mari a făcut deopotrivă harnicul Yu. Spărgînd albiile astupate şi întărind malurile fluviilor Ci şi Ta, le-a îndrumat spre mare, zvîntînd astfel sesurile pe care se Iezeau.

HU-HE

Pe locul iezăturii pasc acum caii şi bivolii.

HI-HO

Rîurile Ju şi Han se rostogolesc azi fără piedici pe prundişul lor. Yu le-a scormonit fundurile şi Ie-a curățat de stînci şi trunchiuri. Rîurile Se şi Hofii se varsă nestăvilite în fluviul Kiang.

HU-HE

Locurile pe care-şi cloceau apele sînt acum arătură.

HI-HO

Cele nouă fluvii se mişcă din nou maiestoase către mări.

SAN-MIAO

Geniile apelor au fost jignite, scoase de pe calea lor nepătrunsă şi sacră. Nebun e cine încearcă să întoarcă luna din drum, să reverse marea şi să abată rîul. Omul trebuie să se supună Spiritelor. Auguştii Niun-Kua şi Fu-Hi, cei cu coada însolzită şi încolăcită, s-au născut din apa neturburată.

HI-HO

La început a fost înțelepciunea, una şi veşnică, din care s-au desfăcut cerul şi pămîntul. Din unul au ieşit două şi din două trei şi din trei toate cele ce se văd avînd trup şi chip. înțelepciunea porunceşte

omului să desăvîrşească fața pămîntului dîndu-i înfățişarea strălucită a Cerului.

KONG-KONG

Şi unde este acum onorabilul Yu?

KUAN

Fiul a uitat îndatoririle față de un biet tată văduv.

HU-HE

De trei ori în trei ani Yu a trecut prin fața casei lui şi n-a putut să intre, fiind adîncit în gînduri şi copleşit de treburi. Cînd cea din urmă punte va fi aruncată peste ape, vrednicul Yu va fi aici.

HI-HO

Priviți! Vrednicul Yu soseşte împreună cu ceilalți dregători.

(Intra *Yu, Y, Ki, Kao-Yao, Sie.)*

yu

Salut pe grațiosul prinț San-Miao şi pe toți cei de fața, iar tatălui meu mă închin cu fiiască supunere.

KONQ-KONO

Ne bucurăm că ai sfîrşit muncile şi te-ai întors acolo unde este tatăl tău.

YU

Nu am sfîrşit muncile şi am venit să Ie desăvîrşim cu voia voastră.

Grațios prinț San-Miao, lămureşte-ne de ce în țara ta focurile noastre mîntuitoare au fost înăbuşite şi oamenii puşi să le ațîțe omoriți?

SAN-MIAO

(Aparte.) Vă mulțumesc, duhuri negre* *(Tare.)* Am duşmani mari.

HU-HE

Omul omenos nu are duşmani.

KI

Pe moşiile tale, Kong-Kong, arăturile au fost stricate, şanțurile de apă sparte, astfel că orezul şi legumele s-au ofilit din lipsă de udătură.

KONG-KONG

Oamenii mei sînt tare nepricepuți!

SIE

Pe moşiile voastre, cărturarii puşi să învețe pe copii slova au fost goniți.

KAO-YAO

Vinovații pedepsiți de judecătorii mei au fost scoşi din obezi.

YU

Tată, rîul Wei trece pe moşia noastră. Am pus maluri înalte ca să nu se mai reverse şi am aruncat poduri din loc în Ioc. De ce ai îngăduit să se dărîme zăgazurile şi să se abată punțile?

KUAN

Stăpîn sînt pe moşia mea să fac ce voiesc şi fiul trebuie să se supună poruncilor părinților săi.

YU

Toți laolaltă sîntem datori a urma poruncile Fiului ceresc.

(Intră Şun.)

ŞUN

Din care pricină fraţii mei sfetnici au vrajbă cu venerabilii noştri curteni?

KUAN

Numai împăratul poate să hotărască peste noi pe moşiile noastre.

ŞUN

într-adevăr, Yu, numai un împărat poate face aceasta. Să nu aducem atingere pravilei.

SAN-MIAO

Stăpîn este oricine în umbra casei lui pe trupul şi pe faptele sale.

ŞUN

Nu face nici în loc ascuns nimic de care să roşeşti.

KAO-YAO

Şun, aceşti venerabili bărbaţi sînt învoiţi laolaltă să împiedice lucrarea ta măreaţă, lngăduie-mi să-i pedepsesc.

HU-HE

Nu tăia găina cu toporul cu care înjunghii boul.

ŞUN

Răbdarea şi pilda să fie mijloacele noastre. Virtutea într-o bună ocîrmuire se răspîndeşte ca un fluviu şi merge mai iute decît hrisoavele domneşti.

KAO-YAO

Oamenii sînt îndărătnici, Şun, virtutea singură nu-i urneşte.

ŞUN

Cine-şi călăuzeşte bine ţara seamănă cu steaua polară care stă nemişcată pe locul ei, în vreme ce celelalte stele se învîrtesc în juru-i. Iubiţi sfetnici, veniţi la sfat.

(lese urmat de toţi; intră Siuan-Siang, *însoţită de* Ciuang şi *Kiang.)*

SIUAN-SIANG

Măturaţi, dereticaţi, niciodată casa aceasta n-a fost mai neorînduită. Parcă n-aş avea nurori. Ce-aţi învăţat de la doicile voastre?

CIUANG

Tot se se cade să ştie o fată de împărat.

KIANG

Să toarcem, să ţesem, să pregătim ospeţele pentru slujba strămoşilor, să ne împodobim potrivit stării noastre, să luăm parte la ceremonii.

SIUAN-SIANG

Măturaţi, măturaţi. Am văzut ce ştiţi. Pe vremea mea era altfel. La treisprezece ani ştiam să ţes, la paisprezece ani croiam, la cincisprezece ani cîntam din lăută, Ia şaisprezece ani citeam Cartea Stihurilor şi Istoriile, la şaptesprezece ani am fost nevasta lui Ku-Seu...

KIANG

Ştim şi noi să cîntăm din lăută, dar cine ar îndrăzni să atingă coardele în preajma marelui muzicant Şun, compunătorul divinului cînt Ciao?

SIUAN-SIANG

Nu-i vorba de Şun acum. Şun şi iar Şun! Mîinile îţi sînt grele de podoabe, Kiang. Cînd torceai firul, brăţările tale de aur şi jad zurnuiau.

CIUANG

Lui Şun îi plac giuvaerurile şi ţesăturile foşnitoare.

KIANG

El zice că înţeleptul sobru ostenit de muncile grele trebuie să-şi odihnească ochii pe chipul înflorit al femeii tinere.

SIUAN-SIANG

Mi-aţi stricat cînepa, E murdară, plină de zgrăbunţe. Ah, că nu m-au învrednicit Strămoaşele de nurori harnice.

CIUANG

Tot ce ne-ai poruncit am făcut. Sîntem roabele tale, pentru tihna şi bucuria lui Şun. *(Se aude un **mic** **Zgomot de obiect căzut.)***

SIUAN-SIANG

Ce-aţi mai răsturnat, ce-aţi mai spart?

KIANG

Un ac de fildeş a căzut din părul meu pe cînd îmi plecam capul măturînd.

SIUAN-SIANG

Fireşte. Capul vostru e ca un arici de fildeş, urechile voastre sînt ciorchini de pietre preţioase, unghiile voastre sînt aurite, rochiile de pe voi sînt bătute în fir, sandalele vă sînt încrustate cu sidefuri; cum o să măturaţi? Cum o să ştie gospodăria nişte fete de împărat? Casa lui Şun e grea, cere neveste voinice.

CIUANO

Dragostea dă putere femeii plăpînde.

SIUAN-SIANG

Şun nu e un soţ bun pentru voi. E aspru, tăcut, cu grija numai a cîmpului, a vitelor.

KIANG

Cele mai frumoase poeme sînt ale lui Şun.

SIUAN-SIANG

Ku Seu nu m ar fi lăsat niciodată sa înălbesc cînepa. Şun nu-i seamănă. Se trage înspre partea mamei lui.

CIUANG

Şun are pentru noi cuvinte mîngiietoare, cum niciodată n-au ieşit din gura unui bărbat.

SIUAN-SIANG

Dereticaţi mai repede, ce staţi? Şun are pe limbă la tot pasul o pildă şi o zicătoare. N-am văzut om mai posac. De altfel e şi vîrstnic.

KIANG

Cine întreabă de vîrsta Soarelui?

SIUAN-SIANG

Fetele de azi sînt nebune. Siang era mai nimerit pentru voi. A fost un copil frumos şi plin de daruri. Ah, Siang ştie să se poarte în lume, să stea drept ca bradul în veşmintele lui, să mîne carul fără să-şi clintească o cută a hainei, să vorbească femeilor. Faţa î se roşeşte ca unei fete şi glasul îi e şoptit, blajin.

CIUANG

Siang este binecuvîntat cu iubirea părinţilor săi, Şun are nevoie de credinţa soţiilor.

SIUAN-SIANG

Nu-mi mai vorbiți de Şun. E un fiu rău care a păgubit pe fratele lui. Hotărîrea noastră părintească a fost ca Siang să fie ginerele împăratului, pentru ca Şun să ne rămînă în sprijinul casei. Siang are ținută împărătească, ar fi fost tatălui vostru un falnic moştenitor. Iată-1 ce mîndru păşeşte, îmi creşte inima văzîndu-1. Vino, Siang, iată pe cumnatele tale. Au de scuturat şi dereticat prin casă. Ține-le de urît pînă ce vor isprăvi treaba.

(Iese; intră Siang.)

SIANG

Cumnatele mele țin mătura în rnînă? O, unealtă netrebnică pentru degete aşa de subțiri. Lira de fildeş era sortită pentru ele. Urăsc pe fratele meu care-şi umileşte soțiile.

CILTANO

Mama ta ne-a dat de lucru.

SIANG

E cu putință? De-aş fi fost bărbatul vostru aş fi ştiut să vă feresc şi de tăişul vîntului. Ochii tăi sînt limpezi, Ciuang.

CIUANG

Fiindcă nu m-am făcut vinovată cu nimic față de Şun.

SIANG

Kiang, mijlocul tău e sprinten ca un arc, Mîna mea doreşte încordarea lui.

KIANG

Nu-ți părăsi arcul de vînat. Şun e mîndru de tine.

SIANO

Nu-mi trebuie ocrotirea lui Şun. El mi-a răpit logodnicele. Cînd cineva te pradă şi încerci a-ți lua înapoi lucrurile furate înseamnă că te atingi de bun străin? Nicidecum. Voi nu sînteți cumnatele mele, voi sînteți soțiile mele furate, vă vreau înapoi.

CIUANG

Şun este fratele tău mai mare, Siang.

SIANG

Frate mai mare şi frate mai mic, iată vorbe care îmi apasă viața. Fiindcă zodiile m-au trimis pe lume cu cîteva ceasuri, ori luni, ori ani mai tîrziu, sînt blestemat să am doi tați. Voi sînteți nurorile tatălui meu şi el vă încredințează cui crede de cuviință. Veți fi ale mele, orice s-ar întîmpla.

CIUANG

Iubite cumnate, îngăduie să mergem în iatacul nostru.

SIANG

De sînt cumnat, fratele mic moşteneşte pe fratele mare şi obiceiul vă sorteşte culcuşului meu.

(Intri Ku-Seu).

KU-SEU

Ce caută scumpul meu fiu Siang în preajma unor soții tinere? Du-te, du-te, locul tău e pe lîngă fecioare. (Siang *iese.)* Ființa mea bătrînă întinereşte cînd vede făpturile voastre în floare. Numai un bătrîn ştie să prețuiască gingăşia tinereții, fiindcă e un bun pe care 1-a pierdut.

CIUANO

Tată, te venerăm cu cea mai adîncă pietate filială.

KU-SEU

Tată, tata, cuvîntul acesta nu-mi place. Iubirea mea pentru voi nu este paternă, nerîind voi sînge din sîngele meu. Sînt un bărbat si eu, simțitor la frumusețea femeii. De ce numai tînărul să se bucure de ce e bun în viață î Tînărul este uşuratic, bezmetic, calcă cu piciorul pe flori.

KIANO

Putem să ne întoarcem în iatacul nostru, tată?

KU-SEU

De ce, lumini scumpe, de ce, flori de piersic? Mireasma voastră îmi dă suflet nou, căldura trupului vostru îmi subțiază sîngele.

CIUANG

Tată, eşti obosit, vîrsta ta cere odihnă.

KU-SEU

Nu este adevărat, nu-mi vorbiți mereu de neputințele vîrstei. Tinerii trebuie bătuți cu nuiele la tălpi, învățați ce este adevăratul respect pentru părinți. Cum? Sub cuvînt ca sînt tineri să ne soarbă laptele şi vinul vieții şi să ne amăgească cu supuneri ipocrite?

KIANG

Şun te iubeşte.

KU-SEU

Nu-mi trebuie iubirea lui. Aci sînt singur stăpîn şi bărbat. în casa mea, orice femeie de alt sînge îmi este roaba şi soție.

CIUANG

Onorata Siuan-Siang se va întrista auzind acestea.

KU-SEU

Sst, păunită, sst, floare de nufăr, dragostea cea mare e şoptită. Strălucitul Fiu al Căii laptelui, părintele vostru, a fost rău sfătuit cînd v-a încredințat unui mire tînăr. Nici Şun, nici Siang nu sînt copți pentru fericirile alcovului. Ştiu să întind arcul ca orice tînăr, ştiu să mîn calul. în viața mea am fost un straşnic cîntăreț. Am să viu să vă cînt un cîntec, un cîntec nemaiauzit din timpurile eroice.

(Intră Sun.)

ŞUN

Sfîrşind treburile obşteşti, am venit ca fiu să-ți aduc salutul de seară şi să-ți veghez cina, ajutat de soțiile mele. Ai tu, tată, tot ce-ți trebuieşte, veşmintele îți sînt curate şi fără stricăciune?

KU-SEU

(scoate un deget printr-© *gaură a hainei)*

Haina mea e ruptă.

ŞUN

Soțiile mele ți-o vor coase îndată!

KU-SEU

Căciula mea are o pată.

ŞUN

Nurorile tale o vor curăța cu apă şi cenuşă.

KU-SEU

Veşmîntul acesta e ros şi de cînepă, ține frig. Vreau îmbrăcăminte nouă, frumoasă, ca pentru un bărbat de seama mea.

Aduceți tatălui meu veşmîntul de mătase cel mai frumos, cu flori şi balauri de fireturi. (*Ciuang Şi Kiang aduc haina, ajutînd lui* Ku-Seu s-o îmbrace.) Ce altă dorință mai are tatăl meu?

KU-SEU

Pielea trupului meu e aspră, neplăcută femeii,

ŞUN

Mîine în zori căldarea cu apă de orez va clocoti şi trupul tău venerat va fi îmbăiat.

KU-SEU

Vreau mîncare îmbelşugată şi gustoasă ca să prind puteri.

ŞUN

Soțiile mele ți-au pregătit mîncarea cea mai aleasă şi mai hrănitoare.

KU-SEU

Ce?

ŞUN

Peştele, iepurele, nuferii, ouăle de furnică, greierii în miere aşteaptă pe masa ta. Vinul aromatic şi friptura grasă te vor întări.

KU-SEU

îmi veți da şi carne de dine?

ŞUN

îți vom da. Am tăiat dinele cel mai gras, cu carnea mai dulce decît a şoricelului, mai gustoasă decît a mascurului şi decît a găinii.

KU-SEU

Prea bine, prea bine.

ŞUN

Binevoieşte a ne urma.

KU-SEU

Şun, sufletul meu slab mai are o poftă. Ascultă dorința mea, vreau să zic porunca mea.

ŞUN

Un fiu ascultă prea plecat poruncile tatălui.

KU-SEU

Căminul nu mi-e îndestulat cu fii, împăratul are unsprezece copii, eu numai doi. Siuan-Siang nu-i o soție harnică. Datoria mea este de a spori familia, de a da împăratului războinici pentru curtea lui şi fete pentru partea bărbătească a casei sale. Mă simt verde, tare ca bronzul, vreau să-mi mai iau neveste ca să am pat binecuvîntat.

ŞUN

în locu-ți m-aş feri, la această vîrstă, de ostenelile unui cămin greu. Copiii tăi îți vor da nepoți. Dar un fiu nu trebuie să mustre pe tatăl său.

KU-SEU

De bună seamă. Şun, tu eşti prins de treburile cîrmuirii, femeile tale stau răzlețe şi întristate. Am hotărît să le fac nevestele mele.

ŞUN

La grea încercare pui pietatea mea filială.

KU-SEU

Datinile îmi dau acest drept. Fiul nu este stăpîn pe trupul lui care e al tatălui şi pe nimic din preajma

trupului lui. Soțiile tale sînt ale mele împreună cu zestrea lor, aşa glăsuiesc pravilele. Şun, scumpul meu fecior, să-mi trimiți nevestele.

ŞUN

Avutul meu, tată, îl poți lua, fiindu-mi de ajuns mintea şi brațele spre a călăuzi țara. însă soțiile mele mă iartă că nu ți le dau.

KU-SEU

Pentru ce?

ŞUN

Traiul laolaltă sub acelaşi acoperămînt al bărbatului şi femeii este cea mai înaltă menire a omului.

KU-SEU

Ciuang şi Kiang vor trăi laolaltă cu mine sub acelaşi acoperiş.

ŞUN

Omul tînăr doreşte să aibă copii, îndemnat de legea cerească. Nu e drept ca bătrînul să împiedice mersul firesc al vieții.

KU-SEU

Fiul meu Şun nu mă iubeşte, el calcă poruncile mele.

ŞUN

Cînd omul e tînăr, el iubeşte pe tatăl şi pe mama sa. Cînd apoi ajunge la vîrsta bărbăției şi inima îi bate cu putere pentru tînăra sa soție şi pentru copiii săi, atunci el îşi iubeşte întîi femeia şi copiii şi apoi pe tatăl şi pe mama sa.

KU-SEU

Am să mor de supărări, în casa mea nu este rînduială. Fiii mei şi nurorile mele n-au cruțare pentru slaba mea ființă.

ŞUN

Tată, ora cinei a sosit. Vino şi te ospătează I

(Ies; intră Yao ți curtea; **surle.)**

YAO

Am venit să văd pe scumpul meu ginere şi să şed la masa lui.

KUAN

Se cade oare ca un stăpîn al Căii cereşti să se obosească pînă la pragul unui supus?

YAO

Aşa precum supusul cercetează pe stăpînul său, smerindu-se înaintea darului împărătesc, împăratul coboară la supuşii săi spre a cinsti şi slăvi pe omul înțelept.

KONO-KONG

Ca muntele stîncos ce se vede în depărtare, spre miazăzi, aşa străluceşte împăratul, privit cu smerenie de norodul său.

YAO

Din palatul meu cu atîtea odăi cîte zile are anul am ieşit să privesc lucrările sfetnicilor. Mîndru este palatul meu strămoşesc. Streşinile îi sînt de aur, uşile de bronz, tavanele bătute cu stele. în grădinile mele trăiesc toate vietățile pămîntului, între care şi şase gîşte roşii. Apele lacurilor se izbesc departe în Ostrovul Fericiților. La scara mea trage calul ceresc

cu spumă purpurie. Dar împărăția, așa cum a întocmit-o Șun cu sfetnicii săi, atinge desăvîrșirea Cerului.

KUAN

Maiestatea voastră augustă a fost totdeauna darnică în laude pentru sfetnicii săi.

YAO

Nici o lauda nu e prea mare pentru vrednicul Șun. Am hotărît jertfe pe cei cinci munți cardinali. Mă bucur că atunci cînd oboseala bătrîneții mă înfrînge pot aștepta dragonul care mă va sui la cer cu inima împăcată.

SAN-MIAO

Slava ta celestă nu trebuie să se gîndească la moarte. Un împărat este ruda cu geniile veșnice, cu prințul vîntului, cu domnul fulgerelor și poate afla cu ajutorul învățaților taina morții.

YAO

Cînd nu știm ce e viața, cum vom putea ști ce e moartea?

SAN-MIAO

Departe în insulele fericite trăiesc nemuritorii, oamenii adevărați. Ei pot intra în apă fără să se ude, în foc fără să se ardă, să zboare pe nori și pe aburi. Pe prispa de sus a turnului tău care dă de-a dreptul în cer pune fete și băieți să joace spre a ispiti pe zei. Atunci vor răsări stele mari cît merele.

YAO

Nu mă pasc cu basme, grațios prinț San-Miao. Cele două sicrie așteaptă oasele mele bătrîne. Veșnicia se hărăzește doar numelui, pentru fapte alese.

HU-HE

Cînd vine iarna, atunci recunoști chiparosul de alți pomi care-și pierd frunzele.

YAO

Iar pentru trăinicia tronului, socotesc să-mi aleg un moștenitor.

KUAN

Grațiosul fiu al Slavei tale, Tan-Ciu, nu este moștenitorul firesc?

YAO

Cerul nu-și lasă harul după voia părinților.

HU-HE

Iarba crește, dar nu dă flori.

YAO

Bărbatul e cerul iar femeia e pămîntul, păstrător al semințelor. Din împerecherea augustului Cer cu suverana Țărînă iese tot ce apare sub soare. Fetele mele iubite vor duce mai departe sămînța împărătească, însă sînul lor va primi raza înțelepciunii cerești. *(intră Șun.)* Șun, te fac moștenitor al tronului veșnic și cîrmuitor suprem al împărăției încă din timpul vieții mele. Vei îngădui să dau fiului meu trupesc Tan-Ciu o moșie de cîte o sută de li în lung și în lat cu titlu de prinț vasal. Cer pentru el părinteasca ta ocrotire.

YN-CE-CIU
(încet)

Tan-Ciu a scăpat de grijile domniei.

KONG-KONG

Ga fel)

înțeleg că Tan-Ciu e dezmoştenit şi Şun stăpîn peste noi toți.

HUAN-TEU

(la fel)

Şun se va răzbuna acum pe noi.

ŞUN

N-am căutat cu mintea ceea ce depăşea priceperea mea şi n-am încercat a face fapte peste puterea firii omeneşti. N-am făcut minuni spre a uimi lumea, ci am urmat calea dreaptă. îndatoririle omului sînt cinci: către împărat, către părinți, către soție, către frați, către prieteni. Pot eu călca porunca Fiului ceresc?

SAN-MIAO

(încet)

Este prefăcut cum nu se mai poate.

ŞUN

Supusul nu va cîrti, dar fiul va mărturisi tatălui său sufletesc tristeța inimii sale. Pe omul înălțat, ochii îl privesc încruntați.

HU-HE

E greu să fii sărac şi să n-ai pică.

ŞUN

Sînt încă tînăr. Soțiile mele au nevoie de un soț, nu de un stăpînitor de țară.

YAO

Duhurile să-ți vină într-ajutor. îmbracă veşmînt galben şi pofteşte-ne la cina ta.

(Ies; intră Siuan-Siang ți Ku-Seu.)

SIUAN-SIANG

Om de nimic, iată fructul neghiobiei tale, Şun va fi împărat.

KU-SEU

E o cinste pentru noi.

SIUAN-SIANG

Cinste? înnebunesc ! Şun posomoritul, Şun plivitorul de orez şi tăietorul de trunchiuri, împărat! Mai bine muream. Iar Siang, lumina ochilor mei, dat la o parte; un curtean al fratelui său vitreg.

KU-SEU

Poate Şun ne va împărți la toți cinstiri mari.

SIUAN-SIANG

Şun cel zgîrcit şi cumpătat, aspru cu el şi cu ceilalți 1

KU-SEU

într-adevăr, Şun nu îngrijeşte îndeajuns slaba mea ființă.

SIUAN-SIANQ

Plecăciunile lui sînt porunci, blîndețea lui e mustrătoare.

KU-SEU

Nu ne putem pune în calea voinței împărăteşti.

SIUAN-SIANG

Am fost slabă şi te-am lăsat de capul tău. Nu se întimpla ce s-a întîmplat dacă nu țineai pe Şun în casa ta. Trebuia trimis departe la marginea țării, sau printre barbari. Acum ar fi pierit sau ar fi fost departe de curte.

KU-SEU

Tăria îmi lipseşte.

SIUAN-SIANO

Timpul nu-i pierdut, împăratul trăieşte. Dacă Şun moare, moştenirea trece asupra soţului văduvelor sale.

KU-SEU

Aşa, aşa.

SIUAN-SIANG

îţi citesc gîndurile, bătrîn nepotolit şi fără obraz. Dar n-ai să îndrăzneşti a te pune în calea Iui Siang. Siang poate moşteni nevestele şi tronul.

KU-SEU

însă Şun trăieşte.

SIUAN-SIANG

Eşti greu de cap. Ku-Seu, ochii tăi aleargă după femei tinere, tu vrei să-ţi mai iei neveste.

KU-SEU
(cu capul plecat)

Inima bărbatului e veşnic însetată de dragoste.

5IUAN-SIANO

Nu mă voi împotrivi. îţi voi găsi o fată de neam ca a doua soţie. însă pe Siang vreau să-1 văd Fiu al Cerului.

KU-SEU

Ne vom sfătui, voi face tot ce-mi vei spune. (Siuan-Siang iese; *irttră Siang.)* Siang, fratele tău va fi împărat.

SIANG

Ciuda pe care o simt pentru noua umbră pe care o aruncă Şun asupră-mi nu e atît de mare pe cît mă aşteptam. Tronul împărătesc înţepeneşte picioarele, iar eu vreau să alerg, să călăresc. Mă chinuie gîndul de a pierde pe Ciuang şi Kiang. Soţiile unui împărat sînt greu de răpit.

KU-SEU

Ciuang şi Kiang sînt frumoase, de-aş fi fost tînăr aş fi murit dacă le pierdeam.

SIANG

Stîrneşti sufletul meu în flăcări. Şi ce-ai mai fi făcut, dacă erai tînăr?

KU-SEU

O, pe vremea mea tinerii erau aprigi. Femeia era răpită cu sabia şi cel ce s-ar fi împotrivit, culcat Ia pămînt. Acum au ieşit pravili grele.

SIANG

Aş ucide, dacă plata mi-ar fi Ciuang şi Kiang. Sînt blestemat, căci răpitorul e fratele meu şi Fiu al Cerului. Fărădelegea mă înspăimîntă.

KU-SEU

Cine omoară un om părăsit de toată lumea faptuieşte oare un lucru neîngăduit?

SIANG

Nu.

KU-SEU

Bărbatul care răpeşte părinţilor şi fraţilor drepturile lor, care le aduce ruşine şi mîhnire este un om osîndit de legi, părăsit de toată lumea.

SIANO

într-adevăr.

KU-SEU

Prin urmare, dacă tu ridici sabia asupra lui Şun, tu nu ucizi un frate, ci un uzurpator, un părăsit de toată lumea.

SIANG

Pămîntul se învîrteşte cu mine. (Porneşte *spre uşă.)*

KU-SEU

(strigindu-i din urmă)

Siang, sabia mea cea grea şi ascuţită e atîrnată în odaia strămoşilor.

(lese; intră Tan-Ciu, San-Miao, Kong-Kong, Kuan, Yn-Ce-Ciu, Huan-Teu.)

HUAN-TEU

Cîtă vreme trăieşte Şun, noi sîntem nişte osîndiţi la moarte.

KONG-KONG

Cîtă vreme Şun moşteneşte tronul, Tan-Ciu este un fiu dezmoştenit.

TAN-CIU

Trebuie să fac ceva.

SAN-MIAO

Aşa socotesc. Sînt multe căi şi vreme destulă pentru omorîrea lui Şun. Cu toate acestea pentru tine, Tan-Ciu, cuminte ar fi ca mîine Şun să se plimbe în lumea duhurilor.

KUAN

Ceremoniile şi sacrificiile n-au fost îndeplinite, Şun nu-i încă moştenitor adevărat. Dacă Şun piere pînă mîine, tatăl tău se va gîndi din'nou la tine, în lipsă de alt urmaş.

YN-CE-CIU

Dar dacă Şun e doborît prea tîrziu, după moartea împăratului, norodul va dori pe Yu.

KUAN

Norod nebun. Acest lucru nu trebuie să se-ntîmple.

SAN-MIAO

Eşti cel mai tînăr şi mai ager; pentru tine, os împărătesc, nu e pedeapsă. Apoi noi, vasali şi curteni, te vom sprijini.

TAN-CIU

Ce trebuie să fac?

SAN-MIAO

Sabia e grea şi lucitoare, ea descoperă pe omul care o ţine în mîini. Dar săgeata e uşoara şi vine de departe, ea este a nimănui. Tu eşti un arcaş rar, Tan-Ciu, fiu dezmoştenit.

TAN-CIU

Alerg să-mi iau arcul.

KONG-KONG

Să aduci vînat de seamă, ilustre vînător.

(Tan-Ciu iese, urmat de ceilalţi; apoi intră Şun.)

ŞUN

O singură familie de ar fi plină de omenie, ar răspîndi în norod omenia. Un împărat apucător şi lacom aduce stricăciune naţiei. Arta de a călăuzi

bine țara stă în a pune rinduială în familia ta. Şed sfiit în fața cerescului Yao, fiindcă în casa noastră nu e unire şi voie bună. Mama mea vitregă, onorata Siuan-Siang, nu e veselă de înălțarea mea, Siang sta înbufnat prin colțuri, tatăl meu mi-a spus vorbe care au amărît inima mea. Lună, semn al împărăteselor, Ioc de păstrare a semințelor veşnice, fă ca familia să-mi fie rodnică precum e Cerul de stele şi nedespărțită cum eşti tu de soare. (Se *aude un vîjîit-Tan-Ciu a aruncat o săgeată de după un pin.)* Un vîjîit a trecut pe lîngă urechea mea. Fiul Cerului mi-a cinstit casa şi s-a milostivit să guste din bucatele mele, iar eu nu-i pot spune: iată, acesta e tatăl meu, acesta e fratele meu. Tatăl şi fratele s-au ascuns facînd ruşine feței mele. *(Se aude alt vîjîit).* Un duh se învîrteşte în juru-mi țiuind. *(Zăreşte pe Tan-Ciu cu arcul* încordat.) Tan-Ciu? Ce vînează fratele meu Tan-Ciu la acest ceas? (Tan-Ciu *tace* ruşinat.) Mă mustru de gîndul nesocotit care mi-a trecut prin mintea slăbită de vinul de orez. Tan-Ciu, frate al soțiilor mele, frate al meu, acum am înțeles. Bătrînii şi vîrstnîcii petrec, lăsîndu-te singur cu arcul tău. Ai dreptate, arcul e cel mai bun tovarăş, iute ca un armăsar, zbîrnîitor ca o liră. Nu stai bine. *(li ia arcul.)* Eşti mult mai slobod în mişcări dacă îngenunchezi cu piciorul drept. *(Îngenunchează.)* Stîngul îl ții încovoiat. Dacă ținta e jos în zare şi arcul e lung, un capăt al lui îl rezemi de pămînt. Dacă ocheşti în sus şi arcul e uşor, îl poți pleca puțin peste genunchiul sting. îmi plăcea, cînd eram de vlrsta ta, să trag cu arcul noaptea, în trunchiul pinilor, spre culme, țintind pe lumina lunei pline. Copacii se clătinau uşor ca izbiți de o adiere şi cîntau în liniştea nopții. Aşa 1 (Trage o *săgeată, se aude departe un sunet* metalic) Ascultă I într-o zi, cînd treburile țării mă vor lăsa mai slobod, vom merge împreună la vînătoare. (Surle.) Auzi, slăvitul tău părinte pleacă. Să mergem să-1 călăuzim pînă la porți.

(Ies; intră Siang cu spada, San-Miao cu ceata sa.)

SAN-MIAO

Tan-Ciu a dat greş. Iată o întîmplare neplăcută.

HUAN-TEU

Mîna îi va fi tremurat de frică, fiindcă Şun e un om cu uitătură piezişă.

KONG-KONQ

L-am văzut pe Şun împreună cu Tan-Ciu, păşind înspre porți. Părea a privi la fiul împărătesc fără bănuială.

SAN-MIAO

Şun are o mare stăpînire de sine.

KUAN

Dacă îl scăpăm acum, cînd a prins de veste, nu ne va cruța.

SAN-MIAO

Sabia e mai sigură decît arcul. Siang, fii bărbat, printr-o clipă de hotărîre cistigi pe Ciuang şi pe Kiang.

HUAN-TEU

Şun se-ntoarce, să fugim.

SAN-MIAO

Să stăm în apropierea lui Siang, spre a-i da inimă.

(Ies; Sun *reintră.)*

ŞUN

Nu e cu putinţă. Tan-Ciu e încă un copil care se joacă cu arcul, prea mare pentru a mai sta în ceata fraţilor săi, prea crud spre a fi luat in seamă de cei bătrîni. Mă voi îngriji de el. Tan-Ciu şi Siang, ce minunaţi tovarăşi mi-aş face din ei, dacă m-ar privi cu încredere 1 (Siang *înaintează în scenă, ţinînd sabia cu amîndouâ* mîinile.) Siang, pentru ce această sabie?

SLANO

Tăişul ei e pentru tine. *(încearcă* a Iovi.)

ŞUN

Siang, nu te-nţeleg, voieşti să loveşti în mine?

SAN-MIAO
(şoptind prin apropiere)

N-avem noroc. Privirea lui Şun încremeneşte. Siang şi-a pierdut cumpătul.

HUAN-TEU
(asemeni)

Socotesc cuminte să ne ascundem o vreme la moşiile noastre.

KUAN
(asemeni)

Sfatul nu-i bun. Vom da de bănuit.

ŞUN

Te întreb încă o dată, Siang, pentru ce ai ridicat sabia asupra mea?

SIANO

Sabia mea nu se va odihni în teacă pînă ce nu te va izbi.

ŞUN
(prefăcindu-se a înțelege altfel)

O, cum m-ai speriat, Siang, inima-mi vine la loc. Acum pricep totul. Tu vrei să încrucişezi paloşul cu mine, să ne dedăm ca altădată îndeletnicirilor cavalereşti. într-adevăr, toată lumea este voioasă şi cu gust de petrecere, numai eu sînt îngîndurat şi obosit. Bieţi fraţi prea tineri în căutare de tovarăşi de joc, unul îşi încearcă arcul, altul îşi învîrteşte sabia. Ei bine, vreau să-mi măsor din nou puterile cu tine, iubite frate ! (Striga".) Hei, slujitori, aduceţi-mi sabia mea cu teaca învelită în purpură. *(I se aduce sabia, fiecare îşi ţine sabia sa cu amîndouâ* mîinile,)

SIANO

Ridic această sabie grea în cinstea gingaşelor mele cumnate Ciuang şi Kiang.

ŞUN

Mă copleşeşti cu bunăvoinţa, nu găsesc în min-tea-mi ostenită o răsplată pentru cuvintele tale alese. (Se ***bat.)***

SIANO

Mă înţelegi greşit; în cinstea gingaşelor mele cumnate care îmi vor împodobi patul nupţial cînd te voi culca la pămînt.

ŞUN

O ameninţare aspră în luptă dă un spor de puteri. Nu mă cruţa, iubite Siang.

SIANO

Isprăveşte odată cu vorbele nobile. Te urăsc. Cîinelui meu nu i-aş da voie să-ţi lingă sîngele.

ŞUN

Ai şcoală bună. Metafora şi injuria plastică spuse în toiul încăierării produc impresie epică.

SIANO

Nu fac figuri de stil, Şun, îți deşert toată fierea sufletului meu.

ŞUN

A tăgădui o figură şi a o face în aceeaşi clipă e iarăşi o figură. Ai primit o bună instrucție poetică şi mă osîndesc că nu te cunosc mai de aproape.

SIANG

Dacă m-ai cunoaşte ai şti cît de-ntuneric este la rădăcinile arborelui Kien-Mu.

ŞUN

Siang, lupta nu e dreaptă, sabia mea e mai bună.

SIANO

Tot ce e mai bun e al tău. Tu ai partea cea mai bună din moştenirea părintească, tu eşti ginerele împăratului, ale tale sînt Ciuang şi Kiang. Dacă sabia ta e mai bună, pe-a mea o va ascuți ura,

ŞUN

Fereşte-te de vîrful săbiei mele, oamenii risipiți cu gîndul aruncă paloşul în neştire şi pot vătăma, împotriva canoanelor cavalereşti.

SIANG

Şun, tu minți. Eşti cel mai iscusit mînuitor de sabie din cîți s-au născut vreodată între cele patru mări şi cei cinci munți cardinali. Mă jigneşti cu ocrotirea ta. Dacă nu sînt în stare să te ucid, ucide-mă.

ŞUN

(Aparte.) Fratele meu e neprevăzător. (Tare.) Siang, va trebui să sufăr privirea ta dispreţuitoare, căci sînt obosit.

SIANG

Tu nu eşti ostenit. Te-am văzut bătîndu-te două ceasuri fără să-ți pice un strop de sudoare de pe frunte. îți voi plăti curtenia oprindu-mă să-mi suflec mînecile. (Se *opresc.)*

ŞUN

într-adevăr, nu m-am gîndit să-ți dăruiesc un veşmînt potrivit pentru asemenea jocuri. Grijile țării m-au împiedicat să-mi văd de familie.

(Intră Yu, Y, Ki, KaO'Yao, Sie pe *o parte, apoi San-Miao, Yn-Ce-Ciu,* Kuan, Kong-Kong, *Huan-Teu pe altă parte.)*

YU

Şun, te bați cu fratele tău ?

ŞUN

Ca să-mi dezmorțesc oasele în această zi de bucurie, am primit să încrucişez sabia cu Siang, A ajuns la o îndemînare pe care nu i-o cunoşteam.

SIANG

(aparte)

Nu voi îndrăzni să lovesc pe fratele meu. Sînt nevoit să mă prefac.

Dacă e un joc, priveliştea e rară, am putea chema şi pe alții să judece mişcările.

ŞUN

Nu, Y. Nu chema pe alții. E un joc de familie şi m-aş sfii să fiu văzut de alții bătlndu-mă cu fratele meu, chiar în glumă.

SAN-MIAO

O luptă, fie şi în joc, nu-i lipsită de primejdii. Vă vom da îndemnuri.

ŞUN

Tema luptei este duşmănia între doi frați — totul e fireşte un joc — din pricina moştenirii. Eu înfățişez fratele hrăpitor, Siang fratele supărat.

SAN-MIAO

începeți. (în *şoaptă.)* Siang, ai putea lovi! (Lupta reîncepe; *spectatorii fac* îndemnuri.)

YU

Loveşte, Şun I

SAN-MIAO

Loveşte, Siang î

KU-SEU

(apărind intr-o parte)

Siang, prunc nemernic, el se joacă. *(Iese iar.)*

KI

(ironic)

Fii cu fereală, Şun. Potrivnicul e un copil fraged !

KUAN

Izbeşte mai rar, Siang, ca duşmanul să-şi poată
a* trage răsuflarea.

sra

Şun, retează-i mijlocul şi ispräveşte,

HUAN-TEU

Dacă-i tai un deget, Siang, moare !

(în acest timp Ku-Seu s-a apropiat tiptil cu sabia în mină, înapoia lui Şun. Ridică sabia pe care o ține îndelung *în sus pînă la o clipă potrivită. Apoi se repede să dea. San-Miao ți ai lui fug. Şun n-a fost lovit, însă cind zăreşte pe Ku-Seu, pune* mina *la inimă ți se retrage în casă abătut ți țovâind ca* un muribund. Con*sternație.* Prietenii *lui Şun se reped la Ku-Seu ți pun mtna pe el, trăgindu-l în mijlocul curții.)*

KAO-YAO

Bătrîn ticălos, ți-ai omorît fiul!

KU-SEU

Nu eu! (Privind cu *ochi umili spre vîrful săbiei.)* Sabia!

HI-HO

Este adevărat, onorabile Sie, că stăpînul nostru Şun a fost rănit cu sabia de tatăl său, onorabilul Ku*Seu?

SIE

Măreţul Şun n-a fost rănit, ci este, mulţumită planetelor şi aştrilor, teafăr şi în deplină sănătate. Nu pot să tăgăduiesc totuşi că onorabilul Ku-Seu a ridicat sabia asupra sa.

HU-HE

Toţi l-au văzut pe Şun ducînd mîna la inimă şi plecînd cu paşi şovăitori ca un om lovit de paloş.

SIE

Părerea mea e că avem dreptate şi unii şi alţii. Şun a fost rănit, însă în suflet.

HI-HO

De ce?

SIE

Pentru că sufletul unui fiu adevărat capătă totdeauna rană cînd tatăl ridică mîna asupra sa.

HI-HO

Nu mi-am închipuit ca onorabilul Ku-Seu să fie aşa de hain faţă de feciorul său.

HU-HE

Peştele se piteşte-n apă, însă limpezimea undei îl dă de gol.

HI-HO

Şun este moştenitor al tronului ceresc şi cîrmuitor al împărăţiei. O faptă ca aceea a onorabilului Ku-Seu este o fărădelege care se pedepseşte după pravili. Slăvitul Şun n-a dat poruncă să se urmeze legea?

SIE

Nu.

HU-HE

în satul meu era un om plin de dreptate; tată-său furînd o oaie, făcu mărturie împotrivă-i.

SIE

Şun nu poate crede că tatăl său a voit să-1 omoare, fiindcă un părinte nu varsă bucuros sîngele odraslelor sale! El a văzut doar că onorabilul Ku-Seu este mînios şi ridică mîna asupra sa, ceea ce 1-a mîhnit tare, fiindcă a socotit că a greşit cu ceva. într-adevăr, Şun se juca cu fratele său Siang în loc să îngrijească de părinţii săi.

HU-HE

Era un împărat care jertfea oi de mila boilor. Şun este prea slab de inimă.

SIE

Venerabile Hu-He, pe cît am priceput cu mintea mea, Şun respectă virtutea. Tatăl are putere să-şi

pedepsească fiul chiar luîndu-i viața. Cum ar putea Șun să nu se supună tatălui său?

HI-HO

Eu gîndesc că Șun, fiind acum domn peste țară, se cade să se ferească şi de cei mai de aproape.

SIE

Șun nu pune la îndoială cugetul părintelui său. De vreme ce onorabilul Ku-Seu a mărturisit că nu el a lovit pe Șun, ci sabia, înseamnă că onorabilul Ku-Seu s-a simțit tras de o forță demonică fără voința sa. Șun e mîngîiat şi se străduieşte a vindeca de năluciri pe onorabilul Ku-Seu.

HU-HE

Dacă e aşa, judecătorii vor pedepsi de acum înainte numai săbiile.

HI-HO

Eu cred, onorabile Hu-He, că Șun se poartă astfel ca să ne dea o pildă. Pentru împărat ca şi pentru omul cel mal de rînd este o singură datorie: să se desăvîrşească pe sine însuşi.

SIE

Drept ai vorbit, venerabile Hi-Ho. împărații de odinioară care doreau să răsădească în țările lor principiul luminos al înțelepciunii pe care-1 primim din Cer se sileau mai întîi să-şi călăuzească bine noroadele; cei care doreau să-şi călăuzească bine noroadele se sileau mai înainte să pună rînduială în familiile lor; acei care doreau să pună rînduială în familiile lor se sileau mai întîi să se îndrepte pe ei înşişi; cei care doreau să se îndrepte pe ei înşişi se sileau mai întîi să-şi facă inimi drepte; cei cari doreau să-şi facă inimi drepte se sileau mai înainte să fie curați la suflet şi fără strîmbătate; cei care doreau să fie curați la suflet şi fără strîmbătate se sileau mai întîi să-şi desăvîrşească cunoştințele morale; cine îşi desăvîrşeşte cunoştințele morale pStrunde mai adînc rostul faptelor omeneşti; cînd ai pătruns mai adînc rostul faptelor omeneşti, cunoştințele morale ating cea mai înaltă treaptă a desăvîrşirii; cînd cunoştințele morale ating cea mai înaltă treaptă a desăvîrşirii, gîndurile devin curate şl neprihănite iar sufletul se face cinstit şi drept; sufletul facîndu-se cinstit şi drept, omul se îmbunătățeşte şi pune rînduială în familia sa; cine pune rînduială în familia sa călăuzeşte bine împărăția, iar cînd împărăția este bine călăuzită, lumea trăieşte în pace şi bună învoire. Cu plecăciune, venerabili curteni. (Iese.)

HU-HE

Venerabilul Sie vorbeşte ca o tăbliță de bambu.

(Se *aude muzică de coarde, apoi vocală; cititecui Ciao:* instrument *de coarde cu acompaniament de tambur ți gong.)*

monoton

j" t r r g LT I "JiJȚp

ln-țe-lep - tu! *şa - de se - m'n*

gong puternic

//r f flr 11 i nrȚțlțp

sa-tfe *se-n'm* si *ne -tur –* *ku - rat.*

HI-HO

Stăpînul nostru Şun se odihneşte de treburile împărăteşti cîntînd.

HU-HE

Oh, cîntec minunat, oh, cîntec minunat, sunetul mi se topeşte ca ceara, îmi vine sa rîd şi să plîng.

HI-HO

Să ne prosternăm. Glasul Slavei sale se apropie.

(Şun intră cu lăuta pe care o Va lăsa atei.)

HU-HE

Iertare, mărite Şun, urechile noastre hoțeşti au îndrăznit să pătrundă în unda dumnezeiască a glasului tău.

ŞUN

Bucuros este cîntărețul de a împărtăşi fericirea sa cu alții.

HI-HO

Mare este mîngîierea supusului de a auzi glasul armonios al prințului imperial.

HU-HE

Şun, soarele meu, luminează sufletul unui om bătrîn şi neghiob: prin ce taina muzica ne străbate astfel şi ne cutremură?

ŞUN

Te voi lămuri. Legea care stăpîneşte universul este armonia. De la firul mărunt de nisip şi pînă la marele glob solar, totul se ține şi se leagă ca sunetele unui cîntec, care pare unul şi e făcut din cinci sunete împerecheate. Muntele ce ni se arată de departe ca un grunj de sare îl vom găsi de aproape înalt şi întins, plin de buruieni şi copaci, de păsări şi jivine cu patru picioare, de comori nesăpate încă. Marea, privind-o de aici, crezi c-ar intra într-un pahar, dar dacă cobori la țărmul ei o găseşti fără fund; în sînul ei trăiesc broaşte țestoase, crocodili, balauri şi tot soiul de peşti. Dacă aruncăm o clipa privirile la cer nu zărim la început decît o mică întindere luminoasă; dar daca ne-am putea înălța pînă la acel loc sclipitor, l-am găsi nemărginit; soarele, luna, stelele, planetele sînt atîrnate de el ca pe o ață şi acoperă toate făpturile universului ca un baldachin. Iar dacă ai avea urechea ascuțită ai auzi, cînd acest baldachin se mişcă, sunete uriaşe de flaute şi clinchet de clopoței.

HI-HO

Neasemuită este ştiința ta, mărite Şun.

HU-HE

Cine-i oare marele nostru învățător dacă nu slăvitul păstor al norodului? Mai îngăduie-mi o întrebare prostească: de ce uneori stăm fără glas, întunecați la suflet, iar alteori avem gust de cîntare?

ŞUN

Sufletul, asemeni tuturor elementelor, se luptă să împlinească legea armoniei, fiind învrăjbit în chip trecător de către demonul haosului şi neorînduielii. Aşa precum, apa care vine de la izvoare se. iezeşte şi se îngălbeneşte dacă e împiedicată să-şi meargă drumul ei, şi apoi, dacă învinge piedicile, se rostogoleşte cîntînd pe prund, limpezită, urmîndu-şi calea spre mare, astfel sufletul nostru se întunecă de supărări, şi de grijile zilnice şi-şi pierde firea armonioasă; dar cînd învingem mîhni-

rea şi întrezărim ținta vieții, el scapă din zăgazuri asemeni izvorului abătut din albie şi se preface în cîntec.

HI-HO

Iată adevăruri veşnice.

ŞUN

Un împărat, mai mult decît oricare dintre muritori, trebuie să cultive muzica, pentru că temelia împărăției este armonia. Un clopoțel ce sună prea devreme ori prea tîrziu strică rînduiala. Şi afară de aceasta, iubiți curteni, sunetul unui adevărat împărat năzuieşte către liniştea şi nepăsarea cîntecului. Ura, mînia, dragostea furtunoasă, invidia, slăbiciunea părintească ori fiiască, aceste toate turbură ființa cerească a unui călăuzitor de oameni. De aceea un împărat iscusit se spală în fiece zi cu cîntec şi armonie. Rămîneți în pace, venerați curteni.

(Ies; intră San-Miaa, Kong-Kong, Kuan, Huan-Teu, Yn-Ce-Ciu; toți vor vorbi aproape **in** *şoaptă.)*

SAN-MIAO

Tan-Ciu şi Siang n-au putut răpune pe Şun. Trebuie să găsim altă cale.

HUAN-TEU

Pot să încerce din nou cu alt prilej.

SAN-MIAO

Ei singuri nu mai pot îndrăzni, căci Şun îi bănuieşte şi-i supraveghează.

YN-CE-CIU

Să-1 atragem pe Şun la petreceri şi acolo să-1 omorim după cum vor îngădui împrejurările.

SAN-MIAO

Şun e sobru. Mănîncă şi acum numai fructe uscate, bînd apă, iar la vînătoare nu merge decît cu ai săi.

KUAN

Cînd va porni să cerceteze împărăția să-i aținem calea.

SAN-MIAO

Şun nu va călători prin provincii atîta vreme cît trăieşte Yao, din prefăcută supunere față de împăratul bătrîn.

KONO-KONO

Să chemăm prinții barbari să năvălească în țară.

SAN-MIAO

Nu vor îndrăzni. Faima de bărbat straşnic a lui Şun stăpîneşte, ca şi muntele Tai-Şan, pînă în depărtări.

HUAN-TEU

Să-i facem vrăji. Tu ai înțelegere cu duhurile negre.

SAN-MIAO

Şun e apărat de duhurile bune.

HUAN-TEU

Atunci vom pieri.

SAN-MIAO

Nu-i decît o cale: să ințețim ura familiei lui împotrivă-i. Dar mai ales s-o înrăim pe onorata Siuan-Siang. Ura unei mame vitrege nu cunoaşte margini: ea întrece în născocire pe a demonilor subpămînteni.

KUAN

Sfatul îmi place. Să mergem.

(Ies; intră Şun, Yu, Y, Ki, Kao-Yao, Sie.)

ŞUN

Aşadar, prieteni, socotiţi şi voi că un frate trebuie să se poarte cu iubire faţă de fratele său, avînd mereu grija vieţii lui.

YU

De bună seamă.

ŞUN

Ce-ar merita un frate care nu şi-ar îndeplini această sacră datorie?

KAO-YAO

Pedeapsa cea mai grea.

ŞUN

Dar dacă acest frate se va căi şi aducîndu-şi aminte de legea sacră a familiei, se va întoarce cu dragoste către fratele său, nu va merita el iertarea?

Y

Desigur. Dea Cerul înstelat ca Siang să capete alt cuget.

ŞUN

Eu sînt fratele vinovat care vreau să mă îndrept.

KI

(aparte)

Vorbele lui Şun sînt neaşteptate.

ŞUN

Am păcătuit faţă de Siang, lăsîndu-1 părăsit şi neîntrebuinţat. îmi voi răscumpăra greşala, facîndu-I print vasal de Yeu-Pi. Treburile cîrmuirii îi vor întări sufletul iar încrederea noastră va vindeca cugetul său de gînduri negre. Căutaţi pe fratele meu Siang.

(Ies toţi; intră Siang.)

SIANO

(contemplind sabia, pavăza, **lancea,** *arcul, lăuta, expuse în* **colţurile antecamerei)**

Şun mă cheamă. De nu cumva nutreşte împotrivă-mi vreun cuget ascuns, se desfătează dînd porunci alor săi. El nu este acum numai fratele întîi născut cu puteri de părinte, ci prinţul împărătesc, împăratul adevărat, pe lîngă care Yao e o umbră cu tălpile în mormîntul strămoşilor. Toţi trebuie să ne prosternăm la picioarele lui. Cu toate acestea, cîteodata un glas din fundul inimii îmi şopteşte că Şun merită iubirea. Nu-mi aduc aminte să-mi fi făcut ceva care să nu fie frăţesc şi nobil. Tocmai aceasta îmi răscoleşte ciuda. Plăcerea de a face binele este neasemuit mai mare decît aceea de a-1 primi. Sa fii mereu supus, ocrotit, să nu poţi porunci, să nu fii slobod a hotărî singur. Urăsc pe Şun, urăsc pe Şun! Numai moartea lui îmi va alina fierea. Nu am trebuinţă de averile lui. Boii şi oile lui fie ale părinţilor mei; lor le las hambarele şi grînele lui Şun. Dar Ciuang şi Kiang sînt ale mele. Lăuta aceasta care vrăjeşte urechile curtenilor şi-i face supuşi o vreau. Lancea aceasta şi pavăza m-ar face respectat Ia război. Arcul acesta care urneşte aerul şi-1 pune să cînte mi-ar da întîietate printre tinerii prinţi ai imperiului. Iar sabia aceasta lată, turnată în vremuri imemoriale pentru o lume de uriaşi, o visez din anii fragezi ai copilăriei.

(Intră Şun,)

ŞUN

Siang, m-am născut, precum ştii, Ia Ciu-Fung, mai aproape de locul unde răsare soarele din dudul găunos. Fiul Cerului era departe şi strălucirea Iui o închipuia prinţul vasal al locului. El făcea legătura între împărat şi norod şi se străduia să înfăptuiască virtuţile. Ieşea împreună cu ai săi la muncile cîmpului, jertfea spiritelor celor cinci anotimpuri cîte un bou negru sau roşcat, după cum era trebuinţă de apă ori de arşiţă. O, ce viaţă simplă şi sănătoasă, ferită de zgomotul marilor cetăţi. Prinţul este braţul prin care voinţa împăratului se întinde pînă la graniţele ţării. Siang, fii un asemenea braţ credincios şi puternic. Te fac prinţ vasal în provincia Yeu-Pi. Ia-ţi cai, veşminte de preţ, care, vite şi pleacă.

(Siang se înclină, Şun iese.)

SIANO

Fratele meu voieşte să mă înlăture de la curte făcîndu-mă prinţ într-o provincie îndepărtată. Oamenii din Yeu-Pi sînt pricinaşi, cu mîna pe cuţit în orice împrejurare. Peste un astfel de cuib de hoţi mă pune Şun cîrmuitor, ca să mă scoată din calea gingaşelor Ciuang şi Kiang. Fie! Voi fi un prinţ învrăjbit, urmat de o ceată de ucigaşi. îmi voi face din Yeu-Pi o tabără de război. Dar înainte de a pleca, să cer sfatul mamei mele, onoratei Siuan-Siang, şi mai ales al iscusitului San-Miao. Slujitori, să mi se aducă îndată un cal înşeuat.

SLUJITORUL

Dorinţa graţiosului prinţ vasal de Yeu-Pi va fi numaidecît adusă la îndeplinire.

SIANO

Plăcerea de a porunci e neasemuită.

(Iese; intră Ku-Seu şi Siuan-Siang.)

SIUAN-SIANG

Ku-Seu, eşti tu tatăl, stăpînul familiei care porunceşte copiilor şi-i pedepseşte cînd sînt neascultători?

KU-SEU

Sînt.

SIUAN-SIANQ

Atunci pentru ce Şun îşi pierde vremea şi nu face munca trebuitoare casei?

KU-SEU

Şun este prinţ al reşedinţei imperiale, prins cu îndeletnicirile obşteşti. Cum pot să-1 chem pentru lucrările casnice?

SIUAN-SIANG

Nu este nimic mai presus ca un părinte, şi un tată rămîne tată orice ar deveni fiul său.

KU-SEU

Aşa gîndesc şi eu.

SIUAN-SIANG

Şi apoi Şun nu e împărat ca să poruncească tuturor, el este numai moştenitor. Mă mir că Yao stă la o parte şi toată lumea se închină în faţa lui Şun ca la singurul împărat.

KU-SEU

Cerul n-are doi sori, norodul n-are doi stăpîni.

SIUAN-SIANO

Atunci Yao este singur împărat.

KU-SEU

Mulțimea proastă nu vede pe cer decît pe Şun.

SIUAN-SIANG

Oh, duh îndurător al Strămoaşei mele, cu cine-mi duc zilele; cu un om slab, încălecat de copii.

KU-SEU

Te înşeli, iubită consoartă, mîna aceasta a ținut sabia cu care a vrut să pedepsească un fiu nesupus.

SIUAN-SIANG

Da, ca să afle toată suflarea că venerabilul Ku-Seu umblă să-şi piardă feciorul. Şun a devenit bănuitor, mă tem de viața lui Siang şi de viața noastră.

KU-SEU

Puterea mea părintească va preîntlmpina răul. Şun este fiul meu şi trebuie să vadă de gospodărie. Ce lucrare grabnică socoteşti că i se poate încredința, onorată Siuan-Siang?

SIUAN-SIANG

Hambarul cel mare de grîne, din deal, a rămas neacoperit de cînd Şun îşi pierde vremea la curte. Ploaia intră în el şi putrezeşte grinzile. Şun şi-a făcut pentru el şuri şi pătule ca nişte palate, lăsînd ograda părintească de ruşine. în loc să ținem grîul şi orezul, am umplut hambarul cu fin. Să-1 pui pe feciorul tău să sfîrşească acoperişul, făcîndu-1 țuguiat şi înalt ca un turn împărătesc, cu grinzi cioplite şi vopsite cu lac roşu. Să nu se dea jos de acolo pînă ce nu isprăveşte totul. îi vom trimite de mîncare acolo sus. *(Mai încet.)* Poate pînă atunci dă un trăsnet în şură şi-mi uşurează sufletul necăjit. Dacă nu cade trăsnetul, focul se poate aprinde şi altfel. Stăpînul trebuie să vegheze ce fac argații săi, să meargă seara cu facla în mînâ în jurul hambarului. Dacă o scînteie sare de la faclă la fîn nu e vina lui. Ku-Seu, mă înțelegi tu?

KU-SEU

înțeleg că un tată trebuie să fie ajutorat de fiul său mai mare. Mă duc să dau porunci.

SIUAN-SIANG

Fii tare. Nu te lăsa înduioşat. *(Iese.)*

KU-SEU

Hei, slujitori, chemați îndată pe fiul meu.

SLUJITORUL

înapoi, stringe-ți haina şi pleacă-te după rituri.

KU-SEU

Slugă obraznică, un tată nu se închină în fața uşii fiului, fie ea şi de jad verde. Am să pun să-ți reteze picioarele să nu te mai poți urni de acolo.

ALT SLUJITOR

Venerabile tată al stăpînului nostru luminat, iartă-ne, nu facem decît să urmăm riturile. Un prinț împărătesc este alături de Fiul Cerului mai presus de orice muritor.

KU-SEU

Nimic nu e mai presus decît un tată.

SLUJITORUL

Merg să vestesc pe sfetnicul celor trei ceremonii.

(Intra *Şun.)*

ŞUN

Nu este nevoie. De ce n-aţi dat voie înăuntru tatălui meu?

SLUJITORUL

Slăvite, riturile 1 Părintele eminent al Slavei tale n-a făcut ceremoniile cerute de pravili.

ŞUN

Scutesc pe tatăl meu de asemenea osteneli. Părinte venerat, mă închin ţie.

KU-SEU

Slujitorii tăi obraznici m-au jignit, Şun, au vătămat slaba noastră fiinţă!

SUN

Slujitorii mei s-au purtat după riturile imprescriptibile. Vina este a mea, căci n-am alergat mai repede la glasul părintesc. Ce doreşte iubitul meu tată?

KU-SEU

Şun, eu şi mama ta, onorata Siuan-Siang, îţi poruncim cu toată autoritatea paternă să mergi fără întîrziere să pui acoperiş la hambarul cel mare de pe deal. Să-I faci ţuguiat şi înalt ca un turn împărătesc, cu grinzi cioplite şi boite cu lac roşu. Să nu te dai jos — aceasta-i dorinţa mamei tale — pînă ce nu isprăveşti totul. îţi vom trimite de mîncare sus.

ŞUN

Tată, poruncile tale şi ale mamei mele sînt sfinte pentru mine. Nu se va zice sub domnia lui Şun că un fiu a nesocotit cuvintele părinteşti. împăratul să fie împărat, sfetnicul sfetnic, tatăl tată şi fiul fiu. Veşmîntul meu imperial împodobit cu semnele soarelui şi lunei va fîlfîi pe grinda cea mai de sus cît timp voi săvîrşi lucrările folositoare ale dulgheriei. Capul mi se va odihni pe o grămadă de fin. Fii liniştit.

KU-SEU

Bine faci, fiul meu. ('Aparte.) Mă duc să vestesc pe San-Miao şi pe ceilalţi. (Iese.)

ŞUN

Să vină onorabilii sfetnici. (Intra" *Yu,* Y, *Ki,* Kao-Yao, Sie.) Spuneţi-mi, iubiţi fraţi, ce se mai petrece în ţară?

YU

Cu durere te vestesc că n-am putut îndupleca pe tatăl meu de a lăsa slobode lucrările noastre. Aceasta aduce multă turburare pe tot cursul rîului Wei. Apa stă pe moşia lui şi nu vine îndestulă mai la vale.

ŞUN

Yu, ca să nu mai ai nici o pricină cu tatăl tău, decretez că rîul Wei face un ocol pe lîngă moşia lui Kuan. Pune să se scurteze albia şi abate rîul pe o nouă cale, în afara moşiei. Astfel apa îşi va urma neîmpiedicată drumul iar tu nu vei mai face pe moşia părintească fapte neplăcute tatălui tău.

KI

Iar arăturile lui Kuan se vor usca de seceta.

Y

Ce voi face eu cu ucigaşii din provincia lui San-Miao, care sting focurile şi pun capcane oamenilor noştri?

ŞUN

Făgăduieşte-le simbrie bună, fa cu ei o armată şi trimite-o la hotarele de miazănoapte unde sîntem

supărați de barbari. Firile gîlcevitoare uită o pricină prin alta. Hoții se prind cu hoți.

Y

Am să-ți urmez porunca întocmai.

KI

în ținutul lui Kong-Kong oamenii sînt nărăvași, încît nu le e greu să asculte îndemnurile rele ale stăpînului. îmi bat capul şi nu le dau de rost. De n-ar fi. Kong-Kong...

ŞUN

în loc să-i iei lui Kong-Kong stăpînirea moşiei lui, ceea ce e mai primejdios, deoarece nobilii se vor teme şi se vor uni împotriva noastră, ridică pe toți locuitorii din acele părți şi du-i în alte ținuturi, risipindu-i ca să nu rămînă mulți laolaltă, iar lui Kong-Kong hărăzeşte-i din mila noastră imperială tot atîtea capete de oameni harnici şi potrivnici îndemnurilor proaste.

YU

Minunată hotărîre! Cine va cîrti împotriva cui răsplăteşte cu supuşi mai vrednici?

KAO-YAO

Dar ce vom face cu aceia care nu se supun legilor, zădărnicind sentințele judecătoreşti î

ŞUN

Trage pe judecători din acele locuri şi învață pe dregători să ocrotească pe față jafurile împotriva nesupuşilor, închide ochii o vreme în fața fărădelegii pînă ce oamenii se vor hotărî să-ți ceară judecători. Dacă nici aşa nu vei izbuti, scoate-i pe toți de acolo şi risipeşte-i în alte locuri cu oameni cinstiți.

KAO-YAO

Aşa voi face.

SIE

Mărite Şun, senine şi ştiri din toate părțile mă ncredințează că grațiosul prinț San-Miao, împreună cu venerabilii Kong-Kong, Huan-Teu, Yn-Ce-Ciu şi Kuan uneltesc la curte lucruri ce pot fi spre primejdia vieții tale. Nu găseşti cu cale să-i îndepărtăm de reşedința împărătească — aceasta-i şi părerea fraților mei sfetnici — trimițîndu-i la moşiile lor?

ŞUN

Dimpotrivă. Izgonindu-i la moşii, le vom da prilej să strice pe mai mulți. Aici sînt sub ochii voştri. Să-i ținem cu mari cinstiri şi măguliri, fără vreo slujbă adevărată, ca să-i impiedicăm să scape de sub supravegherea noastră.

UN SLUJITOR

Luminos prinț împărătesc, turnătorul curții, auzind că ții divan, a venit să se prosterne la picioarele tale cu o jalbă.

ŞUN

Să se înfățişeze. *(Turnătorul intră,)* Ce pricină te aduce, meştere turnător?

TURNĂTORUL

O mare întrebare chinuie sufletul meu şi am venit să cer sfatul celui mai înțelept om de sub cer. Din porunca ta am topit metale ca să torn cu ele o căldare de patru coți înălțime, împodobită de jur împrejur cu şirurile pravilelor.

SIE

într-adevăr, i-am dat învățăturile să le sape în tiparul căldării ca să rămînă acolo scrise de veci.

TURNĂTORUL

Metalele au fiert în cuptor suflate de trei sute de băieţi şi trei sute de fecioare. Cînd am stropit fiertura cu apă rece am văzut că se bulbuca, semn că duhul amestecului era de parte bărbătească. Am turnat fiertura în tipar, dar căldarea a crăpat şi s-a risipit. De trei ori am încercat zadarnic. Bănuiam ce înseamnă aceasta. Intrebînd pe cititorii de semne, m-am lămurit că duhul metalului fiind bărbat doreşte să se împerecheze cu tînăra mea nevastă. Acum, ce-i de făcut? Dacă nu fac voia duhului, nu pot îndeplini porunca ta. Să-mi arunc nevasta în cuptor, nu mă lasă inima, oricît de mare ar fi cinstea însoţirii cu un duh. Curmă îndoiala din sufletul meu, Slăvite.

ŞUN

(încet, *către sfetnici.)* Superstiţii barbarei A le înlătura cu totul nu-i cu putinţă fără cîrtire din partea norodului. *(Tare.)* Meşter turnător, cine dă o parte dă totul. Nu-i de trebuinţă să arunci pe femeia ta în cuptor, ci numai cîteva şuviţe de păr şi unghii. Duhul va cunoaşte astfel mireasma trupului nevestei tale şi se va veseli. Şi fiindcă s-ar putea să te înşeli cumva asupra părţii duhului, care poate să fie şi femeie, taie-ţi şi ţie unghiile şi cîteva şuviţe de păr şi aruncă-Ie în cuptor. Astfel duhul, bărbat ori femeie, îşi va găsi pereche.

TURNĂTORUL

Slăvite Şun, fie-ţi binecuvîntată mintea ta dreaptă, *(Iese.)*

ŞUN

Duhurile, fiind zămislite din înţelepciunea veşnică, nu pot cere omului jertfa vieţii lui. Legăturile noastre cu lumea lor se fac prin simboluri.

SLUJITORUL

Slăvite, un om care a văzut pe turnător ieşind din divan cu sfatul Strălucirii tale vrea neapărat să se întindă la picioarele tronului. El zice că numai înţelepciunea ta poate să-1 scape de necazuri.

ŞUN

în ce pricină?

SLUJITORUL

Pe cit am înţeles, ogorul nu-i dă roade şi el crede că geniile rele îl năpăstuiesc.

ŞUN

Spune omului că prinţul imperial e obosit de treburile ţării, nu poate sta de vorbă cu norodul. Cît despre roade, să se ducă la ţăranul al cărui ogor va fi mai rodnic şi pe acela să-1 întrebe.

(Slujitorul iese.)

YU

Iartă-mi prostia, măreţe Şun, luminează-mă. Adineaori ai primit pe turnător, acum îndepărtezi un om din popor. Oare norodul nu va spune că prinţul reşedinţei împărăteşti nu voieşte să ştie de păsurile lui?

ŞUN

Iubite Yu, era odată un prinţ, bun la inimă dar rău cîrmuitor. în ţara lui oamenii treceau apele pe la vaduri, cu piciorul, nefiind poduri. Unii rugau pe prinţ să-i ia în carul lui cînd trecea riul, iar prinţul, milos, îşi pierdea vremea făcînd pe podarul. N-ar fi fost mai cuminte să fi stat tihnit în palatul lui şi să fi poruncit să se facă punţi? Cîtmuitorul de ţară veghează cu grijă şi dreptate peste tot, dar se poate

f

feri fără păcat din calea mulțimii. Căci ce prinț, oricît de binevoitor, ar putea petrece peste rîu pe toți supușii întîlniți în cale? Dacă aș sta de vorbă cu fieștecare supus, o domnie nu mi-ar fi de ajuns.

YU

Acum te-am înțeles, adîncule Șun. Ca păstor de oameni ești nevoit să cauți singurătatea și depărtarea spre a putea judeca fără părtinire.

ȘUN

Da. însă mai întîi trebuie să cunoști ținta către care se cade să tinzi, sau rostul tău adevărat, și numai după aceea să iei o hotărîre; luînd hotărîrea poți avea sufletul liniștit și împăcat; sufletul fiind liniștit și împăcat, poți să te bucuri de acea tihnă desăvîrșită pe care nimic n-o poate turbura; cînd ai ajuns să te bucuri de acea tihnă desăvîrșită pe care nimic n-o poate turbura, poți să cugeti și să-ți faci o judecată asupra miezului lucrurilor; cînd ai cugetat și ți-ai făcut o judecată asupra miezului lucrurilor, poți atinge starea de desăvîrșire.

SIE
(aparte)

Voi pune să se sape aceste cuvinte minunate pe o căldare de bronz.

ȘUN

Mergeți în pace, iubiți frați. *(Y, Ki, Kao-Yao, Sie ies.)* Cinstite Yu, rămîi. Am făgăduit tatălui meu să-i acopăr hambarul cel mare de grîne. Vei veghea în lipsa mea,

YU

De ce această grabă 7

ȘUN

Cînd frunza îngălbenește, zice cîntecul, urcă-te în pripă pe casă și drege-ți acoperișul.

YU

Onoratul tău tată are la îndemînă alți oameni. Pentru ce te duci tu, slăvite Șun?

ȘUN

Pentru că părinții mei mi-au poruncit. Dacă mi-ar fi spus: ia în brațe muntele Tai-Șan și du-1 în oceanul de miazănoapte, aș fi putut răspunde: nu pot, căci acesta e adevărul. Dar dacă părintele meu îmi poruncește să sfîrșesc hambarul, nu-i chip a mă da înapoi, lucrul fiind cu putință.

YU

Aș îndrăzni să spun că poți trimite pe altul în locu-ți. Sfetnicii sînt brațele și picioarele tale și ceea ce fac ei se cheamă că tu faci.

ȘUN

Da. Dar sfetnicii nu sînt fiii tatălui meu, iar acum e vorba de o poruncă a unui tată către fiul său.

YU

Tatăl ar putea să se gîndească la grijile cele mari ale unui prinț împărătesc.

ȘUN

Nu pot ști ce gîndește veneratul Ku-Seu. Eu însă mă port cum se cuvine față de părinții mei, față de frații și femeile mele, ca să călăuzesc bine țara, care nu e decît o familie.

Hambarul e înalt, departe de orice apă; de s-ar întîmpla, ferească Cerul, vreo nenorocire, cu greu ți s-ar putea da ajutor.

ŞUN
(către slujitori)

Slujitori, luați acest veşmînt împărătesc şi duceți-1 în hambarul de pe deal. Atîrnați-1 de grinda cea mai de sus. *(Către Yu.)* Un proverb spune: Plugul bun n-ajunge, mai trebuie şi ploaie. Bolta înstelată e nepătrunsă pentru mintea noastră.

YU

Scările hambarului sînt neînchipuit de uşoare şi subțiri, schelele putrede de ploaie. Cineva le-ar putea ridica cu uşurință.

ŞUN

Mi-ar fi greu ca oarecine să spună: vedeți ce hambar rău au părinții lui Şun, ale lui sînt trainice şi încăpătoare.

YU

Cum te-ai putea coborî jos, dacă oameni răi ar da foc finului?

ŞUN

Cînd eram acolo sus am compus un poem:

Pasărea Yuan zboară pînă la cer,
Peştele se scufundă pînă In prăpăstii.

Privirea îmi alerga departe peste cîmpuri şi păduri şi sufletul începuse să nutrească dorul schivniciei. Atunci m-a ademenit gîndul să arunc într-o zi schelele şi să rămîn sus, deasupra lumii, pînă ce m-aş fi pătruns de frumusețea singurătății. Greierii țîrîiau, Yu, în jurul meu, de la călcîiele mele pînă Ia marginea împărăției. Cînd credeam că am dat unuia de urmă, el răspundea din lună. Ca să mă pot da jos mi-am adus o frînghie lungă de mătase pe care. am ascuns-o după o grindă. Din păcate, alte griji m-au cuprins şi m-am coborît pe scări.

YU

Slăvite Şun, iartă-mi îngustimea minții. Nu trebuia să mă îndoiesc de prevederea ta.

ŞUN

Fii fara grijă, Yu. Iată încă două versuri compuse în podul hambarului:

Zămislirile tainice ale Cerului
N-au nici sunet, nici miros.

YU

Le voi învăța pe de rost,

(Ies; intră Yn-Ce-Cîu, *Huan-Teu ți Kong-Kong.)*

YN-CB-CIU

Şun este avar, iară grijă pentru curtenii şi vasalii săi. Sînt lihnit de foame. La masa lui nu vezi decît castraveți, pepeni şi poame uscate. Dacă îți dă carne, atunci e ce-i mai de rînd: mațe de lup, rinichi de cîine, creier de purcel de lapte, măruntaie de peşte ori mai de cerb. La ospețele Iui Yao găseai melci în oțet, pilaf de fazan, fiertură de iepure şi de cîine, peşte proaspăt umplut cu icre sărate, tocătură de crap, friptură de broască țestoasă şi cîte şi mai cîte ! Am ajuns să mă duc la temple să mănînc de la masa jertfelor.

HUAN-TEU

Eu, să-ți spun drept, nu sînt mîncăcios; mă mulțumesc cu brînză de soia şi cu must de prune. Nu mă simt bine aici din pricina asprimii moravurilor,

KONG-KONG

Şun nu ține tradiția curților împărăteşti. E adevărat că umblă îmbrăcat în haine brodate cu fir şi desfăşură mare fast. însă trece cu vederea pe curteni, n-ascultă vorbele bătrînilor.

YN-CE-CIU

în cele ce bănuiesc că se vor petrece, dați-mi voie să fiu măsurat şi să mă trag ceva mai la o parte. Totul e pentru tineri, bătrînii n-au ce cîştiga. Am nevoie de linişte. Tan-Ciu, fireşte, îşi apără moştenirea, Siang umblă să ia locul fratelui, Kuan e ambițios. Eu însă n-am dor iuți nebune. Slaba mea ființă doreşte bunăstarea.

HUAN-TBU

La drept vorbind, nici eu nu am visuri mari. Aveam o slujbă tihnită pe care mi-a răpit-o un om vrăjmaş al odihnei.

KONQ-KONG

Pentru un curtean schimbarea nu-i lucru bun: Ce mi-e Fu şi ce mi-e Pu!

(5« *aud lovituri de ciacan* In *fund.)*

YN-CE-CIU

Au2iți?

HUAN-TEU

Oarecine bate cu ciocanul într-o grindă. Iată-1 şi pe venerabilul Kuan.

(Intra *Kuan.)*

KUAN

Grațiosul prinț San-Miao ne-a chemat. Nu mă îndoiesc că pentru o consfătuire ce nu suferă întîrziere. Dar mă întreb ce anume pune la cale.

YN-CB-CIU

Vom şti îndată.

KUAN

Sînt un om bătrîn, fără ambiții, n-aş voi să fac un pas primejdios. Meargă înainte cei tineri, ca Tan-Ciu ori Siang. Dacă unul din ei ar ajunge împărat m-aş mulțumi să fiu king. (Aparte.,) Apoi l-aş iigoni!

HUAN-TEU

Ne potrivim în gînduri.

(Bătăi de ciocan mai *dese.)*

KUAN

Dar ce bate astfel? Oh, priviți, colo sus în hambarul de pe deal fîlfîie ca un steag veşmîntul imperial. Oare ce s-a întîmplat?

(Intră San-Miao.)

SAN-MIAO

Şun, prințul împărătesc cu însuşiri minunate, pune coperiş pe hambarul tatălui său, onorabilul Ku-Seu. Este un fiu care ascultă cu sfințenie poruncile părinților.

KONO-KONO

O, aşadar aceasta! Grația ta ne va împărtăşi de bună seamă gîndurile ce o muncesc în această neaşteptată împrejurare.

SAN-MIAO

Prevăd întîmplări neobişnuite, inima mea se strînge de o presimțire rea. Să stăm pe aproape ca să fim Ia îndemînă.

YN-CE-CIU

Atît de aproape ca să tragem folos la kbîndă, destul de departe ca să fugim de va fi primejdie.

HUAN-TEU

Aceasta-i întocmai părerea mea.

SAN-MIAO

Şun e un bărbat pătrunzător şi ascuns, înconjurat ca un cioban de cîini buni. Nu poţi să-i furi oile cu uşurinţă. Eu n-am pentru mine nici o dorinţă. Voiesc numai să fac binele unor fiinţe crude şi fără ştiinţa lumii. Siang şi Tan-Ciu au cerut sprijinul nostru sufletesc.

KUAN

Le-ai dat vreun sfat?

SAN-MIAO

Aş vrea să-i văd mulţumiţi, puşi la locul ce li se cuvine. (Aparte..) îmi va fi uşor să-i înlătur.

YN-CE-CIU

Tan-Ciu şi Siang vin. Au aerul foarte mîniat.

SAN-MIAO

Oare!

(întră Tan-Ciu fi Siang.)

TAN-CIU

Cum lămureşti, graţios prinţ San-Miao, că ai făgăduit lui Siang scaunul împărătesc care mi se cade mie?

S1ANO

Cum se face, graţios prinţ, că ai făgăduit lui Tan-Ciu tot ce mi-ai dat nădejde că pot căpăta eu?

SAN-MIAO

Sînt un om năpăstuit pe nedrept.

TAN-CIU

Scaunul ceresc este al meu, ca fiu al eminentului Yao.

siANO

Tot ce este al lui Şun cade pe drept în moştenirea mea.

SAN-MIAO

N-am zis altfel. Voieşti tu Tan-Ciu să-i iei lui Siang pe Ciuang şi Kiang?

TAN-CIU

Nicidecum.

SAN-MIAO

Socoteşti tu, Siang, că Tan-Ciu nu-i vrednic să recapete iubirea tatălui său?

SIANO

N-am zis altfel.

TAN-CIU

Nu-i vorba de iubire, ci de tronul ceresc.

SIANO

Onorata mea mamă Siuan-Siang îl doreşte pentru mine.

SAN-MIAO

O, tineri iară minte, care vă certaţi pentru pasărea din pom în loc sa trageţi cu arcul. Vrajba voastră întăreşte pe Şun.

TAN-CIU

Pentru ce ne amăgeşti?

SAN-MIAO

Fiţi cu dreptate, iubiţi fii sufleteşti, aveţi îngăduinţă frăţească unul pentru altul. Tu, Siang, vrei să iei soţiile lui Şun, arcul, sabia şi celelalte lucruri scumpe. Le vei avea. Lasă-1 pe Tan-Ciu să-şi recapete tronul, iar el te va face king sau prinţ al iese- m

dinței imperiale. *(Aparte.)* Fii cu răbdare. Ca ginere al lui Yao îl vei alunga.

SIANO

Sînt mulțumit.

SAN-MIAO

Tan-Ciu, tu vrei tronul tatălui tău, însă Siang va fi bărbatul surorilor tale, e drept să-i dai o slujbă cinstită, să-1 faci prinț al locașului împărătesc. *(Aparte.)* îl vei surghiuni numaidecît.

TAN-CIU

Sînt mulțumit.

SAN-MIAO

De vreme ce v-ați împăcat, veniți să va împărtășesc o știre de seamă, *(li ia deoparte și le șoptește ceva).*

TAN-CIU 91 SIANO

Alergăm. *(Ies repede.)*

SAN-MIAO

Cînd stau laolaltă cu tinerii, mă simt un om sprinten. Aş merge bucuros la o vînătoare de noapte pe lumina faclelor. Venerabili curteni, Siang şi Tan-Ciu s-au dus să numere stelele. Pînă ne vor da o ştire, nu găsiți nimerit să ne ascuțim mintea cu o petrecere literară 7

KONG-KONG

Asemenea întreceri erau în cinste la curțile noastre.

SAN-MIAO

întîlnindu-mă cu onorabilul Yu, acesta mi-a recitat nişte stihuri noi ale măritului Şun:

Zămislirile tainice ale Cerului
N-au nici sunet, nici miros.

Care socotiți să fie tîlcul lor?

YN-CE-CIU

Eu gîndesc că prin zămisliri ale Cerului, Şun se înțelege pe sine, fiind el un Fiu al Cerului, adică împărat. Zice «tainice», fiindcă chemarea lui la tron nu era bănuită de nimeni, rîndul părînd a fi al lui Tan-Ciu. « N-au nici sunet, nici miros ». Fiul Cerului — acesta e gîndul lui — nu e simțitor nici pentru sunetul cupei, nici pentru aroma mîncărurilor, el disprețuieşte lumea noastră pămîntească. Precum e şi adevărul. Şun nu bea şi nu mănîncă, el e un adevărat pustnic.

HUAN-TEU

Ai multă pătrundere, onorate Yn-Ce-Ciu, însă cred că tălmăceşti după propria-ți fire. Şun nu-i duşmanul sunetelor, căci el e compunătorul vestitelor cîntece şao-wu. Eu văd altfel. Mă învoiesc cu venerabilitatea ta că prin « zămislirile tainice ale Cerului» trebuie să înțelegem pe Şun însuşi, însă numai în parte. Şun este Cerul, cum am zice, cugetul, iar zămislirile tainice înseamnă gîndurile lui ascunse. Prin urmare: gîndurile ascunse ale lui Şun sînt fără sunet şi miros, cu alte cuvinte aşa de nepătrunse că nu le poate auzi pisica şi mirosi copoiul. Luați seama. Şun ne pregăteşte o răzbunare groaznică.

KONG-KONG

Oare nu te laşi împins de o teamă afară din cale cînd faci asemenea tălmăcire? Eu aş dezlega ceva mai neted. Cerul este mintea, primesc, zămislirile Cerului vra să zică faptele cuminți. Ei bine, faptele cuminți n-au nici sunet, nici miros, adică sînt tainice. Cum ai spune: să nu-ți ştie dreapta ce-ți face stînga. învățătură înțeleaptă pentru un curtean.

KUAN

Părerea mea e că lucrul este mai adînc. Şun îşi dă pe faţă o temere, o tristă presimţire. Zămislire a Cerului nu poate să însemne decît « Fiu al Cerului », împărat, cum a zis onorabilul Yn-Ce-Ciu. Fiii Cerului cei tainici, adică hotărîţi peste prevederile oamenilor, vin fără sunet şi miros, pe neaşteptate. Şun simte că nu-i el cel menit a fi împărat şi că Cerul va trimite pe adevăratul fiu, zămislit în taină dintr-o fiinţă divină şi o fecioară-mamă.

SAN-MIAO

(ironic)

Fii treaz, venerate Kuan, de vreme ce eşti o astfel de zămisleală. Cît despre mine, eu tălmăcesc aşa: Zămislirile, adică osîndele, tainice, negîndite ale Cerului, vor fi fără sunet şi fără miros. Adică eu, Şun, nu voi muri de zgomot — trăsnet, sabie şi celelalte — nici de putreziciune, ci voi pieri, mistuindu-mă cu carne şi oase, fără sunet şi miros. *(Se aude o surpătură puternică de* schele.) Siang şi Tan-Ciu au sfîrşit de numărat stelele!

YN-CE-CIU

Ce s-a întîmplat, graţios prinţ San-Miao, ce s-a întîmplat?

HUAN-TEU

Nu ne ţine în neştiinţa!

SAN-MIAO

Şoarecele s-a prins în capcană. Veniţi cu mine.

des.)

GLASURI

Schelele hambarului s-au prăbuşit! Aduceţi facle 1

(Intră Hi-Ho *si Hu-Hc.)*

HI-HO

Măreţul Şun ar trebui să se poarte cu mai **multa** grijă de sine. Hambarul e înalt ca un brad uriaş, aducerea scărilor e anevoioasă. Schelele păreau trainice, cum de-au putut să se surpe î

HU-HE

Fără ajutorul unor mîini rele nu s-ar fi surpat. Siang şi Tan-Ciu dădeau tîrcoale hambarului. Nu cumva Şun se juca şi acum cu ei?

HI-HO

Dacă e aşa mă tem de mai rău. Repede. Şura e înţesată cu fin. Scări, să se-aducă scări.

(Ies; se văd in *fund* **oameni cu** *scări uşoare.)*

OLASUL LUI KU-SEU

Pentru ce umblaţi cu scări, nu e nevoie de nici o scară. Fiul meu mi-a spus astfel: «Voi rămîne sus pînă voi săvîrşi lucrările. Capul mi se va odihni pe o grămadă de fîn ». Nu trebuie scări, întoarceţi-vă cu ele înapoi.

(Oamenii cu scările se **întorc;** *Ku-Seu intră în scenă.)*

KU-SEU

Cînd fiul are slujbă împărătească, tatăl nu mai e ascultat cum se cade. Toţi se amestecă în treburile mele. Dacă a căzut o schelă parcă a căzut catapeteasma cerului. Şun va şedea acolo pînă mîine dimineaţă. Nu văd pe Siang. Copilul acesta strică totul.

(Intră Siuan-Siang.)

SIUAN-SIANG

Bătrîn zăpăcit, pentru ce-ţi pierzi vremea? Aştepţi să se strîngă lumea, să se ducă cu scări să-1 scoată

pe Şun de pe coperiş? O scînteie şi scăpăm odată de pacoste. O faclă aruncată în fîn. Mişcă-te mai repede, alt prilej nu mai găsim uşor.

KU-SEU

Onorată Siuan-Siang, inima mea se teme, picioarele îmi tremură, sînt bătrîn. Să facă altcineva începutul.

SIUAN-SIANG

Ţii la Şun al tau.

KU-SEU

Nu ţin la Şun, ci la liniştea vieţii mele. Pot fi. văzut. Lucrurile trebuiesc făcute cu socoteală, cu mare socoteală.

SIUAN-SIANO

Duhuri atotputernice, îmi vine să mor! Ku-Seu, te cunosc prea bine, n-ai inimă în tine nici cît rechinul, dar eşti fricos, iubitor de viaţă.

KU-SEU

Plăpînda mea fiinţă mai are puţine zile de trăit.

SIUAN-SIANG

Vom merge împreună, Ku-Seu; eu cu mîinile mele voi arunca tăciunele.

KU-SEU

Aşa da, să mergem, slaba mea făptură are nevoie de ajutor. *(Se vede o lumină roşie.)* Priveşte, finul a luat foc ! Siang I-a aprins.

SIUAN-SIANO

Dragul meu Siang!

(Ies; intră Yu, Y, Ki, *Kao.Yao, Sie.)*

în numele Cerului, Yu, trebuie să dăm un ajutor grabnic stăpînului nostru.

KI

Să adunăm oameni, să răscolim fînul, trăgîndu-1 afară pînă ce flăcările n-ajung la grinzile de sus.

KAO-YAO

Să-i aruncăm frînghii ude.

SIE

Am o slugă sprintenă care suferă arşiţa focului.

YU

Priviţi! *(Flăcările au cuprins hambarul în întregime.)*

Yu, pentru ce eşti aşa de liniştit cînd viaţa stăpînului nostru e în primejdie *t*

YU

Am învăţat liniştea de la Şun. Cu voia Cerului viaţa lui e ferită. De n-ar fi astfel, priviţi şi cugetaţi dacă mai e ceva de făcut. Hambarul se mistuie de flăcări.

KI

în ce chip viaţa lui Şun e ferită ?

YU

Şun avea bănuieli că se va da foc hambarului şi a luat măsuri. Sînt încredinţat că s-a coborît îndată ce a auzit prăbuşirea schelelor. Cînd va putea trece nebăgat în seamă de nimeni, va intra în palat. îmi cufund privirile în întuneric să-1 zăresc.

KAO-YAO

Să ieşim în întîmpinarea lui, să-1 căutăm.

YU

Am înțeles că Şun nu vrea acest lucru, precum n-a voit să m-amestece mai mult în pricinile lui de familie. El socoteşte că ceea ce i se înrîmplă ca fiu în ograda părintească nu priveşte, pe sfetnicii săi. Nu trebuie să vadă că-1 vedem, căci i-ar fi ruşine. Unui fiu îi e greu sa se afle că părinții şi fratele său îi dau foc în hambar.

SIE

Prea adevărat.

YU

Sst. Vine. Să ne ducem fără a fi văzuți.

(Ies; intră Şun.)

ŞUN

Tăciunele grindei nu dogora mai tare ca obrazul meu ars de ruşine. Abia m-am coborît cu trudă ca un răufăcător, pe frînghie, şi am zărit din dosul stîlpului lingă care mă pitisem pe Siang şi pe Tan-Ciu zvîrlind faclele în inima finului. Tatăl meu şi onorata Siuan-Siang soseau gîfîind din urmă. Amîndoi îşi scuturară faclele în hambar fără a privi în sus. Un tată care-şi dă foc fiului său I Am văzut cu ochii mei aceasta, deci lucrul este adevărat, însă fapta nu e în glăsuire cu legea cerească a armoniei, deci nu e adevărată şi o resping. Decretez că orice fiu care vede pe tatăl sau înaintînd cu facla spre el este pradă amăgirilor demonice.

(Se aud glasuri. Şun se dă la o parte. Vin San-Miao şi ceilalți ai săi cu facle In mină.)

SAN-MIAO

Iubiți curteni, cred că slăvitul nostru Şun e în primejdie, să alergăm în ajutorul său. Să-1 căutăm cu faclele în hambar.

YN-CE-CIU

S-a pierdut în beznă şi are nevoie de cît mai multă flacără!

HUAN-TEU

Oare să fie adevărat ca măritul Şun arde în para focului?

KUAN

Aşa nădăjduiesc I Pricina trebuie luminată ! Veniți cu facle. (Ies.)

GLASURI

Repede apă, spargețl stavila de la şanțurile cu apă din grădini. Aşa, repede, aşa.

KU-SEU

(intti afară, apoi dinăuntru)

Nu trebuie apă, nu este îngăduit I

GLASURI

Pentru ce nu trebuie apă î Fiul tău arde!

KU-SEU

Vai, vai, vai, iubitul meu fiu arde, vai, vai, vai, nu pot să-1 ajut cu slaba mea făptură. Nu umblați la şanțurile cu apă.

GLASURI

Tată nebun, îți pierzi fiul.

KU-SBU

Zeul Foc doreşte ca sfetnic pe fiul meu, zeul Foc se Împotriveşte.

GLAS

Aruncă apă pe foc şi se va stinge.

KU-SEU

Zeul Foc e în vrăjmăşie cu zeiţa Apă, zeul ne-ar pedepsi.

GLAS

Pedeapsa Cerului cadă asupra ta.

SUN

(ascuns)

Focul arde pe obrajii mei.

(Intră Siang.)

SIANG

Nu este colţ pe care să nu-1 fi împuns cu facla, am ridicat cel mai măreţ rug strămoşilor. Hambarul s-a mistuit. Iată-1 se prăbuşeşte,

(Intră Tan-Ciu.)

TAN-CIU

Siang, mă duc să vestesc pe tatăl meu Yao că Şun s-a prefăcut în scrum. *(Iese.)*

(Şun priveşte nemişcat in gol, apoi se îndreaptă încet şi nevăzut spre uşa odăilor lui.)

ŞUN

(îngenuncheat pe o rogojină Intre *Ciuang şi Kiang, asemeni* îngenuncheate)

Ciuang, Ia ce te gîndeşti tu cînd mă priveşti astfel?

CIUANG

(dă să răspundă, Şun o opreşte cu un gest al mîinii.)

ŞUN

Nu, taci! Femeia să nu turbure cu vorbele limpezimea ochilor ei. Voi răspunde eu pentru tine. Te gîndeşti că sufletul bărbatului e bătut de griji pe care nu le cunoşti şi ai vrea să afli măcar o parte din ele. Kiang, bărtuieşti care sînt acele griji?

KIANG

(dă să răspundă, Şun o împiedică.)

ŞUN

Nu, să nu-mi spui! Poate le vei ghici şi atunci mă voi simţi ruşinat de durerile mele şi încovoiat înaintea voastră. Poate nu Ie vei bănui şi atunci îmi va părea rău să vă simt aşa străine. Ochii voştri mi-ajung, ei mîngîie şi vorbesc pe placul inimii mele; paşii voştri mi-ajung, trosnetul moale al încheieturilor voastre tinere mi-aduce aminte că m

am o familie. Ciuang şi Kiang, să nu stricăm armonia divină. După ce s-au ivit cerul şi pămîntul, au fost făcuţi bărbatul şi femeia. Bărbatul a primit din cer principiul luminos al înţelepciunii, din care pricină este aprig ca soarele şi adesea noros ca el; femeia a căpătat rotunzimea adormitoare a lunei care e supusă şi blîndă şi veghează peste culcuşuri. Nebun bărbatul care-şi răneşte femeia cu săgeţile iuţi ale minţii lui. Iubite soţii, odihniţi-mi sufletul un cu cîntec. (Melodic pe *coarde).* Cîntecul acesta e cuviincios şi măreţ, potrivit pentru un păstor de oameni, dimineaţa, cînd dă porunci sfetnicilor. îmi simt din nou cugetul tare şi armonios.

(Ciuang şi Kiang se ridică uşor şi trag o perdea peste gînditorul Şun; intră Siang).

SIANO

Ziua cea mare a sosit pentru mine. Şun a murit şi vin, să-mi primesc moştenirea. Ciuang şi Kiang, flori văduve, vă iau să-mi împodobesc patul cu voi. Nimeni n-a lăsat fratelui său o avere mai mare ca aceasta. Nu v-aş schimba pe toate comorile din munţii cardinali. Las fratelui vostru Tan-Ciu împărăţia, la nevoie, tatălui meu turmele şi bucatele, dar voi sînteţi ale mele. Şi mai vreau sabia cu teacă purpurie ca să vă apăr, arcul ca să săgetez ochii care v-ar pîndi, lăuta ca să vă cînt. Şun, bietul meu frate, este acum un colb purtat de vînturi. (Se *aude cîntec pe coarde.)* Cine cîntă acolo? De aci înainte acea lăută vrăjită nu va mai fi atinsă decît de mîinile mele. (Trage *perdeaua şi rămîne înmât' murit.)*

ŞUN

Ce treburi te aduc la curte în zorii zilei, Siang? Te credeam în drum spre Yeu-Pi.

SIANO

Slăvite prinţ al locaşului împărătesc şi iubite frate...

ŞUN

Obrajii tăi sînt roşii, Siang.

SIANO

Vîntul m-a lovit în faţă.

ŞUN

Bietul meu frate! Iată această năframă, Ciuang şi Kiang, ştergeţi de colb obrajii cumnatului vostru.

SIANO

Nu merit atîta cinstei

ŞUN

Glasul tău, Siang, este stins şi gîfîit.

SIANO

Am venit în goană.

ŞUN

Nu trebuie să mai alergi, frate scump. Pentru ce te-ai grăbit?

SIANO

Eram îngrijorat de soarta stăpînului şi fratelui meu mai mare. Hambarul a ars pînă în temelii.

ŞUN

Hambarul a ars într-adevăr. Paguba tatălui nostru e mare şi-1 voi despăgubi.

SIANO

Ne temeam cu toţii de viaţa ta. Te credeam sus.

ŞUN

Din întîmplare am avut la mine o frînghie. Cînd focul a izbucnit m-am coborît jos. Eram atît de obosit şi de mîhnit de această întîmplare încît am intrat îndată în iatacul meu.

SIANO

Cerul merită jertfe pentru grija care ţi-a purtat-o. Mă bucur din toată inima.

ŞUN

Siang, nu poate fi bucurie mai mare ca aceea a unui om care vede pe fratele său dînd semne de iubire. Deoarece eşti ostenit de cale şi de noaptea frămîntată, încuviinţez să mai stai la curtea noastră pînă te vei odihni. Acum, iubite frate, ieşi rogu-te în calea curtenilor, al căror glas se aude, şi convorbeşte cu ei în numele nostru imperial. *(Siang* iese.) Voi, iubite soţii, mergeţi în tihna odăilor voastre. Iertaţi pe cumnatul vostru care e tînăr şi focos. (Ciuang *fi Kiang ies.)*

UN SLUJITOR

Slăvite, doctorul curţii cere să se închine cu o veste grabnică.

ŞUN

îl aşteptam cu smerenie. *(Intră* doctorul.) Dacă ai venit să vindeci trupul meu de arsuri, află că trupul meu e nevătămat. Numai sufletul meu are o racilă care nu se mulţumeşte cu leacurile tale. Vorbeşte.

DOCTORUL

Mărețe Şun, n-am venit să te vindec pe tine, ţie-te Cerul sănătos, ca să n-ai nevoie de proasta mea ştiinţă. îţi aduc o ştire despre starea luminosului împărat Yao.

ŞUN

Strălucitul meu împărat şi părinte este oare bolnav?

DOCTORUL

Mai greu nici nu se poate, cu voia Slavei tale.

ŞUN

Mă mîhneşti cu această veste. Ce boală grea apasă pe trupul cerescului meu stăpîn?

DOCTORUL

O boală pe care nici o doftorie n-o poate vindeca.

ŞUN

Spune-mi partea care suferă.

DOCTORUL

Nu-i locşor care să nu fie bolnav.

ŞUN

Ciudată, neaşteptată boală. Cum lucrează ea?

DOCTORUL

Pe nesimţite. Părul se subţiază, se ofileşte şi cade, pielea se usucă şi se zbîrceşte, carnea se strînge şi se înmoaie, sîngele se îngroaşă, oasele se farîmă, braţele şi picioarele tremură, limba se împleticeşte, mintea se întunecă. E o pătimire pe care o căpătăm cu toţii...

ŞUN

Şi cum se cheamă molima?

DOCTORUL

Se cheamă bătrîneţe.

ŞUN

Ah, aceasta este, ai dreptate. Dar tagma voastră nu cunoaşte nici un mijloc de a prelungi viața celor bătrîni?

DOCTORUL

Puține şi slabe.

ŞUN

Spune-le.

DOCTORUL

Mulți sînt de părere că de vreme ce bătrinețea e o lipsă de sînge cald şi viu de care e înzestrată cu prisosință copilăria, bolnavul trebuie să bea sînge de prunc, cîte o oca pe zi.

ŞUN

Leac crud şi neînțelept. Cînd tremur de viața bătrînului, pentru ce aş jertfi sufletul copilului? Dacă viața se cumpără cu moarte, cine are dreptate să trăiască?

DOCTORUL

Negreşit că pruncul. Slava ta vorbeşte ca un glas din Cer. Să ne supunem pravilei firii.

ŞUN

Cu greu ne despărțim de cei scumpi şi plini de daruri. Spune-mi alt leac, cuminte.

DOCTORUL

Ca să trăiască, o ființă are nevoie de hrană îndestulătoare.

ŞUN

Dați împăratului cele mai bune bucate.

DOCTORUL

Vai, măruntaiele sale sînt putrede, nu mai pot mistui. Bătrînul e asemeni copilului care nu are dinți. Ii trebuie o hrană dulce şi plină de tărie, gătită de firea însăşi, iar nu de mina omenească. Fie-mi iertat că întreb pe înțelepciunea ta, cu ce se nutreşte pruncul?

ŞUN

Cu laptele maicii sale.

DOCTORUL

Adevăr ai zis. Mulți socotesc că bătrînul, fiind plăpînd ca un copil, se poate întrema sugînd lapte de mama.

ŞUN

în țara în care bătrînii vor suge laptele hotărit pruncilor, copiii vor pieri de foame. Nu-mi place leacul vostru.

DOCTORUL

Nu ştim altele, mărețe Şun.

ŞUN

De-ar fi, prăsila omenească s-ar îngrămădi prea tare pe pămînt şi un bob de orez ar deveni hrană pentru doi. Frunza se îngălbeneşte şi moare, riul seacă, pădurile se usucă, stelele cad, soarele însuşi se va înnegri; ce mirare dar că bătrînii mor? Numai Cerul hotărăşte cît e popasul fiecăruia pe această lume. Să facem jertfe duhurilor văzduhului şi strămoşilor să sufle încă viață bătrînului nostru părinte.

(Doctorul *iese; intră Sie.*)

SIE

Zorile să se reverse blajine asupra ta, mărite Şun. [artă-mă că-ți turbur cugetarea de dimineață,

ŞUN

Nu, Sie, ai făcut bine că ai venit. Voi sînteți brațele mele, eu sînt inima voastră. Ce s-ar face unele fără alta 7

51E

Şun, am să-ți turbur inima.

ŞUN

Inima mea este neturburată. Spune-mi, Sie, care sînt pravilele pe care un împărat se cade să le urmeze? Sapatu-le-ai pe vreo căldare?

SIE

Săpatu-le-am, Slăvite. împărații trebuie să urmeze nouă pravili nestrămutate: să se desăvîrşească pe ei înşişi; să slăvească pe înțelepți; să iubească pe părinți; să cinstească pe marii sfetnici ai țării; să fie în bună înțelegere cu toți ceilalți dregători; să-şi iubească şi să-şi ocrotească poporul ca pe un fiu; să adăpostească pe învățați şi pe artişti; să găzduiască frumos pe oamenii care vin de departe; să fie prietenoşi cu vasalii lor.

ŞUN

încerc pe cît mă ajută puterile să îndeplinesc aceste canoane, ca să rămîn pe calea de mijloc, cea fără schimbare Cum poți să-mi mai turburi inima?

SIE

Sînt un om de rînd care vede lumea întunecat. Ochii mei au privit lucruri neplăcute.

ŞUN

Ce-au privit ochii tăi?

SIE

Gurii mele să-i fie îngăduit a mărturisi că ochii au zărit pe Siang sfătuindu-se cu grațiosul prinț San-Miao şi cu venerabilii foşti sfetnici ai luminosului Yao. Iar urechile mele au auzit vorbe primejdioase.

ŞUN

Unde şi cînd aceasta?

SIE

Acum pe cînd treceam spre iatacul Slavei tale, aci pe sub bolțile marilor săli.

ŞUN

Fratele meu Siang a ieşit adineauri de aici. M-a bucurat îngrijorarea lui de sănătatea mea.

SIE

Binevoieşte, înțelepte Şun, şi aruncă-ți privirile spre stîlpii din fund ai tindei. Siang şi San-Miao mai sînt acolo.

ŞUN

(după o ezitare)

Sie, ia-ți pensula şi scrie acest canon pe o tăbliță de bambu. Voiesc să-1 torni şi pe acesta în bronz. Adevăratul împărat se spală dimineața de orice necurățenie, se îmbracă totdeauna curat şi după cuviință, nu priveşte, nu ascultă, nu vorbeşte, nu se aşează, nu se scoală, nu intră, nu iese, nu face nici o mişcare decit după cum poruncesc riturile. Să mergem la sfat.

(Ies; intră Siang, KuSeu, San~Miao, Kong-Kong, Kuan, Hwan-Tew, *Yn-Ce-Ciu.)*

SIANG

Şun merită să trăiască, recunosc frăţeşte, dar trebuie să moară neapărat. îmi este nesuferit să mai dau ochii cu el. Ori nu bănuieşte nimic şi atunci bunătatea lui mă roade, ori ştie. Dacă ştie, se pteface. Poate nu voieşte să mă pedepsească din mărinimie şi asta mă umileşte. Nu vreau îndurarea lui. Poate îmi pregăteşte o răzbunare groaznică şi atunci trebuie să i-o iau înainte.

SAN-MIAO

Eu socotesc, iubite prinţ de Yeu-Pi, că Şun ştie ce unelteşti. Cum s-ar putea altfel?

SIANG

Atunci puterea lui de stăpînire e nemaivăzută. E zeu sau demon. Am strigat că vin să-mi iau moştenirea, iar el a poruncit soţiilor lui să mă şteargă de pulbere pe faţă, sub cuvînt că am alergat în bătaia vîntului.

YN-CE-CIU

Oamenii care mănîncă poame uscate şi beau numai apă sînt lipsiţi de simţire. Am văzut un schivnic păşind cu tălpile goale pe jăratic, liniştit ca şi cînd ar fi călcat pe iarbă jilavă. Şun nu vede, nu simte.

KUAN

Te înşeli, onorabile Yn-Ce-Ciu. Oamenii frugali ca el au o ascuţime a minţii nemaipomenită. Vegetalele sînt pline cu o hrană iute. Şoarecele roade un bob de grîu şi totuşi vede şi miroase ca nimeni altul.

KUAN-TEU

Dacă văzul lui Şun seamănă cu al şoarecelui, mînia lui însă e grea ca piciorul elefantului.

KONG-KONG

Venerabili curteni, să nu ne pierdem vremea cu metafore. Să luăm hotărîri.

SAN-MIAO

Cum a putut Şun ieşi la timp din hambar e un lucru pe care nu-1 înţeleg. Scările erau luate, din flăcări n-a putut zbura.

KUAN

Şun a fugit pe dată ce-a auzit zgomotul prăbuşirii schelelor, pe vreo scară pe care şi-a pregătit-o dinainte. Asta vorbeşte limpede că ne bănuia.

SAN-MIAO

Ne bănuieşte în chip hotărît. Trebuie să-1 încolţim de data asta în aşa fel încît orice scăpare să fie cu neputinţă.

YN-CE-CIU

într-un loc unde să nu fie nici aer ca să poată sări ajutat de geniile văzduhului, nici apă ca să poată înota.

KUAN

Ce altfel de muncă i s-ar putea da? Căci altă cale decît aceea a unei lucrări din poruncă părintească nu văd. Ca fiu, Şun merge oriunde şi se coboară la orice îndeletnicire; ca prinţ al locaşului împărătesc nu l-am ademeni uşor.

SIANO

Binevoiți a asculta gîndul meu. Nu departe de hambar, spre poalele dealului, Șun a început a săpa mai de mult un puț adînc. Pămîntul scos stă și acum movilit la marginea groapei. Mai trebuie săpate cîteva picioare și dai de vîna de apă. Dacă tatăl meu, venetatul Ku-Seu, poruncește lui Șun să sfîrșească puțul, cînd fratele meu va fi în fund vom arunca pămîntul peste el. Atunci îi va fi peste putință să mai iasă.

SAN-MIAO

Socoteala ta, grațios prinț de Yeu-Pi, nu-i rea. Vor trebui brațe multe și grăbite care să arunce pămîntul. Totdeodată oamenii împărătești să se îndepărteze. De vom fi văzuți astupînd groapa va fi nevoie să spunem îndată pricina pentru care facem acest lucru. în privința aceasta, duhurile mele negre vor avea grijă. Ce zice veneratul Ku-Seu de asemenea lucrare?

KU-SEU

Avem mare nevoie de puț; bunul nostru fiu Șun nu ne va lăsa în suferință.

KONO-KONO

Bunul tău fiu, venerabile Ku-Seu, va face puțul dacă-î vei ruga.

KU-SEU

Ii vom porunci negreșit.

YN-CE-CIU

Ce familie plină de virtuți i Fiul ascultă poruncile tatălui, tatăl are încredere în fiul său 1

(întră Șun și sfetnicii săi.)

ȘUN

Mă închin veneratului meu părinte și mă bucur că-i pot face cu o clipă mai devreme salutul de dimineață. Mă smeresc în fața onoraților mei curteni. Nu sînt vrednic de plecăciunile voastre.

KONO-KONO

Inimile noastre saltă de bucurie că Cerul a mîntuit viața slăvitului nostru Șun.

SAN-MIAO

Am făcut rugăciuni geniilor.

HUAN-TEU

Focul s-a sfiit s-atingă făptura zeiască a Eminenței tale.

ȘUN

M-am purtat ca un om neprevăzător și ca un fiu fără grijă de avutul părinților. Merit mustrarea voastră și mînia tatălui meu.

KUAN

Venerabile Ku-Seu, fiul tău așteaptă de la tine o mîngîiere.

KU-SEU

Șun, eu și mama ta, onorata Siuan-Siang, te iertăm de supărarea pe care ne-ai făcut-o. Săracii tăi părinții se hrănesc cu nădejdea că-i vei despăgubi.

ȘUN

De bună seamă, venerate tată. Cea mai mare cinste pe care un păstor de oameni poate s-o facă părinților săi este de a le da cele de trebuință vieții pe socoteala vistieriei. Poruncesc tuturor sluji-

terilor mei să ducă tatălui şi mamei mele tain după cuviinţă.

KU-SEU

Bieţii tăi părinţi, sărmani şi bolnavi, îţi mulţumesc. Mai avem nevoie, fiule, de sprijinul braţelor tale. In curţile noastre nu-i destulă apă pentru grădini. Focul din hambar s-ar fi stins dacă era fîntînă prin apropiere. Şun, tatăl tău îţi porunceşte să sfîrşeşti în grabă puţul pe care I-ai început.

ŞUN

Tată, îţi voi da slugi să-ţi facă puţul.

YN-CE ciu

(in ţoaptă)

Fuge de capcană.

KU-SEU

Ferească Cerul, Şun. Un tată nu-şi face treburile cu slugi păcătoase. Tatăl se mîndreşte cu copiii săi.

SAN-MIAO

Puţul e o lucrare grea, cere iscusinţa unui meşter mare.

KU-SEU

Feciorul meu se cuvine să-mi facă asemenea treabă.

KUAN

Aşa spun riturile.

SAN-MIAO

(în ţoaptd)

Să-i aţiţăm mîndria.

SUN

Tată, sînt fiul tău ascultător, dar sînt păstorul atîtor supuşi. Răspundere mare apasă asupra mea şi asupra sfetnicilor mei. Mai păsuieşte-mă.

SAN-MIAO

Ţara are sfetnici mulţi, un tată n-are decît pe feciorii săi.

KU-SEU

Aşa, aşa, eu n-am decît pe fiul meu, Şun.

ŞUN

îţi voi da ţie şi mamei mele case mari cu grădini, heleşteie, puţuri şi toate cele trebuitoare, ca să nu mai ai nevoie de nici o silinţă şi grijă.

KUAN

Nişte oameni bătrîni nu părăsesc voioşi căminurile lor strămoşeşti.

KU-SEU

Nu putem să ne lăsăm vatra, Şun.

ŞUN

Siang este un tînăr voinic şi plin de minte. Este fiul tău. Cu sfaturile mele şi cu ajutorul cîtorva meşteri îţi va putea face în grabă puţul. îngăduiesc prinţului de Yeu-Pi să rămînă pe lîngă curtea noastră atît timp cît e de trebuinţă.

SAN-MIAO

Fratele tău Siang e plin de daruri, tu eşti neîntrecut, slăvite Şun.

KUAN

Siang e prea crud pentru asemenea treburi.

KU-SEU

Onorata Siuan-Siang, mama ta, m-ar certa negreşit. Nu sufăr ca altcineva decît fiul meu cel mare să se amestece în gospodărie.

KUAN

Nici un tată n-ar suferi asta.

KONQ-KONQ

Feciorul cel mare e al doilea stăpîn al casei-

KU-SEU

Inima mea se mîhneşte, Şun, văzînd că fiul nu mai ascultă poruncile tatălui.

ŞUN

Pravila glăsuieşte: Cînd tatăl tău te cheamă, nu zăbovi. Nimeni nu va spune că Şun calcă de-a curmezişul căii celei drepte. Iubite tată, du-te în pace. Azi chiar, fiul tău îţi va săpa puţul.

KU-SEU

Fiinţa mea slabă aşteaptă ajutorul tău. (Iese.)

SAN-MIAO

Ne închinăm înaintea celui mai virtuos fiu de sub cer. (Iese *cu ai săi.)*

YU

îndrăznesc să-ţi spun, înţelepte Şun, că puţul pe care vrei să-1 sapi nu-i decît o nouă capcană în care vor să te prindă.

ŞUN

O, Yu, nu am nici o îndoială în această privinţă.

Y

Tatăl tău, Şun, îţi doreşte moartea.

KI

Fratele tău Siang te urăşte şi-ţi pîndeşte soţiile şi averea.

ŞUN

Vai, aşa este precum ziceţi.

SIE

Au căutat să te înjunghie, să te săgeteze, să te arză în hambar; ce vor mai cuteza acum?

ŞUN

Se gîndesc să mă îngroape de viu.

KAO-YAO

Aşadar recunoşti, mărețe Şun, că tatăl tău Ku-Seu e un părinte rău, iar fratele tău Siang un frate vitreg şi ucigaş.

ŞUN

Cerul m-a încercat astfel.

YU

Ştiu prea bine, Şun, că tu eşti pătrunzător şi cu prevedere. Cu toate acestea un puţ nu e un hambar. Cum vei ieşi de acolo? Lasă-ne să punem pază în jurul locului, să veghem la marginea groapei spre a împiedica pe răi să te omoare.

ŞUN

Dacă voi vegheaţi la marginea puţului, cine mai veghează asupra împărăţiei?

Dar dacă tu pieri în puț, cine mai cîrmuiește împărăția?

ȘUN

Fiți liniștiți, Cerul e veșnic luminos.

KAO-YAO

Șun, Siang a alergat la iatacul tău încă rumen de pîrjolul finului și a strigat soțiilor tale să-l urmeze. Tu în loc să-l pedepsești l-ai mîngîiat. Pentru ce această slăbiciune? Fărădelegea nu trebuie oare osîndită?

ȘUN

Siang m-a salutat de dimineață și mi-a zis: iubite frate...

YU

A mințit.

ȘUN

Așa cred și eu.

KAO-YAO

Atunci?

ȘUN

Cînd un frate se smerește după cuviință, dator sînt să-l primesc cu dragoste.

Gura și trupul lui Siang s-au purtat potrivit riturilor, însă sufletul lui era plin de fiere.

ȘUN

Acesta e și gîndul meu.

KAO-YAO

Atunci?

ȘUN

Siang mi-a zis: Sînt îngrijorat de soarta stăpînului și fratelui meu mai mare.

KI

Se prefăcea.

ȘUN

De bună seamă. Purtarea lui urma întocmai riturile.

SIE

Siang îndeplinea riturile numai cu gura, nu și cu inima.

ȘUN

Siang avea obrajii roșii, căci nu se aștepta să mă vadă. Cînd un frate se rușinează e semn că are un suflet în stare de a se îndrepta. De ce n-aș fi crezut în cuvintele lui Siang? Arătați-mi omul care să nu tragă nădejde că tatăl și frații săi vor începe să-l iubească.

KAO-YAO

Sufletul lui Siang e negru.

ȘUN

De-ar fi mai negru decît bezna, Kao-Yao, îi voi primi voios orice cuvînt, după rituri. Lumea nu poate merge fără canoane, virtutea e sufletul ei. Dacă părinții își ucid fiii, iar fiii părinții, dacă frații se dușmănesc între ei, aceasta nu-i decît o întunecare trecătoare a Cerului sau o părere, fiindcă lumea ar

pieri de atîta neotînduială. împăratul se bucură cînd vede armonia în jurul lui şi se mîhneşte de haos, el însă crede în virtutea veşnică şi o urmează nestrămutat după canoane. Căci mai presus decît oamenii stau riturile, care sînt icoana înțelepciunii cereşti.

SIE

Am înțeles că împăratul, urroînd ca fiu ceresc rînduiala bolții înstelate, săvîrşeşte nestrămutat virtutea, respectînd riturile, spre a fi la rîndu-i pildă muritorilor de rînd.

ŞUN

întocmai. Yu, prințul reşedinței împărăteşti lasă țara în grija ta şi a celorlalți sfetnici, iar Şun merge să îndeplinească porunca onoratului său părinte Ku-Seu.

(Iese; ies şi ceilalți; intră San-Miao, Tan-Ciu şi Siang.)

SAN-MIAO

Şun a plecat. în curînd va fi înmormîntat înainte de a i se fi cules sufletul pe un ghemotoc de bumbac şi fară cele două sicrie rituale. Va sosi mai repede în marea genune. Cum se află tatăl tău, iubite prinț dezmoştenit?

TAN-CIU

Cred că nu va mai vedea de trei ori luna alergînd după soare.

SAN-MIAO

Aşadar în curînd moştenirea cea mare se va deschide. Veneratul Hi-Ho, ca cai-pao, va fi locțiitor de împărat pînă se va scurge sorocul pentru jelanii. Şun fiind sfetnic al lui Yao şi în lumea umbrelor, aci pe pămînt nu mai este alt moştenitor afară de cel legiuit *(face un semn de potolire lui Siang)..,* adică tu.

TAN-CIU

Prietenii lui Şun se vor face luntre şi punte să mă înlăture, fiindcă Şun voieşte să lase după el pe Yu.

SAN-MIAO

Să n-ai grijă, gingaş prinț. Noi toți îți vom sări în ajutor. Grațiosul prinț de Yeu-Pi, cumnatul tău, va rămîne în cetate ca să împiedice orice turburare. Lui Yu, ca king, *îi* vom găsi pricină că a ucis pe stăpînul său Şun. Tatăl său, veneratul Kuan, va da mărturie şi Siang va răzbuna pieirea soțului fetelor împărăteşti. Tu te vei retrage, precum e obiceiul, spre marginea țării, aşteptînd ca prinții vasali, curtenii şi norodul să te strige drept împărat. îți vei strînge acolo oaste ca să vii cu ea în Ciung-kue, Nu văd cine ți-ar sta împotrivă. Noi, prietenii tăi, ne vom aduna la San-Weî, ca să chemăm pe toți prinții vasali şi curtenii care îți sînt credincioşi. Vom intra astfel în Ciung-kue deodată, înfrîngînd orice rea credință.

SIANG

îndată ce strălucitul Yao va închide pleoapele vei pomi.

SAN-MIAO

Se-nțelege. Trag nădejde că tatăl tău va trăi încă atît încît să putem să-i izgonim sfetnicii şi să aşezăm pe Siang king, dar nu prea mult încît voința sa să stea împotriva noastră.

TAN-CIU

Jumătate din duhul tatălui meu pluteşte prin preajma trupului amorţit.

SAN-MIAO

Prea bine.

TAN-CIU

Dacă mă urc pe scaunul legiuit al tatălui meu, ţie, Siang, îţi voi hărăzi moştenirea cerească prin fiul tău mai mare.

SAN-MIAO

Eşti milostiv faţă de soţul surorilor tale, căci Ciuang şi Kiang vor fi ale lui.

TAN-CIU

Lui Kuan îi voi da averea fiului său Yu.

SAN-MIAO

fimperceptibil ironic)

Va fi foarte mulţumit, neavînd nici un gînd de mărire.

TAN-CIU

La toţi vă voi da slujbele pe care le-aţi avut.

SAN-MIAO

Yn-Ce-Ciu e cel mai grăbit dintre toţi.

TAN-CIU

Ţie, preţios prinţ de San-Miao, îţi voi hărăzi titlul de rigă în provincia ta, pe lîngă alte milostenii pe care ţi le voi face.

SAN-MIAO

Mă închin înaintea ta şi aştept cu nerăbdare ziua cînd vei deveni solul soarelui pe pămînt. Eu n-am altă dorinţă decît să-mi văd prietenii fericiţi şi scăpaţi de lanţurile unei cîrmuiri prea aspre.

SIANO

(privind afară)

Şun a ajuns la marginea puţului. Tatăl meu este cu el şi nimeni altul.

SAN-MIAO

Nu-i timp de pierdut. Tan-Ciu, te-ai gîndit la toţi şi la toate ca un adevărat prinţ moştenitor. Geniile să fie cu tine. Calul să-ţi stea înşeuat, oamenii tăi să ţină de asemeni caii înhămaţi la care. Cînd cealaltă jumătate a duhului părintesc se va rupe din rădăcini, pleacă iară întîrziere. Vom ieşi şi noi pe altă poartă a cetăţii. (Tan-Ciu *iese.)*

SIANG

Şun se coboară în puţ pe o frînghie.

SAN-MIAO

în curînd va striga să i se lase găleţi. Atunci vei alerga.

SIANG

Da. Voi scoate cîteva găleţi ca să-1 amăgesc, apoi vom arunca pămîntul peste el.

SAN-MIAO

Şi atunci pofta inimii tale va fi împlinită.

SIANG

Care gîndeştî, graţios prinţ vasal San-Miao, că este pofta inimii mele?

SAN-MIAO

O bănuiesc, graţios prinţ vasal de Yeu-Pi.

SIANG

Dorința mea este de a fi împărat. Da. Eram aproape să mă mulțumesc cu cumnatele mele, dar acum simt ca nu-mi ajung. Acum, cînd se apropie clipa cea hotăritoare, inima-mi tremură de grijă.

SAN-MIAO

Te-nțeleg. Grija de a nu te vedea dat la o parte de altul.

SIANG

Sînt în dreptul meu ca ginere at împăratului, precum voi fi J Ciuang şi Kiang nu se cade să rămînă soțiile unui prinț vasal.

SAN-MIAO

Fii fără grijă. Ți-am făgăduit.

SIANO

Cum vei face? Tan-Ciu pleacă, îndemnat de tine, să ridice pe prinții vasali.

SAN-MIAO

Pe cine? Aci sîntem doi prinți care nu-1 vrem. Nici ceilalți nu-1 vor. Tată-său, celestul Yao, 1-a dezmoştenit, ascultînd glasul norodului care spune că Tan-Ciu nu e copt ca să fie păstor de oameni.

SIANG

Aşa este. Dar de ce I-ai sfătuit să plece la marginea țării?

SAN-MIAO

Ceruri fără margini, ca să scapi de el. Dacă pleacă Tan-Ciu, rămîi stăpîn în Ciung-Kue. Cel de față are totdeauna dreptate. Aflîndu-te aci, în cetatea împărătească, cu puteri de prinț şi de ginere împărătesc, înconjurat de prieteni, uşor vei putea înfrînge orice piedică.

SIANG

Aşa e. Dar învață-mă mai de aproape cum să-mi ating scopul.

SAN-MIAO

Ascultă. Cînd Şun va fi astupat de pămînt, vei striga că Yu a făcut această fărădelege împotriva stăpînului său. Ca să pedepseşti moartea iubitului tău frate, vei străpunge pe Yu cu spada. De va mai fi sau nu cu suflare, Yao e ca şi mort. Te vom cere king. Vezi bine că dacă vei fi king vei tăia şi vei spînzura, Pînă la ceremonia urcării pe scaunul ceresc, îți vei strînge în jurul tău pe toți sprijinitorii.

SIANG

Dar daca Hi-Ho, ca tai-pao, se va împotrivi, cerînd în lipsa lui Şun o moştenire legiuită, adică chemarea lui Tan-Ciu?

SAN-MIAO

Ți-am spus că Tan-Ciu nu e iubit.

SIANG

Dar dacă Hi-Ho întreabă norodul şi Cerul? Norodul ascultă pe Hi-Ho.

SAN-MIAO
(confidențial)

Intîmplător, fiind tare bătrîn, Hi-Ho va răposa. Vom cere ca tai-pao pe Kong-Kong.

SIANG

Tan-Ciu, chiar fără încuviințarea prinților, poate sa vină cu oaste. Barbarii din miazănoapte sînt oricînd gata să se plimbe prin împărăție.

SAN-MIAO

înainte de a putea face aceasta, vei trimite slujitori să-1 prindă şi-1 vei aduce aci cu cinstea cuvenită unui taur pentru jertfă. II vei ucide pe altarul soarelui sub cuvînt că glasul din Cer al lui Yao îl cheamă spre a ține tovărăşie tatălui, sub amenințare de secetă.

SIANG

De tatăl meu mă cam tem. El rîvneşte In taină la Ciuang şi Kiang şi poate să le ceară după obiceiuri. Devenind ginere al împăratului, uşor ar visa şi tronul.

SAN-MIAO

(cu prefăcută **oroare)**

Ce fiu ar îndrăzni să ridice mîna asupra tatălui, fie acesta oricît de primejdios? Dar onorabilul Ku-Seu e bătrîn, e mîncăcios, va muri... întîmplător.

SIANG

Voi şti să vă răsplătesc pe toți, scumpi prieteni.

SAN-MIAO

Nu mă îndoiesc. Lui Kong-Kong, Huan-Teu, Yn-Ce-Ciu, Kuan le vei da slujbele precum le-a făgăduit şi Tan-Ciu.

SIANO

Ție îți voi hărăzi tot ce-mi ceri.

SAN-MIAO

Pe Tan-Ciu l-am amăgit din dragoste pentru tine. E firesc ca de la tine să aştept un lucru mai mare.

SIANG

Spune. Te voi mulțumi, de mi-ai cere şi moştenirea tronului ceresc pentru fiii tăi.

O, n-am astfel de gînduri mărețe. Vreau să-mi dai slobozenia să rup toate zăgazurile ca sa iezesc din nou fluviile, să las pădurile să crească peste lanuri, să stîrpesc toate păsările de zi, îndeosebi corbul, pasărea roşie a Focului, prăsilă a Soarelui, şi să înmulțesc bufnița, pasărea galbenă a Lunei, stăpînă a săbiilor şi a oglinzilor vrăjite.

SIANG

Dorința ta se va împlini. Tatăl meu face semne, Şun cere găleți să arunce pămîntul afară. Alerg.

SAN-MIAO

Nu zăbovi o clipă. Morții nu se lasă dezgropați. (Siang *iese.)* Tinerii sînt lesne încrezători şi uşuratici. Pe ei îi amăgeşti numaidecît. Dar bătrînii sînt vicleni şi cu pofte aprige. îmi va fi mai greu să mulțumesc pe veneratul Kuan, om ascuns şi îmbătrînit în rele. Nu trebuie să pierd prietenia lui. De voi putea fi eu împărat, cu atît mai bine. De nu, unul din aceştia e nimerit. Insă după luptă multă şi cruntă. Vreau ca luna, negurile şi puterile amestecate ale haosului să biruie seaca rînduiala. Şun, cu înțelepciunea şi riturile lui, e duşmanul geniilor firii slobode.

flntnî *Kuan.)*

KUAN

Iată-te, grațios prinț San-Miao.

SAN-MIAO

Te-am aşteptat, după învoială.

KUAN

Cum vom întîmpina întîmplările care ne aşteaptă?

SAN-MIAO

Am chibzuit totul. Tan-Ciu...

KUAN

Tînăr de nimic, rară vlagă. Vom cere să se urmeze voința strălucitului Yao. II vom jertfi.

SAN-MIAO

Cît eşti de înțelept! Siang...

KUAN

Siang este ucigaşul fratelui său, măretul Şun.

SAN-MIAO

II vom jertfi.

KUAN

Neapărat.

SAN-MIAO

Rămîne Yu, un sfetnic prețuit, iubit de mulți.

KUAN

Ca pe un fiu nesupus tatălui, îl voi izgoni Ia moşie, iar la nevoie...

SAN-MIAO

II vei trimite să țină de urît răposatei sale mame.

KUAN

Am avut visuri în care mi se cerea aceasta.

SAN-MIAO

Astfel vei fi singurul în drept să rîvneşti scaunul ceresc.

KUAN

Ca unul ce sînt născut dintr-o fecioară-mamă împerecheată cu un dragon.

SAN-MIAO

Cronicele marilor seminții domnitoare îşi întind rădăcinile în basm. Ca Fiu al Cerului îți vei lua neveste ca să ai urmaşi.

KUAN

Soțiile lui Şun vor trece în patul meu.

SAN-MIAO

Sînt frumoase, vrednice de puterea ta.

KUAN

Totuşi mă tem de sfetnicii lui Şun, de prostime, care nu pricepe rostul hotărîrilor aspre.

SAN-MIAO

Mulțimea crede în semne cereşti.

KUAN-

Crezi că Cerul mă va ajuta!

SAN-MIAO

Dacă nu Cerul, geniile de dedesubt. Norodul nu face deosebire între o stea şi o văpaie de balaur. Tu, fiu de dragon, nu vei fi părăsit de duhuri.

KUAN

Nu ştiu să le chem.

SAN-MIAO

Te voi învăța. Avem nevoie de geniul Vîntului şi de dragonul Ploii ca să înlănțuie puterea bărbătească a Focului de care se slujeşte orice Fiu al Cerului. Cînd e prins, Focul de supărare tună şi fulgeră, plîngîndu-se lui Huang-Ti, zeul Tunetului. Huang-Ti, mîncător de bufnițe, are chip de darabană şi se

potoleşte dacă aude sunet de zurgălăi, fiind el născut pe muntele Clopotului. Ştii că vînturile sînt în număr de opt şi sînt puterile de temelie ale lumii. Din conlucrarea lor armonioasă ies toate cele văzute, însă fiindcă armonia se desăvîrşeşte în muzică şi dans, vînturile stăpînesc aceste două meşteşuguri şi orice vrajă care ar voi sa stîrnească geniile trebuie să folosească jocul şi cîntecul.

KUAN

Mă sperii, n-am iscusința de a cinta.

SAN-MIAO

Nu-i nevoie să fii cîntăreț ca Şun. Fulgerul stă cînd nu plouă, amorțit de iarna ori de beznă, de aceea bufnița este semnul lui, fiindcă bufnița pîndeşte în întuneric, unde sclipesc doar săbiile şi lacurile, fugind de lumina soarelui. Vom cînta dar ca bufnița, dînd din aripi. Aşa. *(San-Miao face un semicerc în sală dînd din brațe ca un cocos cînd cîntă*; mersul *îi e* mărunt *şi tîrît ca al unui căluşar.)* Cucumau, Cucumau!

KUAN

(imitindu-l în totul)

Cucumau! Cucumau!

(Se *aud tunete îndepărtate, începtnd cu un ropot surd de darabane ți sfîrțind cu o canonadă).*

SAN-MIAO

Ca să împăcăm pe Huang-Tl, seul Tunetului, vom juca asemeni ursului, fiindcă ursul se ascunde iarna precum face fulgerul, şi vom suna din clopoței. *(San-Miao face un ocol trepădînd mărunt din picioare, tîrînd mai mult un picior şi* scuturfnd *zurgălăi. Mormăie uşor din gură. Se aud tunete, apoi scena e luminată de două puternice fulgere.)*

KUAN

Răsplată mare vei primi de la mine, grațios prinț San-Miao, cînd voi deveni Fiu al Cerului.

SAN-MIAO

Sînt un biet fiu al pădurii, onorabile Kuan, mă tem de arşiță. Duhurile să te aibă în pază. (Iese.)

KUAN

Acum înțeleg de ce Şun are atîta putere asupra oamenilor. El stăpîneşte, cîntînd, cele opt vînturi. Lira lui e vrăjită. Va să zică astfel. *(Bate puțin din aripi, apoi merge ca ursul mormâind. Se aud tunete, apoi fulgeră. Kuan, înspăimîntat, fuge din sală; intră* H£-Ho *şi* Hu-He.)

HI-HO

Venerabile Hu-He, cum lămureşti asta? Afară e senin, dar tună.

HU-HE

Nu tună, venerabile Hi-Ho, s-a prăbuşit ceva. E un zgomot ca de pămînt aruncat într-o groapă.

HI-HO

Vai de mine! Vai de mine!

HU-HE

Pentru ce te vaieți astfel?

HI-HO

Pentru că mi-am adus aminte că înțeleptul nostru Şun se află în fundul puțului. Se va fi surpat malul peste el.

HU-HE

Copilul mic se-nțarcă după douăsprezece luni, Şun nu voieşte să se despartă de părinții lui. Cine

culege mere putrede nu e cuminte, pomul face altele în fiece vară.

HI-HO

Pentru ce iubitul nostru stăpîn nu se fereşte?

HU-HE

Şun ridică poalele hainei cînd trece prin vad şi le lasă cînd dă de apă mare.

HI-HO

El e plin de virtute, face totul din bunătatea inimii.

HU-HE

Cînd săgeata cade mai departe de ţintă, e ca şi cînd n-ar fi nimerit.

(Tunete surde.)

HI-HO

Auzi?

HU-HE

Să mergem în pripă, venerabile Hi-Ho, să nu facem ca prinţul care cînd i-a spus un curtean i «Arde palatul, mărite », a răspuns: «Vesteşte întîi pe cei trei sfetnici, după rituri ».

HI-HO

Onorabilul Ku-Seu vine încoace.

(Intra Ku-Seu.)

KU-SEU

Cerul mă copleşeşte cu dureri, Cerul mă copleşeşte cu dureri.

HI-HO

în ce chip, onorabile Ku-Seu?

KU-SEU

Răpindu-mi sprijinul bătrîneţelor mele, pe iubitul meu fiu Şun.

HI-HO

Şun a pierit? Genii atotputernice, cum?

KU-SEU

A fost îngropat în puţ,

HI-HO

O presimţire rea îmi turbura inima!

HU-HE

Tată fără suflet, pentru ce ai lăsat pe fiul tău să intre în puţ?

KU-SEU

(rece)

Era datoria lui! I-am poruncit ca un părinte care are nevoie de ajutorul copilului său.

HI-HO

în ce fel a pierit Şun, onorabile Ku-Seu?

HU-HE

Nici vorbă, s-au prăbuşit malurile şubrede.

KU-SEU

Nu s-au prăbuşit malurile, eu şi cu fiul meu Siang am aruncat pămînt deasupra.

HI-HO

Cum, venerabile, ţi-ai ucis însuţi feciorul?

HU-HE

Prefăcut nemernic, vorbeşte odată f

KU-SEU

Vă rog să respectaţi durerea unui biet tată văduvit de copilul său cel mare. Nu eu l-am ucis pe

Şun, eu am aruncat numai pămînt deasupra, astupînd groapa.

HI-HO

Pentru ce, om nelegiuit, ai astupat puțul înainte ca fiul tău să fi ieşit din el?

KU-SEU

Pentru că Prințul Focului, fiind supărat pe bietul meu fiu şi văzînd că acesta a fugit din calea lui, pe cînd vorbea cu el în hambarul aprins, a trimis dragoni de fum şi de foc în puț, ca să-1 răpească. Dragonii au scos flăcări pe gura puțului, amenințîndu-ne, de unde am înțeles că trebuie să-i lăsăm să călăuzească pe Şun la Prințul Focului.

HU-HE

Nu trebuia să zvîrli pămînt în groapă.

KU-SEU

Focul ar fi pîrjolit totul, sărind afară.

HI-HO

Poate a fost o părere. Din gropile prea adinei ies cîteodată aburi înecăcioşi.

KU-SEU

Fiul nostru ne-a strigat: «Pămîntul trebuie aruncat, pămîntul trebuie aruncat!»

HU-HE

Demone, Şun a spus că pămîntul trebuie aTuncat afară, iar tu l-ai aruncat peste el.

KU-SEU

Sînt om bătrîn, slaba mea făptură nu poate suferi mustrarea nedreaptă.

HI-HO

Mai repede, mai repede, să scoatem țărîna, poate Şun nu-i mort.

(Ies; intră Siang.)

SIANO

S-a isprăvit; Şun e în fundul pămîntului, de acolo nu va mai ieşi. Am azvîrlit bulgării aşa de repede încît Dici nu-mi vedeam brațele mişeîndu-se. Ku-Seu, onoratul meu tată, m-a ajutat. E un om care mă înfricoşează. Dacă a fost în stare să îngroape pe fiul său cel mare, va îndrăzni să mă omoare şi pe mine. Vom vedea ce este de făcut. Tan-Ciu sta gata să plece. Yu mă nelinişteşte mai mult decît oricare altul. Yao îl prețuieşte îndată după Şun şi fratele meu visa să-1 lase moştenitor. Yu este un om cu înfățişare blîndă, dar mai neiertător decît fratele meu, care este un filozof şi un poet, cu setea virtuții desăvîrşite. Yu înțelege cu greu purtarea lui Şun. El ar stîrpi pe toți duşmanii fratelui meu. San-Miao m-a sfătuit să-1 învinovățesc că a îngropat pe Şun. Cum voi face aceasta cînd onoratul meu tată Ku-Seu a strigat din răsputeri cu lopata în mînă: «Dragonul cere să-i lăsăm pe Şun, aruncați pămînt I». Nu are de a face, să fiu îndrăzneț şi grabnic la faptă, totul e să scap de Yu.

(Yu, Y, *Ki, Kao-Yao, Sie intră.)*

YU

Iată pe ucigaşul fratelui şi suveranului său.

SIANO

Tu ai pierdut pe Şun, tu meriți pedeapsa Cerului.

KAO-YAO

Neruşinat frate vitreg, cum îndrăzneşti să învinovățeşti pe marele king?

(Intră aproape năvălind San-Miao, Kuan, Yn-Ce-Ciu, Kong-Kong, Huan-Teu.)

SAN-MIAO

Şi tu cum cutezi sa ameninţi pe graţiosul prinţ vasal de Yeu-Pi şi pe ginerele luminosului Yao? Şun a pierit, soţiile lui sînt ale lui Siang.

SIANG

Curteni, veniţi-mi în ajutor. Acest sfetnic necredincios a uneltit împotriva stăpînului său.

KI

Tu şi cu neomenosul tău tată, Ku-Seu, aţi astupat puţul. Cum poate fi Yu vinovat?

KONG-KONG

Pofta de mărire turbură minţile. Onoratul Yu va fi avut o asemenea clipă de rătăcire.

Y

Dar Ku-Seu şi Siang au aruncat pămîntul în puţ

SIANG

Da, am aruncat, însă cu inima strînsă. Vinovatul este Yu.

YU

Baţi cîmpii, ucigaşe, ce vrei să spui cu asta?

KUAN

Yu, tatăl tău îţi porunceşte să-ţi masori vorbele. Respectă riturile.

SIE

Cine nu respectă pe fratele său cel mare şi pe suveranul său este în afară de orice canoane.

KI

Siang a călcat riturile şi omenia.

SAN-MIAO

Greşiţi, onorabili curteni. Yu, cu gîndul de a fi cît mai curînd prinţ al locaşului împărătesc, a tăcut vrăji, umplînd puţul cu fumuri înecăcioase şi cu flăcări care au ameţit şi au ars pe cerescul nostru Şun. Graţiosul prinţ de Yeu-Pi, din milă frăţească, a aruncat pămînt spre a stinge flăcările, el nu-i vinovat.

HUAN-TEU
(în şoaptă)

N-am văzut nici o flacără.

YN-CE-CIU
(la fel)

Nici eu. Yu nu-i în stare de asemenea fapte şi nimeni nu va crede. Nu ştiu ce urmăreşte prinţul San-Miao.

SAN-MIAO
(în şoaptă)

Tăceţi din gură. Trebuie să găsim pricină lui Yu.

KI

întunecat prinţ San-Miao, care ai ucis oamenii mei puşi să curețe codrii, tu eşti meşterul vrăjilor.

SAN-MIAO

Voi sînteţi aprinzători de focuri. După ce aţi lăsat scrum bietele noastre păduri, aţi pus foc lui Şun în hambar şi l-aţi afumat în puţ. Cerul să vă plătească.

(Intră Hi-Ho şi Hu-He.)

HI-HO

Am pus să scormonească şi să se scoată pămîntul pînă-n fond. N-am dat de trupul lui Şun.

HU-HE

N-apucaseră a arunca multă ţărînă, atît cît să fărîmi şi să înăbuşi un om.

HI-HO

Dar destulă ca omul să n-o poată urni cu spatele.

SAN-MIAO

Dovada vinovăţiei lui Yu e făcută. Şun a ars întîi, el n-a fost ucis de Siang.

SIANG

(Aparte.) Mă uimesc, n-a fost nici o flacără, *(Tare.)* N-aţi săpat îndeajuns, Şun trebuie să fie înăuntru,

KAO-YAO

Prin urmare l-ai văzut întreg şi ai astupat puţul.

SAN-MIAO

(fu *şoaptă către* Siang)

Cearta se lungeşte prea mult, scoate spada.

SIANG

(trâgtnd spada)

Yu, am ascultat prea mult cuvintele tale necuviincioase. Spada mea va sfărîma dinţii ucigaşului fratelui meu.

YU

(trdgînd spada)

Dacă eşti vinovat, precum sînt încredinţat, ajute-mi Cerul să te tai în bucăţi şi să te arunc la cîini.

(Intra Sun.)

ŞUN

Oricare ar fi pricina vrajbei voastre, încetaţi lupta. Aşa vă porunceşte Şun.

SIANG

Poate eşti duhul lui Şun, căci peste trupul lui am văzut cum cădeau bulgării de pămînt.

ŞUN

Şi eu i-am văzut şi auzit. Am visat, sau a fost aievea? Fiinţe vrăjmaşe luaseră chipul şi asemănarea ta şi a tatălui meu. însă nu eraţi voi, ci numai nişte umbre mincinoase ale voastre. Un tată şi un frate nu-şi îngroapă de viu pe fiul şi pe fratele lor.

KAO-YAO

Ei erau, slăvite Şun.

ŞUN

Nu erau ei, îţi zic.

SAN-MIAO

(Către *ai săi,* încet.) Siang a stricat iar lucrurile şi viaţa ne e în primejdie. Să ne plecăm capul. *(Tare.)* Celeste Şun, de vreme ce eşti viu şi nevătămat, spre bucuria prinţilor vasali şi a tuturor curtenilor şi supuşilor tăi, înseamnă că nimeni nu ţi-a făcut vreun rău. Eu socotesc că s-au surpat cîteva bucăţi de mal.

ŞUN

Nicidecum. Cînd am ieşit, am aruncat o privire înăuntru. Puţul era astupat pe sfert cu pămîntul scos din el. Lopeţile erau încă fierbinţi de palmele vrăjmaşilor.

KONG-KONG

(Aparte.) E un demon împielițat. Trece prin foc şi prin apă. *(Tare.)* Să-ți dea Cerul viață lungă şi să te apere de toți duşmanii. Noi sîntem prietenii tăi.

KUAN

^ Siang certa pe fiul meu Yu, şi pe bună dreptate, că n-a avut grijă de viața ta.

HUAN-TEU

Noi toți căutam pe ucigaşi.

ŞUN

Ucigaşii sînt acum morți.

SAN-MIAO

Morți?

ŞUN

Pieriți pentru totdeauna din calea inimii mele. Aveam un frate, unde este el?

SIANG

Sînt aici, iubite frate.

ŞUN

Grațios prinț de Yeu-Pi, ştii cum am scăpat de mînia lopeților umbrelor cu chipul tatălui şi fratelui meu?

SIANG

Voiam tocmai să te întreb, onorat frate.

ŞUN

Află, grațios prinț vasal de Yeu-Pi, că atunci cînd, mai demult, am început a săpa puțul, am văzut că un perete e slab, la fund, şi se surpă cînd apeşi cu mina. Scoțînd pămînt din spărtură am dat de o încăpere alăturată, în care am intrat, luminînd cu o faclă. Care nu mi-a fost mirarea găsindu-mă într-un mormînt încăpător şi bogat. Dealul pe care şedea hambarul este locul de îngropare al unui prinț de altădată, pe nume Tai-Ting, după cum am desluşit pe inscripții. Poarta de piatră de pe laturea dealului fusese acoperită cu țarină şi iarbă. Am desfăcut-o, ieşind la poalele movilei, apoi am rezemat-o la loc Fireşte, n-am mai săpat mai departe puțul, ca să nu turbur cu apă liniştea răposatului prinț.

SAN-MIAO
(in şoaptă)

V-am spus că Şun e prefăcut.

ŞUN

Cînd dar am auzit țarina rostogolindu-se de sus, m-am vîrit pe spărtură în mormîntul de alături. Am privit cum pămîntul apăsa pe sufletul meu şi am făcut cu trupul viu invocații pe sicriul prințului care mi-a dat găzduire. în acest chip mă aflu iar aici, prinț de Yeu-Pi.

(Intră **un slujitor.)**

SLUJITORUL

Slăvite prinț al locaşului împărătesc, te vestim cu inima cernită că eminentul tău tată sufletesc şi strălucitul nostru împărat Yao s-a ridicat în cer, spre steaua polară. *(Pauză lungă, tăcere.)*

ŞUN

Părintele meu m-a părăsit, pătintele meu m-a părăsit. Şun e acum de două ori orfan de tată.

5

HUAN-TEU

Ce-i de făcut, grațios prinț de San-Miao? Spune-ne ce-i de făcut?

SAN-MIAO

Pe toate duhurile negre, onorabile Huan-Teu, sîntem înfrînți.

HUAN-TEU

Vai mie, simt sabia călăului retezîndu-mă între piept și pîntece.

YN-CE-CIU

Nu, Șun e sobru, nu poate suferi vederea prapurelui și a măruntaielor. O să ne usuce la vînt, după ce ne va sugruma, fără vărsare de sînge.

KUAN

Să încercăm să fugim.

SAN-MIAO

Nu-i cu putință. Șun e soarele, ale cărui raze de foc răzbat în pădurile dese ale dragonului verde și în gerurile apelor războinicului negru. El e corbul roșu care scoate ochii bufniței galbene. El păzește toate căile noastre și ne pîndește fiece pas. Este un singur mijloc de scăpare.

HUAN-TEU

Spune-l repede.

SAN-MIAO

Să ne supunem.

KUAN

Aceluia care ne ia dreptul nostru și poruncește pe moșiile noastre?

SAN-MIAO

Să ne prefacem că ne supunem.

KONO-KONO

Grațiosul prinț San-Miao vorbește cu înțelepciune. Șun este un om luminat de Cer, încărcat de cele mai înalte virtuți, totdeauna am recunoscut aceasta.

YN-CE-CIU

Crezi oare că Șun ne va ierta după ce l-am urmărit cu sabie și foc?

SAN-MIAO

Așa trag nădejde. Prinții vasali, curtenii, norodul, totul e de partea lui și el nu mai are de ce să se teamă de noi. Șun e iubit fiindcă îi merge vestea că e bun, drept, milos și nu văd de ce și-ar strica icoana pe care lumea și-a facut-o despre el. Fiului care a îndeplinit fără murmur poruncile tatălui nu-i șade bine să se poarte aspru cu dușmanii.

HUAN-TEU

Deie Cerul să fie așa.

SAN-MIAO

La drept vorbind, ce rău am făcut noi ? Nu sîntem decît nişte supuşi ai luminatei curţi împărăteşti. Prinţul Tan-Ciu este fiul cerescului Yao. El ne-a chemat şi ne-a poruncit să-i dăm sfaturi. Puteam noi cuteza să fugim din faţa feciorului împărătesc?

KONO-KONO

Aşa este, vorbeşti minunat.

SAN-MIAO

Siang ne-a aţinut calea împreună cu tatăl său, onorabilul Ku-Seu, cuscrul fericitului Yao. Puteam noi, călcînd riturile, să lăsăm capetele în jos ?

KONO-KONO

Este adevărul curat.

SAN-MIAO

Şi unul şi altul ne-au înşelat, încredinţîndu-ne cu dovezi mincinoase că Şun are gînduri rele, primejdioase pentru împărăţie.

KONG-KONG

Sîntem nişte fiinţe plăpînde, supuse greşelii.

SAN-MIAO

Dar acum s-a făcut lumină, am pătruns înţelepciunea dumnezeiască a măreţului Şun.

KONO-KONO

Da, da, s-a făcut lumină. Slavă neasemuitului Şun.

HUAN-TEU

Şi apoi noi n-am căşunat nici un rău.

YN-CE-CIU

(ironic)

Noi doar am văzut răul şi ne-am bucurat.

SAN-MIAO

N-am făcut nici un rău, curteni onorabili, Cerul e martor. Am ridicat noi sabia asupra lui Şun, datu-i-am noi foc în hambar, aruncat-am noi pămînt peste el în puţ?

KONG-KONG

Nimic din toate acestea.

SAN-MIAO

Numai Siang, Tan-Ciu şi Ku-Seu au umblat să ucidă pe Şun. Nişte bieţi vasali şi slujbaşi ca noi nu pot fugi din calea răzvrătiţilor.

KUAN

Va crede oare Şun aceasta?

SAN-MIAO

Nicidecum. însă Şun propovăduieşte respectarea riturilor şi nici o pravilă nu-1 va încuviinţa să pedepsească pe cine n-a fost prins asupra faptei. Greutăţi mari va mtîmpina în cîrmuire şi va fi mulţumit să aibă linişte din partea noastră.

KUAN

Mă îndoiesc că Şun va uita aşa uşor piedicile pe care i le-am pus în lucrările lui.

SAN-MIAO

Onorabile Kuan, fiul tău Yu este king. Este fiul tău aşa de neînduplecat încît să-şi trimită tatăl la moarte? Şi de-ar voi el aceasta, Şun nu s-ar po-

trivi, căci ce împărat chibzuit îşi sperie sfetnicii, ucigîndu-le părinţii?

KUAN

Mă linişteşti oarecum.

HUAN-TEU

Încep să răsuflu.

SAN-MIAO

Linguşeşte pe Yu, poartă-te drăgăstos şi cu umilinţă, bătrînii nu trebuie să aibă nici una din prosteştile mîndrii care pierd pe tineri.

YN-CE-CIU

Nu mai avem mult de trăit, să ne ferim pielea şi să luăm vieţii tot ce ne poate da.

SAN-MIAO

Eu îi voi face lui Şun mari plecăciuni în faţa curţii, voi mărturisi prostia mea şi-i voi ridica în slavă înţelepciunea. Mă va privi cu dispreţ şi bănuială în sinea lui, însă un prinţ vasal care recunoaşte cuminţenia suzeranului e o pildă pentru alţii. Un cîrmuitor are nevoie de asemenea ceremonii.

HUAN-TEU

Tan-Ciu şi Siang sînt vinovaţii. Ei să-şi primească pedeapsa cuvenită.

KUAN

Mă voi încovoia, mă voi tîrî de va fi nevoie, dar izbînda lui Şun îmi sfredeleşte cele cinci măruntaie.

YN-CE-CIU

Splina, plămînii, inima, ficatul şi rinichii.

SAN-MIAO

Vremea trece, vremea schimbă multe. Să aşteptăm, onorabile Kuan, lupta neîncetată a elementelor.

KUAN

însă de cumva Tan-Ciu şi Siang se mişcă şi izbutesc, ce ne vom face? Ne vom atrage şi mînia lor.

SAN-MIAO

Cu neputinţă să izbutească. Tan-Ciu a adus cu sine, este adevărat, o oaste de barbari fără căpătli, cu care s-a oprit la marginea cetăţii. Şun a chemat pe căpetenia lor, un fost hoţ de drumul mare, şi 1-a făcut ta-fu într-un oraş de la alt capăt al împărăţiei. Oamenilor lui le-a dat simbrie ca să se războiască la apus. Tan-Ciu a rămas aşadar singur, Cît despre Siang, el e ţinut din scurt.

KONO-KONG

Siang şi Tan-Ciu vin încoace. Ce le vom răspunde?

SAN-MIAO

N-avem nici în clin nici în mînecă cu aceşti tineri descreieraţi, nevrednici de familiile lor.

KONG-KONG

Vorbirea ţi-e adîncă asemeni prezicerilor broaştei ţestoase.

(Intră Tan-Ciu ţi Siang.)

SIANG

Graţios prinţ San-Miao şi venerabili curteni, doliul s-a ridicat şi Şun intră în cetate. Ştiţi ce înseamnă aceasta ?

KONO-KONO

Aceasta înseamnă că soarele luminos străluceşte asupra noastră răspîndind căldura verii, după noaptea iernii reci.

TAN-CIU

înseamnă că Şun ne va tăia pe toţi.

SAN-MIAO

Nu vă înţelegem vorbirea, graţioşi prinţi. Şun va tăia pe cei vinovaţi.

SIANO

Fireşte, iar cei vinovaţi sîntem noi toţi, fiindcă ne-am pus dea curmezişul poruncilor lui şi am încercat să-i luăm viaţa.

KUAN

Ticăloşi sînt aceia care pizmuiesc zilele stăpînului lor!

TAN-CIU

Nu-i vreme de pierdut. Dacă trebuie să murim, să mai încercăm o dată. Poate că de data asta spiritele ne vor fi prielnice. Nici un fel de pază nu se obişnuieşte la porţile din sala strămoşilor. Să ne aruncăm cu toţii asupra lui. Şapte săbii îl vor sfîrteca.

SIANG

Eu voi învîrti cel dintîi fierul în aer.

SAN-MIAO

Urechile mi se înspăimîntă la cuvintele tale, graţios prinţ de Yeu-Pi. Cum? îndrăzneşti să ridici sabia asupra împăratului şi fratelui tău? O, fărădelege nemaiauzită!

KUAN

Fiinţă blestemată.' Zmeul secetei, cel cu ochii pe cap şi cu gura plină de flăcări, n-are inima mai uscată ca a ta 1

HUAN-TEU

Sufletul vă e aşa de negru încît aţi otrăvit cu el şi pe zeii celor patru mări.

YN-CE-CIU

Fulgerul te pîndeşte cu ciocanul, nefericit Tan-Ciu.

TAN-CIU

Ce fel de vorbe sînt acestea? De ce rituri vă ţineţi 7 N-am urmărit noi împreună pieirea lui Şun?

HUAN-TEU

Minţi, fecior al lui Yao, n-am vorbit niciodată cu tine, te-am salutat de departe.

YN-CE-CIU

Eu abia acum am cinstea să-ţi văd faţa pentru întîia oară.

SIANG

Bătrîni bezmetici, v-aţi îmbătat cu vin de orez. Cine ne-a învăţat să dăm foc lui Şun?

SAN-MIAO

Tineri seci, numai din capul vostru a putut ieşi asemenea gînd demonic.

KUAN

Mai mult în calea noastră să nu vă aţineţi.

KONO-KONO

Sîntem nişte bieţi curteni credincioşi stăpînului lor.

YN-CE-CIU

Avem nevoie de tihnă.

HUAN-TEU

Iar pielea trupului nostru ne e foarte scumpă.

SIANG

Ah 1 vulpi bătrîne, acum vă jupoi de vii. Din pielea voastră am să-mi fac darabane sa chem pe zeul grindinei.

TAN-CIU

Scoate spada, Siang, mînia mă strînge de gît.

(Amindoi *se reped cu săbiile la cei cinci.)*

HUAN-TEU

(er«murind)

Şang-Ti, zeu suprem, care stai înconjurat de curtea ta dumnezeiască Ia miazănoapte, lîngă steaua polară, privind cum se învîrteşte cerul deasupra pămîntului pe osia lumii, ocroteşte-mă, apără-rnă de aceşti ucigaşi!

(Intri *Yu, Hi-Ho ji Hu-He.)*

KUAN

Yu, fiul meu iubit, Siang şi Tan-Ciu, aceşti prinți ai răului, voiesc să ucidă pe măritul nostru împărat Şun. Ia seama.

SAN-MIAO

Ei au venit sa ne ispitească. Noi i-am izgonit cu ruşine şi iată, au ridicat săbiile asupra noastră.

HUAN-TEU

Yu, king plin de milă şi de înțelepciune, pedepseşte pe răufăcători. Spune măreţului Şun că sîntem supuşii lui smeriți, însetați de dreptate.

YU

Strălucitul nostru Şun va plăti şi răsplăti pe fiecare după cuviință. Aşteptați cu smerenie şi răbdare judecata Iui. Siang, prinț de Yeu-Pi, şi Tan-Ciu, fecior împărătesc, nu turburați ceremonia înscăunării. Grațioşi prinți, venerabili curteni, ieşiți din sala strămoşilor şi intrați după rînduială atunci cînd Fiul Cerului se va înfățişa ochilor noştri.

(San-Miao fi ceilalți *şase ies.)*

HU-HE

Onorabile king, cu mila celestului tron, m-ai făcut supraveghetor al riturilor şi ceremoniilor pe mine, om bătrîn şi cu mintea zăpăcită, care încurc paşii şi mă-mpiedic în veşminte.

HI-HO

Slăvitul împărat a voit a da a înțelege norodului său că riturile nu sînt numai nişte seci mişcări ale buzelor şi trupului, ci simțiri ale unei inimi drepte şi curate.

HU-HE

Dacă e vorba de dreptate, dreptate să-mi faci, onorabile king.

YU

în ce chip?

HU-HB

îți voi spune îndată. *(Cu un fir măsoară pe Yu de la tălpi pînă la cap. Firul este în chip vădit cu vreo palmă mai scurt decît statura lui Yu.)* Vezi acest fir ? Văzînd că eminentul Şun mă face dregător al ceremoniilor, am alergat să-mi cumpăr mătase

roşie de la negustorul meu, bată-1 fulgerul în cap! Acum nu mai mi-a măsurat cu cotul, ci cu acest fir cam de statura ta.

HI-HO

Desigur. Măritul nostru Şun a hotărît ca înălţimea lui Yu, onorabilul nostru king, să slujească drept măsură.

HU-HE

Poftim de vezi acum, asta-i măsura hoţului de negustor, cu ea mi-a dat mătasea. Tu eşti mai mare decît ea, deci negustorul a scurtat-o şi mi-a dat mătase mai puţină.

YU

Nu este aşa, venerabile Hu-He, îmi pare rău de supărare. Măsura negustorului e bună, iată-i sigiliul împărătesc. Toţi negustorii au cîte o măsură la fel. însă eu am mai crescut de atunci, aceasta-i toată pricina.

(Yu iese.)

HU-HE

Oare?

HI-HO

înţeleptul Şun a păzit doliul cu mare băgare de seamă, arătînd smerenie faţă de rituri şi de răposatul Yao.

HU-HE

Da, am umblat trei ani de zile încheiaţi în haine de cînepă aspră şi am mîncat orez necurăţat fiert în apă.

HI-HO

Aşa e. O asprime cerută de rituri. însă Şun a făcut jertfe dese, în temple şi în sala strămoşilor, Iui Yao şi tuturor înaintaşilor lui, încît tot curteanul s-a bucurat de ospătare aleasă şi de băuturi.

HU-HE

Eu nu, căci sînt bătrîn şi nemîncăcios. însă am văzut cum se-ndesa care mai de care.

HI-HO

Se îndesa nu e bine zis, îndrăznesc a te îndrepta, venerabile Hu-He, de vreme ce fieştecare vine precum îi e rangul. După ce duhurile se hrănesc din pomeni, se împărtăşeşte împăratul, apoi prinţii vasali, precum le e coloarea părului, apoi sfetnicii, după sfetnici curtenii, după curteni slugile.

HU-HE

Apoi oasele sînt scoase la uşă şi prostimea se aruncă asupra lor.

HI-HO

Nu tocmai, iartă-mi îndreptarea, venerabile Hu-He, căci săracii vin şi ei cu socoteală: bătrînii neputincioşi şi copiii cruzi întîi şi numai după aceea bărbaţii şi femeile de vîrstă mijlocie.

HU-HE

Starostele cerşetorilor se înfruptă înaintea tuturor.

HI-HO

Bineînţeles, onorabile Hu-He.

HU-HE

Iar după aceea vin clinii să lingă blidele.

HI-HO

Sînt şi ei făpturi privegheate de ochiul veşnicului Şang-Ti.

HU-HE

Aş dori să aflu, venerabile Hi-Ho, dinii cu ce socoteală ling talgerele?

HI-HO

Cutez să te mustru, venerabile Hu-He, nu bîrfi canoanele sfinte. Nu uita că eşti dregătorul riturilor şi ceremoniilor.

HU-HE

O durere tăcută e mai nimerită decît o pompă îngîmfată şi zgomotoasă.

HI-HO

Riturile, venerabile Hu-He, preîntimpină neorînduiala ca zăgazurile revărsarea apelor.

HU-HE

îmi place că slăvitul Şun le-a urmat fără a-şi întuneca faţa.

HI-HO

Luminatul Şun a înţeles că un împărat venerează pe răposaţi, dar trebuie să ducă grija celor vii.

HU-HE

Mormîntul pe care 1-a ridicat fericitului Yao e de minune.

HI-HO

într-adevăr. După ce trupul lui Yao a stat între trei trepiede timpul cuvenit, a fost vîrît în cele două coşciuge şi apoi călăuzit în lăcaşul de veci. Un deal întreg a fost scobit şi prefăcut într-o criptă împodobită. Poartă mare de zid şi piatră a fost deschisă la poalele dealului.

HU-HE

Ce m-a-nduioşat mai mult, venerabile Hi-Ho, este chipul de piatră al calului împărătesc, care îşi aşteaptă stapînul la poartă. Crezi tu, venerabile Hi-Ho, că Yao va mai ieşi vreodată din mormînt să călărească?

HI-HO

De buna seamă.

HU-HE

Oare!

HI-HO

Duhul omului este veşnic. O dată ce şi-a îndeplinit rostul lui pe lume, el ar trebui să se întoarcă pentru totdeauna în liniştea neturburată a înţelepciunii supreme. însă lumea îl ispiteşte din cînd în cînd şi duhul îşi caută un trup aci, între cele cinci piscuri cardinale. Yao va mai veni.

HU-HE

Lămureşte-mă, pentru ce atîta ceartă în pricina calului?

HI-HO

Unii ziceau că un cal de piatră nu poate fi folositor duhului, decît dacă este întocmai calului mortului. De aceea cereau ca să se ucidă calul din grajd, pentru ca duhul lui să treacă în chipul cel cioplit.

HU-HE

împăratul s-a împotrivit. De ce?

HI-HO

Strălucitul Şun s-a temut că oamenii, luîndu-se unul după altul, au să înjunghie caii răposaţilor, împuţinînd aceste fiinţe trebuitoare la munci şi la război. Deci a hotărît astfel: Duhurile răposaţilor să binevoiască a nu călări decît noaptea, cînd caii dorm şi duhurile lor sînt slobode să alerge unde vor.

HU-HE

înţeleaptă hotărire.

HI-HO

Tot astfel, stăpînul nostru Şun e împotriva obiceiului care îndeamnă nevestele celor mari precum şi slugile să se omoare pe monnîntul proaspăt al răposatului, pentru ca acesta să le aibă şi pe lumea cealaltă. Şun crede că în vis, noaptea, cei vii au destul răgaz să se întîlnească cu cei morţi.

HU-HE

Nici vorbă. Mulţi dintre curtenii noştri sînt jumătate oameni, jumătate duhuri, fiind născuţi care din unda marii, care dintr-o sămînţa de pătlagină *(se aud* darabane), aşa că trăim mai mult printre zmei decît printre muritori de rînd.

HI-HO

îţi place să glumeşti, venerabile Hu-He, îţi place să glumeşti. împăratul vine. Să luăm seama la tipic.

(Intră Şun prin colţul din faţa stingă a sălii si se îndreaptă spre uşa din dreapta, in faţa căreia stă smerit. Curtenii intră prin dreapta si prin stingă fi rămln aci ca pe două laturi **octo-** *gonale, planul* intfi *reprezentind sudul.)*

HU-HE

ffn *exerciţiul funcţiunii, solemn)*

Iată pe cerescul nostru luminos împărat. El stă prosternat şi cu faţa cernită de jale la poarta dinspre răsărit.

HI-HO

De ce stă astfel strălucitul Fiu al Cerului?

HU-HE

Fiindcă jeleşte din adîncul inimii pe eminentul împărat Yao, care s-a ridicat în locaşul cel veşnic.

HI-HO

însă cei trei ani de doliu legiuit s-au săvîrşit. Se cuvine ca luminosul stăpîn să-şi arunce ochii milostivi şi asupra noastră, care sîntem slabi şi fără călăuză.

HU-HE

într-adevăr, doliul s-a sfîrşit. Venerate taî-pao, fă cele de cuviinţă spre a aduce pe împărat la tronul său.

HI-HO

Prinţ Ta-Hui, ia doi halebardieri şi zece slujitori şi călăuzeşte pe strălucitul nostru tian-ceu Şun de la poarta răsăriteană la zidul de miazănoapte unde se află scaunul ceresc.

(Ceremonia se îndeplineşte. Şun se aşează In *fund cu faţa spre spectatori,* curtenit *ll salută, el ii salută cu capul în* palme. *în tot* timpul saluturilor, acum *şi mai* tîrriu, *Ku-Seu va sta nemişcat, ţanţoş şi* nemţii (urnit.)

HU-HE

Prea bine. Venerabil taî-pao Hi-Ho, arată măritului împărat voinţa răposatului Yao.

HI-HO

(CM O *tăbliță de bambu pe care se văd caractere chineze.)*

Slăvit Fiu al Cerului, acesta este testamentul fericitului Yao, îl cunoşti?

ŞUN

îl cunosc. (Face *trei reverențe.)*

HU-HB

Prea bine. Grațioşi prinți, venerați sfetnici, onorabili curteni, măritul împărat cunoaşte voința strămoşilor săi, va fi. un stăpîn cuminte, fiindcă-i plin de învățătură. (Hi-Ho *a dat lui* Şun o *cupă, acesta varsă de trei ori din ea spre poarta de miază' noapte.)* Pentru ce, venerate taî-pao, varsă de trei ori vin din cupă spre miazănoapte slăvitul împărat Şun?

HI-HO

Fiindcă la miazănoapte este palatul de purpură al cîrmuitorului veşnic Şang-Ti. împăratul nostru va respecta totdeauna Cerul.

HU-HE

Foarte bine. (Şun *se întoarce spre* Hi-Ho si-i *toarnă de trei ori să se spele pe mînă.)* Pentru ce, venerate taî-pao, ți-a turnat împăratul de trei ori vin în mînă?

HI-HO

Eminentul împărat voieşte să ne arate că aşa precum s-a smerit Cerului, va respecta obiceiurile țarii şi pe slujitori. El s-a umilit în fața unui păcătos.

HU-HE

Prea bine. Dar tu de ce te-ai spălat?

HI-HO

Ca să mă purific şi să fiu curat la suflet precum mi-a poruncit stăpînul strălucit.

HU-HE

E bine. Grațioşi prinți, venerați sfetnici, onorabili curteni, închinați-vă în fața împăratului.

(Toți, afară de Ku-Seu, se închină de trei ori, iar Şun le răspunde cu capul în palme; după aceasta Şun face ocolul sălii, oprindu-se la fiecare poartă cîte puțin şi la aceea închipuită dinspre spectatori, a sudului, apoi se opreşte In mijlocul sălii.)

HI-HO

Pentru ce, Hu-He, venerate sfetnic al riturilor şi ceremoniilor, împăratul nostru a ocolit sala strămoşilor, oprindu-se la cele patru porți şi apoi aşezîndu-se în mijloc?

HU-HE

Aflați că slăvitul împărat îmbrăcat în cele cinci colori ale lumii: alb, negru, roşu, verde şi galben, a străbătut împărăția pînă la cele patru granițí, aruncînd înțelepții lui ochi la răsărit, miazăzi, apus, miazănoapte şi mijloc.

HI-HO

Sînt lămurit. Avem un împărat care veghează asupra noastră.

HU-HE

Acum luminosul Fiu al Cerului va săvîrşi ceremonia n6 spre a goni duhurile rele.

(Şun aprinde ierburi şi afumă la cele patru porți.)

HI-HO

De ce aprinde ierburi sacre la cele patru porţi ale cetăţii marele nostru Şun?

HU-HE

Ca să amorţească spiritele rele şi să le izgonească.

HI-HO

Prea bine.

SAN-MIAO

Iată duhurile vrăjmaşe care au încercat să-ţi împiedice măreţele fapte, strălucite Şun. Numele lor este Tan-Ciu şi Siang.

HU-H5

Ce rele au săvîrşit aceştia, spuneţi îndată Fiului ceresc.

KUAN

Au încordat arcul împotriva celestului împărat, au ridicat sabia asupra lui, l-au prigonit cu foc şi cu pămînt.

HI-HO

împăratul nostru va judeca.

ŞUN

Făcut-au, veneraţi sfetnici, Tan-Ciu şi Siang aceste fapte rele?

KAO-YAO

Le-au făcut întocmai, august suveran.

ŞUN

Sînt tineri şi au fost rău sfătuiţi.

HU-HE

Omul unic vorbeşte drept: sînt tineri şi au fost rău sfătuiţi.

ŞUN

Cine sînt aceia care le-au dat sfaturi rele?

YU

Nişte curteni bătrîni fără credinţă faţă de scaunul înstelat.

SAN-MIAO
(în şoaptă)

Sîntem în cumpănă grea, venerabile Kuan, răspunde fiului tău.

KUAN

Spune, Yu, fiul meu şi cinstit king, cine sint acei curteni bătrîni tară credinţă faţă de scaunul înstelat, ca să-i cunoaştem şi să-i dispreţuim?

YU

Sfetnicul riturilor şi ceremoniilor nu m-a întrebat de numele lor.

ŞUN

Oricine ar fi sfătuitorul, un copil care greşeşte se ceartă şi se pedepseşte.

HU-HE

Aşa glăsuiesc riturile.

ŞUN

Ce pedeapsă se cuvine unui fiu împărătesc care calcă poruncile cerescului său tată?

HI-HO

Pedeapsa prevăzută de rituri este jertfirea lui pe altarul Soarelui, pentru ca duhul său să se ridice lîngă acela al tatălui şi să se pătrundă mai bine de veşnica înțelepciune.

ŞUN

Voi respecta riturile.

HUAN-TBU

(aparte)

Vai de mine şi de mine, judecățile împăratului sînt crude.

(Doi halebardieri ți Kao-Yao vin să ia pe Tan-Ciu.)

KAO-YAO

Grațios prinț împărătesc, vino să dai Soarelui trupul tău.

ŞUN

Venerabile supraveghetor peste judecăți, riturile spun că altarul trebuie stropit cu sîngele vinovatului. Preotul va înțepa aşadar un deget al grațiosului prinț şi va lăsa să curgă cinci picături de sînge. în chipul acesta Soarele va fi mulțumit. Cit despre duh, acesta se va putea întîlni noaptea în vis cu tatăl său. Fericitul Yao este veşnic şi răbdător, va aştepta moartea firească a feciorului său spre a-1 avea întru veci cu sine. Ca să fie mai aproape de reşedința părintelui său Yao, îl vei duce pe grațiosul prinț Ia granița dinspre miazănoapte în provincia Yen, al cărei cîrmuitor ii facem, fără încuviințare din partea noastră de a ieşi de acolo pînă la alte porunci. Dea Cerul ca fiul tatălui meu sufletesc Yao şi fratele soțiilor mele prea respectate să se pătrundă de marea lumină cerească.

HUAN-TEU

(rdsufiînd adînc)

Judecata slăvitului Şun este sfîntă. Săpați-o pe toate căldările.

(Tan-Ciu e însoțit pînă la uțd de Kao-Yao ți halebardieri, apoi aceştia se întorc.)

ŞUN

Ce pedeapsă se cuvine prințului vasal care îşi părăseşte supuşii în voia soartei?

HU-HE

Riturile glăsuiesc aşa: duhul vinovat va fi mustrat în fața curții de către slăvitul împărat, iar trupul purtînd numele lui se va jertfi.

GLASURI

Deci să se-njunghie.

HUAN-TEU

(aparte)

Iar îmi tremură inima.

YU

Legea e întunecată.

ŞUN

Siang, grațios prinț de Yeu-Pi, te mustru în fața întregii curți spre pilda tuturor prinților, ca n-ai dat ascultare poruncilor noastre de a pleca în provincia ta, lăsîndu-ți astfel supuşii fără cîrmuire. Vei pleca îndată acolo unde ți-e scaunul de prinț şi nu-1 vei mai părăsi fără voia noastră.

HUAN-TEU

Judecată cinstită, judecată minunată.

SIE

Dar pravila cere jertfirea.

ŞUN

într-adevăr, trupul purtînd numele lui se va jertfi. Luaţi un taur negru pe care-1 veţi boteza cu numele Siang şi jertfiţi-1.

KONO-KONO

Cît de înţelept este împăratul nostru, cît de înţelept!

SAN-MIAO
fin *şoaptă)*

Precum vedeţi, Şun se fereşte de pedepse aspre, nu vrea să treacă drept un stăpîn crud.

KUAN
(la fel)

Aşa mi se pare, trag oarecare nădejde.

ŞUN

Voiesc să ştiu cine sînt sfătuitorii răi ai celor doi vinovaţi, pedepsiţi după rituri?

HU-HE

Onorabile king Yu, cine sînt curtenii bătrîni fără credinţă faţă de tronul ceresc care au dat sfaturi rele graţioşilor prinţi Tan-Ciu şi Siang?

YU

Sînt San-Miao, graţios prinţ, Kuan, Kong-Kong, Huan-Teu, Yn-Ce-Ciu, venerabili curteni.

. ŞUN

Sînteţi cinci Ia număr, numărul sunetelor de temelie, dar faptele voastre nu înfăptuiesc armonia divină, ele turbură muzica înţeleaptă,

KUAN

Scumpul meu fiu, Yu, mă vîră pe nedrept în tagma răzvrătiţilor. Asprimea mea părintească i-a întunecat judecata,

YU

Ca fiu, sînt mîhnit, iubite tată, de a-ţi striga numele la judecată; ca king cunosc un curtean Kuan, nesupus poruncilor scaunului ceresc.

SAN-MIAO

Tan-Ciu şi Siang sînt tineri răi din fire, nimeni nu i-a ispitit.

ŞUN

Tinerii nu sînt din fire nici buni, nici răi. La şes apa stă iezită; dacă o povîrneşti spre răsărit, curge spre răsărit, dacă o povîrneşti spre apus, curge spre apus; dacă o striveşti în mină ţîşneşte în sus, dacă o stăvileşti se-ntoarce spre izvor. Astfel tînărul devine bun ori rău după cum îi e călăuza.

KONO-KONG

Sîntem nişte bieţi bătrîni nevinovaţi, uimiţi de mintea ta dumnezeiască.

SAN-MIAO

Ce faptă rea am făcut eu, slăvite Şun?

ŞUN

Te-ai pus de-a curmezişul faptei, răspunzind cu nemişcare mişcării, asemeni unei stînci care opreşte mersul riului.

SAN-MIAO

Ştii prea bine, puternice Şun, că două sînt puterile veşnice din conlucrarea cărora iese lumea:

Yang, puterea bărbătească, şi Yin, puterea femeiască. întîia este aprigă şi în necontenită revărsare, cealaltă este potolită şi nemişcată. Eu sînt de soiul Yin, mărite, locuinţa mea e la miazănoapte.

ŞUN

O, ce bine de-ar fi fost astfel. Yang şi Yin ar fi stat mereu îmbrăţişaţi într-ajutorul meu. Tu eşti toate şi nimic, tu eşti o răspîntie în care se-ncurcă toate drumurile, un loc de întunecare a punctelor cardinale, o cifră nefastă, un sunet dinafară gamei, un timp fără anotimp. Numele tău e neorînduială haotică şi supără lucrările de rînduială ale împără-ţiei.

SAN-MIAO

Nu te-nţeleg, duh ceresc.

ŞUN

Zici că locul tău e la miazănoapte, spre întinderea sărată a apelor de sub steaua polară. întunericul friguros din această parte a lumii îngăduie puterii bărbăteşti să se odihnească în aşteptarea primăverii. Iarna fulgerele dorm, urşii se trag în pădurile cu zăpezi, iar ţăranul îşi reazimă uneltele de perete.

SAN-MIAO

Nu gîndesc altfel.

ŞUN

însă tu ai gerul iernei care amorţeşte şi totdeodată arşiţa toamnei. Eşti un balaur al mlaştinei şi un demon al secetei. Limba se face iute în apropierea ta şi ficatul se usucă. Ce cauţi tu, fiinţa de miază-noapte, în părţile de la apus?

îmi place să mă preumblu.

ŞUN

Fără a da pămîntului icoana cerului! De-ai fi fost arşiţă de apus mi-ai fi ajutat să ard pădurile netrebnice. însă tu te-ai dovedit dragon verde al pădurilor. Ai suflat în foc şi l-ai stins, ai ajutat buruienii rară folos sa crească în paguba celor cinci roade ale cîmpului. De ce ai făcut aceasta?

SAN-MIAO

Mi-e milă de copiii primăverii de la răsărit.

ŞUN

Atunci pentru ce alergi la miazăzi şi sfătuieşti aprinderea finului şi aţîţarea războiului?

SAN-MIAO

Mama era de soiul Yin, însă tata era străbătut de duhul Yang.

ŞUN

Eşti toate şi nici una, burduf negăurit încă de şapte ori de fulgere, bufniţă cu trei trupuri, căldare cu trei picioare, demon malefic stricător al calen-darului prin care cerul rînduieşte tot ce-i pe pămînt.

SAN-MIAO

Vai mie, sînt un biet prinţ vasal, cel mai nemernic dintre toţi şi care nu cunoaşte mişcarea astrelor.

ŞUN

De ajuns. Aşteaptă pedeapsa noastră la poarta răsăriteană. Iar tu, Kuan, nu eşti mai puţin vrednic de pedeapsă.

KUAN

Gerul vede, el ştie că n-am stat ca o ceaţă greoaie fără cele şapte deschizături: ochi, urechi, nări şi gură. Fulgerele înţelepciunii au străbătut fiinţa mea şi mi-au dat tăria să cîrmuiesc.

ŞUN

Da, tu nu eşti potrivnic oricărei mişcări ca San-Miao, eşti plin de bărbăţie şi de viclenie, însă pentru scopuri mici şi în folosul tău. Marea ţintă a plăsmuirii lumii după icoana cerului ţi-e străină şi baţi din picioare pe loc ca broasca ţestoasă întoarsă pe spate.

KUAN

Broasca ţestoasă e jivină sfîntă: spatele închipuieşte cerul şi pîntecele pămîntul.

ŞUN

Aşa este, dar spatele tău se îmbină rău cu pîntecele şi sufletul tău are numai trei picioare, din care pricină se poticneşte.

KUAN

Ce rău am făcut eu, slăvite Şun 7

ŞUN

în vreme ce vrednicul tău fiu, Yu, se silea să usuce mlaştinile şi să îndrepte rîurile, tu alergai ca un duh demonic să-1 împiedici. Ai puterea vîntului de la răsărit al primăverii, dar sufli toamna cu uscăciunea de apus, sfarîmînd lucrările oamenilor. Ai uscăciunea secetei de toamnă, dar baţi vara uscînd orezul şi apele din jgheaburi. Ai căldura de miazăzi a verei dar arunci flăcările ei în răceala chibzuită a septentrionului. Eşti Yang şi ţipi ca o femeie, eşti Yin şi te înverşunezi ca un bărbat.

KUAN

Nu pricep, stăpîne al Căii de lapte.

ŞUN

Virtuţile cu care Cerul te-a înzestrat tu le foloseşti întors, ca pe nişte viţii, fiindcă nu mai cunoşti ţinta cea adevărată către care fiece om trebuie să tindă. în tine cele cinci puncte cardinale sînt aşezate pieziş: iarna unelteşti, primăvara dormi amorţit de ură, vara strici şi toamna risipeşti munca altora. De-ai fi folosit aceste puteri ca fiul tău, lucrînd vara spre a te odihni iarna, ai fi fost un sfetnic bun.

KUAN

Lumea mă bîrfeşte, fiindcă dau porunci straşnice.

ŞUN

De-ajuns. Aşteaptă pedeapsa noastră la poarta apuseană.

HUAN-TEU

Duhuri de orice fel, aveţi grijă de mine, acuma vine rîndul nostru.

ŞUN

Kong-Kong, Huan-Teu şi Yn-Ce-Ciu, sînteţi de asemeni vinovaţi. Vina voastră după pravili e mai mică, însă foarte primejdioasă pentru marile munci de întocmire. San-Miao e un duh rău al nepăsării, Kuan e un geniu malefic al răzvrătirii, unul e negru ca norul gros, altul iute ca fulgerul, unul e pămînt rău, altul e foc rău. Dar sînt totuşi puteri nobile în felul lor, feţe ale elementelor veşnice. Voi însă n-aveţi nici o virtute mare şi nici un viţiu puternic şi de aceea înşelaţi pe toţi.

KONO-KONO

Fii cu îndurare, soare de înțelepciune, sîntem oameni de nimic, cu vină mică după pravili, precum însuți zici.

ŞUN

Nimic nu e mai păgubitor pentru marea faptă a bărbatului ales de Cer decît vorba şi fapta omului de nimic. Tu, Kong-Kong, eşti linguşitor, căutînd folosul fără sforțare. Tu slăbeşti virtutea cîrmuitorului ascunzîndu-i adevărul şi nutrindu-i dragostea de sine.

HUAN-TEU

Eu nu fac nimănui nici cel mai mic rău.

ŞUN

E o părere. Eşti fricos şi fugi de orice ispravă mare, bîrfind-o şi dîndu-te din fire de partea leneşului. Tu toceşti îndrăzneala omului înțelept.

YN-CE-CIU

Eu nu linguşesc, eu nu bîrfesc.

ŞUN

Tu cauți folosul zilnic şi bunăstarea, cu dispreț de marile fapte prin care se dă forța pămîntului. încetul cu încetul tu faci pe plugar şi pe zidar să se ruşineze de sudorile lor.

KONG-KONO. HUAN-TEU, YN-CE-CIU

Astfel ne-a făcut firea. Sîntem ființe de rînd care aşteaptă mila ta.

ŞUN

De-ajuns. Pedeapsa e hotărîtă. Pe tine, Kong-Kong, te surghiunesc la Yen-Ceu, departe de curtea noastră. Vei sta acolo pină la sfîrşitul vieții fără a încerca să ieşi de acolo, sub pedeapsa morții. Pe tine, Huan-Teu, te trimit în surghiun la Ciung-San, unde vei rămîne asemeni pînă la moarte. Pe tine, Yn-Ce-Ciu, te izgonesc Ia Yu-San, unde vei sta cît timp vei trăi. Plecați de aici, duhuri necurate.

(Cei trei ies fiecare pe ctte o poartă.)

HI-HO

Hotărăşte, mărite Fiu al Cerului, pedeapsă pentru San-Miao şi pentru Kuan.

HU-HE

Riturile cer moartea.

ŞUN

Nu voi călca riturile.

SAN-MIAO

Gîndeşte-te, strălucit suveran, sînt prinț vasal.

KUAN

Sînt tatăl căpeteniei sfetnicilor, eu însumi de viță zeiască.

ŞUN

Săbiile slujitorilor mei nu se vor mînji cu sîngele vostru negru. Duceți pe prințul San-Miao pe muntele cu trei piscuri al Fulgului, la apus, unde păsările îşi schimbă penele în fiece an; pe Kuan duceți-1 pe muntele Clopotului. Lăsați-i acolo în paza spiritelor. Hotărască ele pedeapsa. De vor voi ele să-i trimită în închisorile pămîntului, în infernalul Yi-Yu, sau dimpotrivă să le îngăduie ridicarea spre cele nouă ceruri, primim dinainte cu

smerenie judecata lor. *(Se apleacă şi după el toată curtea, afară de Ku*Seu.)* Pieriţi din faţa ochilor mei, genii vătămătoare!

(Halebardierii imping afară la dreapta ţi '« stingă pe San-Miao si Kuan.)

HU-HE

Ceremonia nâ pentru izgonirea duhurilor rele s-a sfîrşit.

Hr-HO

împărăţia a rămas curată şi stăpînul orînduielii poate lucra în tihnă, ferit de demonii neorînduielii,

HU-HE

Să facem plecăciune luminosului Fiu al Cerului.

(Taţi fac plecăciune, afară de Ku-Seu.)

HI-HO

Pentru ce, venerabile Ku-Seu, calci riturile, nefăcînd plecăciunile prescrise de rituri în faţa tronului înstelat?

KU-SEU
(înţepat)

Eu nu calc riturile, venerabile Hi-Ho, eu nu calc riturile.

SIE

Le calci, de vreme ce nu te prosterni, om rară cuviinţă,

KU-SEU

Tu eşti fără cuviinţă, sfetnic ticălos. Riturile spun că nimic nu e mai presus decît un tată, iar eu văd înaintea mea pe fiul meu Şun. Spuneţi-mi, tatăl trebuie să se închine fiului sau fiul tatălui?

HI-HO

Datina zice: Dacă străbaţi împărăţia în lung şi în lat, nu găseşti un petec de pămînt care să nu fie al împăratului; dacă cutreieri satele şi cetăţile, nu afli un om care să nu fie supus al Fiului Cerului.

KAO-YAO

Deci eşti supusul luminosului Şun.

KU-SEU

Nemernic sfetnic, nu e nici o datorie mai mare — spune pravila — decît să slujeşti tatălui şi mamei tale. Cine e tată şi cine e fiu aici?

YU

Una din cele cinci datorii este respectul supuşilor pentru împărat.

KU-SEU

Una din cele cinci datorii este respectul fiilor pentru părinţi.

S1B

Păstorul călăuzeşte oaia, nu oaia pe păstor.

KU-SEU

De la împărat şi pînă la cel mai mic dregător, toţi trebuie să păzească pietatea filială.

SIE

Aşa precum Şang-Ti călăuzeşte cerul şi pămîntul la miazănoapte, împăratul călăuzeşte ca un prinţ vasal pămîntuL

KU-SEU

Tu însuţi ai săpat pe căldare: împăratul trebuie să iubească pe părinţi.

YU

Măreţul Şun nu s-a îndepărtat niciodată de la această lege: el îşi iubeşte părinţii.

KU-SEU

Fiul meu Şun nu are pietate filială; sînt un părinte necăjit, neajutorat de nimeni; n-am hambar, n-am puţ, n-am de nici unele.

KI

Slăvitul Şun ţi-a ridicat hambar.

KU-SSU

Hambarul a luat foc.

Y

Nu e vina lui. Strălucitul Şun ţi-a săpat puţ.

KU-SEU

S-a umplut de duhuri şi l-am astupat.

KI

Nu e vina fiului tău. împăratul ţi-a dat tain pe socoteala vistieriei şi tot ce-i trebuitor vieţii.

KU-SEU

Părinţii au nevoie de respectul copiilor. Voi mă batjocoriţi.

HI-HO

Greşeşti, venerabile Ku-Seu, ţi s-a dat locul de cinste, după rituri.

KU-SEU

Ce fel de cinste e aceea, dacă tatăl trebuie să se prosterne în faţa fiului?

HI-HO

Aşa spun riturile.

KU-SEU

Riturile nu spun asta, sfetnici fără ştiinţă. Sînt bătrîn şi cunosc mersul lumii. Tatăl este tuen respectabil, el porunceşte fiului, precum principiul Yang porunceşte principiului Yin.

YU

Da, dar Şun e stăpîn.

KU-SBU

Tatăl e totdeauna stăpîn. Trupul fiului său e trupul său. Tatăl e suzeran şi fiul vasal, tatăl e strămoş şi urmaşul preot la altarul strămoşului. Şun, copiii lui şi copiii copiilor lui vor face jertfe după moartea mea pe altarul meu — şi eu, zeul seminţiei, să mă închin lui Şun?

Y

Dar Şun e împărat!

KU-SEU

Dacă Şun e împărat, eu sînt împăratul împăratului.

HI-HO

Venerabilul Ku-Seu e ascuţit la minte şi suceşte cu iscusinţă riturile. Aici e ceva încurcat, care cere dezlegare din partea unei minţi cinstite.

HU-HE

Vorbele omului cu piciorul în groapă devin adinei.

(Se aude o larmă profundă ca de stol de ciori şi cîteva răcnete **îndepărtate** *cu timbrul lui San-Miao, apoi nişte* **tunete** *şi ţipetele lui Kuan.)*

YU

Auziţi? Ce semne vor fi acestea? Parcă Cerul s-ar fi umplut de ciori.

KI

Tună,

(Intră prin dreapta un slujitor ţi un halebardier.)

SLUJITORUL

August suveran, s-a întîmplat o minune mare.

SUN

Vorbeşte.

SLUJITORUL

Aşa cum ne-ai poruncit, am adus pe prinţul San-Miao pe drumul muntelui Fulgului. Cu gîndul de a scăpa de sub supravegherea noastră şi de a chema în ajutor duhurile sale — aşa cel puţin socotesc — prinţul a început a juca şi a da din braţe ca o pasăre cînd prinde să zboare. Atunci au venit fîlfîind în juru-i cîteva burniţe cu ochi galbeni. Numaidecît însă s-a auzit un croncănit nemaipomenit şi cerul s-a umplut de ciori cu ochii roşii. Ciorile au izgonit bufniţele şi s-au repezit la prinţul San-Miao, ciugulindu-1, pînă ce n-au mai rămas din el decît oasele. Duhul lui negru ca smoala a stat o vreme nemişcat ca un crîmpei de abur pe o baltă. Apoi s-a prefăcut într-o bufniţă grozavă cu trei trupuri şi un singur cap, care, strigînd: cucumau, cucumau, a zbughit-o înspre muntele Fulgului.

HI-HO

Cerul şi-a spus cuvîntul.

YU

Acum s-a dovedit că prinţul de San-Miao era un geniu rău care aducea neorînduială în calendar.

ŞUN

în numele Cerului, decretez că jocul bufniţei este sacru. Prin el, jucîndu-1, împăratul şi prinţii vor izgoni timpul vechi şi stricat, începînd un an nou.

HU-HE

Decretul Fiului Cerului va fi păzit, scris pe table de bambu şi săpat pe căldări.

(Toţi se prosternă, afară de Ku-Seu; intră alt slujitor cu un halebardier.)

SLUJITORUL

Suprem stăpîn, s-au petrecut lucruri neînchipuite.

ŞUN

Ce fel?

SLUJITORUL

îndată ce ne-ai dat porunca, am luat pe veneratul Kuan şi am apucat cu el pe calea care duce la muntele Clopotului. După o bucată de drum, venerabilul Kuan, voind să fugă de sub paza noastră şi pe cît am înţeles să cheme duhuri în ajutor, a început să joace ca urşii tîrînd un picior şi mormăind din gură. Atunci au început să bată vînturi mari care ne izbeau la pămînt şi să se-ntunece, încît nu mai vedeam pe unde călcam şi pierdusem din ochi pe venerabilul Kuan. Deodată a început să tune grozav şi să fulgere şi apoi a trăsnit în vrăjitorul nostru pînă ce a rămas un tăciune. Apoi

tăciunele, începînd să se umfle şi să se mişte, s-a prefăcut într-un urs uriaş care a luat-o la goană, mormăind, spre muntele Clopotului.

S-a făcut dovada că veneratul Kuan era un geniu care împiedica împerecherea principiului Yang cu principiul Yin.

HI-HO

Cerul 1-a trimis acolo unde-i este locul şi unde poate fi de folos.

ŞUN

De acum încolo, spre binele obştesc şi în cinstea sfetnicului meu iubit Yu, jocul ursului, jucat de venerabilul Kuan, este sacru. Cînd bronzul turnătorului nu se încheagă, cînd e secetă grozavă, cînd apele curg năvalnic şi vîntul rupe coamele copacilor, într-un cuvînt ori de cîte ori elementele sînt prea însufleţite de duhul bărbătesc, neputîndu-se împerechea cu duhul femeiesc, împăratul şi prinţii împodobiţi cu o blană vor juca jocul ursului.

HU-HB

Decretul Fiului ceresc va fi păzit, scris pe table de bambu şi săpat pe căldări.

(Toţi fac mătănii, afară de Ku-Seu.)

ŞUN

Prea onorat tată, iartă fiului tău că nu ţi-a făcut plecăciune. Cine are grija tuturor trece cu vederea pe fiecare în parte, iar eu am făcut închinăciune tuturor.

KU-SEU

Sînt încredinţat că fiul meu Şun nu va uita cele datorite părinţilor săi.

ŞUN

Cînd am uitat eu vreodată aceasta? Am păzit riturile cu sfinţenie. Te-am salutat dimineaţa şi seara împreună cu soţiile mele, te-am îmbrăcat cu veşminte călduroase şi te-am nutrit cu mîncări hrănitoare, am stat cu smerenie în faţa ta şi am ascultat fără murmur poruncile tale.

KU-SEU

Riturile spun astfel.

ŞUN

Riturile şi firea; **şi** cînd riturile sînt urmate împotriva firii, omul îşi face datoria fără bucurie. Firea şi riturile glăsuiesc: iubeşte pe părinţii tăi. Şi eu am iubit pe părinţii mei,

KU-SEU

Te-ai purtat după rituri.

ŞUN

Cînd eram numai fiul tău m-am purtat după rituri, cînd fericitul Yao m-a chemat în braţele lui ca fiu sufletesc, m-am purtat asemeni după rituri, prinţul locaşului împărătesc Şun n-a uitat o clipă riturile. Legea spune: împăratul respectă pe părinţii săi. Iată, eu te respect. Eu, Fiul Cerului, stăpîn al Căii lactee, suveran august pînă la cele patru mări, cobor de pe tronul împărătesc şi mă prostern în faţa ta, iubite tată. *(Face ce zice,)*

KU-SEU

(foarte mindru)

Aşa se cuvine.

ŞUN

(intorcîndu-se pe **tronul** *său; din ce in ce mai solemn)*

împăratul a dat pildă fiilor cum să venereze pe părinți. El a respectat riturile. Acum toți, fără deosebire, să urmeze riturile. Veneratul Ku-Seu este într-adevăr tatăl lui Şun. Şun i-a făcut închinăciune. Şun este însă de azi înainte împărat, iar împăratul este tatăl şi mama supuşilor săi. Aşadar Şun este tatăl şi mama veneratului Ku-Seu. Ca atare veneratul Ku-Seu este la rîndul lui îndatorat să facă plecăciune părintelui său obştesc.

(Ku-Seu pare foarte surprins.)

HI-HO

Acesta-i adevărul.

HU-HE

Gura ți-e vrăjită.

ŞUN

Pînă deunăzi, Şun era numai fiul tău. Acum este fiul Cerului, iar Cerul e mai presus de noi toți. Fiul Cerului este unul şi toți sînt datori a-i face metanie.

HI-HO

Acesta este adevăratul înțeles al riturilor.

HU-HE

îmi creşte inima. Stăpînul nostru e picat din stele.

ŞUN

Toate ființele ies din haosul veşnic şi se întrupează, apoi se întorc în liniştea veşniciei. A se întoarce în liniştea veşniciei înseamnă a se odihni; a se odihni înseamnă a-şi îndeplini rostul; a-şi îndeplini rostul înseamnă a urma rînduială divină; a urma rînduială divină înseamnă a fi luminat.

HI-HO

învățătura e adîncă.

ŞUN

Cine stă prea mult în lumea de jos îşi pierde lumina. împăratul se ridică deasupra supuşilor săi pentru a contempla Cerul şi a înfăptui rosturile omenirii. El e tăcut şi plin de gînduri, întemeietor şi cunoscător al riturilor. Supusul să-i asculte poruncile fără să-1 întrebe. împăratul, fiind icoana veşniciei, nu iubeşte, nu urăşte, nu doreşte, nu loveşte, el urmează riturile precum Soarele merge de la răsărit la apus. El este un duh curat, întocmitor al lumii, care păşeşte pe calea neturburată. (Se *înțepeneşte pe tron şi ia o poziție foarte* hieraticd, *cu capul în palme,)*

HU-HE

Prinți vasali, venerabili sfetnici, onorabili curteni, slujbaşi, oameni din prostime, închinați-vă înaintea Fiului Cerului.

(Toți se apleacă pină jos la pămint. Ku-Seu, *rămas discordant In picioare, priveşte descumpănit in toate părțile, apoi se prosternă ji el, în acest timp* mulțimea *nevăzută intonează din ce in ce mai tare cintecul Ciao. Qong formidabil.)*

T E A T R U

(1 9 6 5)

LUDOVIC AL XDC-lea

Piesă in cinci acte

In cinstea anului 1964

PERSONAJELE

REGELE FRANȚEI — ***Ludovic MoldoVOTl,*** zîs şl Ludovic le XlX-lea, şef-miner

CARDINALUL-ARHIEPISCOP — inginerul AI. *Castroian*

MAREŞALUL — artifițierul Ilie *Vtlvoi*

CONTELE-OUVERNATOR al BastUiei — cimentatul Marcel *Rivalet*

CONTROLORUL OENERAL — electricianul *Vasile Ursachi*

MINISTRUL ADULATOR — specialistul în hidrolizare

SECRETARUL DS STAT AL AFACERILOR STRĂINE — şeful de echipă *Cirimpei*

PREVQT-UL DE POLIȚIE — *Iftimescu,* responsabilul cu aerisirea

LOCOTENENTUL DE POLIȚIE — pietrarul Drpc

DOAMNA DE ONOARE — doctorița de U dispensar

MAÎTRE D'HOTEL — bucătarul cantinei

BARONUL-COLONEL — *Ion Mitache,* specialist în d re narea apelor

CHRISTINA, amanta regelui — *Criaina Mitache,* specialistă în drenarea apelor

AGAMEMNON, AHILE, PARIS — foratorî de tunele

ALTE PERSONAJE — toți lucrători in felurite echipe

REGIZORUL

PAZNICUL DE NOAPTE

Intri orologerul fi intiiul *Qentilom a\ Camerei,* primul medic *şi* primul chirurg. Orologerul (ntoorce ceasul, care începe *sd cinte. După plecarea* orologerului, *exact la bătaia orei 8,* gentilomul se *strecoară după perdeaua patului. Se aude câscătură. îndată intră prin deschizătura perdelei* medicul *şi* chirurgul *şi ies după cîteva clipe,* plecfnd pe *uşă* solemni. *în fine,* gentilomul *trage cortina,* Regele se *dă jos din pat,* imbr<Jcat *pe jumătate (chiulotă, ciorapi şi cămaşă).* Valetul de *cameră şi cel de garderobă îi întind cu ceremonial o* robe-de-chambre, (n *timp ce doi uşieri deschid* batantele «fii, *lăsînd să pătrundă curtenii admişi la scularea Regelui-* Duhovnicul întinde Regelui un breviar, *Regele, rezemîndu-se cu spatele de balustrada ce înconjură patul, murmură o rugăciune, apoi înapoiază cartea. Spălarea pe mîini cu parfum, pudrarea* perucii, punerea *pantofilor, cravatei,* justaucorps-*ului se fac în fața* tuturor. O *mică orchestră* cîntd pe scend piese *instrumentale* «au lever du roi», apoi *pleacă. Regele* *e *lasă servit, dar işi face toaleta fi singur, foarte familiar, ca şi cînd n-ar fi* nimeni *de față, privindu-se într-o oglindă pe care i-o țin înainte, miscindu-se după tl, doi valeți. între timp, interpelează pe cei de față.*

REGELE

Nu văd pe domnul conte; neobişnuit îmi pare
Ca fără el în ceată să merg la vînătoare.

GENTILOMUL CAMEREI

Prin curier vesteşte că va sosi-ntr-o oră,
Pe maiestatea-voastră să-1 ierte o imploră.

REGELE

Nici Phoebus nu era pe cer mai impecabil.

GENTILOMUL

I s-a-ntîmplat ceva cu totul deplorabil.
Pe cînd se pregătea să urce-n echipaj,
O gloată de ţărani, gonind valeţi şi paj,
Deşi loviţi de bice, s-au năpustit cu coase
La cai şi i-au mîncat, lăslnd în ham doar oase.

REGELE

De ce?

CONTROLORUL GENERAL

De foame, sire!

REGELE

Puteau mînca găină,
Mistreţ, clapon, curcan sau o omletă fină.

CONTROLORUL 08NERAL

Sînt oameni, sire, care n-au ce pe foc să fiarbă
Şi se hrănesc ca vita, păscînd pe dîmburi iarbă.

REGELE

E cu putinţă?

CONTROLORUL GENERAL

Dijma şi dările-i apasă,
Companiei de ferme să-şi scoată bani-i pasă.

REGELE

Să fiu în locul lor m-aş răzvrăti. Săracii!
Noroc că după moarte pe ei îi cruţă dracii
Şi în apoteoză li se deschide cerul —
Sau cel puţin aşa ne-ncredinţează clerul.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP

E-un adevăr dogmatic, clar pentru orice minte,
Ce-atestă bunătatea supremului părinte.

REGELE

Şi-n care cred de-adîncă evlavie pătruns.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP

Drept sol divin un rege al Franţei este uns,

REGELB

Biserica-i scutită în schimb de orice dare,
Deşi deţinătoare de bunuri seculare.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP

E un depozit sacru al milei, maiestate!

REGELE

Cum aş avea nevoie de-a voastră caritate I
Ne costă foarte mult a statului paradă
Şi domnul controlor nu are-o livră-n ladă.
Mulţi sînt înscrişi cu pensii de mii, sute de mii.

CURTENII

Regele este bun.

REGELE

Sînt bun!

CONTROLORUL GENERAL

Economii!
A lua de la popor nu m-aş încumeta.

REGELE

Să fiu în locul Iui, spun drept, m-aş revolta I

Ca rege însă n-am astfel de atribuții,
Sortit fiind să păstrez sacrele instituții.
De aş avea măcar noroc Ia faraon,
Dar am pierdut aseară un sfert de milion.

fApmte,)

Vreau falnic ca un prinț să răsplătesc c-o rentă
Cea mai frumoasă fată din lumea aparentă.

(Cditre miniştri.)

Pentru nevoi secrete, ce-ar fi cred temerar
A divulga acum, îmi trebuie numerar.

CONTROLORUL GENERAL

De-mi cereți doar un sfat, să spun «nu pot» cutez,
De-mi porunciți, lăsați-mi răgaz să meditez.

MINISTRUL ADULATOR

Putem spori gabela pe sare!

CONTROLORUL GENERAL

E un risc.
Şi-aşa fac contrabandă ferindu-se de fisc.

MINISTRUL ADULATOR

Propun alte corvezi în următorii ani,
Fireşte-i vom scuti dacă plătesc în bani.

CONTROLORUL GENERAL

Acest sistem barbar nu poate să dureze,
De-atîta sărăcie încep să emigreze.

MINISTRUL ADULATOR

Avem prea mulți baroni cu titlu îndoielnic,
Conți, cavaleri ieşiți dintr-un fictiv pomelnic.
Chemîndu-i cu dovezi la o verificare
Am strînge de la ei o sumă oarecare.

REGELE

Aceşti obscuri iluştri sînt ale curții stele,
Au legături ducale, şi-au cumpărat castele,
Sînt secretari de stat, miniştri, fermieri,
Cu aur e uşor să-ți născoceşti un ieri.

MINISTRUL ADULATOR

A fi numit marchiz produce oricînd emoții,
Din oamenii de rînd să facem noi promoții.

CONTROLORUL GENERAL

Maestrul de capelă a zis că nu se drege
Prin bani naşterea joasă, că-n muzică e rege.

REGELE

Geniul refuză, vai, scrisorile patente.

MINISTRUL ADULATOR

Propun să vindem, sire, vreo şase regimente.

REGELE

La Fontenoy erau prea mulți imberbi la număr.
Pe colonel, fiind prunc, l-au ridicat pe umăr.

MINISTRUL ADULATOR

Nu văd decît un mijloc: o mkă-n sus schimbare
De preț la pîine. Strîngem şi punem în hambare
Cît mai mult gxîu.

REGELE

Poporul îşi va ieşi din fire.

MINISTRUL ADULATOR

Atunci veți scoate griul, vînzîndu-I mai scump,
sire.

REGELE

Să măsur cu coroana faina pe tarabă?
Aceasta cere timp, eu am nevoie-n grabă.

LOCOTENENTUL DE POLIȚIE

La arhiepiscop am pus oameni de pază,
Moneda este rară, ei tezaurizează,
în saci aurul vine de pe la mînăstiri,
Din sacristie noaptea ies flăcări şi sclipiri.
Eu, cîțiva gentilomi cu arme şi mascați,
Luind şi doi hoți de breaslă cu totul devotați,
Călcînd cu spada scoasă cardinalescul sediu,
Am «acceptat» un dar după un scurt asediu.

REGELE

Cum ? Eu, care mă trag din Ludovic cel Sfînt
Şi pipăind bolnavii cu mîna în stare sînt
Să vindec scrofuloza, să-mi spurc cu crime harul,
Ca un Cartouche satanic să jefuiesc altarul?

LOCOTENENTUL DE POLIȚIE

N-atingeți dogma, sire, ci răii slujitori
Care uitînd de cer strîng pe pămînt comori.

REGELE

Aşa e! Cardinalul e-o inimă uscată,
A-l sancționa e-un act de dreaptă judecată.
Dar dacă hoții tăi, beți, răspîndesc omilia?

LOCOTENENTUL DE FOLTfIE

I-adăpostim o vreme cu-onoruri la Bastilia.

REGELE
(Subtil.)

Şi-n cazul cînd vreun zvon se răspîndeşte-n
gloată,
îi acuzăm de furt şi-i osîndim la roată.

SECRETARUL DE STAT AL AFACERILOR STRĂINB

Ambasadorul Prusiei doreşte un răspuns.

REGELE

S-aştepte.

SECRETARUL DE STAT AL AFACERILOR STRĂINE

Regele-i viclean şi nepătruns.
Ascultă în consilii şi-aprobă tot, orbeşte,
Pe-ascuns scrie misive şl le pecetluieşte,
în toată Europa trimite apoi ştafete,
E plin de gînduri cînd pare să se desfete.

REGELE

Prea multe afaceri grele! Să le lăsăm pe miine.
Am gust de şuncă, ouă, pui pe felii de pîine.

(Valeții aduc o masă cu mai multe tacîmuri, Regele se aşează ți face semn altora să se aşeze. Dar aceştia, printre care *Mareşalul, stau în picioare,* numai privind. Maître *d'hâtel strigă:* « Regele vrea gustarea ». Sînt *aduse* platourile *de către valeți, înainte păşind l'huissier de la sălle cu un baston, apoi doi guarzi,* gentilomul *servant panetier, l'dcuyer de* cuisine, Ie *garde-vaisselle,* încadrafi între guarzi. *Pompoase uniforme. Tăvile sînt prezentate Regelui,* maître *d'hâtel se face a gusta* din *fiecare. Apoi totul e pus pe masă şi Regele mânîncă lacom şi in* contrast cu ceremonialul.)

REGELE

Iubite mareşal, acesta este un ou.

MAREŞALUL

Spuneți un adevăr în chip succint şi nou.

REGELE

Şunca păstrează încă parfum de vin în ea.

MAREŞALUL

Permiteți-mi s-adaog că-i şi părerea mea.

REGELE

Hm! Puiul fript exală o dulce abureală.

MAREŞALUL

După miros şi-aspect nu-ncape îndoială.

REGELE
(Aparte.)

E-un om perfect de curte, amabilă stafie,
Ignar în strategie, istorie, geografie,
Confundă țarul rus cu marele Mogol,
Cap cu desăvârşire copilăros şi gol,
Urmaş colateral al lui Philippe le Bel,
La orice-naintare de oameni noi rebel,
Ca nimeni altul ştiind a balului cadență,
Să joace menuet, să facă reverență.
De nu-i zimbesc o zi e vînăt ca un nor,
Seniorul de-altădată e-acum un vid sonor.
Aici valet smerit, la tric-trac dîndu-mi sfat,
Față de servii lui prădalnic şi-ngîmfat.
Din uşă va fugi, nestînd să-mi dau suflarea,
Grăbit noului rege a-şi îndoi spinarea.

MAREŞALUL
(Către un vecin.)

Cînd regele-i pe gînduri, privindu-ne posac,
E semn că-n capul lui intenții negre zac.
Curteanul stă-ntr-o baltă a intrigii şi-a urii,
Mai liniştit te simți pe un ocean în furii.
(Face reverențe preventive.)

REGELE

Pentru-a mi-aduce un pui pe-o tavă aurie,
Alaiul falnic vine de la bucătărie
Prin coridoare unde ard luminări într-una,
Prin galerii pe care le zguduie furtuna.
Un pui! Se frig cinci sute, iar pentr-un pic de jar
Plătesc un codru-ntreg de fag şi de stejar.
(Către o *marchiză.)*
De-al vostru nou hotel, marchiză, sînt gelos,
Totul e delicat, de gust, ingenios.
Curtea interioară cu peristil încîntă
Prin mici cascade de-apă ce gîlgîie şi cîntă.
Pe balustrada scării opt grupuri statuare,
Două pe-o treaptă, sus, imense felinare.

MARCHIZA

Dar...

REGELE

Iar salonul galben, unde citiți romane
De-acel perfid Voltaire, întinsă pe-otomane
Sub o tapiserie c-un rege cipriot,
Este superb.

MARCHIZA

Dar, sire...

REGELE

Un rege ştie tot.
Aseară s-a jucat cu măşti şi travestiuri
în strict incognito, în sala cu lambriuri,
Un faraon pe mize fantastice. O, cer,
Norocul copleşeşte statornic pe bancher.
(Oftre ***Privat.)***
Ai dumitale agenți cu-auzul ascuțit
Ce spun?

PREVOT-UL DE POLIȚIE

Convulsionarii cu săbii şi cuțit

Se bat şi se ucid, dacă-i împiedici rişti
Să te blesteme şi, de nu-i loveşti, sînt trişti.

REGELE

Să-i duceți la ospiciu!

PREVOT-UL DE POLIȚIE

Iscîndu-li-se arțagul
De la subtilități, şcolarii au scos briceagul
Şi s-au bătut la sînge. Sînt doisprezece morți
La iezuiți.

REGELE

NebuniJ Să pui lacăt la porți.

PREVOT-UL DE POLIȚIE

Pentru negustorime războiul nu-i năpastă.
Una-a țipat la alta: « Ca pacea eşti de proastă! »

REGELE

Vom medita la asta.

PREVOT-UL DE POLIȚIE

în cîrciuma burgundă
Azi-noapte ați intrat, un tont v-a tras de fundă.
C-un pumn vînjos l-ați dat de-a berbeleacul, fia I
Cu doi în travesti ați fost pe urmă la...

REGELE

Am fost la... Am fost la... Iubite magistrat,
îți mulțumesc! Sînt bine păzit... (aparte) supra-
vegheat.

fCdtre *o doamnă de onoare.)*

Cum a dormit regina?

DOAMNA DE ONOARE

A auzit viole,
Glasuri țipînd pe săli, paşi grei; în girandole

I

Şi-n candelabre-ntr-una lumina a oscilat,
Credea că duhuri rele au dat buzna-n palat.
Tot timpul a privit înspăimintată uşa
Şi a ținut de frică în brațe cățeluşa,
De frig s-a zgribulit sub trei învelîtori,
Abia acum, spre ziuă, a-nchis ochii-n sudori.

REGELE

Regina aparține unei focoase nații.
Aceste-apartamente-i produc halucinații.
Să-i spuneți că n-am vrut s-o turbur cînd dormea
Şi c-o încredințez de-afecțiunea mea.

(Către Contele-guvernator.)

în fine ați venit, multaşteptate conte,
Guvernator, senior, prinț al tăcerii, arhonte
Al unei fortărețe teribile. Ciudat
Ca-n vila de la țară să fiți asediat.

CONTELE-GUVERNATOR

Intențiile plebei îmi sînt mereu neclare,
Pe căi întortocheate abia sosii călare.

\

CONTROLORUL GENERAL

Cînd pîinea-i de ferigă, tărîțe şi nutreț,
Noroc că n-au mîncat şi cal şi călăreț.

RBGELE

Supravegheați opt turnuri, privit de mulți cu
spaimă,
Aveți, plătit de mine, un bucătar cu faimă,
Un personal distins, o pensie măreață
Şi cîteodată nici un captiv în fortăreață.

CONTELE GUVERNATOR

Sînt, maiestate!

REGELE

Ştiu, cînd nu vin prin scrisori,
Aduceți muribunzi din alte închisori.
Sa trecem peste asta; ticsită ori pustie,
Bastilia e-un sigiliu regal pe-orice hirtie,
Perpetuu memento că eu, urmaş de sfînt,
Sînt marele arbitru şi ultimul cuvînt.

(Valeții aduc doi clini *de vînătoare.)*

O, dragii mei prieteni, Leroy, Leduc, ce grea
E meseria noastră cînd cauza e rea.
Mă simt îndreptățit a porunci, privirea
Piezişă o detest, urăsc împotrivirea.
Seniorii în mătăsuri îmi sînt plecate slugi,
îmi fac procesiuni călugării cu glugi.
Spre-a-i ține-n jurul meu îi las să fie hoți,
Eu însumi jefuiesc ca să-i plătesc pe toți.
Pentru persoana mea mai dăinuie un cult
Pîlpîitor, nesigur, de care-orbeşte-ascult.
într-o caretă de-aur, înmănuşat, pudrat,
Trec admirat de mulți, de nimeni adorat.
Eu voi muri tihnit, dar tună de pe-acuma
Vestind pentru urmaş potopul, focul, ciuma.
Nu am de-ales: trăiesc din specularea plinii.

MAREŞALUL

(Câutlnd a potoli zgomotul făcut de Cardinal *ți un abate.)*

Sst! Maiestatea-sa e-n sfat secret cu dinii,

REGELE

Timpul e altul, haina, peruca-mi sînt la modă,
Dar sceptrul e vetust. în zvelta mea comodă
Țin chei de porți de temniți, şi cînd petrec în danturi
Saloanele răsună de un ecou de lanțuri.
Urăsc pe filozofi; departe de profan,
în pod, experiențe fac ca fizician;
Convins sînt uneori că lumea-i rațională,
Aştept cu frică totuşi pedeapsa infernală;
în fața tuturor mă culc, mănînc, mă-mbrac,
Sclipind de diamante sînt singur şi sărac.

(Arătind spre curteni).

Vedeți? Fac reverențe, gîndind ceva să-mi ceară,
Aşa zîmbesc de rece figurile de ceară.

(în timp ce **Regele** vorbeşte *cu* ciinii, un *abate comunică ceva în şoaptă* Cardinalului-arhi-*episcop, care-ți împreună* mfinile de cîteva ori, *vădit scandalizat, şi ridică, suspinind, ochii la cer.)*

CARDINALUL-ARH [EPISCOP

Urgie, maiestate i Dreptate, ocrotire I

REGELE

Ce este, eminență, de v-ați ieşit din fire?

CARDINALUL-ARHIETISCOP

în zori, bruscînd pe clerici, un cîrd de hoțomani
Ne-au luat sacii cu bani culeşi pentru sărmani,
Cu spada profanînd un sfînt aşezămînt.

REGELE

O, Doamne, de ce stringeți averi pe-acest pă-**mînt?**
Prea bine ştiți că hoțul respect de nimeni n-are,
Chiar mie mi-au furat ce-aveam prin buzunare.

(Către Locotenentul *de poliție, cu fină ironie.)*

Ca om prea iscusit, locotenente, du-te
Şi vezi de dai de urma pomenilor pierdute.

GARDINALUL-ARHIEPISCOP

Trimiteți trupe, sire, mulțimea-mpinge-n porți,
De nu ne apărați, vor fi răniți şi morți,

Căci sîntem atacați cu bolovani şi drugi;
Toți tremură-năuntru, se-nchină şi fac rugi.

REGELE

De loc nu înțelegi

CARDINALUL-ARHIEPISCOP

Bandiții au aruncat,
La toți cîți întîlneau în drum, cîte-un ducat,
Spunînd c-avem comori. Desculții vin cu pizmă,
Răcnind să le-mpărțim ce-am strîns, zic ei, din dijmă.

REGELE

Vom apăra, desigur, pe eminența-ta,
Dar eu în locul lor, spun drept, m-aş revolta.

(Iese cu alai; fanfară.)

REGIZORUL

Halt! Bravo, tovarăşe rege, bravo, tovarăşe cardinal, bravo toți.

MAREŞALUL - ARTIFITIER

Tovarăşul Ludovic Moldovan are mult talent. *(Reverență.)*

LUDOVIC MOLDOVAN - ŞEF-MINER

Şi dumneata nu mai puțin, tovarăşe Ilie Vilvoi. ***(Reverență.)***

MAREŞALUL - ARTIFITIER

Aşa şi-aşa!

REGIZORUL

Are să iasă perfect. Nu uitați că tunelul va fi gata înainte de termen şi de 23 August şi că piesa, scrisă de unul din voi şi jucată de echipa noastră artistică, va fi văzută de persoane de mare vază, insist, de foarte mare vază. Permite-mi, tovarăşe Ludovic, o mică observare. în antipatia dumitale firească pentru clasa feudală, hrăpâreță şi parazită, comunici regelui un exces de indignare care-1 face simpatic, încît îți vine să-1 săruți. însă ştii bine, regele n-are nici el mai multă sensibilitate morală, cum de altfel ai descifrat foarte subtil. E vorba deci de a nuanța şi mai clar că critica suveranului absolut e o simplă maliție față de complici pe viață şi pe moarte. Nu intru în amănunte, fiind încredințat că vei lustrui rolul singur. Lasă-mă, totuşi, să te sărut ca interpret eminent, *(Ii **sărută Zgomotos,)*** Repetiția actului doi, mîine, după ce schimbul din care faceți parte s-a odihnit şi a luat masa. Mă retrag, dînd locul tovarăşului inginer.

CARDINALUL - INGINER

Tovarăşi, am ajuns cu inelele tunelului de o parte şi de alta aşa de aproape, după calculele noastre, încît în cîteve zile ne vom întîlni unii cu alții, cei de dincolo şi cei de aici. Pornim de la un inel terminat, de Ia o campadă, cum se zice tehnic. Acum am intrat pe ambele versante pe o porțiune calcaroasă, încît e cazul, după conducerea şantierului, de a o socoti din prudență punct slab şi de a lucra ca la campioane, întărind excavația superioară spre a proceda la consolidarea calotei cu o boltă solidă şi impermeabilă. Cu iluminatul cum merge?

CONTROLORUL GENERAL - ELECTRICIAN

Bine.

CARDINALUL - INGINER

Ventilația prin aer comprimat?

PRBVOT-UL - RESPONSABIL CU AERISIREA

Din partea mea supraveghez mereu. Pînă acuma a mers bine.

CARDINALUL - INGINER

E-adevărat. Cu lemnăria cum stăm? Cînd atingeți extradosul, completați, ca în schema pe care o aveți, cintrul de lemn din cîte trei popi solizi pe tălpi bune şi celelalte. E mai sigur aşa. Vom vedea dacă roca se ține. Artifițierii să distribuie explozibilul după schiță, în aşa chip încît să nu se fisureze blocul. Şeful miner va supraveghea perforarea, burarea găurilor, aprinderea fitilelor.

LUDOVIC MOLDOVAN - ŞEF-MINER

Negreşit.

CARDINALUL - INGINER

Dumneata, tovarăşe secretar de stat, asta, Cirimpei, ca şef de echipă, ce zici, cum arată stînca?

SECRETARUL DE STAT
AL AFACERILOR STRĂINE - ŞEF DE ECHIPA

Eu zic că bine, pînă acum nimic suspect, aşchia de piatră e uscată.

MAREŞALUL - ARTIFIȚIER

Uite ce e, am lucrat în multe mine ca artifițier. Mie-mi miroase a apă. O simt cu nasul. Terenurile astea inegale sînt periculoase. Lemnul de la proptirea provizorie cîntă.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Asta ar însemna că o împingere disimetrică se exercită de sus.

LUDOVIC MOLDOVAN - ŞEF-MINER

Ce spune Ilie Vîlvoi merită atenție, îl cunosc de mult.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

De aceea am şi recomandat prudență tuturor echipelor. Pe urmă, dacă nu lucrăm cu băgare de seamă, întîrziem şi se pot întîmpla accidente regretabile. Cred că nu vreți să aveți de-a face cu tovarăşa doctoriță de Ia dispensar.

DOAMNA DE ONOARE—DOCTORIȚA

Chiar vă rog, tovarăşe inginer, să-mi permiteți să mă retrag. Trebuie să revăd cîțiva mici pacienți din tabără. Dumnealor să lucreze în aşa fel, să nu-i văd pe la mine.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER
(Face, ca şi cînd ar continua rolul *din piesă, o binecuvîntare* cu *mîna.)*

DOAMNA DE ONOARE - DOCTORIȚA
(La fel, contînuînd rolul, *face o reverență* fi *iese.)*

MAÎTRE D'HOTEL - BUCĂTARUL CANTINEI

Şi mie îngăduiți-mi să plec. Eu sînt bucătar. Intrați în echipa de noapte unii dintre dumneavoastră, înainte de a vă odihni, vreau să arunc ochii pe la bucătărie. Poate vă fac o surpriză plăcută.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER
(Semn de binecuvîntare.)

MAITRE D'HOTEL - BUCĂTARUL CANTINEI
(Se închină ceremonios.)

Eminență!

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

în fine, eu voi intra în tunel miine dimineață, cu echipa întîi, să văd cum stau lucrurile. Tovarăşe Droc, în piesă dai lovituri la arhiepiscopie, aci mînuieşti ciocanul de pietrar. Mîine lucrezi în continuare cu meşterii dumitale. Bolțul de la cheie şi cele laterale să fie frumos buciardate. Să cîştigăm timp finisînd timpanul şi coronamentul în vreme ce spargem peretele subțire care ne mai desparte de versantul celălalt.

LOCOTENENTUL DE POLIȚIE - PIETRAR

Va trăi veacuri şi milenii şi va fi cel mai frumos portal.

CONTROLORUL GENERAL - ELECTRICIAN

Nimic nu trăieşte milenii. Mările rod uscatul, munții se surpă, zăpezile şi gerurile se mută.

LUDOVIC MOLDOVAN - ŞFF MINER

Iar 1-a apucat melancolia.

CONTROLORUL GENERAL - ELECTRICIAN

Ce melancolie? Eu sînt mulțumit că facem un lucru bun pentru generațiile care urmează. Ce-o fi peste mii şi sute de mii de ani nu e în puterea mea să ştiu. Omul o să facă față de-o veni şi oceanul peste el. Păcat că eu n-o să mai fiu!

CONTELE-GUVERNATOR - CIMENTAR

Noi construim tunele, baraje, uzine, spitale, teatre, oraşe.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

în piesă guvernezi Bastilia.

CONTELE-GUVERNATOP - CIMENTAR

Joacă omul ce poate. în viață sînt cimentar.

MINISTRUL ADULATOR - SPECIALIST IN HIDROLIZARB

Eu am visat într-o noapte că tunelul era tăiat şi sclipea ca marmura, şi prin el trecea ca un luceafăr un tren electric, din care se dădea jos nu-ți mai spun cine şi ne zicea: Bravo, tovarăşi, ați făcut o operă măreață.

MAREŞALUL - ARTIFITIER

Să mă slăbeşti cu visele tale. Nu cumva ai visat că te-a decorat?

MINISTRUL ADULATOR - HIDROLIZATOR

Nu m-a decorat, dar mi-a strîns mîna.

(îşi priveşte mina incîntat.)

MAREŞALUL - ARTIFITIER

Superstiții. Mai bine să fim cu ochii-n patru.

MINISTRUL ADULATOR - HIDROLIZATOR

(Furios.)

Eşti o cucuvea I Şi ce dacă visez ? Fac vreun rău cuiva? Din vise ies faptele mari.

MAREŞALUL - ARTIFITIER

Şi lucrările pripite!

MINISTRUL ADULATOR - HIDROLIZATOR

Cobe! *(Trage spada, se încaieră,* duel.)

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Pax vobiscum. De ajuns pentru azi. Ascultă, Ludovic Moldovan, de ce-ți spune ție acasă Ludovic al XLX-lea?

LUDOVIC MOLDOVAN - ŞEF-MINER

Să vedeți, tata a fost miner grevist, şi eu la fel, de la optsprezece ani. Fiind bănuit că am legături cu organizațiile de tineret, am fost arestat, apoi furat ori cedat, şi m-am trezit lucrînd forțat într-o mină germană, unde erau de asemeni cehi, polonezi, de toate națiile. Erau atît de mulți Ludovici, Holzel, Schăstner, Freihube — nu mai țin minte cum îi chema pe toți — încît ne-au numerotat, şi mie, fiind cel mai tînăr, mi-au zis Ludovic al XlX-îea.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Va să zică pentru asta. E timpul să plecăm. Maiestate!

LUDOVIC MOLDOVAN - ŞEF-MINER

Eminență!

GENTILOMUL DE CAMERA

Vive... (Se *răzgîndeste.)* Trăiască puterea populară I (Pune *mîna pîlnie la gură şi cîntă ca din trîmbiță. Ieşire reverențioasă,* plecăciuni.)

Cortina

ACTUL II

Muncitorii intră pe rînd, în costume de repetiție.

MINISTRUL ADULATOR - HIDROLIZATOR

Să vezi ce-am visat! E drept că eram mort de oboseală. Se făcea că aveam cinci alune în mînă şi veneau cinci veverițe să mi le roadă. Eu mă întristam. Repede se lăsară din văzduh cinci vulturi, care apucară de coadă veverițele şi acestea deteră drumul în palma mea celor cinci alune. Atunci răsunară cinci trîmbițe şi m-am sculat vesel-vesel, nevoie mare.

SECRETARUL DE STAT
AL AFACERILOR STRĂINE - ŞEF DE ECHIPA

Fii serios, tovarăşe. Azi în zori, cînd am ieşit din mină, n-am văzut noi o veveriță?

MINISTRUL ADULATOR - HIDROLIZATOR

Se poate. Soacră-mea, care are nouăzeci de ani, zice aşa: O să aveți cinci hibe, timp de cinci zile, şi vor veni cinci inşi iscusiți şi vă scapă de ele. Dar nevastă-mea: Joacă la loterie pe numărul cinci, poate cîştigi. Ei, dumneata, tot posac?

CONTROLORUL GENERAL - ELECTRICIAN

Fugi de-acolo, că nu sînt posac. Nu lucrez cu rîvnă? N-am fost citat pe tabloul de evidențiați? Eu mă gîndeam aşa: facem noi acum tunelul, găurim muntele, băgăm parale în el, şi iese pe urmă o inovație de transporți ca cu telefericul cîte tone vrei într-o mică de ceas sau îți faci treaba cu elicopterul. Atunci, la ce o muncă zadarnică?

MINISTRUL ADULATOR - HIDROLIZATOR

Mergi cu gîndul prea departe. Trenul are rostul lui. Trece ascuns, încarcă mult. Ştii de colectiviştii care, avînd tractoare, au omorît caii ca să nu le dea nutreț degeaba. A venit o primăvară mocirloasă, tractoarele s-au împotmolit, caii, drăguții, au intrat cuminți pe ogoare. Cînd ai conductă de apă nu astupa repede puțul. Pentru orice întîmplare. Mereu tot înainte, fără a renunța la ce-i bun din trecut. înțelesu-m-ai?

CONTROLORUL GENERAL - ELECTRICIAN

Am priceput. Mai mult încă, soacră-mea zice că leacurile băbeşti sînt mai bune.

MINISTRUL ADULATOR - HIDROLIZATOR

Fugi de-acolo, te cred mai mult mehenghi. Cînd lucrezi, judeci altfel şi ne bați pe toți.

CARDINALUL-ARHIEPISCOF - INGINER
(Ținînd de braț pe Mareşalul-artifițier.)

Tovarăşe Vîlvoi, e adevărat ce s-a zis, că ai nas fin. Azi dimineață, cînd am intrat în tunel, piatra mustea. E o porțiune micăcalcaroasă permeabilăla apă. Vîrful muntelui e greu de controlat, se strînge sus zăpadă sau un ochi de apă, care apoi se infiltrează. Mai tîrziu punem noi rînduială şi acolo. Acuma lucrăm tunelul ca şi cum l-am scobi în straturi moi. Zidim solid şi izolăm. Se şi auzeau în zori ciocanele celor de dincolo, care fac la fel. Atenție la barbacană, Ia rigola de scurgere. De e cazul, facem drenaj.

CRISTINA

Am înțeles, tovarăşe inginer.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Şi aerul mi s-a părut sufocant. Nu rareori, o dată cu apa pătrund şi gaze. Pe aici sînt zăcăminte. Tovarăşe cu aerisirea, fii cu ochii în patru.

PREVOT-UL - RESPONSABIL CU AERISIREA

Voi fi cu ei în opt.

CARDINALUL-ARHEPISCOP - INGINER

Pentru simplificarea manevrelor, noi am fixat şinele pe traverse dinainte, şi într-o parte şi în alta, aşa că transportul oamenilor şi uneltelor, îndepărtarea sterilului la haldă le facem pe vagoane adevărate. Ce mă interesează în primul rind este hidrolizarea.

MINISTRUL ADULATOR - HIDROLIZATOR

Sînt treaz şi vă ascult cu smerenie.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Smerenie nu-mi trebuie, sînt cardinal doar în piesăV Aci să nu visăm.

MINISTRUL ADULATOR - HIDROLIZATOR

Nu visăm.

CONTROLORUL'GENERAL^-.'ELECTRICIAN

...Decît vulturi răpind veverițe care stau să roadă cinci alune.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Lăsaţi-1 în pace. La nevoie, manevrăm erectorul şi montăm tubinguri de metal, ca să puteţi introduce prin prese hidraulice căptuşeala impermeabilă în dosul marceavantelor. Pe urmă, pietrarii vor face bolţi solide din blocuri de granit. îl transferăm acolo pe locotenentul de poliţie, vreau să zic pe tovarăşul Droc, cu echipa lui.

LOCOTENENTUL DE POLIŢIE - PIETRAR

Tot ce e de trebuinţă, ca să iasă o lucrare grozavă, voi face.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Mai avem un hop şi vom striga toţi ura! Acum dau cuvîntul regizorului. (Tofi *stau cuminţi în jurul lui.)*

REGIZORUL

Vedeţi şi dumneavoastră cum e Ia noi, sub regim socialist! Facem lucrări măreţe şi din punct de vedere material, şi sub raport cultural. O echipă care forează un tunel în cinstea lui 1964 şi joacă o piesă despre regimul feudal-absolutist e ceva nemaiauzit aiurea. Piesa noastră e şi ea un tunel spre lumină, spre noul umanism. O observaţie pentru tovarăşul Ludovic al XLX-lea: regele e om, nu-i cazul să-1 golim de orice simţire. E o expresie a vremii Iui. Să nu te înduioşezi de pretinsele lui tristeţi. Fundamental e viclean, cinic, rece, hrăpăreţ. Trebuie să ştiţi că toate faptele ce pot să pară neverosimile şi brutale sînt perfect adevărate: specula cu plinea pusă de memorialişti pe socoteala regelui, intendenţa *des menus plaisirs* în Parc aux cerfs, cartier de metrese, metoda înnobilării acestora prin căsătorii, fantasmagoriile reginei etc, etc. Toţi însă aţi citit că secolul al XVIII-lea s-a ilustrat prin fineţe, prin tapiserii, prin vase de Sevres, prin mobilele Louis Quinze, prin delicateţea moravurilor. Cum împăcăm cele două aspecte, amîndouă adevărate î Foarte simplu. Printr-o gesticulaţie amabilă, prin protocolul impecabil, prin spiritul verbal, prin reverenţe. Totul trebuie jucat fin, fin, fin, fin,.,. Acum trageţi masa de tric-trac în mijloc. Aşa. Sting lumina. Vă aşezaţi fiecare Ia locul respectiv şi începeţi.

REGELE

(Jucind tric-trac cu Mareşalul.)

Ce noutăţi?

CONTROLORUL GENERAL

Parisul de pîine duce lipsă,
Făina s-a scumpit.

REGELE

Mă mir. E o eclipsă.
Care pe cerul nostru aduce o schimbare.
De hrană, pe cît ştiu, gem brutării, hambare,
De peste graniţi ieftin am cumpărat cereale.
Cum îşi explică asta consiliile regale?

CONTROLORUL OENERAL

Făpturi hidoase dau pe la răscruci tîrcoale.
încearcă, îmi închipui, a izvodi răscoale.
Cu facle-aprind recolta şi morile de grîu,
Pe cărăuşi i-atacă şi-aruncă sacii-n rîu,
împiedică intrarea chervanelor în vamă.
în negustori s-aducă provizii bagă spaimă.

CURTEANUL I

(Către *Curteanul II.)*

Afacerile negre n-o iau pe drumuri scurte,
Nu m-aş mira să fie unelte de la curte 1

REGELE

Ați prins dintre briganzi?

PREVOT-UL DE POLIȚIE

Sînt sprinteni de picioare,
Doar unul surd şi mut se află la-nchisoare.

REGELE

Ha, ha! La stîlp! De gîtu-i citeț s-atîrne-afişul:
« Eu şi cu alți infami înfometăm Parisul ».
Să sufere supuşii ar fi o mare vină,
Dați din belşug la mori şi brutării făină
C-un preț pwfin scăzut.

MINISTRUL ADULATOR

înlăturați dezastre
Şi-un bun venit ieşi-va şi maiestății-voastre.

REGELE

La zaruri n-am noroc.

MAREŞALUL

Hotărîtor temei
Că veți culege, sire, mulți lauri la femei.

REGELE

Ascunse sub perucă am tîmplele cărunte.
De mult nu mai încerc decît plăceri mărunte.
Cu Eros sînt, fiind rege, şăgalnic şi prudent.
De-a inimii bătaie se-ocupă un intendent,
Ce zar ingrați

MAREŞALUL

în schimb, fecioarele v-adoră,
Ca pe supremul mire v-aşteaptă casta soră,
în grație şi farmec întreceți pe Dauphin.

REGELE

(Aparte.)

Adulator viclean şi rufian obscen!
Chiar fata lui mi-ar vinde-o pentr-un desfriu de noapte
Spre-a se-ntări la curte şi a culege şoapte.

(Tare, impingînd cu mina damiettd.)

Partida e pierdută.

HUISSIER-UL

Regina cu suita I

REGELE

Sosiți la vreme, doamnă, sînt în nefericita
Postură a celui care-a pierdut o bătălie
Şi nu mai are arme în a sa panoplie.

REGINA

De oastea imperiala sînteți iar combătut?

REGELE

O, nu, ci la tric-trac de mareşal bătut.

REGINA

Mă speriasem. Este cu mult mai trist să fii
în fiecare noapte chemată de stafii.
Un om a fost, cred eu, ucis şi îngropat
Sub duşumea, şi-acum se văietă sub pat.

REGELE

Fiți liniştită, doamnă. A fost răpus un om?
Vai, un palat regesc e-asemeni unui dom
în care ziduri, scări, podele, bolți sînt cripte
Cu-asasinați obscuri, nepomeniți în scripte,
De-atîtea generații sînt lespezile roase.
Un arbore ilustru face-un morman de oase.

Dar, fiți încredințată, nu țipă nici un duh.
Cu moartea orice suflet se mistuie-n văzduh.

DUHOVNICUL

Pioasele vedenii sînt totuşi salutare
Spre-a umili trufia şi-a ne-ndrepta spre-altare.
Tot ce-i terestru-i fum.

CURTEANUL II

Afară de ducați,
De la creduli prin predici sinistre extorcați.

REOINA

Părintele mi-a dat al unei fete craniu,
Cînd simt că-mbătrînesc, privesc acest cap straniu.
Se zice c-ar fi fost de-o frumusețe rară,
C-ar fi ademenit chiar o papală tiară.

DUHOVNICUL

E o legendă veche rămasă din străbuni
Şi de-un truver cîntată.

REOELE

(Aparte.)

Aici sînt toți nebuni.

(Către regină.)

Ieşiți la vînătoare, la baluri, cu respect
Voi fi față de voi un gentilom perfect.

REGINA

Tereza cățeluşa a fost bolnavă greu.
A tremurat din labe şi-a scheunat mereu.

REGELE

Şi-acum?

. REGINA

E mult mai bine, urmînd strict ordonanța.

REGELE

fIronic J

Ce fericită fi-va de-această ştire Franța!

REGINA

Acel care mi-a dat medicamentul are
Un fiu; să-1 faceți paj la grajduri e-o favoare
Pe care-o cer.

REGELE

E nobil?

REGINA

Păstor din Alpi ori Var.

REGELE

Atunci, cel mult e bun să fie potcovar.

REGINA

îmi refuzați favoarea, pe cîte înțeleg!

REGELE

E o suplică gravă, ce nu pot să dezleg
Făr-a-ntreba consiliul. Umilul post de paj.
E-al celor mai de vază familii apanaj.

REOINA

Permiteți, maiestate, să mă retrag!

(lese.)

REGELE

îmi pare
Nespus de rău că pleacă fierbînd de supărare.
Eram copil aproape cînd mi-au adus-o-n pat

Dintr-un pierdut pe hartă minuscul principat,
Dar răposatul unchi nestrămutat credea
Că socrul, moştenind, o ţară avea să-mi dea.
Castelul ei păzit de-un halebardier
Era o şură naltă cu negre uşi de fier.
în păpurişul apei păşteau cîţiva bîtlani,
Prin mobilele vechi rodeau mari şobolani.
Am fost soţ şi soţie, pereche-n toata firea,
Am zămislit copii, n-am cunoscut iubirea.
Acum sînt sterp la suflet, plin numai de dorinţi,
Pe fata cea mai pură o fur de la părinţi,
Mă-ncîntă cîtva timp pudoarea-i graţioasă,
Apoi mă plictisesc şi o trimit acasă.
Cer alta. Că prin ele, după căpătuială
Curtenii ar umbla, mă prinde-o bănuială.
La Trianon am dat de un spectacol rar,
O fată-ncîntătoare a unui pădurar
Se bălăcea-ntr-un şipot aproape goală. Iute
Văzîndu-mă-a fugit asemeni unei ciute.
Pe tată l-am făcut mai mare peste ape,
Le-am dăruit o casă cu mobilier, pe-aproape,
O maică ocroteşte, în duh de-austeritate,
O nimfă de candoare şi de naivitate.
Ce fericire-ncerc simţindu-mă sfios!
Voi ataca vînatul în chip ingenios.

INTENDENTUL PLĂCERILOR MĂRUNTE

Priviţi, furat în pripă, acest superb contur.

REGELE

Iert hoţul dacă este Maurice Quentin La Tour.

INTENDENTUL PLĂCERILOR MĂRUNTE

Chiar el!

MAREŞALUL

Ce-asemănare î

MINISTRUL ADULATOR

în ochi ce inocenţă!

CURTEANUL I

Ce graţie infantilă I

MAREŞALUL

Dar şi magnificenţă!

CURTEANUL II

Diana lui Goujon nu-i mai frumoasă. *Quoi!*
E o minune rară, *c*est* un *morceau de* roi.

REGELE

(Ipocrit.)

De sabia divină încep să mă-rispăiraînt,
Un rege exemplar să fiu vreau pe pămînt.

(Către Cardinalul-arhiepiscop.)

Ce ziceţi, eminenţă?

CARDINALUL-ARHIEPISCOP

Cu cei ce sînt pe tron
E mult mai indulgent al nostru sfînt patron.

REGELE

Nu. Vreau să fiu un prinţ patern şi caritabil.

(Către Mareşal.)

Printre strămoşi aveţi un falnic conetabil,
Copacul vostru are arborescentă vastă.
Baronul este vrednic de-o splendidă nevastă.

MAREŞALUL

Vorbiţi de fiul meu de la Colraar?

REGELE

De el.
Din chiar această clipă devine colonel,
Şi dacă, precum sper, mă va sluji leal,
Nimic nu-mpiedică s-ajungă mareşal.

CURTEANUL I

îmi pare curioasă atîta-nsufleţire.
în gestul suveran ghicesc un ţel subţire,

MAREŞALUL

Trimit ştafeta-ndată să-1 cheme pe Odon.

REGELE

(Decis.)

Să stea în garnizoană, la postul său, ordon.

MAREŞALUL

Prea bine, maiestate. Am totuşi o uimire:
Cum va păşi l-altar mireasa fără mire?

REGELE

Acesta e-un detaliu de ceremonial
în care se pricepe smeritul cardinal.

(Către Cardinalul-arhiepiscop. J

V-am apărat de moarte, de flăcări şi hoţie.
Cum doi ce sînt departe pot fi soţ şi soţie?

CARDINALUL-ARHIEPISCOP

Mireasa e supusă voinţei părinteşti,
Baronul-colonel, poruncilor regeşti.
Acesta fiind din spiţă întru nimic obscură,
Ba chiar din os ducal, ajunge o procură.
Cei doi vor fi legal de faţă la altar
Spre binecuvîntare prin cîte-un mandatar.

REGELE

Prea bine. Actul sacru să se-mplinească, şi
La cei doi, după aceea, îl vom împărtăşi.
Ce fumegă pe-afară? Se-aude-un murmur
jalnic
Şi burniţează, vîntul îndoaie ulmul falnic,
Trec şiruri de călugări, în mîini duc un coşciug.
Stafiile reginei exorcizate fugi
Ce-nseamnă toate-acestea?

DUHOVNICUL

Marchiza de Ia Hire
S-a săvîrşit din viaţă şi-o duc Ia cimitir.

REGELE

Marchiza de la Hire? N-am auzit de ea!

INTENDENTUL

Jeanetta, sire, fata cu ochi de peruzea.
Pînă acum un an, metresa adorata,
în haine băieţeşti adesea îmbrăcată.

REGELE

(Distrat.)

La Hire, Jeanette la Hire, da, da, mi-aduc aminte I
Ce fată delicioasă, parcă o văd nainte.
Coama-i sclipea pe umeri şi gîlgîia spumoasă.

(Indiferent.)

Săraca! Merita o vreme mai frumoasă I

(Meditativ.)

Pe bronzul meu ecvestru oare ce-a vrut să spuie
Cel care-a scris obraznic: *Statuie de statuie!*
Că sînt o umbră a umbrei, un monument livid,
Sonor pe dinafară, pe dinăuntru vid?
Mă plictisesc.

"LECTORUL

Permiteți să vă citesc o carte.

REOELE

Detest pe literați. Au limbile de şarpe.
De filozofi perverşi, iconoclaşti, n-am chef.
Ma plictisesc. Mai bine să trecem la gherghef.

(Se aduc două mici gherghefuri de tapiserie, unul pentru Rege si altul pentru Mareşal.)

Ca uragan afară 1 Nu cred nici în femei.
Contesa mea se culcă cu toți supuşii mei.

MAREŞALUL

Vai, sire!

REGELE

Cu Choiseul a fost în confidență.

MAREŞALUL

Firesc! Acesta are o mare influență.

REGELE

Cu pajul meu 1

MAREŞALUL

Efect al tinereții sale!

REGELE

V-a fost amantă, ştiu, chiar vouă, mareşale!

MAREŞALUL
(Modest.)

Zicea că am mult spirit.

REGELE

Dar cu acel imberb
Monville?

MAREŞALUL

I se părea c-avea picior superb.

REGELE

Admit. D'Aumont e şchiop, de bube devastat.

MAREŞALUL

Dar maiestății-voastre cu totul devotat.

REGELE

He! Gurile maligne din sexul femeiesc
Vă dau optzeci de ani!

MAREŞALUL
(Cu umor.)

Eu însă nu-i primesc

(Bătăi repetate tn usă. Regele se duce ți deschide.)

NEGUSTORUL DE VINURI

Iertați, ca-ntr-o pădure am rătăcit cărarea.

GENTILOMUL
("Şoptit, *la urechea Regelui.)*

Pentru oricine azi e slobodă intrarea.

NEGUSTORUL
(Cdttre Rege.)

Şi dumneavoastră, care păreți un ofițer,
Vizitator, ca mine?

REGELE

O, nu, sînt tapițer.
Lucrez mobilier.

NEGUSTORUL
(Păctndu-i cu ochiul, *dindwi cu colul.)*

De bună voie n-ați
Venit. Dar dumnealor, aşa-mpopoțonați?

REGELE

Pălărieri, blănari, de mode negustori.
Vor fi la curte baluri acum de sărbători.

NEGUSTORUL

Şi vă plăteşte sau lucrați pe datorie?
Săracul rege n-are un ban în visterie.
Şi eu din vinul meu i-am dat nouă butoaie
Şi n-am primit din preț nici azi nici o lețcaie.
îl iert, căci e mîncat de trîntorii regali,
Şi-mi place că-i iubeț ca şi strămoşii gali.

(Bătaie pe pîntece.)

HUISSIER-UL

Sire, acea pe care-ați chemat-o vine-ndată.

NEGUSTORUL

Pfi! Regele-n persoană! Sînt ca şi tras pe roată.

(Ies toți, afară de Rege.)

REGELE

Doamnă baroană, sînt umilul vostru serv.

CHRIST1NA

Că ați uitat de mine, şi nu mă mir, observ.
Nu-s doamnă, nici baroană, ci-o fată simplă, sire,
Trăind, cu voia voastră, ca într-o mînăstire.

REGELE

Ce inocență rară! Rărnîn înmărmurit!
Sînteți şi una şi-alta. Găsind mai nimerit
Unui supus al meu de neam să-i fiți soție,
De astăzi faceți parte din aristocrație.
Baronul-colonel desigur v-onorează,
Fiind fiu de mareşal, cu mulți strămoşi de vază.

CHRISTINA

Dar tata-i pădurar!

REGELE

E intendent, scuzați,

CHRISTINA

Cu-a voastră bunătate, spun drept, mă turburați.
Nici n-am visat vreodată să mă mărit. în fine,
Aş fi voit un soț fără blazon, ca mine,
Un om trăind onest din a lui osteneală,
Ca stînd în fața Iui să nu simt vreo sfială.
Un colonel nu poate-n căminul lui să şadă,
Cînd nu e la război, calare-i la paradă.
Limbajul lui e fin, fraza meşteşugită,
Va rîde pe furiş de-o vrabie rebegită.

REGELE

Ce ingenuitate! N-aveți drept a vl plînge,
Ați straluci-ntre regi şi între prinți de sînge.
în fond, baronul meu are-un noroc nebun,
Primeşte-un crin suav pentr-un oscior străbun.

CHRISTINA

Şi dacă aşa cum sînt baronului nu-i plac?

REGELE

Ar fi lipsit de gust, la inimă opac,
Aş socoti scandal, ba chiar o infamie
Ca unul să ignore un bun ce-mi place mie.

CHRISTINA

Dar poate, maiestate, nici eu să nu-1 iubesc.

REGELE

Nu m-aş gîndi cu sila iubirea s-o nutresc.

£ greu cu-orice metal să legi un diamant,
Eu v-ara găsit un soț, iac nicidecum amant.

CHRISTtNA

Nu înțeleg de loc ce rost are să stăm
Sub un acoperiş ca să ne detestăm.

REGELE

In protocol nu intră nici dragoste, nici ură.
Curteanul se însoară spre-a avea progenitură
Legală ori bastardă, ce fel nu-i pasă anume;
Femeia, ca să aibă în lumea mare-un nume.
Soții se mulțumesc doar cu formalități,
Cînd nu se văd îşi scriu şi-şi fac civilități.

CHRJSTINA

Ce viață tristă, sire

REGELE

O alta n-am gustat.
Căsătoria noastră e-afacere de stat
Premeditată rece de-ai curții secretari,
Negociată prin plenipotențiari.
Soția poate fi o principesă slută,
Sau dimpotrivă, blîndă, sfioasă şi tăcută.
Curtenii indiscreți ascultă pe la uşi,
Mireasa prea copilă se joacă cu păpuşi.
Cînd inima în piept a început să bată
E prea tîrziu, delfinul-adolescent e tată,
Şi cînd abia e-n vîrsta unui bărbat voinic,
Prințul cel melancolic a devenit bunic.
Va temeți de-nsoțire ca de un fruct amar?
Ce trebuință aveți de soțul din Colmar?
Nici el nu va veni! Pentru conveniență
Veți fi soț şi soție doar prin corespondență.
Pe mareşal complice în şiretlicuri am,
Ca să te țin la curte ferindu-te de blam.
Mă plictisesc. Nu pot să stau la chibzuială.
Sînt scelerat, urmaşului să-i cereți socoteală.

(Poruncitor.)

Prin uzul ancestral vei fi a mea, Christino,
Mă vrei ori nu mă vrei, cu mine-alături vino.

(O *trage de mînă pe toată* întinderea scenei.
Christina, *uimită dar respectuoasă, se lasă tîrîtă.)*

C o r t i n a

ACTUL III

Salon simplu, aproape firă mobile. Portrete pe pereți'

BARONUL-OOLONEL

Prin curier primii o ştire neaşteptată:
Că sînt căsătorit. E drept, iubitul tată
îmi porunceşte strict să nu ies din Colmar.
Glumeşte, cred, şi-nchipuie că-n chipul ăsta m-ar
Făcea mai curios. Schimbînd pe drum trei cai
Am alergat călare, zi, noapte, la Versailles,
Făcînd o escapadă puțin cam temerară.
Aci aflai că fata-i de-o frumusețe rară,
Că numele Christina la curte e vestit,
Nici n-am văzut-o încă şi sînt îndrăgostit.

CHRISTINA

Ce ofițer frumos! Ce mîndru ține spada!
Aşa-i visez pe-eroii cîntați în *îliada*.

BARONUL-COLONEL

E-o tinără prințesă I Să-i fac un compliment!
în inima mea simt un vag presentiment.

CHRISTINA

Cine sînteți?

BÂRONUL-COLONEL

Baronul Odon de.

CHRISTINA

Colonelul?
Cu-al vostru nume-mi este împodobit inelul.

BARONUL-COLONEL

Christina 1

CHRISTINA

Vai, Christina I

BARONUL-COLONEL

De ce «vai»? Fericirea
De-a te avea soție îmi copleşeşte firea.
Părinților le-aduc omagiul meu fiesc
Că mi-au ales o zînă. Christino, te iubesc 1
(îngenunche).

CHRISTINA
(Naiv.)

O, domnule baron, dar este-o nebunie!
Căsătoria noastră e o ceremonie,
Formalitatea pură pentru conveniență,
Vom fi soț şi soție doar prin corespondență.

BARONUL-COLONEL

Glumeşti, fără-ndoială. E-absurd să te însori
Şi să te mulțumeşti a săruta scrisori,
îți plac?

CHRISTINA

Vai, da!

BARONUL-COLONEL

Iar «vai». Ar fi deci fără rost
Să-mi ignorez soția scriindu-i ca un prost

Şi predicîndu-i dur moravurile ascete,
Pe-obrajii tăi dă-mi voie să pun cîte-o pecete.

(O sărută. Christirux se lasă îmbrăţişată cu tristă voluptate. Locotenentul de poliţie *şi* Prevot-ul, *care apăruseră mai înainte în fund, sînt zăriţi. Cnristina fuge trăgînd speriată şi pe Baron. Intră Regele şi curtea.)*

REGELE

Cu tot consemnul meu, baronul este aci,
O astfel de insultă nu voi permite, ci
Voi lua măsuri. Ce spuneţi, iubite magistrat?

PREVOT-UL DE POLIŢIE

Că merită să fie măcar încarcerat.

REGELE

Pentru ce vină anume? Că şi-a văzut soţia?
Scandalul ar fi prea mare. Aşa-nfrînezi hoţia!
Să procedăm prudent, subtil şi fără şoapte,
Ca insul să dispară precum un duh de noapte.

(Regele *dansează* menuet *cu Christina, arunctndu-i din cînd In cînd priviri fulgerătoare.)*

Baronul a-ndrăznit să vină la palat.

CHRISTINA

Respectul pentru voi rămîne imaculat.

REGELE

Tu l-ai chemat, răspunde; aş pune rămăşag
C-acest impertinent cu fumuri ţi-este drag.

CHRISTINA

N-aş cuteza s-ating pe maiestatea-voastră.

REGELE

L-ai sărutat!

CHRlSTtNA

Un ţînăr cu uniformă albastră,
Nici nu ştiu bine cine, c-un braţ dîndu-mi ocolul,
M-a strins uşor. Credeam c-aşa e protocolul.

REGELE

(Aparte.)

E mult mai rafinată decît mi-nchipuiam.
Cum să conjur stafia baronului infam?

PRBVOT-UL DE POLIŢIE

La domnul mareşal e-adevărat răzbel,
Servii de mînă moartă au dat foc la castel.
Cu drugi de fier şi facle drept orice instrumente
O aripă au distrus, cu multe pergamente.

REGELE

Nu-i lucru de mirare, pe robii lui îi stoarce
De dări şi de corvezi, mormintele le-ntoarce,
Doar va găsi ceva. Ca cioara cea fiămîndă
Ce scoate din pămînt sămînţa, stă la pîndă.
Răscoala îl slăbeşte acolo, deci şi-aice,
Din el voi face astfel un mai docil complice.

PREVOT-UL DE POLIŢIE

Se spune, maiestate, că pe rebeli îi mînă
Pe-ascuns vecinul duce, zicînd c-au să rămînă
Stăpîni pe-al lor pămînt, c-averea-i uzurpată,
C-a ei transmisiune nu este fără pată.
Toţi cred că numai domnul baron e titular,
Că le-a-mpărţit averea, de-aceea-i popular.

REGELE

Deci colonelul nostru-i şi el amestecat!

PREVOT-UL DE POLITIE

O, nu! Intrigi locale, uri între frați!

REGELE

Păcat!
Ce zice mareşalul de-această-ncurcătură ?

PREVOT-UL DE POLITIE

De nu mă-nşel, priveşte pe colonel cu ura.
Iubirea merge toată la primul său născut,
într-însul recunoaşte al stirpei sale scut.

REOELE

Mă bucur. Acest om în adulații harnic
Va deveni acum un serv şi mai slugarnic.

PREVOT-UL DE POLIȚIE

De-aceste certuri, sire, începe a-mi fi teamă,
Poporul pe furiş se-adună şi se cheamă,
Devine îndrăzneț, din orice iese-n drum,
Dreptate-şi face singur, preface-averi în scrum,
Cu coase şi topoare îşi caută soluții,
Ştirbind autoritatea, cloceşte revoluții.
Cler, nobili scăpătați, obscuri scribi, gură-cască
Insultă magistrații şi a armatei cască.
Iar filozofii, ateii merg cu sarcasm în frunte.
Eu cred că-i cazul, sire, să dați pedepse crunte.

REGELE

Aceste răzmerițe de care-atîta tremuri
Sînt negurile repezi ale acestor vremuri.
Ce pot să fac? Cînd nava-i cu fundurile sparte,
Lipeşti aci, dar apa pătrunde-n altă parte.
Cu-abați pudrați de curte cum pot chip sfînt
să am?
Cine nu ride astăzi de şarpe şi de-Adam?
Că universul este creat în şapte zile
Poți spune, fără risc, la fragede copile.
La astfel de istorii toți se-ndoiesc ca Toma,
în sinea lui zîmbeşte chiar Papa de la Roma.
E greu a mai susține c-un fiu de duce pair
E mai deştept decît măgarul de Vottaire.
Marile superstiții se prăbuşesc şi trec,
Progresul e fatal ca şi destinul grec.

PREVOT-UL DE POUȚIB

Cum înțelegeți, sire, să-ntîmpinați urgia?

REGELE

Gust madrigalul, stanța, nu-mi place elegia,
N-am părul aşa lung spre-a-1 ține despletit,
Eu, Ludovic, iubitul, de foc voi fi scutit.
Ce va veni pe urmă, ca să-ți spun drept, nu e
Preocuparea mea, acum joc menuet.

(Joacă **menuet cu contesa.)**

CONTESA

Pe fruntea voastră, sire, zăresc o scurtă dungă.

REGELE

La orice muritor ar fi cu mult mai lungă.
Să fiu trist mă opreşte regala măreție.
Mă-ntreb dacă să cred în nevinovăție.

CONTESA

Precum am înțeles, vorbiți de inocență,
De fetele naive fără experiență. .

REGELE

Pe cît sînteți de bine, contesa mea, născută,
Pe-atît aveți o minte cu deosebire acută.
De spirit posedați mai mult decît un drob.
Mă înşelați cu mulți şi totuşi vă sînt rob.

CONTESA

A înşela înseamnă minciună, impostură!

REGELE

Voi mă trădaţi cinstit, făţiş şi fără ură.
Dar sa lăsăm gîlceava. Instinctul ancestral
Pîndeşte fata pură crescută claustrai.
Abia apare-un tînăr c-urechi cam clăpăuge,
Devine languroasă, din toată fiinţa muge.
Peste-al meu umăr hoaţă privirile aruncă,
Cucernică înfruntă în gînd orice poruncă,
îmi stă la sin şi între noi se deschid abise,
Culcuşul mi-1 inundă cu monstruoase vise.

CONTESA

Trăind în societatea cea mai ilustră, o fată
începe s-aibă spirit şi-un pic de judecată.
Să guste arta, ştiinţa, în fine, conversaţii,
Plăcerea fără patimi şi fară ostentaţii.
Deci cîtă vreme-n ea dorinţi comune fierb,
E bine s-alungaţi turburătorul cerb.

REGELE

Am priceput, Minervă. îl voi vîna cu goarne
Şi haite, să se-ncurce în marile lui coarne.

LOCOTENENTUL DE POLIŢIE

Baronul plănuieşte să plece cu careta
C-un atelaj puternic de şase cal. Subreta
Baroanei strînge-n ladă îmbrăcăminte, rochii.
Agenţii mei nu-şi iau de pe la grajduri ochii.

REGELE

Ha I Veţi zădărnici cu orice preţ hoţia!
Pentru întîia oară un soţ fură soţia.
fContinuJnd menuetul cu Chrwtina.)
Pe scurtă vreme, domnul baron va întrerupe
Şederea la Colmar, vor fi mişcări de trupe,
îi voi încredinţa instrucţii noi 1

CHRISTINA

Oh, sire,
E-adevărat că-i daţi o astfel de-nvoire?

REGELE

îţi pare bine, nu? Ai tresărit voioasă.

CHRISTINA

Nu, maiestate, aş fi desigur curioasă
Să văd la faţă omul al cărui nume-1 port,
Să ştiu că nu trimit mesagii unui mort.

REGELE
(Aparte.)

Ce viclenie 1 Ce minciună infantilă 1
în floarea parfumată se-ascunde o reptilă.

SECRETARUL DS STAT AL AFACERILOR STRĂINE

Sînt cîteva ştiri, sire, cu deosebire grave,
Tratatele, cum ştiţi, sînt petice firave.
Mişcări neobişnuite se-ntîmplă în Lorena,
E bine ca din vreme să prevenim cangrena.
La graniţi prusienii aduc în taină trupe,
Fiind, ca de-obicei, avizi ceva a rupe
Şi, lucru mai ciudat, a noastră aliată
Imperială strînge în mare pripă armată.
Vorbind cînd serios, cînd doar în anecdotă,
La Potsdam, Viena, sire, rîvnesc a voastră dotă.
Şi ca vreunul, cinic, să n-o ia înainte,
împărăteasă, rege se-ameninţă din flinte,
Sperînd în slăbiciunea, bancruta noastră. Ieri
Au fost prinşi lingă Sarre doi dintre curieri —

Mai bine zis spioni. Un gest de-autoritate
Va-mprospăta la toți a Franței maiestate
Şi-o va feri de-aceşti colți rînjitori de cîine.
Ştafeta pleacă acum. Dați-mi un ordin.

RBOELB

Miine.

SECRETARUL DE STAT AL AFACERILOR STRĂINE

Compania din Indii e la strimtoare mare,
De merge tot aşa, vom fi zvirliți în mare.
Prin forță şi prin intrigi, decişi a destrăma
Posesiunea noastră fundată de Dumas,
Englezii de Ia Madras ne-au hărăzit din porturi
Doar vechile contoare, fără soldați şi forturi.
Colonii noştri sînt împiedicați să vîndă,
Fregate şi corvete pe coastă stau la pîndă.
Sub ochii lor pirații intră-ndrăzneți în radă
în vreme ce-alte haite depozitele pradă.
Chandernagor a fost aproape ars. Pieri
Un negustor de vază de la Pondichery.
De la Coromandel şi pîn'la Malabar
Lipsiți de apărare sîntem loviți barbar,
Comerțul nostru scade. Nu vom avea iar pîine.
Trimiteți trupe, sire. O flotă pleacă.

REOELE

Mîine.

MINISTRUL MARINEI

Bătuți în Noua-Franță, sîntem scoşi din Antile,
Trupe venind perfid pe vase mercantile
Atacă Martinica, Tobago, Guadelupa
Şi tot arhipelagul occidental. Şalupa
Unei fregate a fost lovită lîngă port
Cu tunul, pe furiş, un comisar e mort.

Oriunde sînt corăbii franceze, un cioc rapace
Le sfişie, deşi avem tratat de pace.
O navă ce-arbora pavilion regal
A fost de el vînată în drum spre Senegal.
Şi am temei să cred c-aşteaptă lîngă Brest
Un lung convoi cu mărfuri ce vine dinspre est.
Pe mări eram stăpîni, acum sîntem nomazi.
Să domolim jivina. Dați ordine.

REOELE

Nu azil

SECRETARUL DE STAT AL AFACERILOR STRĂINE

De la Constantinopol am veşti prin curier.
Sultanul a numit un nou seraschier.
Dar Marele Vizir, avînd plenipotență,
Ne roagă să uzăm de-a noastră influență
Spre-a stăvili războiul. Sînt încolțiți de toți
Şi se rostogolesc asupră-le mari roți-
Cît timp la Dardanele stă otomana clanță,
Păstrăm în Europa o netedă balanță.
Aceasta e o lege, cum ştiți, de căpătîi
Pe care o avem de la Francisc întîL
Pierim şt noi privind cum ard păduri de brazi.
Dați-mi instrucții, sire, cît mai urgent.

REGELE

Nu azi!

(După o pauză.)

Ce-mi pasă de Quebec, Tobago, Carical,
O răpitoare albastră îmi dă tîrcol pe-un cal.
Să fie ucişi toți caii, stîrpiți toți albatroşii,
Armata să se-mbrace în uniforme roşii.
Un rege atins acasă în sacrul lut prestigiu,
Lipsit e de putere-n al statelor litigiu.

De vrea, duşmanul vina chiar mîine la Paris,
Dar azi se va-ntîmpla ce-n lege este scris.

SECRETARUL DE STAT AL AFACERILOR STRĂINE
(Către ministrul **marinei.)**

Cu regele la capăt nu este-acum de scos,
Nu l-am văzut nicicînd aşa de mînios.

REOHLE

Voi şterge de sub soare, dar nu cu a mea mînă,
Pe falnicul baron, din el să nu rămînă
Nici umbră pe pereți, să fie aci aproape
Şi să trăiască mort ca-n fundul unei groape,
Să se întrebe uimiți de-a existat, urmaşii,
Să nu-i audă nimeni nici glasul şi nici paşii.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER
(Tntrfnd deodată" *cu un* **lucrator.)**

Iertați-mă că vă întrerup repetiția, dar am să vă comunic lucruri importante. Infiltrarea apei pe porțiunea ultimă a devenit evidentă. S-a desprins chiar un bloc de calcar, ceea ce înseamnă că piatra e friabilă prin umiditate.

MAREŞALUL - ARTIFIȚIER

Probabil pe undeva există un gol şi terenul se tasează.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Aşa gîndesc şi eu. Cu avionul s-au luat fotografii. Priviți. Culmea e plină de zăpadă şi, după dîra asta, ar exista şi uh izvor. Am trimis alpinişti să exploreze locul. Deocamdată s-au prevăzut toate mă-surile, scurgerea se face normal, prin rigole şi canalul colector, aerisirea e suficientă. Printr-un orificiu, am străbătut peretele despărțitor. Dincolo însă s-au sistat exploziile, din prudență. Se lucrează doar cu ciocane de miner.

REGELE - LUDOVIC MOLDOVAN

E bine, oricum, sa existe un punct de sprijin pentru orice accident.

LOCOTENENTUL DE POLIȚIE - PIETRAR

Să sperăm că nu va fi nici unul.

MAREŞALUL - ARTIFIȚIER

N-am văzut în viața mea lucrare de proporțiile astea fără accidente.

LOCOTENENENTUL DE POLIȚIE - PIETRAR

Le vom învinge.

CONTROLORUL GENERAL - ELECTRICIAN

Cu entuziasm rece şi spirit pozitiv,

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Echipele s-au pregătit să facă injectări cu mortar şi cu ciment. Materialele sosesc pe vagonete şi sînt adăpostite în apropiere, în nişe. Echipele lucrează atent, încît puteți repeta în linişte. Totuşi, nu uit că cei mai buni actori sînt şi cei mai buni lucrători. De se-ntîmplă ceva neprevăzut, lăsăm totul baltă aici şi mergem cu toții la fața locului. La orice accident, oricît de mic, vă solicit o sforțare colectivă. Auzi, tovarăşe Ludovic al XlX-lea? Asta am avut să vă spun. Acum putem continua.

MAREŞALUL

Mi-e teamă că mă clatin ca pe-un prea vechi podeț,
Odon a început sa fie prea isteț,
Ştiind că Christina este de rege agreată,

De la Colmar să-şi ia răsplata vine-ndată,
Rangul de mareşal pe loc i se promite,
Desigur suveranul la curţi îl va trimite,
Tînărul monsenior devine secretar,
Afacerile toate le pune pe cîntar,
Se va înconjura de-ai săi noi favoriţi
în faţa cărora vom tremura smeriţi.
Pe mine o să mă roage, fiind vremurile dure,
Să mă ocup de-ogoare, de vie şi pădure,
Iar primul meu născut se va trezi cărunt
într-un castel rural, sărac senior mărunt.
Rea piază-a fost Christina pe capul meu; cu ea
Pe viaţa-mi de curtean s-a tras o grea perdea.

REOELE

De colonelul nostru ce zice cardinalul?

PREVOT-UL DE POLIŢIE

Attila, maiestate, intrînd în dom cu calul
I-ar fi mai drag. Prelatul educă o nepoată
Pe care cu baronul nădăjduia s-o poată
Căsători. Dar visul s-a spulberat în vînt.
Cînd îi vorbeşti de tînăr, abia scoate-un cuvînt.

REGELE

(Către Mareşal.)

Careta merge greu, îmi trebuie alţi pinteni.
Consilieri, miniştri mai tineri şi mai sprinteni.
Ne-mpotmoîim, intrăm cu roatele-n noroi,
Stăm în mocirlă; în jur duşmanii se strîng roi.
Sfătuitorii mei sînt paraziţi de curte,
Avizi, adulatori, bufoni cu vederi scurte.
Baronul mi se pare a fi un om isteţ,
E sobru, măsurat, la faptă îndrăzneţ.
Ce ziceţi?

MAREŞALUL

(Indispus.)

Ministerul desigur cere trudă,
Experienţă, vîrstă; nu-i pentru-o minte crudă.

REGELE

De-asemeni în armată vreau altă socoteală,
Mai multă disciplină unită cu-ndrăzneală.
Trimitem peste mări ai curţii papagali,
Ne trebuie comandanţi iluştri, amirali,
Abili guvernatori. Nu credeţi că baronul
Ar fi___?

MAREŞALUL

(Insinuant.)

în depărtări slujeşti mai bine tronul.

REGELE

Am înţeles, bătrînul este gelos pe fiu,
N-aş vrea odrasla unui atare om să fiu.

(Către Cardinalul-arhiepiscop.)

Baronul, eminenţă, îmi pare-un brav catolic,
Mai bun n-ar putea fi nici nunţiul apostolic,
Cînd nu-i la regiment, îl afli-n catedrală,
Extaziat de orgă şi muzica corală,
în ceasuri de răgaz citeşte cărţi pioase
Şi stă de vorbă numai cu feţe cuvioase.
Este-un soldat la gît cu cruce, drept colier,
De n-ar fi militar, ar n cordelier.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP

îl ştiu entuziast de Enciclopedie,
De dogmele creştine făcîndu-si parodie,
Trăieşte într-un cerc de filozofi atei,
în sfintele biserici intra la braţ cu ei,

Psalmodiind, îngînă cu cîntece de lume
Pe preot; liturghia o-mpiedică cu glume.
în dom păşind cu spadă şi platoşă de fier
Cu glas tare-a cîntat: *Malbourgh* s'en va-t-en gKerre.

REGELE

De este precum spuneți, e-un tînăr sturlubatic,
Mai bine-aşa decît un jansenist fanatic.

(Aparte).

Pe cît văd, cardinalul pe colonel nu-1 gustă,
Voi folosi îndată această minte-ngustă.

(Către Locotenentul de politie..)

Pe colonelul nostru vei ține mereu ochii,
Ai grijă să nu zboare pe aripă de rochii.
Careta mea de aur s-o ai mereu la scări,
Să nu pronunțe nimeni blesteme sau ocări,
Să nu se-audă-n curte nici bice, nici ecouri,
Să-1 duci, avînd scrisoarea, n palatul meu din nouri.

LOCOTENENTUL DE POLIȚIE

Voi fi mereu la ordin cu harnica mea ceată,
Porunca voastră, sire, va fi executată.

REGELE

(Către Contele-guvernator al Bastiliei.)

Curînd vă voi trimite un nobil musafir,
Mai scump ca diamantul, ca piatra de safir.
E invitatul meu, să-i dați tot ce va cere,
Apartament de prinț, tapiserii, berjere,
Comode, lenjerie, foc bun în şemineu,
Pantofi, cravate, haine. E invitatul meu.
La masă să-1 servească al vostru bucătar,
Din vinurile mele să-i dați cîte-un pahar.
E invitatul meu. Să-i dați peruchieri,

Chirurg, duhovnic, medic, valeți, camerieri,
Să-i oferiți volume în orele de studiu
Şi-un muzicant vestit să-i cînte un preludiu.
Ferit de opt mari turnuri, ca împărat şi zmeu,
Să facă tot ce-i place. E invitatul meu.

(Cd"tre contesa.)

Contesă mult iubită, aceasta e-o scrisoare
Cu care poți pe-oricine trimite la-nchisoare
Doar numele punîndu-1. Prin arhiepiscopul
Sînt prea încredințat de-a ne atinge scopul
Ca mareşalul însuşi, din fire pizmătâreț,
Pe fiul său să-1 facă-ntre patru ziduri stareț.

(Regele ***dansează*** menuet cu Cnrotina.)

CHRISTINA

Pe maiestatea-voastră o văd preocupată,
Cu ochii-ntunecați. Pe cuget nu am pată.

REGELE

(Evaziv.)

Am veşti, Christina mea, cu deosebire grave,
Tratatele, să ştii, sînt petice firave.
Mişcări neobişnuite se-ntîmplă în Lorena,
Mă-ntreb ce-i de făcut să prevenim cangrena.
Compania din Indii e la strîmtoare mare,
De merge tot aşa, vom fi zvîrliți în mare.
Bătuți în Noua-Franță, sîntem scoşi din Antile
De inamici veniți pe vase mercantile,
Iar Marele Vizir avînd plenipotență
Ne roagă să uzăm de-a noastră influență
Spre-a stăvili războiul. Stau încolțiți de toți
Şi se rostogolesc asupră-le mari roți.
Un rege are-n grijă al statului sigiliu.

CHRISTINA

Sînt prea nepricepută spre a vă da consiliul

CONTESA

(Către Cardinalul-arhiepiscop.)

Biserica primeşte adesea, precum ştiţi,
Scrisori spre-a mîntui pe unii rătăciţi.

(Cardinalul-arhiepiscop, onctuos, după o scurtă meditaţie, merge la Mareşal.)

CARDINALUL-ARHIEPISCOP

Nu rareori se-ntîmplă ca tatăl de familie
Să-şi corecteze fiii in falnica Bastilie.

(După o prefăcută ezitare, Mareşalul scrie in la lettre de cochet numele *Baronului-colonel. Contesa, care a urmărit jocul, ia* ordinul, ii Incredinfeasd! Pre'voWui, *acesta Locotenentului, care iese grăbit. Regele priveşte pe fereastră plecarea echipajului. După o pauză, cu muzica, reapare Locotenentul. Se înclină* înaintea *Regelui, făcînd semn că ordinul a fost executat.)*

REOELE

(Către *Christina, vesel.)*

Ştiri bune, să jucam, Christino. Fericirea
De-a te avea amantă îmi copleşeşte firea.
Curtenilor le-aduc omagiul meu regesc
Că mi-au ales o zînă. Christino, te iubesc.

(Joacă languros *allemanda* cu *ea.)*

*Co*rtîn

ACTUL IV

încăpere luxoasă la Bastilia, cu un portic de piatră in stînga. Fereastră cu gratii. Pat cu baldachin, comodă, berjere, masă cu marchetdVie, în mijloc. *In dreapta, un mic clavecin. Se aud opt salve ca de tun, cu* hîrjfituri *de* lanţuri. Contele-guvernator (I zgîlţîie ceremonios *pe* Baronut-colonel, întins *îmbrăcat pe pat şi foarte* hirsut, care *a* adormit, *după toate semnele, fără a se dezbrăca. Ofiţeri,* camerier, valet, *bucătar şl alt personal aşteaptă,* plini de simulat respect.

CONTELE-GUVERNATOR

Iertaţi-mi îndrăzneala, dar au bătut opt ore.
Cum aţi dormit azi-noapte, prea scumpe monseniore?

BARONUL-COLONEL

Eu, monsenior?

CONTELE-GUVERNATOR

Desigur, căci maiestatea-sa
V-a ridicat la rangul de mareşal.

BARONUL-COLONEL

Aşa?
Eram doar colonel. Şi sînt acuma unde?

CONTELE-GUVERNATOR

Pe-o navă de război, alunecînd pe unde.

BARONUL-COLONEL

Atunci vă înşelaţi, voi fi poate-amiral!

CONTELE-GUVERNATOR

Sînteţi ce vreţi, maritim şi teritorial.

BARONUL-COLONEL

îmi pare cam ciudat, văd stîlpi înalţi de piatră,
Buşteni lungi de stejar se mistuie în vatră.

CONTELE-GUVERNATOR

E o corabie nouă, cu bună armătură,
în stare să transporte o grea încărcătură.

BARONUL-OOLONEL

Din turn eu n-am zărit nici mare şi nici valuri,
Ci doar un fluviu lat tăind cîmpii şi dealuri,

CONTELE-GUVERNATOR

în stil poetic ancora oricum s-a ridicat,
Şi-acum plutim în cer, pe-ocean sau pe uscat.
Ca oaspete înalt, pus sub regescul scut,
Veghez să fiţi în toate deplin satisfăcut.
Bucatele vă plac? Pe puntea noastră îngustă
în orice anotimp avem homar, langustă.
Un ordin, monseniore, de daţi, nu-i de prisos.
Ce supe preferaţi, ce condiment, ce sos?

BARONUL-COLONEL

Cît voi şedea-n acest decor prea admirabil?

CONTELE-GUVERNATOR

Secret inviolabil şi deci impenetrabil.

(Iese.)

CHIRURGUL (BĂRBIERUL)

Permiteţi-mi la gît şervetul să vi-1 pun
Şi să vă săpunesc c-un delicios săpun.
Pe faţă v-a crescut o fioroasă barbă.

BARONUL-COLONEL
(Respinglndu-l,)

Mi-au răsărit ciuperci ca pe copaci; şi iarbă.

CHIRURGUL

Are mustăţi şi plete ca un războinic scit
Şi-mi pare, vă spun drept, la minte rătăcit.

BARONUL-OOLONEL
(Zgtlţîindu-l)

Cît timp voi rămmea în acest fort ascuns?
Vorbeşte 1

CHIRURGUL

Monseniore, mister de nepătruns.

MAIORUL

Sînteţi într-un palat al maiestăţii-sale,
Cu scări monumentale, saloane colosale,
Magnific orologiu, opt turnuri, dintre ele
Avînd putinţa pe-unul să vă uitaţi Ia stele
Sau să priviţi la soare.

BARONUL-COLONEL

Sînt însoţit de-o gardă
Oriunde mă duc paşii, un cîine par cu zgardă.

MAIORUL

Greşiţi, vă dau onoruri, vi s-au întins covoare,
Doar regele se bucură de-asemenea favoare.
Cu două mii de facle şi multe-alte splendori

Francisc întîi primea aici pe-ambasadori.
Lăsați să vă ia sînge, umorile-s de vină,
Chirurgul de la curte are porunci să vină
Dacă voiți.

BARONUL-COLONEL

Sînt singurul om din acest regat
Al cărui sînge este ca sloiul închegat.

MAIORUL

Jucați, beți, băutura e-un elixir de viață.
Avem un vin muscat ce vinele dezgheață,

BARONUL-COLONEL

Visez mereu c-o țară am străbătut călare
Trecînd prin noapte, zi şi stări crepusculare.
Mergeam pe culmi de munți sau înotam prin ape,
Zburam sau şchiopătam pe drumuri cu hirtoape.
Copita luneca de stîncă şi noroaie,
Un stoldecorbişi pajuri pe umeri-mi stau droaie.
Pin' ce-am zărit palatul în pur cristal lucrat,
Atunci corbi, pajuri, toate himerele-au zburat.
Voiam să-mi văd soția necunoscută. Plină
De grații am aflat-o, ca o statuie elină.
Dar în aceeaşi clipă m-a prins de piept o gheară
Şi pe fereastră iute m-a tras în zbor afară,
M-a ocolit prin aer, apoi pe întuneric
Țipînd m-a aruncat în acest pat feeric.
Mireasa mea se cheamă Christina. Execrabil
Brigand, unde-ai ascuns-o?

MAIORUL

Secret inviolabil.

BARONUL-COLONEL

Toate sînt nepătrunse, fără răspuns, secrete 1
Tu, pasăre de pradă, uliu viclean, erete,
Şi tu cu cap de mort respingător paing,
Gindac ieşit din. ziduri cînd lustrele se sting,
Navigatori prin nori, pirați hrăpăreți, hoți,
Unde-i Christina, spuneți, sau vă omor pe toți.

MAIORUL

Oricare dintre noi vă este o slugă umilă —
(Acest nenorocit mie-mi inspiră milă).

BARONUL-COLONEL

Mi-aduc aminte totuşi că la Versailles eram.
Venisem din Colmar. Nespus mă bucuram
De grația soției. Să li călcat consemnul?
Dar n-am primit poruncă de sus, ci doar îndemnul
Patem să stau pe loc. Nu este nici o lege
Drept care întîlnirile-ntre soți sînt sacrilege.
Eram gata să plec cu ea în acea seară
Cînd şambelanul curții m-a invitat la scară —
Mi-a spus că i-a dat ordin regala maiestate,
într-o caretă de-aur cu doi valeți Ia spate
Am fost poftit. Un oaspete, adaogă, de vază
Nu-i cuviincios la han cu cei de jos să şază,
Q-ntr-un palat frumos, cu fulgi de aur nins,
Slujit cum se cuvine de-un personal distins.
Careta a trecut de gardă salutată,
Semn vesel mi-a făcut la geam iubitul tată,
Am ocolit prin parc, printre statui, ecouri
Sunau de mari cascade, de stropituri, jedouri.
Intrarăm într-un codru, pe pîrtia vechii ierbi
Mi s-a părut că văd rugind un cîrd de cerbi.
Aci am fost primit de-un căpitan de porți,
O linişte domnea ca-ntr-un regat de morți.
De-atuncea sînt tratat cu mari încovoieri,
Cu tot ce-i rar la masă, cu lux şi cu tăceri.
Toți ceremonioşi spun c-am fost invitat,
Nu văd decît valeți, de-ai mei am fost uitat.

PERUCHIERUL

Fiți pururi elegant la curte sau răscruci.
Permiteți, monseniore, să vă arăt peruci
Din cele mai la modă, al Franciei bun gust
în toată Europa fiind, precum ştiți, august.

BARONUL-COLONEL

Şi cine să-mi admire coafura în inele,
A nopții cucuvea sau corbii pe crenele?

PERUCHIERUL

Sînteți ca şi stăpîn într-un palat superb
Avînd pe zid sculptat al maiestății herb.
Treceți prin mari saloane sub aurite grinzi,
Privit de gentilomi şi reflectat de-oglinzi.
Un ofițer francez chiar cînd e la atac
Porneşte din tranşee frizat, gătit din ac.
Aceasta-i o perucă în coamă viforoasă
Cu mult tact corijată prin panglici de mătasă,
Părul distribuit în trei exacte trese,
La spate adunat în coadă lungă iese.
Aceasta, mult mai sobră, cu ondulări profunde
Se-ncheie într-o coadă legată cu mari funde.

BARONUL-COLONEL

Pretinzi, desigur, țeasta să-mi rad, şi-orice tulei,
Ca să-mi lipesc peruca cu nu ştiu care clei.

PERUCHIERUL

Aşa e moda, nimeni nu poate s-o sfarîme,

BARONUL-OOLONEL

Pe cap mi se vor strînge viermi, coropişniți, rîme.

PERUCHIERUL

Am înțeles, prea bine, vreți părul din născare,
Se poartă foarte mult, pot imita oricare
Perucă, folosind podoaba capilară
Printr-o subtilă artă în Franța exemplară.
Veacul înaintează, ne-ntoarcem la natură,
Aleasă, îmblînzită, nu fără înfloritură,
Căci nu putem admite, nefiind barbari, această
Oroare, să ne crească un troscot des pe țeastă.
Filozofia care exaltă animalul,
Nesocotind că omul cultivă idealul,
E-a domnului Jean-Jacques Rousseau, dar astea-s glume,
El e un fost lacheu, iar voi un om de lume.
Deci părul îl frizăm fâcîndu-1 lungi zulufi,
La tîmple îl întoarcem lăsînd doar cîțiva ciufi,
îi facem cu panglici la ceafă o mare floare,
Cu pudră suflăm totul, albindu-1 c-o ninsoare.

BARONUL-OOLONEL
(**în** *şoaptă.)*

Ştii unde e Christina?

PERUCHIERUL
(Prefăcîndu-se a nu auzi.)

îmi trebuiesc trei ore,
Dar pentru voi nu preget, slăvite monseniore.

PANTOFARUL

Sînt, dacă nu vă supăr, al curții pantofar.
Pantoful din picior e-al sufletului far
Şi-un semn al eleganței. Eroii taciturni
Sau plîngăreți din tragici puneau sub tălpi coturni.
Azi sîntem sociabili şi nu primim comenzi
Din toată Europa decît în stil Louis Quinze.
Vă recomand acest pantof cu cataramă
Din pielea cea mai fină şi c-o discretă ramă,

C-un toc spiritual, cu vîrful bont; ca guşa
De porumbel la ton şi moale ca mănuşa.
Acesta are două mai sus de glezne limbi
Ce tremură arunci cînd prin salon te plimbi.
Pantof încîntător şi plin de armonie
Şi foarte nimerit la o ceremonie.
Coloarea-i după haină, albastră, roşie, pală,
Stropită la mătăsuri c-o fină poleială.

BARONUL-COLONEL

Şi baroneasa mea n-a comandat botine
De două săptămîni, n-a apelat la tine?
De colonelul ei nu-şi mai aduce-aminte?
Sau jalnică aleargă fără încălțăminte?

PANTOFARUL

Sînt doar un biet artist, deşi trăiesc în for,
Tot universul meu nu trece de picior,

CROITORUL

Priviți aceste stofe mai grele ori mai uşoare,
în felurite tonuri: muştar, ou, cuişoare,
Dungate, muşetate, roşcate ca un rac,
Mătăsuri de chiuloți, de redingote, frac.
Curteanului îi trebuie o vastă garderobă,
Vă rog să îmbrăcați acest costum de probă.
Brocartul verde-galben sclipiri de aur scoate,
Şi mînecile mari se-ntind pînă la coate,
La mijloc bine strînsă, ca pîlnia coboară
Către genunchi, şi-n mers pulpana parcă zboară.

BARONUL-COLONBL

Fireturi şi galoane de mari foloase nu-s.
Vreau un veşmînt cu aripi, să pot pluti pe sus.

CROITORUL

Covor zburînd prin aer nu este-al meu brocar
Şi nu cunosc nici arta lui Dedal şi Icar,
Dar pot să vă croiesc un frac scurt a l'anglaise,
Bun de purtat la Londra şi-n golful Bengalez,
Cu pantaloni strînşi bine la mijloc cu curea,
Cu cizmulițe mici, baston cu bilă grea,
Cu pălărie sobră pe cap, din loc în loc,
La vestă nasturi galbeni, în fine, un breloc.

TAPITBRUL

Am ordin, monseniore, spre a vă fi pe plac,
Cu-artiştii mei dulgheri şi fabricanți de lac
Să schimb mobilierul şi-a lui tapiserie.

BARONUL-COLONEL

De ce?

TAPITERUL

Domnia-voastră, să zicem, vrea să scrie.
Nu orice masa inspiră. Oeben şi Riessener
Cu-al lor birou-cilindru ce-1 tragi de un mîner
Dau gînduri îndrăznețe, iar ca să fiți la modă
Aveți neapărat nevoie de-o comodă
în palisandru sau în lemn de trandafir
Cu-aplice largi de bronz, c-o placă de porfir
Şi, îndrăznesc a spune, de-un secretaire-arrnoire.
Un amănunt, o chele, un vas de Saxa, o clanță
Produce în salon o altă ambianță.
Suprema artă este de-a pune-un blanc de Chine
Alături de-un fotoliu zis â lui Capucine.

BARONUL-COLONEL

Ce-i pasă unui mort de un fauteuil turnant
Trăind într-un palat clădit în pur neant?
Fără Christina lumea nu are arhitectură

Şi ţese numai neguri orice manufactură.
Printre colori şi forme eu sînt un somnambul.

TAPIŢERUL

Glumiţi, un mare-artist, un ebenist ca Boulle
Exaltă, pune vervă, coloare şi contur.
Velurul greu, taftaua numită gros de Tours,
Şatenul zis de Bruges în tonuri vii şi-n dungi,
Tapetul de Beauvais brodat cu scene lungi
Din Lafontaine, picioarele în ciută sau consolă
Trezesc entuziasm şi spiritul consolă.
Sa nu uit, Perronneau, ilustrul pictor, dacă
Permiteţi, ar veni portretul să vi-1 facă.

BARONUL-COLONEL

De prea multe onoruri malițioase am parte I
Cu mine-un demon joacă commedia dell'arte,
Căsătoria mea e-absurdă, fantezistă;
Mă-ntreb dacă Christina cu-adevărat există.

BIJUTIERUL

îmi împlinesc din ordin plăcuta datorie
Să vă propun s-alegeţi orice bijuterie.
Această tabacheră cu mici rondeluri pline
Este din aur pur ornat cu cornaline.
Alegeţi şi-acest ceas minuscul cu-elegante
înflorituri în aur de perle şi briliante.
Acest briliant enorm cu ape ca rugina
Părîndu-i-se scump, 1-a refuzat regina.

BARONUL-COLONEL

Un diamant, o perlă, un pumn de galben lut
Totuna-s, singur fiind şi de tristeţi umplut.
Şi-apoi cu ce să cumpăr aceste scumpătăţi?

BIJUTIERUL

Luaţi tot, sînt daruri ale prea sacrei maiestăţi.

BUCĂTARUL

E timpul, monseniore, de-a vă lua gustarea.
O hrană suculentă îndepărtează starea
De toropeală, viaţa stă pe veselă plată.
Să-mi spuneţi de voiţi cafea ori ciocolată.

BARONUL-COLONEL

Cafea ca noaptea neagră, cafea, fiindcă-i arabă,
Iar eu ca-n Halima cu duhurile-am treabă.

BUCĂTARUL

Dar mai întîi gustaţi o supă de stacoji
în zeamă de sparanghel fierţi bine, fără coji,
Cu suc gros de legume prin sac de in purcese,
Cu care am la curte într-una mari succese.

BARONUL-COLONEL

Dacă cu sos picant eu pîntecele-ncarc
Cre2i oare că mă vindec de al lui Eros arcî

BUCĂTARUL

Acest clapon excită stomacurile sterpe.

BARONUL-COLONEL

Pe Helicon de foame deci clntă Euterpe.
Şi nu s-ar fi-ntlmplat troiana aventură
Dacă pentru Elena, Paris primea friptură.

BUCĂTARUL

Ori suferă la creier de un satanic foc,
Ori, cu subtilitate, de noi îşi bate joc.
Un pui fript la frigare nu strică înainte,
Şi-apoi cafeaua Moka cu mici şi dulci plăcinte.

BARONUL-COLONEL

Vreau visurile arabe.

BUCĂTARUL

Vă rog mult, monseniore,
Să-mi ordonați ce vreți să luați la două ore,
Adică la amiază. Am păstrăv şi nisetru
Cu sos de unt din care-ar mînca şi sfîntul Petru,
Faimoase chifteluțe din creste de cocoş
Cu trufe, mirodenii, şi de ciuperci un coş
Pe spuză coapte, asemenea un bun ragout de limbi
încît pe a ta proprie pe toată buza plimbi.
Am un curcan copt bine şi-n jurul lui un roi
De porumbei gătiți c-un pic de usturoi.
Am miel crescut în curtea acestei reşedinți,
Purcel a cărui crustă trosneşte printre dinți.
Drept încheiere, frişca cu cremă de castane,
Desert cu ananas şi fructe industane.
La fiecare, vinuri străvechi ce sînt nectare
Şi-o cupă de la rege c-un vin grozav de tare.

BARONUL-OOLONEL

Mascur sînt care scurmă-n mocirlă şi-n băltoacă
Şi ca să mă-ngrăşați turnați nutreț în troacă.

BUCĂTARUL

Nu, monseniore.

BARONUL-OOLONEL

Mască I Pe-a sa Christină urîtul
Porcin va speria apropiindu-şi rîtul.
Afară, crescători de porci, ieşiți afară!

BUCĂTARUL
(Către valeții cu platourile.)

încet, încet! Mînia îl scutură, văd, iară.

BARONUL-COLONEL

Sînt cel mai jalnic om ce-a existat vreodată,
Cărarea vieții mele de trăsnete-i brăzdată,
în jurul meu răsună torente, grindini dure
Şi parcă-s rătăcit pe veci într-o pădure.
Tresar la orice zgomot de paşi, visez într-una,
Şi de pe firmament mie-mi lipseşte luna,
Suspin, privind spre zări, şi cînd pe cer e soare
O negură funestă stă să mă împresoare.
E linişte şi totuşi nu pot să dorm o clipă,
Din toate părțile melancolia țipă.
Peste trecutul meu s-a tras brutal cortina
Şi mă surprind chemînd: Christină mea,

Chrlstina 1

Oare-am murit şi-n criptă eu mă tlrăsc pe brînci,
Sau naufragiat m-agăț de colți de stînci?
De mult m-am depărtat de capul Finister,
Tristețea varsă smoală pe-al său hidos crater.

CLAVECINISTUL

îngăduiți să cînt din opera *Orfeu*
Pe care o compune vestitul Gluck. Căci eu
Din lungă experiență încredințare am
Că muzica la jale e un divin balsam.

BARONUL-COLONEL

Orfeu pe-Euridike" o-avu de la Pluton,
Dar nu cred că cu lira învingi azi un pluton.
Pe sălile acestei monumentale cuşti
îmi dau perfid onoruri săltînd la umeri puşti.
Sînt oaspete de marcă, cu regele-s vecin,
Hai, sperie tăcerea cu<al tău sur clavecin.

(Clavecinistul cintă.)

CLAVECINISTUL

Aceste acorduri triste îmi pare că vă dor,
Deci să vă cînt ceva voios din Philidor.
(Cîntă.)

BARONUL-COLONEL

Din Couperin, Rameau, Scarlatti, Pergolese
De vei cînta, toți urlă ca marea în faleze.
Aci pătrund monahii în ciîiciu fumuriu
Şi fonfăie pe nas cînd eşti scos în sicriu.
Sst! E cu neputință ca-ntr-asta să visez.
Aud paşi cadențați. Cadet în gardes franțaises.

(Se aud paşi. Clavecinistul iese.)

CADETUL

Din ordin de la curte azi am primit consemn,
Ca un excepțional de-naltă stimă semn,
Trei zile să vă dau onorurile gărzii.

BARONUL-COLONEL

Şi tu eşti va să zică o bucățică a zgărzii.

CADETUL

Nu, căci slăvîtul sire foarte afectuos
Mi-a spus să vă întreb de sînteți sănătos.
Iar de doriți ceva, să-1 pun în cunoştință
Spre a vă satisface pe cît stă în putință.
Tot timpul v-a numit « văr scump ».

BARONUL-COLONEL

La prinți de sînge
Şi regi se scrie astfel. E-n stare a şi plînge.
într-un palat pe veci m-ascunde şi mă-ngroapă.
De-acum mă va numi ori împărat, ori papă.
Eşti, dacă nu mă-nşel, frate cu Vaugyon,
Bun ofițer, viteaz, rudă cu d'Aiguillon.
Adevărați seniori. Cînd toți sînt aşa hîzi,
îndeplineşti un ordin, nu cred că vii să rîzi.

CADETUL

Nu, monseniore 1

(Priveşte atent (n toate *părțile.)*

Ştiți ce faptă delicată
E felonia. Poate fi caz de judecată.
Am ezitat. Văzînd că doamna baroneasă,
Soția voastră, plînge şi vrea să urmărească
Trăsura mea, facînd o groaznică eroare,
Am consimțit, de milă, să iau a ei scrisoare.

BARONUL-COLONEL

Tînăr erou I Şi unde-i?

CADETUL

O veți citi, iar eu
Voi arde-o apoi îndată în acest şemineu.

BARONUL-COLONEL

(Citind.)

«Prea respectate soț, nu-s vrednică de tine,
Din drumul ce-1 visasem m-au scos alte destine.
De cînd ai dispărut se năruie-a mea viață
Şi plîng din zori şi pînă-n cealaltă dimineață.
Că te-am văzut o clipă îmi pare o poveste,
Am înțeles îndată ce chin iubirea este.
Cu tine aş fi mers în lume pîn' la capăt,
Dar n-am ştiut că numai un nume sarbăd capăt.
Acela care astfel a hotărît, din fire
Gelos, deşi nu rău, nu-admite împotrivire,
Dar n-ar fi cutezat desigur niciodată
Să te trimită acolo, de n-ar fi fost un tată.
Vorbesc de mareşalul, curtean umil, pervers,
în stare a zdrobi ce-mpiedică al său mers.
Aş prefera coliba unui palat regesc.
Ai milă de Christina şi iart-o. Te iubesc. »

(Cadetul ta scrisoarea *şi o aruncă in şemineu, aşteptînd să ardă. Apoi salută şi iese.* Baronul-cotonel *iese şi el repede, probabil spre a se urca in turn, apoi reapare exaltat, în acest timp, tn*

costume de carnaval, intră în stingă Regele și curtenii, iar în dreapta, Christină ți o subretă.)

BARONUL-COLONEL

Ascunși în vechi castele, de-aristocrați o droaie
Sug munca robilor ce dorm în mușuroaie
Cu vitele. Săracul plătește dări la fisc,
El strînge grîu, secară pentru albastrul plisc.
De-i pomul plin de-omizi sau încărcat cu poame,
De-i secetă, belșug, el suferă de foame.
Serv de te naști, pe lume lanț greu la ceafa porți
Și pieri lovit de bice și spangă pe la porți.
De moare un sărac nu-i pun măcar o piatră,
La groapa lui doar dinele cel cu credință latră.
Sub arme, cei de jos cad vreascuri și găteje,
Iar cetele de nobili cu-ocheanul sînt viteze.
Toți în mătăsuri grele, ca niște eminențe,
Cîți scapă neciuntiți, din proști, se-ntorc în zdrențe,
Desculți, necunoscuți, să-nceapă a lor corvadă.
Dar ducii la Paris apar în cavalcadă
Superbi, cu mari eșarfe, frizați și îmbrăcați
în haine de brocart ca fiii de-mpărați.
Și totuși jos sînt genii trecînd de efemer,
Mai iscusiți ca Caesar, poeți ca și Homer,

REGELE

(în țoaptă.)

Așa e!

BARONUL-COLONEL

La noi sceptrul îl ține un nerod
Care se scaldă-n sînge ca un modern Irod.

(Regele **se-ncruntd,** *doi ofițeri se mișcă spre a pune mina pe Baron; Regele face semn să-l lase în pace.)*

CHRISTINA

Trecînd pe pont-levis în echipaj de curte
Intrarăm fără piedici, după saluturi scurte.
Acum îl văd și sînt cuprinsă de un chin,
Ce spune îl va pierde; îmi vine rău, leșin.

SUBRETA

Stați liniștită, regele nu-i bine să vă vadă,
C-ați conspirat cu soțul îi va părea dovadă.

BARONUL-COLONEL

Aud de sus tumultul Parisului și am,
Cînd clopotele sună prelung la Nâtre-Dame,
Un vis: că tot poporul în iureș suind pe
Ev mediu va striga: Să piară Louis Capet.

MAREȘALUL

(Repezindu-se cu spada.)

Aceste vorbe grele eu vreau să le răzbun I

REGELE

(Disimulind.)

Stai, tată fără suflet. Nu vezi că e nebun?

BARONUL-COLONEL

Eu sînt strălucitorul fiu al imensității
Și mareșal în lupta-mpotriva nedreptății.
Seniorii au să ardă-n al trîmbițelor sunet
Și-acest palat al umbrei se va surpa cu runet.

CHRISTINA

Oh!

(Cade moartă.)

BARONUL-COLONEL

("îngenunchind.)

Zei, Christină moare! Cum s-o împiedic eu?

(Apoi vesel.)

Ştiu I Am să cînt să-nduplec pe Cerber, ca Orfeu.

(Nebun, îți trece degetele pe coardele unei închipuite lire.)

REOELE

(Face si *el o genufiexie alături de Baron ți pipăie pe* Christina, melancolic, apoi *indiferent, ca de obicei. Contesa îl ia* delicat de *braț şi-l trage treptat din apropierea moartei.* Linişte împietriți!.)

Daco fi ea sau alta, de-acuma mi-e totuna I
Aud în depărtare cum şuieră furtuna.

(Puțin după aceasta se aude un şuier *de sirenă din ct in ce mai tare si un glas care strigă. Un paznic intră cu o lampă de* miner *pe scenă.)*

PAZNICUL

S-a inundat tunelul! S-a inundat tunelul!

(Moarta *se ridică de jos,* Baronul, Regele, Contesa, toți *cei din scenă* o iau Ia *goană, dispărînd pe uți* în directa şantierului.)

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

(Intra *repede în costum de* cardinal, trage un *telefon din comodă, tl pune la priză.)*

Alo, şantierul! Alo, şantierul! Alo! Aci inginerul-şef, tovarăşul Castroian. Ce s-a-ntîmplat?... (Cdtre *Paznic.)* Zice c-a țîşnit o vînă de apă dinspre exrrados şi a inundat mai ales porțiunea din partea cealaltă, unde au sistat lucrul, iar scurgerea in pantă este împiedicată de peretele de piatră.

PAZNICUL

O altă bucată de calcar s-a desprins, şi trei lucrători au rămas între doi pereți, neîndrăznind a se da jos din cauza băltoacei adînci şi a aerului greu.

Dați-mi pe tovarăşul Ludovic al XLX-lea. Ludovic? Fă ce ştii şi sparge cu toate mijloacele peretele despărțitor. Dă găuri şi jos, ca să se scurgă apa încoace. Mareşalul să-ți ajute ca artifițier, după ce-ai scos oamenii din primejdie. Dă-mi pe Cristina... Am uitat toate numele, piesa m-a zăpăcit de tot. Cristina? Ascultă, Cristino, tu şi cu baronul îngrijiți-vă de scurgerea apei pe toate căile. Instalați pompe. Spuneți prevot-ului de poliție să aerisească. Dați-mi pe ministrul de finanțe, pe controlorul general... Alo! Nu ştii cine-i controlorul general? Vasile Ursachi, tovarăşe, electricianul... Alo! Ascultă, tovarăşe Ursachi, lumină, să fie într-una lumină. (Cârre *Paznic)* Nu e nimic grav, sînt încredințat de asta. Hai să mergem şi noi. *(îşi ridică poalele rasei cardină' Ieşti.)* E în joc onoarea noastră.

Cortina

ACTUL V

Acelaşi decor, a doua zi. Cei care au avut roluri in actele III şi IV intră tn aceleaşi costume *de epocă cu care au lucrat toată noaptea. Sînt introduşi trei inşi* in *costume greceşti de epocă troiană. Fiind foarte* obosiţi, *sînt conduşi de alţii, ţi, la* semnul Doctoriţei, *pe patul* Baronului-colonel.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Ştiu c-aţi petrecut o noapte chinuită. Puteaţi să muriţi asfixiaţi. Bine ca n-a fost mai rău. Toate echipele s-au purtat admirabil, eroic. Ultimul obstacol a fost învins.

MAREŞALUL - ART1FJTIER

Dar ce naiba aţi căutat acolo?

iNTIIUL GREC

Stai să vezi. Schimbul nostru ieşise de mult şi noi imbrăcasem costumele ca să repetăm piesa pe care o jucăm la inaugurarea tunelului, ca şi voi. Era încă devreme. Am făcut cîţiva paşi în tunel, care, ca şi în partea voastră, e terminat şi finisat. Aud un fel de huruit surd, ca de apă care cade de sus. Punem cîteşitrei urechea pe pereţi şi ascultăm. O locomotivă se pregătea să meargă în sus cu doi tovarăşi care duceau o placă de bronz s-o prindă într-un loc. Ne urcăm şi noi sus, cu condiţia să ne aducă îndată înapoi. Cînd ne apropiem, curgea apă ca din şipot. Ne căţarăm noi pe dulapi să vedem de aproape cum stau lucrurile. Peretele de piatră fusese perforat sus cît să intri pe brînci. Curgea apa şi-ntr-o parte şi în alta. Deodată se aude o plescăitură şi o bucată de piatră se desprinde de sus. Toate luminile din partea noastră se sting. Locomotiva se trage înapoi. Oamenii strigă, ne caută cu farurile, jos însă era băltoacă mare, fiindcă acolo se întrerupea radierul şi canalul de scurgere. La voi cablurile funcţionau. Ne-am vîrît, ca păduchii în grindă, în crăpătura de sus, stropiţi de apă, mai-mai să ne înecăm de duhoarea apăsătoare. Mecanicul a şuierat la noi, a strigat, apoi văzînd că nu ne putem da jos şi e primejdie şi pentru el, ne-a făcut semn că pleacă. Şi s-a dus să dea de veste. Curînd după aceea aţi venit şi voi.

AL DOILEA GREC

Lumina s-a aprins la noi mai tîrziu şi, prin contacte provizorii, mai departe. Lingă peretele de piatră, din cauza căderii blocului a rămas întuneric, în schimb la voi a fost lumină mereu. Un tovarăş Ursachi striga şi controla sau agăţa cu echipa lui cabluri suplimentare, pentru orice întîmplare, sau aşa mi s-a părut, căci eram ameţit rău.

AL TREILEA GREC

Ceea ce m-a mirat a fost că primii care au venit erau îmbrăcaţi ca pe vremea Mariei-Tereza şi cu peruci pe cap. între ei era şi un popă catolic, un fel de episcop.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Eu eram.

Am crezut că ne-au ameţit gazele şi că avem vedenii.

CONTROLORUL GENERAL - ELECTRICIAN

(Intrind.)

Totul e bine cînd se sfîrşeşte cu bine.

MINISTRUL ADULATOR - HIDROLIZATOR

Pentru întîia oară nu te aud văitîndu-te că toate sînt zadarnice pe această lume.

CONTROLORUL GENERAL - ELECTRICIAN

Parcă e timpul să stăm cu mîinile-n sîn!

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

A lucrat admirabil, iară lumină era nenorocire. Hazul a fost, tovarăşe Ursachi, că, zăpăcindu-mă, am pus să te cheme la telefon cu numele rolului din piesă, de controlor general. Nu ştia nimeni cine eşti.

CONTROLORUL GENERAL - ELECTRICIAN

în fond, n-am avut mai nimic de făcut, fiindcă instalaţia definitivă introdusă în zid era fără cusur. Pînă la racordare, făcusem o legătură pe sus, cu două cabluri, unul în funcţiune şi altul de rezervă, cu întrerupător. Să zicem, m-am gîndit, că se întîmplă ceva la cablul exterior. Reparaţia cere oarecare timp. De aceea am adus reflectoare puternice încă dinainte în nişe, şi astă-noapte încă patru, în apropiere, cu tot ce trebuie pentru reparaţii. Nu a fost nevoie de ele şi atunci am pus şi eu mîna la alte treburi, la drenaj, la descurcarea locului de aşchiile de piatră.

Te felicit în numeje tuturor. O ispravă straşnică a făcut şi prevot-ul de poliţie, tovarăşul Iftimescu. Dacă aerul era cîtuşi de puţin încărcat cu gaze sau rarefiat, cei trei mureau căţăraţi sus şi nici ai noştri n-ar fi putut lucra. Dar tovarăşul Iftimescu a pus în funcţiune alte ventilatoare de absorbţie a aerului viciat şi compresoare de aer comprimat şi totul s-a limpezit ca afară. însă tovarăşul Ludovic al XlX-lea, să nu vă fie cu supărare, v-a întrecut pe toţi.

MAREŞALUL - ARTIFITIER

Toată lumea recunoaşte şi e mîndră de el. N-a mai aşteptat să se tragă apa cu pompele, ci a intrat în ea pînă dincolo de genunchi, Wîi a luat-o de jos şi i-a dat cu sfredelul o gaură, pe care a lărgit-o. Apa de dincolo a început să se scurgă şi astfel, suptă cu pompele, a descurcat locul. De sus nu mai curgea decît puţin. Atunci, cu scările, i-am scos pe nenorociţii ăştia, mai mult morţi decît vii.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Nu face pe modestul. Şi dumneata ai lucrat ca un înger. Trebuia dat jos tot peretele şi nu puteam lucra decît cu explozibile. Primejdia era mare, să nu se prăbuşească ceva, deşi într-o parte şi alta fuseseră puse cintruri puternice. Chipul delicat în care aţi distribuit găurile de încărcare, evitînd brizarea bruscă, repeziciunea cu care aţi dat jos obstacolul ies din comun. Nu v-aţi mişcat o clipă. Dumneata ai mai băut, mi se pare, o gură de ceai fierbinte. Ludovic al XlX-lea, nimic.

CONTELE-GUVERNATOR - CIMENTAR

Acum priveliştea e feerică. Vezi tunelul în adîncime, ca p galerie de oglinzi. Eu, fiind cimentar, n-am prea avut ce face. Am pus şi eu mina pe lopată.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Ceea ce mă bucură este că n-a fost altceva decît o pungă de apă strînsă din ploi şi din topirea zăpezii. Sus vom pune să se netezească locul. Nici vorbă de vreo surpare de teren, gabaritul e impecabil, porțiunea cu pricina prea îngustă spre a modifica situația. Nu mai avem acum altceva decît să hidrolizăm locul, apoi să facem o saltea de piatră la extrados şi apoi o calotă de calcar, sprijinită jos pe doi pilaştri, cum e în plan, ca să indicăm, printr-un detaliu arhitectonic, jumătatea tunelului. Apoi unim radierele, canalele colectoare şi betoanele de umplutură, executăm scliviseala şi racordăm cele două linii ferate. Şi s-a isprăvit.

CADETUL

în cît timp credeți că va fi gata?

CARDINALUI-ARHIEPISCOP - INGINER

Muncind de zor, şi in clteva zile. Cred insă că nu e bine să lucrăm superficial. Să lăsăm să se zvinte locul, să punem în ordine şi culmea dealului, iar tovarăşul Droc, locotenentul de poliție, care mi-a furat în piesă banii săracilor, să facă cu echipa lui un arc monumental.

LOCOTENENTUL DE POLITIE - PIETRAR

Voi face, n-aveți grijă. Văd însă că-mi păstrați în viață pică pentru ceea ce joc în piesă.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Nici prin gînd să-ți treacă. Mi-a intrat însă teatrul în sînge. Am ajuns ca actorii care cred mai mult în realitatea lor de protagonişti. Iat-o şi pe tovarăşa Christina. Cum te cheamă, frate, în realitate? Nu-ți ştiu decît numele din piesă.

CHRISTINA

Cristina.

BARONUL-COLONEL

(Care si-a spălat obrazul de păr.)

Şi e soția mea, dar nu prin corespondență.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Şi pe tine cum te cheamă, baroane?

BARONUL-COLONEL

Ion Mitache!

CARDINALUL-ARHIEPISCOP — INGINER

Benedico vos!

DOAMNA DE ONOARE - DOCTORIȚA

Au şi-un copil, care e la creşă I

MAREŞALUL - ARTIFITIER

Cînd vom juca Irod fi ***tăierea*** pruncilor îi dăm şi lui un rol.

DOAMNA DE ONOARE - DOCTORIȚA

(Examinind pe cei din pat.)

Tovarăşii în costumele astea ciudate n-au n'mic. Temperatura normală, puls bun. Mai mult au tremurat de udătură. Le-am dat cîte un piramidon. Să se odihnească, şi atît.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Baronul şi baroneasa au făcut un lucru bun, au săpat cu o echipă terenul pînă la nivelul canalului colector şi au pus şi pe alţii, dincolo, să facă acelaşi lucru. Deşi şanţul e provizoriu, scurgerea apei s-a făcut cu repeziciune. Mareşalul nici n-a mai făcut uz de explozibil şi a sfărîmat cu ranga cîteva bucăţi de calcar înfipte în pămînt. Nu mai spun că au scos şi cu pompele repede apa care stagna mai ales dincolo, punînd în mişcare şi echipele de pe versantul celălalt. Vom fi nu numai gata cu mult înainte de termen, dar, după o zi, două de odihnă, putem relua şi repetiţiile piesei. (Declamlnd.)

Trimiteţi trupe, sire, mulţimea-mpinge-n porţi,
De nu ne apăraţi, vor fi. răniţi şi morţi,
Căci sîntem atacaţi cu bolovani şi drugi;
Toţi tremură-năuntru, se-nchină şi fac rugi.

MAREŞALUL

(Declamînd.)

Rea piază a fost Christină pe capul meu; cu ea
Pe viaţa-mi de curtean s-a tras o grea perdea.

REGIZORUL

(Intră alarmat.)

Ce-aud? Tovarăşul Ludovic al XLX-lea ar fi fost rănit, nu-1 găsesc nicăieri. Zice că trebuie să stea o lună cel puţin în spital, şi va ieşi de-acolo invalid.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

E-adevărat că nu-1 văd, dar cînd terminase nu mi s-a părut că avea ceva, cel mult oboseală.

REGIZORUL

(Către doctoriţă.)

Nu e la dumneata?

DOAMNA DE ONOARE - DOCTORIŢA

Pe cît ştiu, nu.

REGIZORUL

Cum, pe cît ştiu? Datoria dumitale e să ştii tot ce se petrece în serviciul dumitale. *(la teiefontă.)* Alo, dispensarul! Tovarăşul Ludovic Moldovan este cumva acolo?... Nu? Dar atunci unde e?... Cum?... Auziţi, zice că s-a lovit la cap ori Ia mînă cu o aşchie de piatră în timpul unei explozii.

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Mare mirare!

MAREŞALUL - ARTIFITIER

E posibil, dar n-a băgat de seamă, şi abia mai tîrziu a văzut dîra de sînge închegat.

REGIZORUL

în scurt, nenorocire. A venit, zice, Salvarea şi l-au dus la spital, la oraş. Hai să telefonăm la spital. Alo, daţi-mi spitalul... Aloi spitalul! Vă rog, aci e şantierul tunelului. Tovarăşul Ludovic Moldovan este internat acolo?... Cum? A fost şi nu mai este? De ce?... A fost trimis în altă parte *1*... Zice că nu ştie, fiindcă n-a fost atunci de serviciu. Ce ne facem? ce ne facem? Ziceau cei din echipa de dincolo că repetă aceeaşi piesă. Vă întreb totuşi, putem noi înlocui pe Ludovic al XLX-lea, turnat pentru rolul ăsta?... Dar voi ce faceţi acolo? în patul cu baldachin al mareşalului, mobilă rară, cumpărată de la Consignaţii?... Jos de-acolo î Ia uitaţi-vă ce costume! Ce înseamnă caraghioslîcul ăsta, pulpele goale, coifurile? Aşa lucraţi voi în tunel?

iNTilUL GREC

Dă-ml voie, noi repetam tocmai *Căderea Troiei.*

REGIZORUL

Aşa? Va să zică nici nu v-aţi gîndit să repetaţi piesa noastră, cum a fost vorba!

AL DOILEA GREC

Responsabilul cultural a zis că de vreme ce jucaţi dumneavoastră o piesă, e mai nimerit să fie şi o a doua.

REGIZORUL

Şi tu ce înfăţişezi?

ÎNTtlUL GREC

(Mîndru.)

Eu sînt Ahile.

AL DOILEA GREC

Eu sînt Agamemnon.

AL TREILEA GREC

Eu sînt Paris.

REGIZORUL

Scandal! Ce ne pasă nouă de un nebun care fură o nebună şi de alţi doi care pornesc război din pricina ei şi se ceartă pentru toate nimicurile? Asta aţi învăţat că e pricina războaielor? Cînd noi facem aci fapte de eroism constructiv pentru patria noastră, a celor ce muncesc, înţeleg să .jucăm o piesă pilduitoare, care să evoace un moment din istoria oprimării clasei muncitoare, cum a fost acela premergător Revoluţiei Franceze. Sînt un om pierdut. Afară Ahile, afară Agamemnon, afară Paris 1 *(Se şterge de sudoare pe frunte. Cei trei, speriaţi, pleacă.)*

CARDINALUL-ARHIEPISCOP - INGINER

Linişteşte-te. Toate au să iasă bine.

REGIZORUL

(Declamlnd.)

Sînt cel mai jalnic om ce-a existat vreodată.

BARONUL-COLONEL

(Declamind.)

Cărarea vieţii mele de trăsnete-i brăzdată.

REGIZORUL

(Smulgindtt'şi părul.)

Ce-i de făcut? Onoarea noastră, onoarea mea e în joc. Am tipărit şi programele. închipuiţi-vă, vor veni oficialităţile, Comitetul Central, cu cine ştiu eu, guvernul, vor vizita şantierul şi apoi le vom da reprezentaţia, ca o dovadă că muncitorii şi-au ridicat, o dată cu nivelul material, şi capacitatea de muncă materială şi culturală. Cum mă înfăţişez eu în faţa muncitorilor? (Declamlnd.)

Să dau ochii cu ei nu m-aş încumeta!

REGELE

(Venind *pînă la rampă, legat la cap.)*

Să fiu în locul lor, spun drept, m-aş revolta!

(Marţ de Pkilidor.)

Cortina

PHEDRA

Teatru abstracționlst
Parodie

ELENA

În fine, vii, Ahile, viteazule trufaş!

LOTTE

O, cum mă înspăimînţi cu coiful uriaş!

AHILE

Victorie! Grămadă zac faclele ucise!

NAPOLEON

Măreţul Ilion e inundat de vise.

ELENA

(Către Emma *Bovary.)*

Cînd ai murit?

EMMA BOVARY

În zori.

PHEDRA

Ah, eu am înviat
Lovindu-mă în somn de muntele-Ararat.

PAPA LEON *x*

(Către Elena.)

Ave, prin frumuseţe de-a pururi suverană.

ELENA

(Către Papă.)

Mănîncî un ou de Phoenixî

PAPA LEON x

Primesc divina hrană.

AHILE

Spre flăcări zboară iute, in cer deschideo uşă
Şi nu uita să ieşi din propria-ți cenuşă.

PAPA LEON x

Prințesă, fără tine mi-e drumul lung şi greu,
O vrabie cu pînze m-aşteaptă la Pireu.

EMMA BOVARY

Numai bărbatul, vai, în Empireu străbate,
Femeia e gonită de la eternitate.

(Pltnge cu **ftoftote;** *toți caută s-o mingiie.)*

AHILE

(Către Emma, furios.)

Blestemi Mă vulnerezi cu negrul tău neant.

EMMA BOVARY

Cu părul despletit pun nopți şi-n diamant.

*(Se despleteşte. Ahile vrea s-o ia de păr st
să i-l taie cu spada. Tumult general.)*

PAPA LEON X

Frate-al lui Agamemnon, nu o atinge, stai!

AHILE

Din capul ei cu şerpi Meduza vreau s-o tai.

LOTTE

(Cîntă; la vals, **proțdgontîtil** *dansează.)*

Prelung narativ şI legendar

A - fg-ră es-te noap-tt, sea-vdprincodruşoap-te. la

va-tră în cas-tet Vi-seatâA-ri- el. îl stri-g&ozî-rtâ al-bâ fre-

moa-sscso nal-bă Ju-cînâpalîn-gă el: *Te B*-**doțaJ-ri - el.**

Timp de vals lent

Hai, vin la pi - ***du re, la stîn-ci-****le* ***su-re,***

un-de mă ti-ne un îa-tă ***zmeu.* Ma-mâ**raw ***na-rul,***

* ' • D.Cial Rne

rrrir r Jn r rrij

doî-cs iz • vo-rul. Vin,A-ri - e-le, fii, mi-rt-le meu.

Afară este noapte,
S-aud prin codru şoapte.
La vatră în castel
Visează Ariei.

îl strigă-o zînă albă
Frumoasă ca o nalbă,
Jucînd pe lingă el:
Te-ador, o, Ariei.

Hai, vin la pădure,
La stîncile sure,
Unde marine un tată zmeu.

Mamă mi-e norul,
Doică izvorul.
Vin, Ariele,
Fii mirele meu.

(Ahile cîntă dacapo primele două strofe.)

ELENA

(Către *Emma.)*

De ce-ai fugit de-acasă?

EMMA BOVARY

Charles armele-arunca,
S-asedieze Troia mereu se-mpotrivea,
Spunea că tot trecutul e năpădit de iarbă,
Că sînt lipsiți de gînduri eroii fără barbă.
Din pricina aceasta ura pe aheeni
Şi ridica în slavă pe babilonieni.

PHEDRA

Cum te-nțeleg! Amorul e un efect al urii.
Şi-acum cînd mă gîndesc la Yppolit simt furii.

(îmbrățişează pe Papă.)

PAPA LEON X

Te recunosc. Eşti Phedra, a lui Theseu soție,
Căruia Ariadna i-a dat un fir să ție
în mină spre-a ieşi din vastul labirint...

EMMA BOVARY

Bărbații-s uşuratici şi pe femei le mint.

PAPA LEON X

Vestita Ariadna, pe care-o ştim că e
Născută din Minos şi din Pasiphae.

NAPOLEON

Ispravă foarte absurdă, oricît de temerară I
Un absolvent banal de şcoală militară,
Fiind vorba nu de-o oaste, de-un taur,
doar de unul,
Punea o baterie şi-1 distrugea cu tunul.

WERTHER

O, Grecie divină, de unde vine ceața,
Pădure colosală în care dimineața
Cîntînd din corn, călare, aleargă vînătorii
Cu rlintele-ncărcate ca să vîneze norii.

(Cîntă un hallali.)

PHEDRA

Mai toți mă socotesc caz de psihologie,
De mine însămi ştiu doar din mitologie.

(Către *Napoleon, galeş.)*

Cîți ani ai?

NAPOLEON

Eu n-am vîrstă, de moarte-s izbăvit.

PHEDRA

Cum semeni cu Theseu! Fii noul Yppolit.

(Dă săA îmbrățişeze.)

NAPOLEON

Fac numai alianțe politice. Mă-ncîntă
Elena, Sfinta Elenă.

ELENA

Dar eu nu sînt o sfîntă.

NAPOLEON

Nu-i vorba despre tine. E-o insulă. (Cdtre
Phedra.) Ai zestre?

PHEDRA

Creta, cu peisaje prăfoase şi rupestre,
Măslini, lămîi, mari turme de vite şi de oi.

NAPOLEON

Ce vrei să fac cu chitre şi cu cirezi de boi î
Vreau Tigrul, Eufratul, Cambodgia, Java, China,
Canada, Noua Anglie, Brazilia, Argentina.

PAPA LEON X

Eleno, cea de Paris lui Menelau furată,
De mine, Papa Leon, fii binecuvîntată,
Tu, vrednică de Roma, din nou pagină eşti,
în Vatican sînt rege peste statui greceşti.

LOTTE

(Către Ahile.)

Eşti un erou, se vede îndată după spadă,
Pe care nu o laşi din mîna ta să cadă,
Frumos, plin de mînie, lipsit de raţiune,
Dar violenţa este un semn de pasiune.
German? austriac? englez? italian?
Francez? rus? spaniol? arab? american?

(Ahile face mereu semne de denegaţie.)

PHEDRA

(Către Werther)

Ce tînăr eşti şi zvelt. Şi tu cu Theseu semeni.
Tu şi cu Yppolit sînteţi ca fraţii gemeni.

(Vrea sd4 îmbrăţişeze.)

WERTHER

Plîng neguri despletite pe-ai munţilor colţi suri.
Dinspre Irlanda vin lupi şi croncănituri,
în catedrale celţii cîntă la harfe, brazii
Se rup de vijelie. Se pregătesc invazii.

PAPA LEON x

îngenuncheaţi. Creştinii conduşi de sfîntul Petre
Se strîng în jurul meu şi mă lovesc cu pietre.

AHrLE

(Punînd la îndoială afirmaţia de mai sus).

Femei cîntînd aduc pe scumpa Polixene,
Mireasa mea troiană.

NAPOLEON

(Categoric.)

Sînt trupe prusiene.

EMMA BOVARY

N-aud nimic.

LOTTE

Alarma îmi pare curioasă.

PHEDRA

Bărbaţii vor pretexte spre a pleca de-acasă.
AI meu e totdeauna după ceva în goană:
Cînd după cai şi oi, cînd după o amazoană.

NAPOLEON

Soldaţi, un nou prilej de glorie se deschide
în faţa voastră, care-aţi luptat Ia piramide!
Inexpugnabil nu e perfidul Albion,
în ceaţă, pe Tamisa, să fiu, vreau, faraon.
Pe flotă transportaţi cai, tunuri, puşti, grenade,
Supuneţi coasta unei intense canonade.
Eu vot privi, cu-ocheanul făcîndu-mi ochi
de uliu,
Prin voi am să devin al doilea Caesar Iuliu.
Bateţi din tobe. Ura! Din trîmbiţe sunaţi,
Sub steagurile Franţei cu toţi vă adunaţi.

(Tobe, trimbiţe.)

AHILE

De strigăte şi plîngeri aud un lung ecou.
Războiul de la Troia a început din nou,
Lui Odiseu cu facla prin noapte îi fac semn
Să vie iar la poartă cu calul lui de lemn.

PHEDRA

(Despre Akile.)

E falnic ca un scit, c-un ce copilăresc.
Opreşte-te, fiu vitreg, oroare, te iubesc.

(îl îmbrățişează; Ahile fuge speriat,)

PAPA LEON X

Cu tiara şi cu stola papală-s o momîie
Ce mormăie vigilii şi pute a tămîie,
Strateg peste călugări ce behăiesc pe nări
Făcînd procesiuni cu cruci şi luminări.
Pe-aceste animale trăind din superstiții
Le dau cît pot pe mîna sublimei Inchiziții
Cătîndu-le pricină pe cap că nu s-au tuns,
C-au invocat pe Diavol sau n-au postit de-ajuns.
Ca-n marmură tăiat am trupul alb şi plin,
De-acum voi merge gol ca un erou elin.

(încearcă să se dezbrace; toți sar să-l împiedice.)

EMMA BOVARY

Aici unde domnesc Pluton şi Rhadamant
Nu văd pe nimeni care-ar putea să-mi fie amant,
Un gal spiritual, sclipind de inteligență,
Cu care la Paris să fug în diligentă.

LOTTE

(Către Papă.)

Ai mulți copii?

PHEDRA

Iubesc.

ELENA

Eu sînt iubită.

WERTHER

Tot e
Pierdut pe lume dacă nu pot s-o am pe Lotte.

AHILE

Suiți-vă-n corăbii. Eu nu mai lupt.

NAPOLEON

Trompeta I
Ordon asupra Thebei asalt cu baioneta.

PAPA LEON X

Artişti, pictați, sculptați pe-Elena, iar voi, clerici,
Puneți-o ca icoană pe-altare în biserici.

NAPOLEON

(Către Ahile.)

De ce n-ataci cu spanga, soldat laş, mizerabil?

AHILE

Hei, mi-ai lovit călcîiul, singurul vulnerabil.
Mor. *(Cade jos.)*

PAPA LEON X

O, numai pro *forma* tu dai lui Caron ort
Căci nu e cu putință să moară iar un mort.

(Ahile *se ridică.)*

PHEDRA

(Care i-a luat spada.)

Fiu crud al Amazoanei, ingrate Yppolit,
De-amor şi de ruşine vreau un sfîrşit cumplit.

(Ia spada să se omoare; Ahile i-o trage.)

PAPA LEON X

(Luind pe Elena în brațe.)

La Roma hai cu mine.

ELENA

(Țiplnd).

Săriți, ahei, mă fură,

AHILE

Aceasta-i soarta ta, Eleno, taci din gură.

EMMA BOVARY

în jurul meu se-ntinde o linişte grozavă.
Bărbatul ideal nu vine. Iau otravă.

(Leşină; toți în jurul ei. O ridică.)

WERTHER

Afară urlă vîntul, cobeşte o cucuvea.
O, Lotte, niciodată tu n-ai să fii a mea.

(Scoate pistolul şi se împuşcă, prăbuşindu-se pe duşumea îndărătul celorlalți, care *se dau la o parte.)*

PHEDRA

(Şi ceilalți, alarmați.)

E Joe care tună? O, zei, ce s-a-ntîmplat?

NAPOLEON

(Cu mina *la piept).*

Nefericitul Werther c-un glonte s-a-mpuşcat.

LOTTE

(Cîntînd lugubru.)

Afară este noapte,
Se-aud prin codru şoapte.

La vatră în castel
Visează Ariei.

îl strigă-o zînă albă
Frumoasă ca o nalbă.
Jucînd pe lîngă el:
Te-ador, o, Ariei.

i
i

BASMUL CU MINCIUNILE

împăratul, trei fete.

i

ÎMPĂRATUL

Fetelor, adusu-mi-ați în zori
Trei mănunchiuri de bujori:
Unul de boboci, altul de flori împlinite,
Altul cam pe ofilite.
Aci s-ascunde o filozofie.
Ce-aveți pe suflet, taică, spuneți mie.

PRIMA PATA

(Se aşează în genunchi.)

Tată, în genunchi te rugăm,
A venit vremea să ne mărităm.

A DOUA FATĂ

De mai stăm, tăicuțul meu,
Nu ne ia nici lup, nici zmeu.

A TREIA FATA

Cînd dorm în crivatul mic
Visez noaptea tot voinic.

ÎMPĂRATUL

Mi-e tare greu să mă despart de voi,
Sînt văduv şi plin de nevoi,
Cînd peţitorii or să vie
Vor cere cîte-o parte din împărăţie,
Şi eu fără schiptru şi fără cunună
Sînt ca noaptea fără lună.

(Aparte.)

Noroc că-s cam năzdrăvan,
Mă-mbrac în altă piele jumătate de an,
Acuş îmi aleg una de tot groasă,
Mă fac o broască-ţestoasă.

(învîrteşte *mlinile ca ţi cînd s-ar da peste cap.*
Se face broască-ţestoasă.)

II

ÎMPĂRATUL

Fetelor, azi mi-aţi adus la masă
Trei harbuji pe-o tipsie de aur frumoasă:
Unul cam crud, altul cu miezul aprins,
Altul cam veştejit şi stins.
Aci s-ascunde vreo solomonie.
Ce-aveţi pe suflet, taică, spuneţi mie.

PRIMA PATA

Tată, în genunchi te rugăm,
A venit vremea să ne mărităm.

A DOUA FATA

De mai stăm vreun an, nu-s semne
Să ne ia nici Strîmbă-Lemne.

A TREIA FATA

Eu tot mă visez purtată peste-o apă
3i* De-un Făt-Frumos fecior de iapă,

ÎMPĂRATUL

Fetelor, mult mi-e drag de voi,
Sînt văduv, încărcat de nevoi,
De fiecare fată măritată
La mire va să-i dau din ţară o bucată.
Iar eu, fără moşiile şi cătanele mele
Sînt ca şi noaptea fără stele.

(Aparte.)

Noroc că sînt cam vrăjitor,
O jumătate de an tot prin aer zbor.
Acum, ca să scap de voi, mintenaş,
Mă fac un galben cănăraş.

(Face din mîini ţi se preface in canar.)

o BABA

împăratul e frate de cruce cu duşii,
Ascultaţi colea sfatul mătuşii:
Ca să-i tăiaţi din cea zmeiască fire,
Din barbă smulgeţi-i trei fire.

FETELE
(în cor.)

Aşa vom face negreşit,
Mănînc şi mătrăgună, numai să mă mărit.

III

IMPARATUL

Fetelor, azi mi-aţi adus pe mînecate
Pe o tipsie trei rodii minunate:
Una cu boabe cam verzi, alta ca soarele cînd plînge,
A treia ca chiagul de sînge.
Şi aci trebuie să fie vreun tîlc.
Spuneţi, taică, eu tac mîlc.

FETELE

(Toate.)

Tată, te rog, mai mult nu uita
C-a venit sorocul a ne mărita.

ÎMPĂRATUL

Fetelor, v-aş da soți de soi
De nu mi-ar fi drag de voi.
Şi-apoi nu mă-ndur ca averea strînsă
de ani
S-o dau de zestre la golani.

(Aparte.)

Noroc că-s năzdrăvan, acuş
Mă fac un cărăbuş...
(Fetele fi smulg *trei fire din barbă.)*
Acum, că m-aveți la strîmtoare,
Fiți cu îngăduință, dragi fetişoare.
Aceleia va cînta popa întîi Isaia dănțu-
ieste,
Care-o minciună mare pe loc îmi ticlu-
ieşte.

PRIMA FATĂ

(După **MTI** *răstimp de glndire.)*

Cînd stern să mămnc un măr domnesc
Văd cum din el nişte coarne cresc
De melc şi sporesc aşa avan
Că ajung de lovesc în tavan.
Atunci iau cuțitul de aur» scobesc o
găurica.
Ce sa vezi? Cuțitul pe bortă pică.
De frică, săr şi eu după el
Şi nemeresc la un izvorel.
Acolo, lîngă un pod de aur,
Sforăia grozav un balaur.
Cînd se deşteaptă şi mă vede
Nu-i vine a crede.
Zice: Ce cați tu, fată pămînteană,
Pe acest tărîm iară buruiană?
Şi-ndată duhneşte în mine un nor
Şi mă face din fată fecior.
Cînd, buimăcit, m-am ridicat,
Zburam pe un cal întraripat
Şi-astfel sosii pe un munte nant
La o paiață de diamant.
Aci era jale mare,
împăratul plîngea cu lacrimi amare,
Că-1 calicise un zmeu fără milă
Nelăsîndu-i lumină decît cea de feştilă,
Fiindcă-i furase soarele şi luna
Şi era acum noapte într-una.
în palat mai era cum era,
La opaiț diamantul strălucea,
Dar pe cîmp, cu lumînări să fi văzut
strînsă lume
Ca să plivească niscaiva legume.
Atunci eu de la o babă pe loc aflai leacul:
Mă dădui de-a berbeleacul
Şi făcmdu-mă iarăşi fată
Plecai înspre o pădure întunecată
Unde şedea zmeul cel hoț,
îl giugiulii, îl trăsei de moț
Şi-i smuncii două smocuri albe
învoalte ca nişte nalbe.
Atunci rămase tînjind de lingoare,
Iar pe cer răsăriră lună şi soare.
După ce pe balaur l-am răpus,
M-am suit pe-o pajură pe gaura mărului
sus

Şi-am sosit la masă cînd mîncaţl plăcinte
Din care am gustat ca orice fată cuminte.

ÎMPĂRATUL

Astea sînt basme, cu aligorie,
Pe nimeni nu miri, tot creştinul Ie ştie.

A DOUA FATA

Pe cînd eram mai micşoară,
Văzui în pom o pasăre gălbioară,
Care aşa dulce cînta
Şi din ochi mă săgeta!
Tot cîntînd cirip-cirip,
Eu văd că mă înfirip.
Pîntecele îmi creştea
Şi se rotunjea.
— Doică, zic, ia vezi matale,
Că mă ține un junghi în şale.
— O să văd ce-i cu descîntul,
Te-o fi suflat olecuță vîntul.
Nu trecu mult şi simții zvîcnitura
Unui prunc care țipa în mine cît îl ținea gura:
— Nu vreau, mamă, să ies pe tărîm pămintesc
Pînă nu-mi fagăduieşti ce poftesc!
— Taci cu mama, zic, îți dau un cal
Din cei care saltă ca peştii pe val.
Pruncul de loc nu tăcea,
într-una orăcăia.
— Taci, îi zic, cînd vei fi împiciorongat
Te face mama împărat.
El din plîns nu înceta,
Tot țipa şi se scîncea.
-- Taci, i-am zis, nu fi năpastă,
Că am să-ți dau de nevastă
Pe Steluța cea frumoasă,
Cu codița mătăsoasă,
Cu miere pe toată gura,
Cu ochii negri ca mura.
Atunci pruncul a tăcut
Şi pe loc l-am şi născut
Şi pe dată ce-a scăpat
După fată a şi plecat.

ÎMPĂRATUL
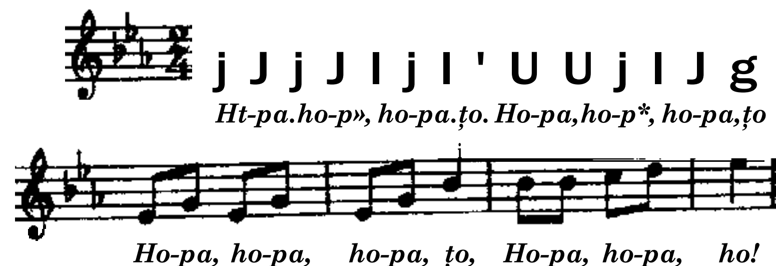
Hei, ş-acestea-s parimii
Pentru babe şi copii.

A TREIA FATA
(Repede.)

Tată, jur că bărbatului n-am să-i cer găteli scumpe şi că
Voi fi blinda ca o mieluşică.

ÎMPARATUL

Ha, ha, ha, cu-asemenea minciuni
Tu minten te cununi.
Să vie îndată popa
Să jucăm toți hopa-țopa.
(Toți țopăie pe aria următoare.)

(Urmează apoi, cîntat de top,
Cîntec de soare şi lună.)

Sus pe cersDs-rs ră - sa-re, Soa-re sus pe cer rasa-
Suspe cerlu-oă că - sa-re, Lu-nasvspe cerri-ea

turn

re, Svspt cersoa-re râ - sa-rg cu iu-mi-nă ma-rz,
re, Sus pe cer tu-ni ră - sa-re cu tu-mi-na ma-rs..

Sus pe cer soare răsare,
Soare sus pe cer răsare,
Sus pe cer soare răsare
Cu lumină mare.

Sus pe cer lună răsare,
Luna sus pe cer răsare,
Sus pe cer lună răsare
Cu lumină mare.

NAPOLEON ŞI SFÎNTA ELENA

I

NAPOLEON

Iată-ne ajunşi în ţara vestitelor piramide. Din vîrful acestor colosale monumente, patruzeci de veacuri ne contemplă. Aţi cîştigat în cîteva săptămîni zeci de victorii, păduri de drapele, aţi nimicit mii de şeici şi de mameluci. Soldaţi, v-aţi umplut de glorie, sînt mulţumit de voi! Aţi venit în zdrenţe, veţi pleca înveşmîntaţi în purpuri cusute cu fir de aur şi cu turbane de nestemate. Veţi lua cu voi toate comorile, lăsîndu-le numai nisipul. E prea mult pentru ei. Dar priveşte, Murat! Văd nişte bărbaţi uriaşi stînd pe tronuri înalte şi aruncînd umbre imense peste dune. Sapristi, Klerjer şi Desaix n-au distrus în întregime pe inamic.

MURAT

Mon general, aceştia sînt faraonii.

NAPOLEON

Eu sînt unicul faraon al Egiptului. Dă ordin artileriei să tragă!

(Tobe, bubuituri.)

GLASURI

Victorie, victorie! Trăiască Republica, trăiască Faraonul nostru I

II

NAPOLEON

(Contemplativ.)

După Alexandru cel Mare, a cărui glorie nu mă lasă să dorm, sînt al doilea care mă opresc cu armatele pe malul Gangelui. Murat, avem nevoie de o izbîndă răsunătoare, pentru ca vulturul zburînd din clopotniță în clopotniță să ducă renumele meu şi al vostru pînă la N6tre-Dame. Vreau Siria şi Libanul, Iudeea, Mesopotamia, Arabia, Tigrul şi Eufratul, Colchida, Persia, India, Maldivele şi Ceylonul, Birmania, Siamul, Cambodgia, Annamul, Cantonul, Sumatra, Borneo, Java, Celebesul, Noua Guinee, Australia, Melanesia, Noua Caledonie, Canada, Mexicul, Antilele şi toată lumea; vreau aurul, argintul, arama, diamantul, smaraldul, rubinul, topazul, safirul, jadul şi jaspul, vreau trestia-de-zahăr şi cedrul, cafeaua şi ciocolata, orezul şi ceaiul, curmalele şi smochinele, bananele şi nucile de cocos, scorțişoara şi camforul, naphtul care ia foc şi guma, fildeşii elefantului, blana tigrului şi a leopardului; vreau mătasea şi bumbacul, grîul, orzul, secara, vinul, laptele, mierea, naramzele şi ananasul, vreau tot,

MURAT

Dar lor ce le mai rămîne **1**

NAPOLEON

Onoarea de a fi sclavii mei şi ai armatei mele. Iar voi veți bea în fiece dimineață bruna ciocolată în cești de porțelan chinez, adusă la patul vostru de abanos de către un rege. *(Pauză exaltată.)* Ceea ce mă miră este că nu zăresc țipenie de om, o tăcere siderală domneşte pretutindeni.

i | | ! ! '

MURAT

Maiestate, indienii, fiind oameni paşnici, îşi văd liniştiți de treabă. Au trimis vorbă că nu ştiu să se bată şi că se supun bucuroşi maiestății-voastre, recunoscîndu-vă ca împărat al împăraților.
(Strigăte: Trăiască Por împărat!)

NAPOLEON

Nu se poate. Un general trebuie să se bată. Nici o carieră militară nu-i posibilă fără bătălii. Trageți în apă, unde se mişcă ceva suspect.

MURAT

Sînt crocodili, sire.

NAPOLEON

Nu importă. Pot fi duşmani metamorfozați. In India totul e monstruos şi înşelător.

(Tobe, bubuituri.)

GLASURI

Trăiască marea armată! Trăiască împăratul împăraților !

ui

NAPOLEON

De două luni de zile străbatem oceanul, Murat, fără să dăm de vreo armată. N-am pierdut speranța unei bătălii strălucite şi a unei noi cuceriri. Vom supune toate insulele Oceaniei şi vom întemeia o vastă colonie numită Napoleonia. Debarcă pe această mică insulă cu palmieri, caută pe suveranul ei şi declarâ-i război în numele vestitului Napoleon Bonaparte, împăratul împăraților. Generalii mei să examineze pozițiile.

(Aşteptare.)

MURAT

Sire, suveranul insulei declară că n-a auzit niciodată de maiestatea-voastră şi de altă lume decît insula lui şi că împăratul împăraţilor, regele regilor şi vestitul printre cei vestiţi este el.

NAPOLEON

E nebun. îi voi da o lecţie exemplară. Ce forţă are?

MURAT

Sînt şase oameni cu toţii.

NAPOLEON

Trageţi cu tunul în tegele regilor şi vestitul printre vestiţi.

(Tobe, *canonadă.)*

GLASURI

Vive la France! Vive l'Empereur!

IV

NAPOLEON

Murat, am străbătut Oceanul Pacific, am debarcat cu grenadierii mei în Statele Unite, am cucerit Washingtonul, Filadelfia şi Boston şi apoi suind iarăşi pe corăbii, după o lungă şi obositoare navigaţie pe Oceanul Atlantic, sîntem din nou în Europa. Am făcut ocolul pămîntului, îngenunchind toate popoarele la picioarele mele. (Privind în *}uru*i.)* Ah, ce ţară minunată, ce holde bogate, ce coline încîntătoare. Dar mai ales acest oraş grandios, cu superbe catedrale şi splendide palate, Incintă ochii. Acest oraş, Murat, *trebuie,* ai înţeles? trebuie neapărat cucerit. Va fi perla cea mai mare din colierul meu. Gloria noastră rămîne ştirbită fără o asemenea

victorie. Ordonă generalilor să pregătească trupele pentru atac.

MURAT

Dar, maiestate, acesta e Parisul.

NAPOLEON
(Visător.)

Care Paris?

MURAT

Parisul nostru, capitala Franţei, capitala maiestăţii-voaste.

NAPOLEON
(Decis.)

Murat, nu stăpineşte lumea cine n-a cucerit cel mai mare oraş al ei, A lua Parisul e gloria supremă. Ordon artileriei să tragă.

(Tobe, canonadă, Marsilieia).

GLASURI

Ura, vive la France, vive l'Empereur!

V

MURAT
(Demorolitat.)

Sire, tot Parisul fiind distrus, n-am găsit apartament pentru maiestatea-voastră 1

NAPOLEON

Din fericire, această femeie voieşte să mă poftească în casa ei.

FEMEIA

împărat al împăraţilor, vino la mine şi ori de cîte ori vei fi bolnav, înfometat, izgonit de toţi şi lipsit

de adăpost, bate Ia uşa colibei mele. Locuiesc colo, spre miazăzi, într-o insulă din mijlocul apelor zbuciumate, pe un colț de stîncă.

NAPOLEON

Insula ta este bogată?

FEMELA

Vai, nu.

NAPOLEON

Nu importă, voi face din ea un port militar, cu care voi controla mişcarea tuturor corăbiilor. Mă declar împărat al insulei.

FEMEIA

E în zadar, vei fi împărat doar peste un pat de campanie, pe care vei muri.

NAPOLEON

(Surprins.)

Cum te cheamă?

FEMEIA

Sfînta Elena.

DESPRE MÎNIE SAU NAPOLEON ŞI FOUCHE

MAJORDOMUL

(Anunțind,)

Domnul duce de Otrante, ministrul poliției generale.

NAPOLEON

(încruntat, cu capul In *hîrtii,* nu *face nici un semn de* înregistrare.}

FOUCHS

(Cu *adlncă plecăciune.)*

Maiestate!

NAPOLEON

(Consultfnd mereu nervos *hîrtiile.)*

Ei, Fouche^ ce mai nou? Ce se blrfeşte, ce se urzeşte în Paris? Cum ți-a plăcut balul de aseară dat de Tallevrand, la care a luat parte şi Madame de Stăel, această execrabilă intrigantă cu capul plin de idioții metafizice? Ți-a şoptit ceva la ureche.

FOUCHE

Nimic nu scapă maiestății-voastre. într-adevăr, mi-a împărtăşit că maiestatea-voastră s-a îngrăşat puțin, ceea ce îi dă un aer calm şi imperial.

NAPOLEON

(Jignit.)

Raționamentul ei este impertinent şi pernicios pentru siguranța statului. Şi ce i-ai răspuns?

FOUCHE

Nimic, maiestate.

NAPOLEON

Male, malissimo. Trebuia să-i spui că maiestatea-mea nu este imperială fiindcă e grasă, ci e grasă ca un efect al voințe mele imperiale de a inspira sentimente de linişte şi bunăstare în națiunea franceză. Fouche, la acest bal s-au făcut grupuri, s-a vorbit în şoapta pînă după miezul nopții. Ce impresie ai avut?

FOUCHfi

Comme ci, comme ca.

NAPOLEON

Vorbeşte fără enigme.

FOUCHE

Maiestate, convingerea mea este că Talleyrand comunică Angliei secretele de stat.

NAPOLEON

Mizerabilul. Prin cine?

FOUCHE

Bănuiesc că printr-un valet foarte legat cu o subretă a soției plenipotențiaruiui maiestății-sale britanice. Valetul strecoară în mîneca subretei bilete pe care sînt notate delațiunile lui Talleyrand, corespunzînd, cum s-ar zice, pe canalul mînecii.

NAPOLEON

(Distrat.)

Pe Canalul Mînecii? Şi flota mea ce face?

FOUCHE

Maiestate, am înțeles să încerc o simplă metaforă.

NAPOLEON

(Cu *o idee fixă.)*

Fouch£! Talleyrand trebuie să moară.

FOUCHE

Sire, sînt prezumpții dovezile îmi lipsesc.

NAPOLEON

îl vei aresta, supune unei judecăți sumare şi împuşca !

FOUCHE

(Funcționar docil.)

Prea bine, maiestate.

NAPOLEON

Fouche\ ce-ai aflat la bal despre mareşalii mei?

FOUCHB

Massena, maiestate, mi se pare suspect.

NAPOLEON

Suspect Massena? Ce vrei să spui?

FOUCHfi

(Patriot.)

Massena, maiestate, conspiră cu duşmanii Franței şi ai maiestății-voastre.

NAPOLEON

Maledicție ! Crimă nemaiauzită, Fouche"! Massena trebuie să moară imediat.

FOUCHE

Dar, maiestate...

NAPOLEON

Am zis! Ah! Condiție fatală a tronurilor. Stau pe o movilă de scorpii şi de vipere. Fouche, spune-mi, ce făcea Ney?

FOUCHE

Bea cafea, sire.

NAPOLEON

Cu zahăr de struguri inventat de chimiştii mei sau cu funestul zahăr de trestie englez?

FOUCHE

Toți au băut aseară cafea cu zahăr de contrabandă, chiar şi maiestatea-sa împărătesa Iosefina.

NAPOLEON

Cînd eu, împăratul francezilor, am ordonat cel mai strict blocus continentali Fcudie", aceşti trădători, inclusiv împărăteasa, să moară pe loc. Apropo! Ce făcea Bernadotte?

FOUCHE

Sire, Bernadotte îmi inspiră serioase îngrijorări.

NAPOLEON

fScrîsnind *din dinți.)*

îl crezi trădător?

POUCHE

S-a exprimat în sensul că dacă ar deveni împărat, ar căpăta solda la vreme.

NAPOLEON

(îngrozit.)

Cum? Bernadotte se visează împărat? Canalia 1 Să fie împuşcat.

FOUCHE

Sire, a făcut, de fapt, un spirit de care a rîs şi Madame de Stăel.

NAPOLEON

Madame de Stăel a rîs cînd se vorbea de maiestatea imperială? E o femeie lipsită de orice patriotism. E şi natural, fiind nemțoaică. Să fie împuşcată.

FOUCHE

Mi-aş îngădui să observ, sire, că nu e vorba de o conspirație propriu-zisă. Era de față şi Lannes.

NAPOLEON

Aha I Bravul meu Lannes, criminal de lezmajestate.

FOUCHE

.. .Era şi Grouchy.

NAPOLEON

(Decis.)

Să fie amîndoi împuşcați.

FOUCHE

(Timid.)

Maiestate...

NAPOLEON

Am zis să fie îm-puş-cați.'

FOUCHE

Prea bine, sire!

II

A doua *zi.*

NAPOLEON

(Bine disptis, plimbindu-se prin salon.)

Fouche\ vreau să văd pe Madame de Stăel, această femeie eminentă, cu care Franța se onorează. Sugerează-i să-mi ceară o audiență.

FOUCHfi

Sire, Madame de Stăel a fost împuşcată.

NAPOLEON

De cine, Foiicne" ? Nu ştiu nimic. Crimă pasională ? Atacată de bandiți? E o pierdere ireparabilă.

FOUCHfi

A împuşcat-o maiestatea-voastră» vreau să zic, eu; nu eu, tribunalul, din ordinul maiestății-voastre.

NAPOLEON

Ți-am dat eu ordin să împuşti pe Madame de Stăel?

FOUCHfi

Da, maiestate.

NAPOLEON

Eşti nebun. Să vie îndată Talleyrand.

FOUCHfi

Imposibil, sire, Talleyrand nu poate veni. E mort.

NAPOLEON

A murit Talleyrand? Diplomatul cel mai strălucit al Franței şi colaboratorul meu neprețuit?

FOUCHfi

Da, maiestate, a fost executat.

NAPOLEON

Talleyrand executat? De cine?

FOUCHfi

Din ordinul maiestății-voastre. Era de față şi răposata împărăteasă, augusta soție a maiestății-voastre.

NAPOLEON

Cum răposată? Moartă losefina, scumpa mea consoartă, tovarăşa statornică a gloriei mele?

FOUCHfi

A fost împuşcata, sire, din ordinul maiestății-voastre, fiindcă a băut cafea.

NAPOLEON

Dar e o inepție, un act de imbecilitate inedit în istorie. Să vină îndată mareşalii mei, Massena, Lannes, Ney, Bernadotte, Grouchy.

FOUCHfi

(Zăpăcit.)

Sire, au fost împuşcați.

NAPOLEON

(Sarcastic si calm.)

Din ordinul meu. Nu-i aşa?

FOUCHfi

Da, maiestate.

NAPOLEON

Idiotule, nu pricepi o iotă din alfabetul artei politice, deşi ți-am facuț cadou operele Iui Machiavel legate în peau de chagrin. Eşti ministrul poliției cel mai catastrofal. Duh divin al lui Alexandru cel MareJ Cum voi mai da bătălia de la Austerlitz

fără Massena? Ce vor fi Eylau fără Ney, Friedland fără Lannes sau Waterloo fără dobitocul de Grouchy, care urma a se rătăci cu trupele sale? Cum va putea Bernadotte întemeia dinastia regală a Suediei *1* Şi eu cum voi face marea renunţare, divorţînd de Iosefina ca să iau pe Maria-Luisa? Aflâ de la mine, nefericit Fouche[1], mînia unui împărat, ajutată de violenţe, e un mijloc teatral de a inspira teamă şi respect. Furia fără pedepse exemplare din cînd în cînd este ineficace, o lamentabilă bufonerie; cruzimea sistematică, un semn de demenţă. Vreau să fiu August, nu Caligula. Prin urmare, lamentabil Fouche", ordinele se execută...

FOUCHE

(Umil.)

E ceea ce am şi făcut, maiestate.

NAPOLEON

Taci din gură, propre-â-rien I Am zis se execută, însă cu întîrziere sau cu gloanţe oarbe, spre a da prilej împăratului să repare la vreme excesele furiei. *(Scutură clopoţelul.)* Vei face îndată un exerciţiu, spunînd gardeisă te împuşte din ordinul meu. După execuţie, nu uita să-mi aduci rapoartele secrete. *(Napoleon iese pe uşă urmat de Fouchâ.)*

FOUCHE

Prea bine, sire! *(Afară, către grenadieri.)* Hei, bravi soldaţi, împăratul a poruncit să mă executaţi.

QRENADIERII

Nu-i prost împăratul, prea aveai creierul pus pe moaţe, parcă-ţi trecea meridianul pe sub pat 1 *(Dau să pună mîna pe el, să4 ducă la zid.)*

POUCHE

Nu vă atingeţi de mine, nu mă împuşcaţi încă. Maiestatea-sa doreşte ca aceste ordine de prestigiu să fie executate cu întîrziere sau cu gloanţe oarbe.

GRENADIERII

Ha, ha, ha! Cu întîrziere. Zît, lady, nu face gît. Hai să te fac cu grădiniţă pe piept, să te şterg din cartea de imobil. *(Tobe.)* Jos trădătorii, trăiască şeful, vive l'empereur, vive la France!

(Fouche cade împuşcat.)

RĂZBUNAREA LUI VOLTAIRE

Poem dramatic

VOLTAIRE

De la un timp, Toinon...

SECRETAR I

Voltaire, venind pe apă,
Un cardinal ți-aduce-o scrisoare de la Papă...

VOLTAIRE

De la o vreme-ncoace, Toinon pare distrată...

SECRETAR I

în Vatican dictată, semnată, sigilată...

VOLTAIRE

Distrată, gînditoare...

SECRETAR II

Ambasadorul rus,
Din partea-mpărătesei, o blană ți-a adus.

VOLTAIRE

Adesea ochi vicleni aruncă pe fereşti...

SECRETAR I

Din Potsdam, Frederic vrea despre tine vesti...

VOLTAIRE

Cînd rrece-n sus şi-n jos...

SECRETAR II

Poimîine dimineață,
Prințul de Ligne îți cere...

VOLTAIRE

Un tînăr cu mustață,
Probabil ofițer...

SECRETAR II

...îți cere audiență.

VOLTAIRE

In uniformă-albastră şi plin de insolență...

SECRETAR I

O mamă-al cărei fiu de-osîndă l-ai scăpat
Ți-oferă chipul tău brodat de ea.

VOLTAIRE

Din pat,
In zorii zilei sare, se-mbracă şi dispare.

SECRETAR II

Artiştii Comediei îți dau azi o serbare.

VOLTAIRE

Să fie oare ea atît de mincinoasă?

UN MAJORDOM POMPOS

De maiestatea-sa sînteți poftit la masă.

(întuneric, muzică. La reaprindere, balet, apoi apar, venind *de la masă, Regele ji Voltaire.)*

REOELE

Voltaîre, bun slujitor al tronului regesc,
Cu-acest ordin înalt vreau să te-mpodobesc.

VOLTAIRE

Dar, sire...

REOELE

înțeleg. Cu pana-nțepi un pic,
Ai însă prea mult spirit spre-a-mi fi un inamic.
Uzînd cu tact şi grație de-anume cutezanță,
Tu faci să par în lume dotat cu toleranți.

(Voltaire face o plecăciune.)

Ciudat, eşti trist, un lucru ce pare imposibil.

VOLTAIRE

De-aproape mă pîndeşte un adversar teribil.

REOELE

De-i numai asta, spune şi scapi de-orice duşman.

VOLTAIRE

Al meu îşi bate joc de orice suveran.

REGELE

Impertinent doar Eros este din cînd în cînd.

VOLTAIRE

Acestui rege, sire,-i sîntem supuşi de rînd.

REGELE

Totuşi cînd el apare cu sabie şi cizme,
Nu-i rațional să cazi in ale lui sofisme.
Pe-un ordin de-nchisoare în alb un nume pune
Şi Eros, prins de aripi, smerit se va supune.

VOLTAIRE

E de prisos atunci să vă vorbesc de fată,
Căci maiestatea-voastră e bine informată.

REGELE

(Mereu ironic.)

Cu-a gloriei coroană tu fiind încununat,
Nu te mira că eşti păzit şi spionat.

(Iese. **întuneric; apoi turnirul.)**

VOLTAIRE

Ce faci, Voltaire? Tu însuţi ai stat la închisoare,
Pus după gratii groase cu-o astfel de „scrisoare".
Inima mea produce o emanaţie sumbră
Dacă-nspăimînt o fată cu a Basttliei umbra.

(Pauză; vine Toinon.)

Toinon, cugetă bine, nu-mi place cine-nşeală.
Mă mai iubeşti?

TOINON

Mi-eşti drag.

VOLTAIRE

E altă socoteală.
Te-ntreb dacă iubeşti.

TOINON

Ţin foarte mult la tine.

VOLTAIRE

însă iubeşti pe altul.

TOINON

Aşa de greu îmi vine,..

VOLTAIRE

Să spui tot adevărul.

TOINON

Să te aud făcînd
J« Asemenea distincţii ce nici nu-mi trec prin gînd.

VOLTAIRE

Atuncea „mă iubeşti"!

TOINON

Desigur... îmi *eşti* drag.

VOLTAIRE

Şi „ţii la mine", însă, dincolo de fereastră,
Iubeşti pe ofiţerul în uniformă albastră.

(Toinon plînge.)

Cu lacrimi de cristal mărturiseşti perfid.
Aş vrea să pot să vreau pe loc să te ucid.

TOINON

Oh, tu eşti bun, Voltaire!

VOLTAIRE

De mult nu-i noutate
Că sînt la suflet negru şi-un iad de răutate!

TOINON

Nici nu cunosc un om mai plin de gingăşie.
Te-am prins salvînd o viespe picată-n farfurie.

VOLTAIRE

Eu însumi fiind o viespe!

TOINON

Ai plîns adesea.

VOLTAIRE

Minţi,
Plăcerea mea supremă e să scrişnesc din dinţi.

(Scrfjneste *îndelung.)*

TOINON

(Mînglindu-l.)

Călugării şi ducii ţi-au scos infama faimă.
Eu te cunosc de-aproape şi n-am de tine spaimă.

VOLTAIRE

Ca filozof e bine concluziile se trag.
Clar şi distinct răspunde: mă mai iubeşti?

TOINON

Mi-eşti drag.

(Priveşte îngrijorată pe fereastră.)

GLAS I

Te-am prins, brigand albastru, de-alcovuri cavaler,
Ce-asediezi chiar templul divinului Voltaire.

SECRETAR II

Stăpîne,-am capturat la uşa de dindos
Un picaro sinistru, suspect şi fioros.

TOINON

Nu-i fioros, e-un tînăr sfios, inofensiv,
Să-l maltrataţi astfel nu văd nici un motiv.

VOLTAIRE

Deci îl cunoşti perfect.

TOINON

Nu neg. într-adevăr,
Mi-e rudă de aproape.

VOLTAIRE

Fără-ndoială „văr" I
Monstru impenetrabil, fiinţă disimulată l
Trataţi pe „văr" c-un mic dejun cu ciocolată.

Nebun e cine speră să scape de destin.
Tot mă iubeşti, Toinon?

TOINON

Voltaire, la tine ţin!

VOLTAIRE

Abia acum pătrund poeţii tragici, o!
Simt că devin scrîntit ca şi Jean-Jacques Rousseau.
E drept că sînt bătrîn, caşectic...

TOINON

Eşti un zeu.

VOLTAIRE

Strîmb, cocoşat, cam ştirb, la faţă cimpanzeu,

TOINON

Pe lume nu cunosc un altul mai frumos.
Ai ochi strălucitori şi glas melodios.
Să fii prin spirit tînăr, prin eleganţă soare,
Ai fost vrăjit din leagăn de către ursitoare.

VOLTAIRE

Poveşti cu mama gîscă. Spune-mi cinstit, mam'zel
Toinon, iubeşti pe cine? pe mine sau pe el?

TOINON

De ce vrei să-l ador? Tu-mi eşti...

VOLTAIRE

De-ajuns! Veniţi
Mai iute, secretari, pînă nu-mi ies din minţi.
Hîrtia completaţi cu nume. Acel nerod
Să meargă la-nchisoare şi chiar pe eşafod!

TOINON

(Ţiptnd şi plingînd.)

Voltaire, fii bun!

VOLTAIRE

Sînt rău!

TOINON

Un altul de mi-ar place
Nu văd de loc ce crimă îngrozitoare-aş face.
Nu ştim nici ce-i amorul!

VOLTAIRE

M-am pus s-o instruiesc
Şi-acum filozofează, cînd eu mă zvîrcolesc.

TOINON

Iubim nedesluşit pe foarte mulţi deodată:
Logodnic, frate, soră, bunică, mamă, tată...

VOLTAIRE

Raţionamentul tău este pervers şi hoţ.
Tu mă iubeşti ca mamă, eu te-am iubit ca soţ.

(Către secretari,)

Mandatul să-I aduceţi pe Ioc la-ndeplinire.

TOINON

De ce faci asta? Tu m-ai scos din minăstire.
Oh, te-am iubit atunci cu inima curată
Şi ştii prea bine că eu nu ţi-am fost ingrată.

VOLTAIRE
(Aparte.)

Mă-ntreb dacă să rîd sau să fiu supărat.
Să nu devin Othello, ajută-mă, Socrat.

TOINON
(Mîngîindu-l galeş.)

Pe tine niciodată n-am să te uit uşor,
Eşti răpitor de inimi şi un fermecător.
Oricît te-ai încrunta, tu poţi să înspăimînţi
Pe Papă şi pe regi, dar pe femei le-ncînţi.
Nu te preface rău, goneşte sentinela,
Fă asta pentru mine, nu-1 aresta... pe-acela.

(Voltaire *face semn să i se* înapoiere mandatul. apoi, cu voitd! *şi lentă intiTziere, tl rupe.* Toinon II *ia de gtt şi-l sărută.)*

VOLTAIRE

Demon cu ochii limpezi, linguşitor, limbut,
Cu vorba şi cu plînsul răpui pe Belzebut.

(Trist.)

Acest palat pustiu va fi o mare moartă
Cînd n-ai să mai păşeşti pe-a lui pompoasă poartă.
Tu pentru mine-ai fost o ultimă făclie
Cu care mi-am tăiat drum prin melancolie.
La suflet eşti curată, deşi cam mincinoasă,
Şi-n bine şi în rău asemeni graţioasă,
Crunta, dar prea fragilă ca tu să meriţi ura,
Aşa paradoxală te-a zămislit natura.
Prostie colosală-i să dormi la Pantheon,
Nici zeii nu pot da ce mi-ai dat tu, Toinon.

TOINON

Mă faci să plîng, vorbeşti ca-n ultima ta oră,
îţi sînt mereu o fiică sau dacă vrei o soră.

(Voltaire *îi face semn să plece. Muzică. Voltaire, la masa de scris, compune ceva.)*

VOLTAIRE

Abia s-a dus şi sînt de jale invadat.
în ce era Toinon aşa de lăudat?
în fond nu sînt gelos, atîtea trag speranţe

Şi-mi rîd cu înţelesuri ca să Ie cînt în stanţe.
E altceva mai mult decît iubirea, un ton
Care cînta în mine: Toinon, Toinon, Toinon.
Doi paşi aerieni jucau un menuet
în care eu cîntam: Toinon, Toinon, Toinette.
Totul mi-a devenit acum insuportabil,
Gestul ei e infam, drăcesc şi execrabil!

(Furios, către secretari.)

Aduceţi pe Toinon, cu voia sau cu sila!

(Toinon *apare înfricoşată. Voltaire, teribil.)*

Vreau răzbunare, smulg din inima mea mila!

(Se învîrteşte prin odaie, la început amenin-ţător, apoi melancolic *ţi treptat* graţios.)

Cînd vîntul bate-n poartă
Te strig cu glasul tare,
Odaia-i mare moartă,
Mă-nec în întristare.
M-agăţ de orice grindă,
în părul tău înot,
Te caut în oglindă,
Să te urăsc nu pot.

De-at vrut să m-amăgeşti
Rămîi tot graţioasă,
Tu inocentă eşti,
Oricît de mincinoasă.
Pun mîna iertătoare
Pe capul auriu
Să-1 pedepsesc c-o floare.
A te urî nu ştiu.

Că nu mă prinzi de gît
Nu vreau să mă răzbun.
M-ai probozit atît
Să fiu la suflet bun.

De ţi-ai schimbat natura
Mi-eşti dragă totuşi. Eu
Nu-ţi stric învăţătura.
Să te urăsc mi-e greu.

(Muzică.)

SECRETARII DOMNULUI DE VOLTAIRE

Poem dramatic

M-elle Toinon, *Voltaire şi,* In *spatele* acestuia, Raţiunea *şi Nebunia, tntîia in veşmtnt auster abaţial, a doua cu botfori, pdr vtlvoi, făctnd gesturi extravagante. M-elle Toinon şi* Voltaire *îngenunche aproape simultan una în faţa* celuilalt.

M-ELLE TOINON

Permite să-ngenunchi în faţa unui zeu.

VOLTAIRE

De cine vorbeşti astfel, chip adorabil? Eu
Sînt un bătrîn, spre Haos împins de-al morţii
pinten.

M-ELLE TOINON

Dar care pe Parnas se urcă încă sprinten.

VOLTAIRE

Un dinte mi-a căzut acum un ceas din gură.

M-ELLE TOINON

Cu strungăreaţă ai mai nobilă figură.

VOLTAIRE

Mă dau bătut! La spirit tu hotărît mă-ntreci.

M-ELLE TOINON

Ai fi uimit cu mintea şi pe vestiţii greci!

VOLTAIRE

Ce graţie ! Te-am prins. Nu eşti Venera oare ?

M-ELLE TOINON

Frumoasă nu prea sînt.

VOLTAIRE

Mai rău! încîntătoare!

M-ELLE TOINON

Voltaire, cu-atîta spirit lupta e inegală.

VOLTAIRE

Femeia să te-nvingă e cea mai mare fală.

M-ELLE TOINON

Să fim de tine-nvinse e o plăcere fină.

VOLTAIRE

De voi muri subit, să ştii că eşti de vină.

M-ELLE TOINON

Cu tine, geniu rar, mai darnică e viaţa,
Ca soarele răsări tot tînăr dimineaţa.

VOLTAIRE

De-abuz de voluptate, că mai trăiesc mă mir.
Mam'selle Toinon, dă-mi voie o clipă să respir.

(Se aşează.)

M-ELLE TOINON

Voltaire, cine sînt ăştia ce te-nsoţesc mereu,
încît în patru ochi cu tine-a sta e greu?

VOLTAIRE

Muţi sînt pentru alţi oameni şi de ureche tari,
Eu însă îi aud. Sînt ai mei secretari.

M-ELLE TOINON

întîiul dă din mîini şi pare furios,
Cellalt, bine-mbrăcat, e foarte serios.
La ce-ţi slujesc ? Nu-ţi ţin haina nici pălăria.

VOLTAIRE

Unul e Raţiunea şi altul Nebunia.
în tot ce fac, ei sînt consiliul meu regesc.
Cu ei de vorbă stau şi mă povăţuiesc.

M-ELLE TOINON

Mai spornic eşti în basme decît Perrault. De fel
Nu pot să cred ce spui.

VOLTAIRE

îţi dau acest inel.
în degetul cel mic să-1 pui şi oricînd vrei,
Auzi tot ce vorbesc cu secretarii mei.

(Către Nebunie, care dă din miini ţi face gesturi de nerăbdare.)

îmi place-această fată, vreau şi părerea ta.

NEBUNIA

îndată strînge-o-n braţe, ca un neghiob nu sta.

RAŢIUNEA

Un gest de violenţă nu socotesc prudent,
Eu zic că e mai bine să-i faci un compliment.

NEBUNIA

Cine-ndrăzneşte iute e totdeauna tare.

RAȚIUNEA

Admit, cu multă grijă, cel mult o sărutare.

VOLTAIRE

Ce zici, mam'selle Toinon?

M-ELLE TOINON

Nebunu-i adorabili
(Cu ochii-n jos.)
Ce spune Rațiunea e mult mai acceptabil.

(Voltaire sărută pe mam'selle Toinon.)

NEBUNIA

Oferă-i un castel cu parc şi-un diamant
Şi fii de astă-seară al ei focos amant.

RAȚIUNEA
(Către Voltaire, prin* de un *acces de tuse.)*
Voltaire, eşti un infirm, văd marele pericol,
Prea multe îndrăznind, de-a deveni ridicol.

NEBUNIA

în trupul tău firav ascunzi puteri de leu.

RAȚIUNEA

Nu te risca, Voltaire, dă-i numai un supeu.

VOLTAIRE

Ce zici, mam'selle?

M-ELLE TOINON

Admir ideile nebune.
Primesc, prea măgulită... ce Rațiunea spune.
(Voltaire, cam *dezamăgit,* si ceilalfi ies.)
(Interme^îo *cu balet.)*

VOLTAIRE
(Revenind *cu cei doi secretari.)*

Şi totuşi lumea asta îmi pare monotonă,
Aproape muribund, simt că există o zonă
Inexplorată încă. Ceva sublim şi-amar.
O, înțeleg acum pe-acel Shakespeare barbar 1
în secolul meu totul e pus în protocol,
E indecent să mergi în vînt cu capul gol.
Acoperit de pudră, obrazul se usucă,
Se veştejeşte părul năvalnic sub perucă.
Trăim între oglinzi, filozofam în glumă,
Vinul în loc să-mbete face prea multa spumă.
Frica de-o viață nouă-o numim înțelepciune
Şi sîntem duşi de braț de-o falsă Rațiune,
Pedantă, mărginită, pe nas cu ochelari,
Iar eu, nenorocitul, am luat-o secretar.
M-am plictisit de tine!

RAȚIUNEA

Ia seama I

VOLTAIRE

Mi-e totuna.
Nainte de-a muri vreau să cunosc furtuna.
Puteam să fiu un Dante, tu mi-ai ascuns femeia,
în pod, ca-ntr-o Bastilie, am să te-nchid cu cheia.
(împinge *afară Rațiunea. Revine.)*
Ferestrele-s deschise, demonii pot să vie,
Pe-o cale delicioasă condu-mă, Nebunie.

NEBUNIA

îndată porunceşte să ți se-aducă-un cal.

VOLTAIRE

Să facem ce, cu el?

NEBUNIA

Plecăm la Port-Royal.

VOLTAIRE

Nu mai existai

NEBUNIA

Este. In vis, « nu » nu încape!
Deci o să tropotim pe-un drum lung cu hîrtoape.

VOLTAIRE

Prea bine, chem trăsura cu patru cai voinici
Şi care merg ca gîndul cînd le plesneşti din bici.

NEBUNIA

Vei călări I De-atîția nu e necesitate.

VOLTAIRE

Dar eu nu ştiu. . .

NEBUNIA

N-ai teamă. Voi sta şi eu la spate.

VOLTAIRE

Şi-apoi?

NEBUNIA

Vei răpi fata, cu-asalt hiind mînăstirea.
Doi frați au dus-o acolo, să-i fure moştenirea
Pe cal la piept ținînd-o, trecînd păduri şi punți,
în faptul dimineții o vei ascunde-n munți.

VOLTAIRE

Trei inşi pe-un cal!

NEBUNIA

Voltaire, nu fi laş şi nerod!
Infama Rațiune îți e sufleur din pod.

VOLTAIRE

Ce-o fi să fie. Merg.

NEBUNIA

Bandiții dau tîrcoale.
Va trebui să lupți. Ia spadă şi pistoale.

VOLTAIRE

Dintr-un poet de curte spiritual, Voltaire
Devine-un spadasin şi-un aventurier.
Pe unde vom ieşi, pe uşă sau fereastră?

NEBUNIA

(Inspirată,)

Pe unde marea boltă se vede mai albastră!

(întuneric. Reaprindere. *Se aud tropote. Intră* Voltaire, M-elle *Toinon ți Nebunia.)*

VOLTAIRE

Făcui ce n-am crezut că pot să fac. în fine,
Din munte coborînd, te-ascund acum la mine.

M-ELLE TOINON

Voltaire, uimită sînt, m-ai scos de tot din minți,
Ai întrecut în fapte pe cei mai falnici prinți.
Te-ador cu pasiune, ia-ți cu-ndrăzneală plata,
De orice nebunie de dragul tău sînt gata.

VOLTAIRE

De-atîta cavalcadă şi-atîta vino-du-te,
Tuşesc, inima-mi bate cînd foarte rar, cînd iute.
Am, nu uita, Toinon, optzeci de primăveri,
Tu eşti de azi, fetițo, pe mine-apasă-un ieri.
Aş vrea să dorm puțin.

NEBUNIA

Te-aşteaptă un festin
Cu fructe orientale, cu cîntece şi vin.
închide-te în casă şi pune-te pe trai.

VOLTAIRE

Dacă-s chemat de rege?

NEBUNIA

îi spui că eşti în rai.

(Zgomot. Frapli, amlndoi, strigă împreună afară, apoi intră; vorbeşte la început fratele **1.)**

FRAŢII

Deschide ! Spargem uşa, neruşinat moşneag,
Seducător de fete, (Intra.)

FRATELE I

Satană cu toiag,
Cu care operînd drăceşti metamorfoze,
Rupi noaptea din grădini, venind călare, roze.
Ce roze? Dedicate Fecioarei din altar
Spre-a ne spăla la toţi pacatu-originar.

VOLTAIRE

Hoţi, ipocriţi, măgari ce meritaţi căpestre,
Fraţi răi, denaturaţi, înghiţitori de zestre.

FRATELE II

Tot tu insulţi, Satană, tot tu te-nfurii? Na!
Cu-ncrueişări de spade noi ne vom răzbuna.

(Scot spadele.)

VOLTAIRE

(Duelind.)

Doi contra unul? Iadul făcu cu voi avort.
Asasinat de codru! S-a isprăvit, sînt mort.

(Cei doi fug. Voltaire *cade pe fotoliu. Toinon şi* Nebunia îl *zguduie. îşi vine in fire greu.)*

în fond, eu sînt de vină, m-am luat după nebun.
Furtuna ispiteşte, dar calmul e mai bun.
Nu-ncape îndoială, aşa-i, am fost nerod,
Dau drumul Raţiunii, pe ăsta-1 duc în pod.

(împinge Nebunia, ieşind **cu** *ea afară; revine cu* Raţiunea, *aspră, pedantă, rece.)*

Ah, scumpa mea Toinon, întinde-mi a ta mînă
Să simt ceva gentil în palma mea bătrînă.

RAŢIUNEA

De ea sâ nu te-atingi, un geniu e sever,

VOLTAIRE

Cînd ăsta este singur e foarte auster.
Calvin, pe lîngă el, e un bonom. Măcar
îngăduie să-mi toarne puţin vin în pahar.

RAŢIUNEA

Voltaire, la ora asta, e scris în catastiv,
Urmînd prescripţiunea vei lua un purgativ.

VOLTAIRE

Dar m-am bătut cu spada, o foame simt grozavă

RAŢIUNEA

Pentru un om bolnav mincarea e otravă.

VOLTAIRE

Cu ochiul să fac fetei, dă-mi voie măcar, gîde.

RAŢIUNEA

Europa te priveşte, de tine toţi vor rîde.

VOLTAIRE

Ah, secretar sinistru, oh, m-am şi plictisit.
Lăsat de capul lui este nesuferit.
Toinon, ia cheia asta, dă drumul la sminteală,
Cînd sînt doi împreună e altă socoteală.

(Toinon pleacă şi reintră cu Nebunia. Toţi prezenţi ca de obicei.)

Hei, secretari, priviţi, îmi place-această fată.

NEBUNIA

Hai, strînge-o-n braţe, fără prea multă judecată.

RAŢIUNEA

Un gest de violenţă nu socotesc prudent,
Eu zic că e mai bine să-i faci un compliment.

NEBUNIA

Cine-ndrăzneşte iute e totdeauna tare.

RAŢIUNEA

Admit, cu multă grijă, cel mult o sărutare.

VOLTAIRE

îndată l

(Sărută îndelung *pe Toinon.* Mutica" de Morart, *tablou nemişcat.* Voltaire, către *public.)*

înţeleptul să pună-n viaţă ştie
Un pic de raţiune şi-un pic de nebunie.

(Muzică. Ieşire *cu balet.)*

TRAGEDIA REGELUI OTAKAR
ŞI A PRINŢULUI DAL1BOR

Teatru de păpuşi

REOELE OTAKAR

(Sună repetat din clopoțel.)

Parc-a dat cu tunul!
Nu răspunde nici unul.
Hei, paji, să vină îndată aici
Al meu scump măscărici.

MĂSCĂRICIUL

Mă închin plecat, urîndu-ți sănătate,
Prea sacră maiestate.

REGELE OTAKAR

(Cu bonomie.)

Pe sfîntul Vațlav, de-un ceas cu clopoțelul te sun,
Ai noroc că ești nebun.
Pe un biet smintit,
Să-1 pedepsești nu-i îngăduit.
Altfel, vezi bine, te-aş zvîrii în rîu peste uluc
Ca pe fericitul Ioan Nepomuc.

MĂSCĂRICIUL

Maiestate, eu sînt nebun cu plată,
Dar tu, nebun în lege.

REGELE OTAKAR

Ei nu, că asta-i lată.

Ha, ha, ha, ha! Ia spune,
Țeastă cu gărgăune,
De ce-s nebun în lege?

MĂSCĂRICIUL

Pentru că tu fiind rege
Vrei să-ți împărți coroana strămoşilor şi mila
Cu tînăra Ludmila.

REGELE OTAKAR

Bată-te să te bată,
Minune e de fată!

MĂSCĂRICIUL

De frumusețe pică.

REGELE OTAKAR

Ochi mari şi gura mică.

MĂSCĂRICIUL

Păr galben mătăsos.

REGELE OTAKAR

Ce-i cade pînă jos.

MĂSCĂRICIUL

La danț cu-ndemînare.

REGELE OTAKAR

Bogată, de neam mare.

MĂSCĂRICIUL

Dar vai, are o soră cu părul roş ca sfecla,
Pe principesa Tecla,
Cam trecuțică, macră,
Invidioasă, acră.
De nu vrei ca să mori,
Cu ea să te însori,

REOELE OTAKAR

Curat că eşti scrîntit!
Tu nu vrei ca un rege să fie fericit?
Ca nimeni altul am împăcat
Ce spune sentimentul cu rațiuni de stat.

MĂSCĂRICIUL

Nebunule cu sceptru! Ambiția e o undrea
Ce pe femeie-o face ca scorpia de rea.
Ludmila ca regină-ți va â de tot nefastă,
Pe soră-sa roşcată tu ia-o de nevastă.
Fă-i gustul de-a fi soția unui crai,
Iar tu cu toate fetele trăieşte ca în rai,
Cu Anna, cu Ludmila şi cu cine poft.şti,
Stăpîn pe toate eşti.

REGELE OTAKAR

Ptiu, mascara spurcată, prea urecheat măgar,
Astfel de sfaturi dai tu regelui Otalcar?

MĂSCĂRICIUL
(Ironic-wnil.)

Eu sînt nebun!

REGELE OTAKAR

Nici vorbă,
De-aceea eu cu tine nu mă mai vîr în ciorbă.

MĂSCĂRICIUL
(PUnge.)

REGELE OTAKAR

Te iert, neghiob de frunte, la nuntă te invit.
(Ofttnd adine.)

Iubesc şi sînt iubit.

(Bxit.)

MĂSCĂRICIUL

(Chihatind.)

în clopotnița catedralei clopotele mă duc să sun,
Să ştie toată lumea că regele e nebun
Şi că numai eu, fiind înțelept,
Merit pe tron în mină cu crugul să stau drept.
Pe scena noastră oricît de măruntă
O să vedeți o întîmplare cruntă.
Se va petrece acuş
O tragedie în neamul de păpuşi.

(lese. Bat prelung clopotele.)

DALIDOR

(Contemplind *Praga.)*

Măreață cetate,
Cu turnuri şi palate,
Cu clopote cîntînd,
E mult de tot de cînd
Te-am părăsit. în nor,
Pe-o stîncă, eu, prințul Dalibor,
într-un castel peste păduri de brazi
Trăit-am pînă azi
Cu ciuhurezii orbi
Şi-o mie de corbi.
Dormeau spînzurați de picioare
Liliecii în salonul cel mare,
Jos în paraclis
Vîntul țipa închis,
Ciorile făceau larme
Adunate în sala de arme,
Iar vulturi în negre rase
Se-nvîrteau pe terase.
A venit acum ora
Să-mi văd căminul, sora,
Ludmila cea frumoasă,
Pe Tecla mereu ciudoasă.
Izgonit de copil, mă tem de uitare,
M-am schimbat mult la înfățişare.
Regele cel bătrîn mi-a dat însă un inel
Să mă adeveresc cu el.

CELESTINA

Ptiu-ptiu, să nu te deochi, mîndru eşti, bată-te vina,
Spune pe cine cauți Ia baba Celestina.
Fată de vrei cumva, şi de-mpărat, pe-oricare
Eu ți-o aduc prin vrăji călare pe frigare.

DALIBOR

Caut pe Ludmila cu galbene cosițe,
Fata prințului de Litomerițe.

CELESTINA

Gustul nu ți-e prost, falnic cocoşel,
Te pricepi Ia fete, daca nu mă-nşel.
Trebuşoara-i grea, pentru asta pot
Cu salbă de cînepă, cu limba de-un cot
S-atîrn de o cracă, de corbi ciugulită.
Cu regele Ludmila mîine se mărită.
Dar de-mi dai ce cer, o-aduc pe nuia.

DALIBOR

Nu-i nevoie, babo, mă duc eu la ea.

CELESTINA

O iubeşti? Vorbeşte ca Ia un duhovnic.

DALIBOR

Mult de tot. (Exit.)

CELESTINA

Regina are un ibovnic.

MĂSCĂRICIUL

Doamne miluieşte, Doamne miluieşte,
De dracul şi de Celestina ne păzeşte,
Amen! *(Exeunt.)*

REOELE OTAKAR

Cu drag să te întîmpin, o, Dalibor, nu preget,
Spunîndu-mi cine eşti inelul de pe deget.
Tată-meu, ierte-1 Domnul, de-al tău se cam temea,
Că voi rîvniți la tron pe-atuncea se şoptea.
Te-a-nchis într-un castel de munte nepătruns
Pînă ce eu în scaun ca rege voi fi uns.
Azi cu înțelepciune totul s-a pus la cale,
Eu, norocitul, fi-voi soțul surorii tale.
Hrisovul blestemat îl rup!
Hai, vino să te pup.

fSarutâri *zgomotoase.)*

Am aflat cu-nduioşare
Că ai faimă de cîntăreț mare.
M-am încercat şi eu la stihuri uneori
Dar m-am umplut de sudori.
Nu mi-a fost sortit să scriu *Uiada,*
Ci fă tai capete şi picioare cu spada.
Te fac starostele poeților din țară.
Rosteşte din parte-mi Ludmilei, ia, aşa,
o poezioară,
Precum că o slăvesc,
De dragu-i mă topesc.
Ludmila-i capricioasă ca orişicare fată,
Aci bate din palme, aci e bosumflată,
Cînd hîr, cînd nur răspunde, ca vîntul
ptimăvăratic.
C-o parte stau pe ro2e şi cu-alta pe jăratic.
De tine nu mă tem
Că doar cumnați sîntem.
Că-i eşti frate pînă la nuntă gura să nu ți se
deschiză,
Ca să-i facem, mă-nțelegi, o surpriză.

(Regele iese. Intră Ludmila.)

DALIBOR

O, ființă celestială,
Plină de grație şi de sfială,
Sint treaz sau merg în vis?
De bună seamă ai picat din paradis.

LUDMILA

O, nu, de la pantofar vin,
însă glasul tău nu-mi este străin,
Deşi nu te-am văzut nici pe uliți, nici la curte.

DALIBOR

Drumurile mele n-au fost aşa scurte.

LUDMILA

Pe unde-ai umblat?

DALIBOR

Pe valuri şi pe cărări,
Cîntînd în castele şi la regeşti adunări.

LUDMILA

La noi e-n cinste mare Arta poeticeasca,
Regele, nu mă-ndoiesc, are să te poftească.

DALIBOR

Cum te numeşti?

LUDMILA

Ludmila.

DALIBOR

Ludmila, Mila, Mii!
Regele a poruncit să te salut umil
Şi să-ţi împărtăşesc prin grai o-alcătuire
In care se cuprinde adînca lui iubire:

Mii, ce şoptim o da-tă se-a-u-de pi-n&n ste-ig.

*Tră-**fm e-ternprin e**-le, **Jri-im e-terttprin e-e- e - le.***

Mii, ce şoptim o dată
Se-aude pînă-n stele.
Trăim etern prin ele.

Cu soarta-ngemănată
Sîntem ca două limbi,
E greu să le mai schimbi.

Tu ai crezut, se vede,
Că juri glumind şi treci!
O, ne-am legat pe veci.

Cuvintele sînt spede.
Oricît de slabe încă
Inscripţii fac şi-n stîncă.

Fie profan ori sacru,
Amor e el şi tot el.
A spus, cred, şi-Aristotel.

E gingaş ca un nacru,
Dar miezul e de-aramă,
Că-piere nu mi-e teamă.

Din osie să scoţi
încerci, Mii, în zadar
Sistemul planetar.

Să mă abaţi nu poţi,
Aştrii mereu mă trag,
Tot ce faci tu mi-e drag.

La vorba-ţi răutăcioasă,
Ce-i drept, pleoapele strîng
Şi, deşi rege, plîng.

Dar inima-i voioasă
Căci cele două limbi
Nu-i chip să le mai schimbi.

LUDMILA

Oh, ce frumoase stihuri. Poet ca tine nu-i.

DALIBOR

De regele-s făcute.

LUDMILA

Că îl iubesc sa-i spui!

(Cade de gitul lui Dalibor. Apar fn *fund Celestina ţi TecXa. Cea* dinţii *face semne celei-lalte, care stringe* pumnii *de necaz.* Dalibor *ţi* Ludmila *fug.)*

TECLA

Vulpe ipocrită şi hoaţă,
Călugăriţă smerită la faţă,
La suflet de pofte coaptă,
Vorbind din gene, uneltind în şoaptă,
Punîndu-le toate la cale
Pe lîngă stupii din catedrale.

Pe rege l-ai vîrît în broboadă
De stă pe tron ca pe-o ladă,
Pironit, prostul, cu ochii în ochii tăi,
Iar tu în ajunul nunţii te zbengui cu drăngălli.
Ah, mamă, în zodie rea pe lume m-ai pus.
Urîtă nu-s, bătrînă nu-s, leneşă nu-s,
întîia-s la gherghef şi la bucătărie,
Că-ntrec privighetoarea la cînt, o lume ştie.

(Clntd, vocalizlnd lugubru.)

A as aa a a

d a в a a g a a з

De ce mă gîndesc, plesnesc de ciudă,
Aş vrea să piei, nu soră, tu, ci Iudă!

CELESTINA

Na, toarnă din sticluţa asta
Un pic în cupa ei şi... basta!

TECLA

Otravă? N-o să ia, e mofturoasă.

CELESTINA

Nu, măiculiţă, somnoroasă.
în apă o picătură într-un pahar de-o litră
îi dă un gust de chitră.

(Exeunt.)

MĂSCĂRICIUL

Doamne miluieşte, Doamne miluieşte,
De dracul şi de fată bătrînă ne păzeşte.
Amenf

(Iese. Intră Otakar ţi Ludmila.)

REGELE OTAKAR

Demult, pe-al nostru crug
Eu aveam chip şi grai,
Vedeam solarul rug,
Iar tu, Mii, nu erai.

Sclipeau comete, stele,
Zăpada cea uşoară,
Cu diamante grele
Ningea... asta... ploua; ploua
în cîte-o vară.

Răcoare îmi da rîul,
Mă-mbălsămam cu crinul,
Ca mierea-mi părea griul,
Plin de tărie vinul.

Dar cîteodată totuşi
Tînjeam în acest rai,
Creşteau platani şi lotuşi,
Iar tu, Mii, nu erai.

Mă întrebam pe unde... pe unde
întîrzii şi colinzi,
Te căutam în unde... în unde...

Degeaba să le-nvăţ am vrut eu pe de rost,
Memorie n-am de loc, în asta-s tare prost.
Că nu le-am compus eu, ocări să nu-mi arunci,
Un rege dă porunci.

Dar ca să vezi pîrjolul dintru ai mei rărunchi,
în faţa ta, Ludmilo, smerit cad în genunchi.

LUDMILA

O, rege Otakar,
Ridică-te! Cu tine voi bea dintr-un pahar,
îți voi fi totdeauna ca unui soț şi tată
Supusă şi plecată.

REGELE OTAKAR

Mi s-a făcut cam sete,
Să sorb dă-mi pe-ndelete
Ceva să-mi dea putere şi pe gîtlej răcoare.

LUDMILA

Am de Ia Tecla nişte sucuri rare.
Pun în apă o picătura într-un pocal de-o litră
Şi-i dă un gust de chitră.

REGELE OTAKAR
(Bea.)

Aşa-i de minunată că aş bea să nu mai rămîie.
Are iz de naramză, dar şi de alămîie.

TECLA
(Tntrlnd.)

Slăvite Otakar, cît nu e prea tîrzîu,
Să nu faci o greşeală, viu.
Soră-mea nevrînd să te mîhnească
Ți-a ascuns o taină feciorească.
De mult iubeşte un tînăr rătăcitor din palat
în palat,
Ieri chiar în piața domului s-au îmbrățişat.

REGELE OTAKAR

Ce fel de tînăr? Cu ce înfățişare?

TECLA

MO Veşmînt cafeniu, la păr oacheş tare.

Cît de dragi îşi sînt
Spune acest cînt:
(Clntă.)

Mii, ce şoptim odată
Se-aude pînă-n stele.
Trăim etern prin ele,
Trăim etern prin ele.

DALIBOR
(Cîntînd.)

Cu soarta-ngemănată
Sîntem ca două limbi,
E greu să le mai schimbi,
E greu să le mai schimbi.

REGELE OTAKAR
(Cîntînd.)

Tu ai crezut, se vede,
Că juri glumind şi treci,
Oh, ne-am legat pe veci,
Oh, ne-am legat pe veci.

MĂSCĂRICIUL
(Parodiind.)

-i-ie, -on i-i-ie, o-onl
Kirie eleîson, Kirie eleison,
Cred c-astă-seară am să stau pe tron.
Amen!

REGELE OTAKAR

Ha, ha, ha, ce fantasiei
Mai să mă băgați la parigorie.
Tînărul este fratele vostru bun,
Venit de curînd din surghiun.

Pricepeți ale firelor ițe?
E Dalibor din Litomerițe.

(Bat clopotele.)

TECLA

Vai mie, i-am dat otravă să bea.

(Ludmilei.)

Şi ție la fel.

LUDMILA

Iar eu din ea
Şi regelui am dat.

REOELE OTAKAR

Avea gust de alămîie şi de portocală
De-mi venea să beau o oală.

TECLA

Iartă-mă, soră, iartă-mă, Dalibor,
Iertați-mă cu toții, cu voi împreună mor...

(Toate *păpuşile se încovoaie ca moarte.)*

MĂSCĂRICIUL

(Ironic.)

Mă închin plecat urîndu-ți sănătate,
Prea sacră maiestate.

CELESTINA

Sus toți, că n-ați murit de moartea cea grozavă,
în şipuleț n-a fost otravă.
Făcui cu voi un fel de învățătură,
Ca să vă vindec de intrigă şi ură.

MĂSCĂRICIUL

Cum, **viperă?**

CELESTINA

Doar proastă nu-s
Să pier pe rug ca Hus.

MĂSCĂRICIUL

La Gheena, hoaşcă, să te arză focu,
Cotoroanță cheală, mî-ai mîncat norocu!

(Bat clopotele.)

FLUTURELE

ZMEUL

(Adulmecind mult prin aer.)

Mamă, ia uită-te-n pom,
Miroasă a carne de om.
O came ca crinul abia înflorit,
Aş mesteca-o... fără s-o-nghit.

ZMBOAICA

Eşti prost, ca orice zmeu, fătul meu,
Scoți flăcări pe gură şi zbieri ca un leu,
Dar e de-ajuns să simți o omoaie
Şi te faci mai blînd ca o oaie.
Copacul mă duc să-1 scutur.

(Pleacă ți revine.)

Uite ce-am găsit: un flutur.
Astfel de gîngănii nu-mi plac de loc.
Mai bine să-1 arunc pe foc.

ZMEUL

Lasă să-1 privesc cu ocheanul.
De-o fi vrăjmaş, îl sfârîm cu buzduganul.

ZMBOAICA

Ehei, de-un mic vierme şi cedrul se uscă,
Elefantul doboară oşti şi nu poate strivi
o muscă.

ZMEUL

(Privind cu ocheanul.)

Ce gingăşie, ce împodobită făptură!
De uimire îmi vine s-o mestec în gură.
Ah, mamă, nici o fată de-mpărat
Nu are un veşmînt mai minunat.
Cămaşa-i e din firul cel mai bun,
Nu cresc flori mai frumoase pe coada
de păun.
Nici orhidee, nici lalea
Nu se aseamănă cu ea,
Pe trup brocart, pe cap turban,
Ca-n India cel mai bogat sultan.
Pare-o mînă de ninsoare,
Ruptă dintr-un măr o floare.

ZMEOAICA

Gheare ai, minte puțină,
Astă-noapte în grădină
Frunzele, roadele toate
De omizi au fost mîncate.
Nu omizi, balauri cu fierăstraie-n gură,
Lăsînd numai borhot şi rumegătură.

ZMEUL

Crezi că acest flutur stropit cu aur
E scorpie sau vreun balaur?

ZMEOAICA

Mai rău. Trebuie să fie Făt-Frumos
Sau aît spurcat din omenescul os
Ce vine nurorile să-mi răpească,
Cu vicleşug să ne stîrpească.

ZMEUL

(Lovind cu buzduganul.)

Dacă e-aşa, atunci pe loc să moară!

(Stingere *şi* aprindere *a* luminii.)

ILEANA FLUTUREANA

Ai milă, falnic zmeu, de-o fetişoară.

ZMEUL

Cine eşti tu, sărutu-ți geana.

ILEANA FLUTUREANA

Eu sînt Ileana Flutureana,
Fost-am trei fete de-mpărat
Pe care trei zmei le-au furat.
Una-i în codrul arămiu,
A doua în cel argintiu.
Pe mine, fiind năzdrăvană,
Mă pierdu zmeul din goană.
Pe buza unui ciutur
Mă lăsai schimbată-n flutur.
Zmeul tot tărîmul răscoli,
De ghicit nu mă ghici.

ZMEUL

Phi, dar ştiu c-am fost nătîng,
Vino-n brațe să te strîng.
Eu sînt zmeul cu pricina.
Mergi de-mi pregăteşte cina.
Eu mă duc la vînătoare,
C-o să facem nuntă mare,
Să mugească taurii,
Să joace balaurii.

(Pleacă.)

ILEANA FLUTUREANA

Mi-e cam frică, Făt-Frumos.

PAT-FRUMOS

Taci, că nu e viclenos.
Cu vorbă dulce-l îmbată
Şi scăpăm de trei deodată.
Cere-i, de nuntă dacă are chef,
Viermele-n măr de sidef,

ZMEUL

Gingaşă crăiasă,
Gătitu-te-ai mireasă?

ILEANA FLUTURBANA

Ba nu. De nuntă de ai chef,
Adu-mi viermele-n măr de sidef.

ZMEUL

Să fi-nvățat-o dracul sau e din capul ei ?
De unde-i vin asemenea idei?
în vierme-i sunetul zmeului cel mare,
De-1 gîtuie unul, fratele meu moare.
Cere-mi altceva.

ILEANA FLUTUREANA

Mărul, pînă mîine,
Pe-un taler, de voieşti să mîncăm sare şi pîne,

ZMEUL

Pentru fata asta ca un fluturaş
Mă fac şi de frate ucigaş.

(lese ii vine; vuire ca de zbor repede.)

Iacă mărul, dar ține-1 într-un loc ferit.

ILEANA FLUTUREANA

Ia-1, Făt-Frumos.

FAT-FRUMOS

Viermele-am tras şi l-am strivit.
De bărbat nu-1 lua,
Melcul de aur cu douăsprezece coarne de nu
ți-o da.

ZMEOAICA

Feciorul meu, drăguțul meu, viteazul meu,
Pierişi cu zile, mîndrețe de zmeu.
Arză-te-ar focul, Ileana Flutureană,
Omoaie smerită şi vicleană.

ZMEUL

Fată de om, ți-am făcut pe plac.
Pîn'la nuntă mi se pare-un veac.

ILEANA FLUTUREANA

Melcul de aur cu douăsprezece coarne vreau,
De mi-1 aduci, de bărbat te iau,

ZMEUL

Să-i fie aşa de-adîncă isteția?
Parc-a-nvățat-o Chițimia.
în melc şi-ascunde duhul fratele mijlociu,
De inimă rea pe tălpi abia mă țiu.
Cere-mi altceva.

ILEANA FLUTUREANA

Vrerea mea e neclintită,
Pe-un taler de voieşti să mîncăm sare şi pită.

ZMEUL

Pentru fata asta cu priviri aşa curate
îmi omor şi-al doilea frate.

(Iese si vine vuind.)

Iacă melcul, dar ține-I la loc udos.

ILEANA FLUTUREANA

Ia-1, Făt-Frumos,

FAT-FRUMOS

Coarnele i le-am şi scos.
Zmeului spune-i c-a te mărita nu se cade
Pînă nu-ţt dezvăluie puterea-n ce-i şade.
De două ori te va duce pe drum ocolit,
A treia oară va vorbi cinstit.

(Urlete.)

ZMEOAICA

Feciorul meu, drăguţul meu, viteazul meu,
Pierişi cu zile, mîndreţe de zmeu.
Sorbi-te-ar apa, Ileana Flutureană,
Scorpie gingaşă şi vicleană.

ZMEUL

Flutureano, ţi-am făcut pe plac.
Pîn' la nuntă mi se pare-un veac.

ILEANA FLUTUREANA

Cu tine a mă mărita nu se cade
Pîn' nu-mi dezvălui puterea-n ce-ţi şade.
Căci ce fel de nevastă ţi-aş fi,
Tainele de nu ţi-aş şti.
Bărbatul care iubeşte
Femeii se mărturiseşte.
Destulă vrajă şi-aşa asupră-mi ai,
Fiind printre zmei cel mai mîndru crai,
Fală de voinic şi tare chipos,
Drăguţ ca o fată şi ca leul vînjos.
Să nu fie nimic al meu şi-al tău,
Să rămînem una la bine şi la rău.

ZMEUL

Ileano, zău, toată puterea mea
Stă-n scindura a noua de la duşumea.

ILEANA FLUTUREANA

Mă minţi, zmeuţ sprincenat,
După uitătură te văd vinovat.

ZMEUL

Nu te mai mint de-acuma, lasă,
Puterea mi-e în hornul de la casă.

ILEANA FLUTUREANA
(Pltngind.)

Ah, Dumnezeule, n-avui noroc
De-un iubit cinstit, să-1 crez pe loc.

ZMHUL

Ilenuţo, inima mea,
Pe glaful ferestrei e o besactea,
în besactea e un gîndăcel,
în gura lui e un firicel,
Pe firicel e un bob de piper,
Dacâ-1 pui pe foc eu îndată pier.
Ţi-am spus adevărul, nevestica mea.

ILEANA FLUTUREANA
(Aducind besacteaua.)

Pe glaful ferestrei e o besactea,
în besactea e un gîndăcel,
în gura lui e un firicel,
Pe firicel e un bob de piper.

FĂT-PRUMOS

Dă-1 mai iute-ncoace.

ILEANA FLUTUREANA

Ai suflet de fier.
Nu mă-ndur la moarte să trimit o fiinţă
Care către mine a avut credinţă.

Are ochii negri, e trist, neguros,
Sfios cu femeia. îl găsesc frumos.

FÂT-FRUMOS

A, suferi şi tu de perversitate,
Cum zice Othello cu multă dreptate.

(Aruncă pe foc bobul.)

ZMEOAICA

Feciorul meu, drăguțul meu, viteazul meu,
Pieri cu zile mîndrețe de zmeu.

ZMEUL

Mor, mamă. Nu urla. Pe lume cînd m-ai pus
Ştiai că orice zmeu cade de om răpus.

ILEANA FLUTUREANA
(îngenunchind.)

Iartă-mă, zmeule.

ZMEUL

Te iert. Brr! Cu fior începe
să mă scuture.
Cu bine vă las... fericit c-am murit... de
boală de fluture.

ZMEOAICA
(Tardiv.)

Feciorul meu, drăguțul meu...

ZMEUL
(Ridicfnd *capul.)*

Taci, bre, că-mi spargi timpanul.
S-a terminat cu piesa,.. Mai urli şi la anul.

IROD ÎMPĂRAT

Irod *intră călare pe băț, însoțit de Vrabie ți de Chițimia, asemenea călare.*

IROD

Eu sînt Irod împărat
Pe cal încălecat
Pentru că aşa am obişnuit
Şi Chițimia m-a sfătuit
Zicînd că unui rigă mare
I-e dat să umble călare
Fiind mai alegoric.
Dreptu-U

CHIȚIMIA

Categoric.

IROD

Mi-e c-o să vie ninsoare
Aşa mă-njunghie-n picioare.
Mă-mpunge ca c-un piron.
Ia să stau puțin pe tron.
(Descăleca ți s-aşează.)
Sfetnice Vrabie,
Ține-mi pustia de sabie

Să mi-o dai la ascuțit
Că văz că s-a ruginit.
Mi-a ieşit limba de-un cot,
Din teacă nu pot s-o scot.
Aud lumea că se plînge!
Vreau o vărsare de sînge,
Sa ştie orice nerod
Cine-i împărat Irod.

(Bate din palme.)

Ostaşi, să vină îndată
Oamenii la judecată,
Că de acum un an
N-am mai ținut divan.

(Vin o babă ți un precupeț.)

PRECVPETUL

Măria-ta, astă babă
Mi-a făcut jaf în tarabă.
Vindeam şi eu niscai ouă
Să strîng bani de haine nouă.

BABA

Pice-ți viermi în loc de muc,
Duce-te-ai Ia balamuc,
în iad cu tine-am să viu,
Să te văz cum arzi de viu.

CHITIM IA

Hei, nu face gălăgie,
Aici e împărăției

IROD

Spune toate cum au fost,
Că nu sînt nici surd, nici prost.

BABA

Sărutu-ți mîini şi picioare,
Cumpărai de la ăsta nişte ouşoare,
Le pusei într-un coş
Să mi le clocească un pîrlit de cocoş.
Cînd colo, drăguții de ei,
Ieşiră numai balauri şl zmei
Vărsînd flăcări pe nară
Şi pe loc şi zburară.

FRECUPETUL

Măria-ta, nu-s de vină,
Eu le am de la găină.
Femeia adesea fată
Ce-a visat cînd era fată.

IROD

Luați pe babă şi pe om
Şi mi-i spînzurați de pom
Ca să-nvețe toată țața minte
Că pe Irod nu-1 poate nimeni minte.
Rar mi-a fost dat s-aud aşa scorniri.
N-or fi Ia mijloc niscaiva urziri?
De-astfel de basme ce zici, Chițimie?

CHITIMIA

Pe cîte ştiu şi mi se pare mie,
Cînd face alte alea pasărea,
Poporul se aşteaptă la o veste rea.

IROD

Cuvintele tale mă umple de teamă.
Să fie adevărat?

CHITIMIA

De bună seamă.

IROD

Nu-i a buna, de-atîta oboseală
M-a apucat o piroteală.

(Cdîcrf, *adoarme, sforăie. Qălăgie, Irod sare în sus.)*

Ce-i larma asta? Au venit tătarii?
Vezi, Chițimia, cine sînt măgarii.

CHIȚIMIA

(Iese *şi se întoarce.)*

Măria-ta, puternice Irod,
E huiet mare în norod.
Nu ştiu ce vor, nu ştiu ce cer,
îi văd chiorîndu-se pe cer.

IROD

Acum îndată să-mi aduceți unul,
Că de nu tac, îi risipesc cu tunul.
Vai! Zbuciumată am domnie,
Am să mă istovesc de insomnie.

(Intră un păstor.)

Ia spune, păcurare,
Ce-i astă turburare?

PĂCURARUL

Slăvite împărate,
Pin gura babei spînzurate,
Sărăcuț de maica mea,
A țîşnit cu coadă o stea,
Iar din gura celui om
A crescut pe loc un pom
Şi asa s-a fost întins
De tot cerul 1-a cuprins,
Iar în vîrf pe-o rămurea
S-a-nfipt comeata şi ea
Şi de-acolo scînteiază,
Vicleemul luminează.
Zic oamenii cei sătui de robie
Că, nesmintit, revoluție are să fie.
O putere noua va să se nască,
Lumea toată s-o cîrmuiască,
Pînă-n iad şi rai
Izgonind pe crai.

IROD

(Mintos.)

Pieri-ți-ar de tot cuvîntul!
Eu sînt domn pe tot pămîntul!
Neobrăzate ce eşti,
Pe cer de ce te zgîieşti?
Altă ocupație n-ai?
Dați-mi sabia să-1 tai!

(îl taie.)

VRABIE

Comeata e semn de urgie,
De boale şi sărăcie,
De grindină şi de ploaie,
De secetă şi războaie,
De vijelie şi nor.
Aşa scrie la folclor.

IROD

Vie fulger şi potop,
Mie mi-e frică de alt hop,
Să nu se ivească vreun cine ştie
Să mă scoată din împărăție.
Aşa-s de năcăjit încît
Mi s-a pus un nod în gît.
Aduceți paharul domnesc
Să beau să mă răcoresc.

Chitimia, încalecă pe cal,
Fugi iute ca un val
Spre turnuri şi cule.
La porți să pui caraule,
Drugi de fier şi lacăte
Să nu pătrundă nici muscă-n cetate,
Iar tu, Vrabie tată,
Ia-ți de oşteni o ceată
Şi dă raită pe uliți
Cu paloşe şi suliți
Şi unde-i auzi orăcăială
Nu sta la îndoială,
Orice prunc să-nhați
Şi să-1 dai la gealați.
Te ştiu cam milos
Şi foarte lăcrămos,
Nu te muia de plînge,
Scalda-mi-1 în sînge.
Vedea-veți cine mi-s.

VRABIE, CHITIMIA

Va fi precum ai zis!

IROD

(Singur ți glnditor.)

Vai mie, amară-i viața,
Subțire precum e ața!
Lume, lume, dulce floare,
Mult eşti tu înşelătoare,
Azi grădină cu miroase,
Mîine țintirim cu oase.
Deunăzi tînăr eram,
Ca mîini mortea bate-n geam.
Unde eşti, Aristotele,
Mare cititor în stele,
Unde, mîndre Solomon,
Ce domneai în Babilon?
Unde-i craiul Bonaparte,
Cel iscusit şi cu carte,
Care a murit cu zile
Bătîndu-se cu Ahile?
De-atîta urgie
Mă-ncurc în cronologie.

(Intra Vrabie *ți Copăcel.)*

VRABIE

Puternice împărat,
Pe toți pruncii i-am tăiat.
Pe-orice uliță şi cale
E numai vaiet şi jale.
Numai ăsta-i nerăpus,
Că s-a pus cu fundu-n sus
Şi tot țipă vai şi vai
Şi nu mă lasă să-1 tai.

IROD

(Dulceag.)

De-ăştia-mi eşti tu, prichindel?
Cum te cheamă?

PRUNCUL

Copăcel!

IROD

Priviți, mă rog, minunăția,
Cine vrea să-mi ia împărăția!
Luați de aci mocofanul,
Loviți-1 cu buzduganul.

COPĂCEL

Iroade, nu vreau să mor,
Tocmai voiam să mă-nsor.

(B ttrtt afară, urlă.)

IROD

Acuma sînt liniştit,
Vrăjmaşii mei au pierit.

(Se aude un orăcăit de copil.)

Poftim de te cruceşte !
Cine orăcăieşte?

(Ostaşi cu suliţi intră In scenă, alergind după fata care scînceşte. O *prind.)*

Ce scînceşti? Ce ţi-e?
Tu faci revuluţie?
Aşa nebune nu merită hatîr,
Pe loc să moară de satîr,

(Intri *cei trei crai de la Răsărit.)*

BALTAZAR. GASPAR fl MELCHIOR

împărate, dă poruncă
Să se cruțe-această pruncă.

IROD

Cine sînteţi, ce poftiţi?
Să m-opriţi cum îndrăzniţi?

CRAII

(Cîntă.)

Im-pă-rs-ti, da po-run-că Sa se cro-țe-a ceas-tâ pmn-ci

Im-pS-rg-ta, dă-po-run-că Să *secrv-țe-**a-csastăprun**-că.—*

împărate, dă poruncă
Să se cruțe-această prunca.
împărate, dă poruncă
Să se cruțe-această pruncă.

IROD

De furie-mi vine să gem,
Ce cătaţi în Vicleem?

CRAII

(Toţi.)

O l mărire luminată,
îţi peţesc această fată
Care este-aşa nurlie.
Vreau s-o iau cu cununie.

IROD

Trei deodată? Axe haz!

CRAH

Alege pe cel mai viteaz.

(**Craii** *se bat cu săbiile şi cad morţi toţi trei.)*

IROD

Mâ-nchin la morţi şi la vii
Că scăpai de zurbagii.

(Fata *scînceşte.)*

Ia te uită colo, drace!
Hei, oşteni, veniţi încoace!
Prindeţi zmeoaica de păr,
Că vă dau mălai cu zăr.

(Alergări infructuoase. Irod se şterge de sudoare).

Zadarnic sînt eu pe lume
împărat cu mare nume,
Dusu-s-a crăia mea,
Asta-i pacostea din stea!

(Toţi, inclusiv **morfii**, care *se scoală,* cîntd.)

Ze-dar-nic sfat eu pe lo-me îm-pf-wt cu

/na-re nu-me, Im-pS-rat cu ma-re nu — mt Lu-me, lu-ms,

/o — — e, Lv-tne./u-me, la — u — me! —

Zadarnic sînt eu pe lume
împărat cu mare nume,
împărat cu mare nume.
Lume, lume, lume,
Lume, lume, lume!

Irod intrd *călare pe băț, însoțit de Vrabie si* de *Chitimia, asemenea calări.*

IROD

Eu, marele Irod împărat,
Sînt peste fire de supărat
Fiindcă în urma poruncii
S-au tăiat toți pruncii
De nu mai vezi picior
De fată ori fecior,
Nici de copil de țîță,
Ba chiar de cățel ori mîță.
După aşa fapte neghioabe
M-am ales cu moşnegi şi babe,
Pustiu e pe unde mă duc,
O să rămîn singur cuc.
Alunecă de rîpă a mea împărăție,
Ce-i de făcut, sfetnice Chițimie?
Tu, Vrabie tată, ce spui?

VRABIE

Eu zic să facem alți pui.

IROD

Ideea ta nu-i proastă,

Da' de unde să găsesc nevastă?
Că cele scăpate de coasă
Sînt bătrîne ca broască-țestoasă.
îmi plac tot tinerele,
Că-s şi mai frumuşele,

CHIȚIMIA

De, fata gingaşă
La carne-i drăgălaşă,

VRABIE

La trup e subțirică,
Să n-o frîngi ți-e frică.

IROD

Ha, ghiuji fără ruşine,
Clocoteşte sîngele-n mine,
De nu mi-aduceți o fată frumoasă
Vă spînzur de grinda cea groasă.

VRABIE

Arde-mă şi mă taie;
De mărîa-ta-i vrednică numai vestita
Brezaie.

IROD

Din ochi-mi pe dată pieriți
Şi cu Brezaia curînd să veniți.
(VraWe *si Chițimia pleacă, apoi revin cu Brezaia, matahală cu cap de capră sau oaie.)*

CHIȚIMIA

Puternice Irod, saltă şi te veseleşte,
Cu drag pe Brezaia primeşte.

IROD
(După ce-o *contemplă* îndelung.)

Ori vederea astăzi mă minte,
Ori e înfofolită-n veşminte!
Fecioară din neamuri crăieşti,
Mă rod mari întrebări filozoficeşti,
Am ajuns de iau aflon,
De sforăi şi ziua pe tron.
Dumnezeu zămisli pe Adam şi cu milă
îl noroci prin Eva de multă prăsilă
Şi s-au plodit oamenii în voie
Pe tot pămîntul pînă la Noie,
Şi după aceea, ca mladele-n brădet
Se-nmulțiră fiii lui Sem, Ham şi Iafet.
Acum sîntem la alt hop,
Aşijderea ca după potop.
Ce zici tu întru a ta filozofie:
Vrednică-i lumea asta să mai fie?
S-o ținem sub soare prin a altor prunci
născare,
Sau s-o lăsăm să se stingă ca o luminare?

BREZAIA

Beee!

IROD

Ciudat fel de-a vorbi. Limba nu ne-o ştie!
Eşti de bună seamă de altă seminție.

BREZAIA

Beee!

IROD

Be, e precum socot Beta, cum s-ar **2îce** Beet,
A doua litera din alfabet.
Asta ştie tot,

Mai adînc chiar decît Aristot.
îmi place ca fata nurlie precum o garoafa
Să fie şl puțin filosoafa.

BREZA IA

Beee!

IROD

Zice în graiul ascuns al magilor din Babilon
Că drumul spre Omega-i prin beta, gamma,
delta, ipsilon.

BREZA IA

Beee

IROD

Prin urmare, primeşti soață să-mi fii,
Să-mi faci mărunței copii!

BREZAIA

Beee I

IROD

Nu-nțelege ce spun sau e mare mascara,
Cînd voi da din picior pămîntul se va
cutremura.

VRABIE

Nu-i place fata, vai ție şi mie,
Hatmane Chlțimie.

CHITIMIA

Oricum, bine, categoric, nu e.
(Către Bretoia.)
Mai zi şi tu altceva!

BREZAIA

Behehe!

IROD

Scoate-ți puțin straiul să-mi desfatez ochii
Şi trupul să-ți gătesc cu minunate rochii.

BREZAIA

Beee!

IROD

Ah, sfetnici ticăloşi,
Vicleni şi mincinoşi,
De mînie îmi vine să zbier.
Ofițer!
(Chitimia şi Vrabie tremura". *Brexaia bchăieste.)*

OFIȚERUL

Poruncă,
Prea-nalte
împărate.

IROD

în loc de muiere mi-au adus o oaie,
Poruncesc pe loc să se taie.

BREZAIA
(Trasă de Ofițer.)

Bee, behehe, behehehe!
(ExU.)

IROD

Ofițer, ia pe aceşti sfetnici răi la suflet
foarte,
Vrednici pedepsei cu moarte,
Cu străşnicie să se străjuiască,

De sîngele lor negru inima-mi să se veselească.
De-atîta necaz îmi vine leşin,
Daţi-mi o cupă de vin.

CĂLUGĂRITA

Dacă sufletul tău să se mîntuiască vrea,
Din acest vin nu bea.

IROD

E plin de aromă şi foc,
De-o mie de ani îl am în boloboc.

CĂLUGĂRIŢA

Tocmai de-aceea. Ai să te-ndîrjeşti
Şi mai vîrtos în patimi lumeşti.

IROD

împărat sînt eu peste această lume.

CĂLUGĂRIŢA

De fum mincinos şi trecătoare spume.

IROD

Ochii fetei ăştia cu rasă şi comanac
Şi toate ale ei peste măsură-mi plac.
Păr negru şi moale ca al tău, zău, nu-i,
Sînii îţi sînt tari ca două gutui.

CĂLUGĂRIŢA

Părul mi-e cărunt ca sculul de in,
De viermi neadormiţi trupul mi-este plin.

IROD

Mîndră e Ia faţă, la grai strîmbă e,
Una bate cîmpii, alta strigă be.
Vreau în pat de fildeş soaţă să te ţiu.

CĂLUGĂRITA

De mult eu dorm noaptea întinsă-n sicriu.

IROD

îmi vei face prunci, slăvită muiere.

CĂLUGĂRIŢA

Pruncii putrezesc, tot ce se naşte piere.

IROD

Domnul a lăsat stejarii şi munţii,
Durerile vieţii şi sudoarea frunţii,
Eu să te iubesc, să te ţin în cîntec,
Tu să zideşti lumea întru al tău pîntec.

CĂLUGĂRIŢA

în sînul meu nu voi primi
Ce moare şi va putrezi.

IROD

Crap pe loc de ciudă,
De unde-mi ieşi această zăludă
Care te-aduce în aşa stare
Că plîngi Ia nuntă ca Ia-nmormintare?
Ofiţeri

OFIŢERUI

Poruncă,
Prea-nalte
împărate.

IROD

Această fată nebună
Pe loc să se răpună,
La sfetnici daţi drumul, he,
Să vie cea cu behehe.

BREZAIA

(Reintrînd tn scenă.)

Be!

IROD

Dar parcă o trimisesem la tăiere!

VRABIE

(Smerit.)

Ştii, împărate, osul rău nu piere.

BREZAIA

Be!

IROD

Fie ce-o fi, o iau şi nu mă uit la ea,
O pun colea după perdea.

BREZAIA

Be!

IROD

Să tacă, de dragoste să nu fugă,
Să dea copiilor să sugă.

BREZAIA

Be!

IROD

Fiind lipsită de grai, să nu stea pe la uşi,
Să nu se vîre între mine şi supuşi.

BREZAIA

Bel

IROD

Să mă lase să beau vin,
Să nu-mi vorbească de moarte şi chin.

BREZAIA

Be

IROD

Să fie lumeață, să nu mă probozească cu raiul,
Să nu se țină de mine ca scaiul.

BREZAIA

Bel

IROD

Căci eu sînt om vînjos
Şi la haractir vijelios.

BREZAIA

Be!

(Toți> inclusiv Călugărița, danțează burlesc, ținindu-se după Brezate, care *face păți de fantezie.)*

TOȚI

Brezaia pereche n-are,
O cere Irod cel mare,
Ța, ța, ța şi he, he, he,
Buhuhu şi behehe.

(De trei sat* *de mai multe ari.)*

BREZAIA

Iroade, drăguțul meu,
De te prind cu alta, vai de capul tău.

IROD

(Câzind uimit pe tron.)

Beeee 1

(Demoralizat.)

Chițimie, şi tu, Vrabie,
S-ar cuveni amîndoi să muriți de sabie,
însă eu, uite, vă iert,
Să am cu cin' să mă cert.

TOȚI

(Ovație *generală.)*

Beeeee!

CRĂIASA FĂRĂ CUSUR

ÎMPĂRATUL VRABIB

Sfetnice Chițimia, am mare necaz că
împărăteasa nu poate să nască,
Urlă de dureri de zici că acuş moare,
Şi pîrdalnicul nu scoate nici cap, nici picioare.
Halal de aşa prunci
Care-şi pun mamele la munci!
Dacă ştiam că o să am asemenea belea,
N-o duceam în pădure, sărăcuța de ea,
în pădurea cea fermecată
Unde a rămas pe loc îngrecată.
Ne venise la amîndoi nişte nebunii
Că n-avem copii.
Alerg acum pe la vraci de mi-a ieşit limba
de-un cot
Şi nu ştiu cămaşa pe unde s-o scot.

CHIȚIMIA

împărate Vrabie, cînd fătul în pîntecul
mamei face gălăgie,
Are o dorință! Asta se ştie.
£ bine să-1 punem la cercare,
Să aflăm ce dor are.

ÎMPĂRATUL VRABIE

Că bine zici. Ieşi de-acolea, rogu-mă ție,
Că-ți dau, din viață, jumătate de împărăție.

PRUNCUL

(tn pîntece.)

Nuuu

CHITIMIA

Ptiu, nărăvaş e,
Cată să-1 amăgim cu alte răvaşe!

IMPARATUL VRABIE

Scoate capul, tată, că-ți dau un rădvan
Care zboară prin aer şi-un bici năzdrăvan.
Cînd duşmanul te-amenință-n coaste,
Plesneşti, şi cîmpia se umple de oaste.

PRUNCUL

(*fn* pintece.)

Nuuu I

IMPARATUL VRABIE

Cu ăsta o sa am mare tevatura,
Pînă iese el, îmi iese mie sufletul pe gură.
E soi rău, e piază rea,
Dracul mai ştie ce vrea.
Hai, măi țică, ieşi din mă-ta, că uite, pe ziua
de ieri mă jur,
îți dau pe crăiasa fără cusur.
L-am înfundat, ştiu că-s bun de glume,
Astfel de făptură nu se află pe lume.

PRUNCUL

(*în* pintece.)

Nu m-ai înfundat, tată, că dacă-i găsesc

Cît negru sub unghie, Ia mama în pîntece iar
mă-ncolăcesc.

ÎMPĂRĂTEASA

(Speriată.)

Aoleu!

IMPARATUL VRABIE

Fie ce-o fi, ieşi, că ți-o dau.

ÎMPĂRĂTEASA

(UrUnd.)

Auuuuu!

(fn acest timp, *Fruncul iese de-a buşelea ăindărătul* **scaunul***ui, se ridică* **incet-încet in** *picioare, dînd la o parte* **un** *cearşaf cu care* **e acoperit si** *creste văzînd cu ochii pînă ce apare ca bărbat încheiat, in haine de Făt-Frumos, insă cam bătriior ți gras.)*

ÎMPĂRATUL VRABIE

Măi, dar repede creşte, e nemaipomenit.
Nu ți se pare, sfetnice, c-a şi-mbătxînit?

CHITIMIA

Copiii ăştia din vremea nouă
Sporesc într-un an cît alții-n noă'ş'nouă.

PRUNCUL

Tată, mamă, pîn' nu mi-e părul sur,
Dați-mi pe crăiasa fără cusur.

IMPARATUL VRABIE

Ce-i de făcut? Ştiu că rău m-am fript.

CHITIMIA

împărate, eu zic să pui în poartă un afipt

Pe cum ca fecioara fără cusur îndată să vie,
Să ia pe feciorul de crai cu cununie.

ÎMPĂRATUL VRABIE

Sfetnice Chițimia, ştiam eu că tu ai glagore.
Cu ăst chip cîştigăm zile şi ore
Şi poate ani întregi,
Pentru că oameni desăvîrşiți nu se află nici în
neamuri de regi.

CHIȚIMIA

(Ieşind afară.)

Lipeşte pe poartă acest afipt, căpitane,
Şi pune să bată şi din darabane.

(Tobe, pauză lunga, strigăte de femei).

CĂPITANUL

Aoleo, împărate, este prăpăd!
De-atîta muieret nici picioarele nu mi le văd.
S-au strins fete puzderie mare
Din împărăție şi de peste hotare.
Eu le-am spus: Stați, bre, nu ne trebuie declt
o fată,
Crăiasa fără vină şi pată.
Da* ele de colo: Eşti chior sau vezi ca prin ciur?
Găseşti la noi vreun cusur?

ÎMPĂRATUL VRABIE

Apăi atunci ce mai aştepți, bată-te luna?
Bagă-le colea una cîte una.
Iar tu, copile, alege-o pe cea
Care mai mult decît altele îți va plăcea,
Socotind-o chipoasă şl cu nur
Şi mai osebit fără nici un cusur.
Isprăveşte pîn' nu ți se face barba căruntă,
Ca să ne-nvrednicim să-ți jucăm la nuntă.

(Stingere, *reaprindere.)*

PRUNCUL

(Tot ptpJie pe rind *fete, puntndu-le să facă unele mişcări,* strîmblnd *nemulțumit din nas.)*

ÎMPĂRATUL VRABIE

Lovi-te-ar norocul, tu tot acilea eşti?
De cîfi ani aşa te canoneşti?
Că unora din noi le-am mîncat din colivă,
Iar tu tot nu ți-ai găsit fată pe potrivă.
Muri şi biata împărăteasă
Pînă să-ți afli tu mireasă.
Vai, vai, am mare canon
Cu-aşa sucit cocon.

(Arătind o fată.)

Iacă, asta-i curățică!
Ce cusur îi găseşti, măi țică?

PRUNCUL

La trup nu-i destul de plină,
Fiind în schimb prea umflată la splină.
La pîntece e cam repede,
Mi-e teamă să nu lepede.
Nu face gropi în obraz
Ca să aibă la rîs mai mult haz.
Piciorul l-aş vrea mai lat,
Să se-audă cînd păşeşte pe marmura din palat.

ÎMPĂRATUL VRABIE

Tăkuliță, parcă eşti geambaş ori potcovar,
Aşa cusurgiu mai rar.
Da' fetişcana asta de ce nu-ți place oare,
Că e gingaşă ca o floare?
Dacă m-ar ține cureaua i-aş cădea pe brînci.
îți vine, zău, s-o mănînci.
De nu pot, ca mire, cu ea să joc In horă,
Măcar s-o am drept noră.

PRUNCUL

(Strlmbind din nas).

Părul bate-n verde la lumină
Şi e cam moale la rădăcină.
Dacă mai dă şi cu căneală,
Te pomeneşti că rămîne cheală.
Şi-atunci, ce mă fac?
Eu chipeş, ea ca un drac!

IMPARATUL VRABIE

Acum ţi-aş spune-o sudalmă,
Ba ţi-aş trage şi-o palmă,
însă fiind tu al doilea după mine în ţară,
Nu se cade sa te fac de ocară.

(Către *una din fete).*

Ia uite colo, mititica,
Mieluşica, ocheşica,
Dacă şi la asta-i găseşti cusur
Eşti vrednic de-un picior în tur.

PRUNCUL

Asta e de tot pruncă,
Necoaptă bine încă.
La umeri e cam îngustă,
Picioarele i se pierd în fustă.
Nu i s-au împlinit nici sinii, nici guşa,
Mă prind că se joacă cu păpuşa.

ÎMPĂRATUL VRABIE

Of, of, of, ofl
Mă băiete, în viaţă trebuie să fii puţintel
filozof,
Mai îngăduitor, mai dimocrat,
Cum zice unul Socrit... Socrat.
Noi toţi, bărbaţi, muieri,
Avem şi daruri, avem şi scăderi.
Să mai închidem din pleoape,
Să nu ne privim aşa de aproape.

PRUNCUL

Tată, să plec in lume mă lasă,
Să găsesc singur pe desăvîrşită crăiasă.

(împăratul ii face semn că îngăduie. Stingere, *apoi* lumina. în *scenă, împăratul şi* CJuftmîa, **apoi** *intră şi* Pruncul.)

PRUNCUL

împărate, adu popi, cununi, beteală, luminare,
C-am găsit-o pe fata care nici o meteahnă
n-are.

(Face semn *in* **culise, apoi introduce** *pe un bărbat voinic şi înalt, îmbrăcat femeieşte.)*

E naltă, şoldoasă, pieptoasă,
Ca mine zdravănă şi arătoasă.

(Joc in rond, doi cite doi.)

Foaie verde de argint,
Amîndoi v-aţi potrivit
Şi Ia ochi şi la sprincene,
Ca doi porumbei la pene.
Şi Ia ochi şi la sprincene,
Ca doi porumbei la pene.
Şi la ochi şi la sprincene,
Ca doi porumbei la pene.

(Frazele se vor trata ca chiuituri, strigîndu-se de către fiecare pe rînd; un flăcău in straie ţărăneşti de nuntă bate tactul ţi **conduce** *şirul.)*

PRUNCUL

La trup nu-i destul de plină
Şi e prea umflată-n splină.

IMPARATUL VRABIE

Ia te uită, mititica,
Mieluşica, ocheşica.

PRUNCUL

De mai dă şi cu căneală,
Mt-e să nu rămlnă cheală.

ÎMPĂRATUL VRABIE

Dacă-i mai găseşti cusur,
îţi dau un picior în tur.

CHIŢIMIA
(Către public.)

Curat ca-n padmie:
E frumos ce-mi place mie!

SOARELE ŞI LUNA

Uvertură, se aude nechezat de cai.

ÎMPĂRATUL VRABIE

Vîjbabo, fiind înscăunat împărat din ăst an,
Nesmintit trebuie să capăt un cal năzdrăvan.
La vîrstă, ce-i drept, sînt cam bătriior,
Dar tncolo-s vînjos şi iute de picior.
M-aştept să am cu vecinii multe bătălii,
Drept care țin în grajduri vestite herghelii.
Dar toate laolaltă nu fac o ceapă
Pe lingă un cal fătat de grozava-ți iapă.
Lăsai fecior mărişor şi nevastă lăuză
Şi coborîi în fundul pămîntutui fără călăuză.

VljBABA

împărate Vrabie, trei zile slujeşte-mi ca argat,
Căluții mei numai noaptea au gust de alergat.
Du-i cinstit la păşune, să se umfle la rinză,
Şi te vei alege cu mînzuc ori mînză.

(Iese).

FATA VtjBABEI

Prea frumosule Vrabie, iapa-i drăcoasă ca o vulpe,
Te-adoarme şi-ți alunecă oricît ai strînge-o-ntre
pulpe.

Mînjii se fac peşti, păsări, tot felul de jivine,
Cînd crezi că mergi călare, pe-o cracă stai pe vine.
Priveşti buimac şi nu ştii că fluturii pe roze
Sînt cai, ca în Ovidiu *Despre metamorfoze.*
Mi-ai căzut cu tronc, primeşte-mă în pletele din
cap
Ca păduche, şi cu povaţa de nevoi te scap.

(Iese.)

ÎMPĂRATUL VRABIB

De-atîta ciupeală s-ar zvârcoli şi-o stîncă,
Mă tot scarpin în ceafa şl mereu mă mămncă.

(Iese. întuneric.)
(Lumină. Vine călare.)

ÎMPĂRATUL, VRABIE

Trei nopţi nedormite m-am tot necăjit,
Dă-mi, babo, simbria pentru cît ţi-am slujit.
Dintre toţi mînjii am ales pe-Ssta răpciugos,
Costeliv, numai bube, slab, piele şi os,
Să nu spui că-s lacom.

VIJBABA

Ai primit bun sfat.
Două'ş'patru inimi, săraca de mine, în el am băgat.
Calică rămîn. Dâ-mî barim pe Nataliţa,
Fata cea născută azi de-mpărătiţa.
Voi veni s-o îmbuc peste şaisprezece ani,
Cînd puii de oameni sînt mai dolofani.

ÎMPĂRATUL VRABIE

Pin' la miez de noapte, precum la carte scrie,
Atît te-aştept. (Aparte.) S-o zăbovesc găsi-voi
şmichirie.

VtjBABA

Află că fata mea, care la om s-aruncă,
în părul tău clocind a zămislit o pruncă
Cu gîndurile multe din ţeasta, ta furate.
Elin şi Iana sînt leit soră şi;frate,
în foişor vrăjit vei creşte-o neştiută,
Despre ea către fecior gura să-ţi fie mută.
O şotie de-mi faci, viclean cum eşti din fire,
Se va pomi de-aci mare nenorocire.

ÎMPĂRATUL VRABIE

La pofte spune ho,
La gînduri strigă hi,
De vrei pe mihoho,
Pierzi şi pe hihihi.

VljBABA

Hi, **hi, hi,** hi, hi!

(Exeunt. împăratul Vrabie, călare.)

ÎMPĂRATUL VRABIE

Sfetnice Chiţimia, purtător al împărăteştilor chei,
Mi-a dat Cel-de-sus doi copii ca nişte hulubei.
Lui Elin îi las sceptrul cel strămoşesc,
Pe Nataliţa c-un voievod vreau s-o căpătuiesc.
De-im singur lucru **mi-e** tare grabă,
Să treacă sorocul pus **de** pocită Vîjbabă
Căreia acum şaisprezece ani **i**-am slujit pentru
un cal năzdrăvan.
Pin' **la** miezul nopţii sînt la mare aman.

CHIŢIMIA

O ştiu **pe blestemata cu doi** colţi în gură,
Lacomă de carne de**-omenească** făptură,
însă sîntem închişi într**-un** palat **de** oţel
De nu poate răzbate **nici Sfîntul Duh în** el.
Cît despre găurile de **la broaşte, nici** o iazmă
Nu trece prin ele, fiind stropite cu-aghiazmă.

tUPARATUL VRABIE

Pe la tîmple, sfetaice, simt o fierbințeală,
Pe-oglinii s-a lăsat un fel de abureală.

CHITIMIA

Iarna e cam moale, zăpada s-a topit,
Uşile fiind ferecate, aerul **e** nițeluş încropit.

IMPARATUL VRABIE

Ia taci I Auz din depărtare ceva ce face: țiiiuuu,
Sfredeleşte cineva tn zid c-un burghiu.

CHITIMIA

Se-aude, categoric, o hîrîiturS.
Ori **e** mieunat, ori **e** lătrătură.

IMPARATUL VRABIE

Sfemice, ai ajuns la mințile oii
De-ți tnchipuieşti că latră cotoii.
Hîrjîiala creşte, apere-ne sfinții,
Ne roade Vîjbaba pereții cu dinții.

CHITIMIA

Chiar de-ar pătrunde cu sfredel de foc,
Acuş-acuş se-ncheie blestematul soroc.

STRAJBRUL

Împărate Vrabie, spînzură-mă, pune-mă-n cătuşi,
Vîjbaba a găurit opt din nouă uşi,
Şi prin borti s-a strecurat nu ştiu cum,
Aci ca o muscă, aci ca un fum.

ÎMPĂRATUL VRABIE

Scroafa asta fierul şi arama scurmă,
S-o purtăm cu vorba şi-om vedea pe urmă.
(Pocnitura.)

VIjBABA

Te-am prins, în sfîrşit, ghiuj de împărat,
Hoț ce nu plăteşti ce ai cumpărat.
Ai luat frumusețe de harmasaraş
Care nu găseşti la bilei în oraş.
Cu el poți să prinzi de păr şi pe iele
Şi să zbori pe cer, pierdut printre stele.
Ne-am tocmit să-mi dai să mănînc fetița
Cînd o fi plinuță. Unde-i Natalița?

IMPARATUL VRABIE

Chitimia, pune, ca să-nmoi pe dracă,
Țitera la care toată lumea joacă.
(Cdtre *Vîjbaba.)*

Vîjbabo, fetița e cam mititică,
De-ți place, ți-o dau, să n-ai nici o frică.

VIjBABA

Phi, rnînca-o-ar baba, ce trupşor gingaş,
Fragedă Ia carne, albă ca un caş.
Degetele intră ca-n mielul de lapte
Şi-i dulce la sîni ca merele coapte.
Oscioarele ei, de pui de găină,
Le trozneşti în dinți date prin făină.
Am s-o-ngraş o lună cu miezuri de nucă,
Şi s-o coc în vin, şi-apoi trai, mămucă!

(Muzicii. Elin *fi Natalița dansează In stil de balet, ceilalți ii parodiază, nevoiți să joace la* instrumentul *magic.)*

De-atîta-nvîrteală duhul o să-roi iasă,
N-am jucat aşa de cînd eram mireasă.

(Muzica se opreşte. Se aude orologiul băttnd ceasurile ***12*** *noaptea.)*

IMPARATUL VRABIE

De-acum, Vîjbabo, s-a-mpiinit sorocul,
Du-te un'ți-e voia şi ți-o fi norocul.

VljBABA

(Rinjind ți clănțănind din dinți).

Deşi mi-ai jucat renghiul, vreau să-ți fac darul plin,
Ascultă pe Vîjbaba, tu, fat-frumos Elin.
în foişor pe scări de te urci, într-un cui
E-o cheie de aur. Alături, o uşă. Să n-o descui.
Înăuntru se află prea frumoasa Iana,
De foc îi sînt părul, geana şi sprinceana.
De intri cumva, bucurie şi jale,
Iana va cădea în brațele tale.
S-o strîngi te fereşte a treia oară,
Căci îndată Iana pe fereastră zboară.

(Aparte. J

Te probozesc degeaba, că tu n-ai să poți.
Asta mi-e răsplata, prăsilă de hoți.

(Elin cu cheia in foişor.)

ELIN

O, ce fată mîndră, dulce şi sfioasă,
Din ce o privesc e mai âScărbasă.

IANA

(ÎI *imbrățițează.)*

De felul meu sînt neagră ca nepătrunsul hău,
Lumina îmi vine de la părul tău.

ELIN

De dragoste simt o arşiță mare,
Care-ar pune-n clocot şi apa din mare.

IANA

Tresalt cînd din ochi mă fulgeri c-o rază,
Mă mişc ca o moartă care înviază.

ELIN

îmi pare că tremuri, diafană fată,
Să te-mbrățisez lasă-mă o dată.

IANA

La trup eşti fierbinte, eu-s născută rece,
Cînd mă strîngi la sîn, căldura-n mine trece.

ELIN

Ciudat este că tu eşti aidoma cu mine,
Pari Eu schimbat în fată ce din oglindă vine.
Glasul tău îl aud ca pe un cîntec nou
în care recunosc pe-al meu ca-ntr-un ecou.
Tot ce gîndesc, din ochi vădit e că-nțelegi.
De taci ori de vorbeşti, de mine adînc te legi.
Cu tine-n bucurie trec clipele şi ora,
Sîntem îngemănați ca fratele şi sora,
Dar fratele şi sora se despărțesc de vor,
Eu simt că fără tine de jale mare mor.

(Face gestul de *a o îmbrățișa, ea se ferețte.*
Intră **împăratul** *Vrabie ți Chițimia.)*

IANA

De ce mi-e drag de tine prea bine nu-mi dau seama,
De-mbrățişarea ta mă cam cuprinde teama,..
Atît ne-asemuim că parcă am fi rude.
Pentru iubiri de afini pedepsele sînt crude.

CHIJIM IA

De-aci poate să iasă ori moarte, ori sminteală,
Cată să punem fătul şi fata la popreală,
Pricina asta cere multă filozofie,
Leacul să-1 dăm în pripă, prea tîrziu să nu fie.

ÎMPĂRATUL VRABIE

Lucrurile, Chițimio, le vezi cam încurcate,

Elin al meu şi Iana nu sînt soră şi frate.
Vîjbabele scot prunci din lindeni şi mărgele,
Nu-i trebuință anume să doarmă un om cu ele.
Decît să văz copiii în raclă, vai de ei,
Să-i cununăm de vii cu popi şi arhierei.

(Veseli, Elin ți Iana se imbrățițează.)

VljBABA

La minte, împărate, ai vîrful ca de ac,
Prea bine ie suceşti, dar eu îți vin de hac.

(Către Elin ți Iana.)

SuițWă pe cer şi alergați într-una,
Fii soarele, Eline, tu, Iana, să fii luna.
Ca soți să nu puteți de mînă să vă luați,
In paturi deosebite pe rînd să vă culcați,
De mine blestemați a nu vă revedea,
Departe să vă credeți ascunşi dup-o perdea,
Rotindu-vă pe cer cu-obrajii străluciți
Să fericiți pe alții, voi fiind nefericiți.

(Elin *ți Iana se* învîrtesc.J

IMPARATUL VRABIE

La doruri spune ho,
La visuri strigă hi,
Cînd vrei pe mihoho
Pierzi şi pe hihihi.

VljBABA

Hi, hi, hi, hi, hii

